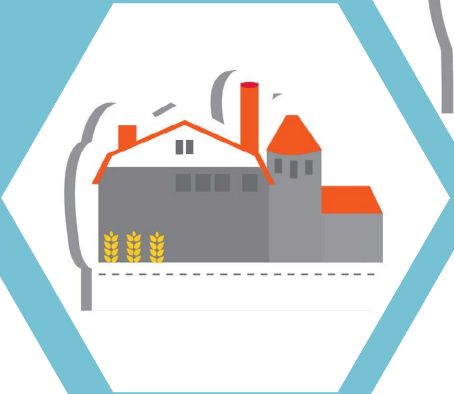
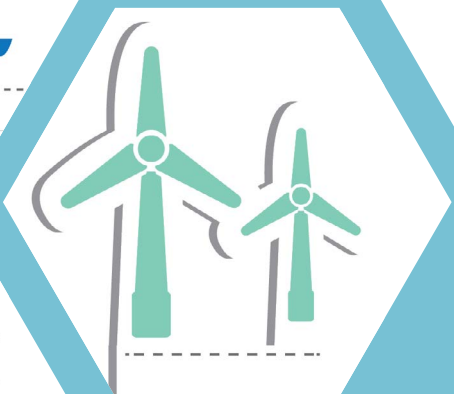

POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

KAAVASELOSTUS

Maakuntavaltuuston hyväksymä 15.6.2020
Tuli voimaan 11.9.2020
Sai lainvoiman 8.1.2022

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI

Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

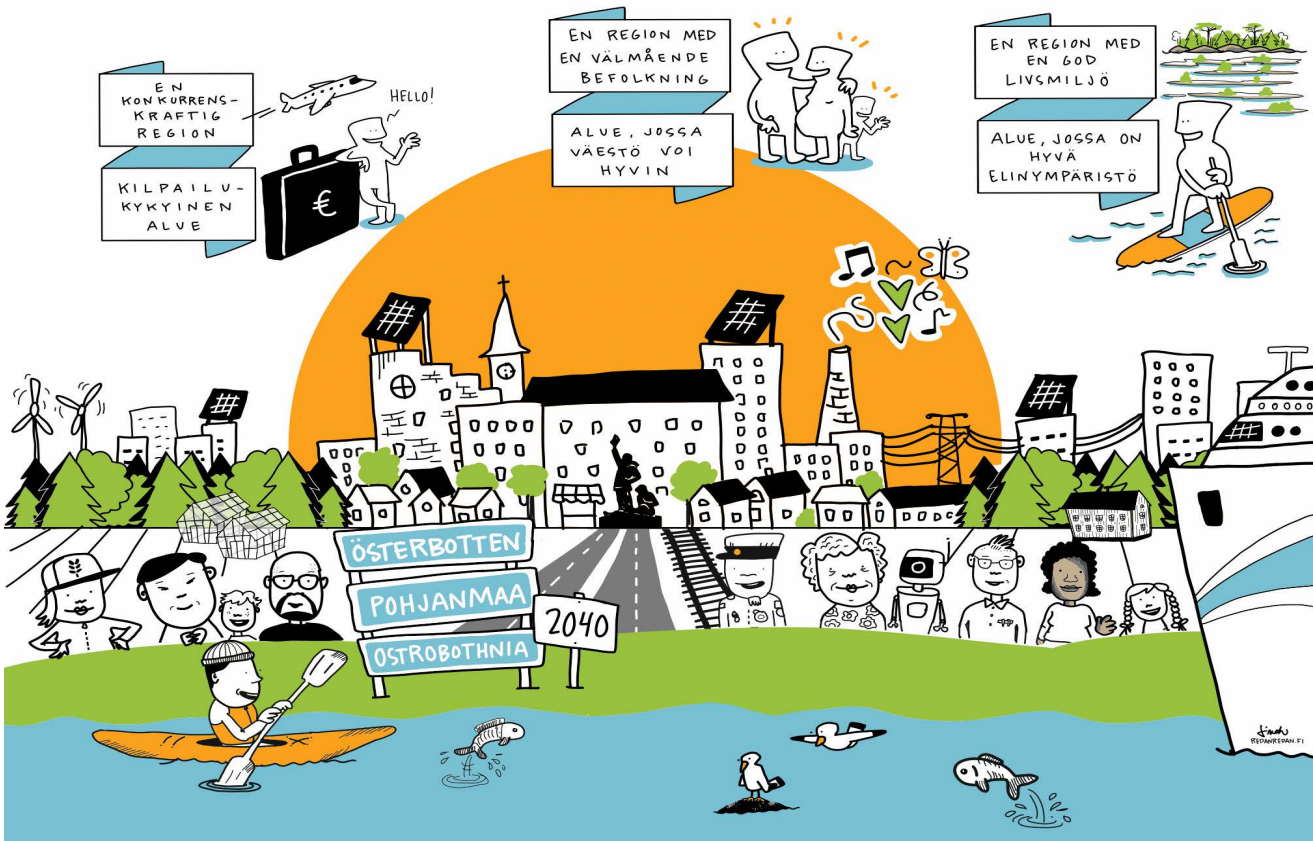
Sisällysluettelo

1. Pohjanmaa 2040.....	4
2. Johdanto.....	5
2.1 Mikä on maakuntakaava	5
2.2 Kaavoitusprosessi.....	6
2.3 Pohjanmaan maakuntakaava 2040.....	7
3. Pohjanmaan maakunta.....	9
3.1 Luonnonympäristö	9
3.2 Kulttuuriperintö	13
3.3 Auerakenne.....	13
3.4 Väestö ja asuminen.....	17
3.5 Palvelu.....	17
3.6 Elinkeinoelämä ja osaaminen	18
3.7 Virkistys ja retkeily	20
4. Kaavan lähtökohdat	21
4.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki.....	21
4.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	21
4.3 ALLI – aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050.....	23
4.4 Alueelliset strategiat	24
5. Kaavaprosessi	26
5.1 Osallistuminen ja vuorovaikutus	26
5.2 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	26
5.3 Tehdyt selvitykset	27
5.4 Kaavaluonnos	28
5.5 Kaavaehdotus	29
5.6 Kaavaehdotus 2	31
5.7 Hyväksytty kaava.....	31
6. Kaavaratkaisu	32
6.1 Johdanto	32
6.2 Alue- ja yhdyskuntarakenne sekä keskus- ja palveluverkosto Pohjanmaan maakunnassa.....	32
6.3 Liikennejärjestelmäsuunnitelma Pohjanmaan maakunnassa	47
6.4 Vene- ja kalasatamat Pohjanmaan maakunnassa	52
6.5 Viheraluejärjestelmä Pohjanmaan maakunnassa.....	58
6.6 Luonnonsuojelualueet Pohjanmaan maakunnassa	72
6.7 Hiljaiset alueet Pohjanmaan maakunnassa	81
6.8 Pimeät alueet Pohjanmaan maakunnassa	84
6.9 Kulttuuriympäristöt Pohjanmaan maakunnassa	86
6.10 Alkutuotanto Pohjanmaan maakunnassa	99
6.11 Työpaikat ja teollisuus Pohjanmaan maakunnassa.....	112
6.12 Energiahuolto Pohjanmaan maakunnassa	116
6.13 Vesihuolto Pohjanmaan maakunnassa	123
6.14 Jätehuolto Pohjanmaan maakunnassa	127
6.15 Seudullinen ampumarataverkosto Pohjanmaan maakunnassa	129
6.16 Tietoliikenneyhteys Pohjanmaan maakunnassa.....	133
6.17 Ympäristöhaasteet Pohjanmaan maakunnassa.....	135

7. Vaikutusten arviointi	141
7.1 Arvioinnin yhteenveto	141
8. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset	144
8.1 Maakuntakaavan oikeusvaikutusten yleisperiaatteet	144
8.2 Maakuntakaavan esitystapa, kaavamerkinnot ja kaavamääräykset	144
8.3 Maakuntakaavan ohjausvaikutus alueiden käytön suunnitteluun	144
8.4 Maakuntakaavan ohjausvaikutus muuhun alueiden käytön suunnitteluun ja viranomaistoimintaan	145
8.5 Maakuntakaavan suhde muun lainsäädännön mukaiseen päätöksentekoon	145
8.6 Lunastusoikeus	146
8.7 Maakuntakaavan hyväksyminen	146
9. Maakuntakaavan toteuttaminen ja seuranta	147
10. Lähteet	148

1 Pohjanmaa 2040

Pohjanmaa 2040, Linda Saukko-Rauta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavalla tulee luoda edellytykset yhdyskuntien ja liikenteen päästöjen vähentämiselle, luonnon monimuotoisuuden ja kulttuuriympäristön arvojen turvaamiselle sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiselle. Lisäksi kaavaratkaisun tulee edesauttaa sopeutumista ilmastonmuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin.

Pohjanmaan maakuntasuunnitelman mukaan Pohjanmaan tulee vuonna 2040 olla kilpailukykyinen alue, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö.

Vetovoimainen Pohjanmaa on kilpailukykyinen. Elinkeinoelämä on monipuolista, ja sitä tukee tutkimus ja koulutus. Vallalla on yhteistyön ja yrittämisen kulttuuri. Samanaikaisesti kun maakunnassa vallitsee kansainvälinen toimintakulttuuri ja monikulttuurisuus, arvostetaan paikallista identiteettiä ja kulttuuriperintöä. Maakunnassa saavutettavuus on erinomainen. Maakunnan pääkaupunki Vaasa on Suomen viiden merkittävimmän kaupungin joukossa.

Pohjanmaan väestö voi hyvin ja hyvinvointierot ovat pienet. Maakunnassa vallitsee vahva yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen meininki. Ilmapiiri on suvaitsevainen ja monikulttuurinen, minkä johdosta Pohjanmaalla on kaikkien hyvä asua, elää ja tehdä työtä.

Maakunnassa on kestävä kehityksen mukainen alue- ja yhdyskuntarakenne sekä puhdas ja biologisesti monimuotoinen ympäristö. Pohjanmaa on energiantuotannossaan omavarainen. Sähkön- ja lämmöntuotanto sekä liikenne ovat hiilidioksidineutraaleja.

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 luo maankäytölliset edellytykset maakuntasuunnitelman toteuttamiselle. Maakuntakaava ja sen mahdollistama alue- ja yhdyskuntarakenne luo perustan väestön elinolosuhteille ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksille samalla kun se vaikuttaa ympäristön kestävyys. Nyt tehtävät alueidenkäyttöä koskevat ratkaisut vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen.

2 Johdanto

2.1 MIKÄ ON MAAKUNTAKAAVA

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma joka hahmottelee maakunnan yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön suuntaviivat pitkällä aikavälillä. Maakuntakaava sovittaa yhteen valtakunnalliset ja maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Yleispiirteisimpänä kaavana se ohjaa kuntien maankäytön suunnittelua.

Maakuntakaavan asema maakunnan suunnittelussa

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma ja maakuntakaava (laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista 7/2014, § 6). Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys pitkällä aikavälillä. Sitä toteutetaan maakuntaohjelmalla ja maakuntakaavalla. Maakuntaohjelmalla suunnataan ja sovitetaan yhteen lähivuosien alueellista kehittämistyötä. Ohjelma on johdettu maakuntasuunnitelman tavoitteista ja strategioista. Maakuntakaavalla luodaan alueidenkäytölle pitkällä aikavälillä edellytykset ja suuntaviivat maakuntasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Myös maakuntaohjelma ja maakuntakaava kytkeytyvät toisiinsa, koska maakuntaohjelmassa määritellyt kehittämistoimet saattavat edellyttää alueidenkäytön suunnittelua. Toisaalta maakuntakaavaa voidaan toteuttaa maakuntaohjelman toimenpitein. Pohjanmaan maakuntastrategia sisältää sekä maakuntasuunnitelman 2040 että maakuntaohjelman 2018–2021. www.obotnia.fi/maakuntastrategia

Maakuntakaava osana suunnittelujärjestelmää

Maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaisesti valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Valta-

kunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat ohjausväline, jolla valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä.

MRL:n 25 §:n mukaan maakuntakaavassa esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kunnan alueidenkäytön yhteensovittamiseksi on tarpeen.

Kunnissa maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen ja toimintojen yhteensovittaminen tapahtuu yleiskaavoituksella. Yleiskaava on maankäyttöä ja rakentamista ohjaava yleispiirteinen suunnitelma yhden kunnan alueella tai osa-alueella. Asemakaava ohjaa yksityiskohtaisesti rakentamista ja muuta alueidenkäytön järjestämistä.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta valmistellaan parhaillaan. Valtioneuvosto hyväksynee uudistetun lain vuonna 2021.

Kaavoitusjärjestelmän ulkopuolelle jäävät kolme merialuesuunnitelmaa, jotka eivät ole oikeusvaikutteisia ja jotka rannikon maakuntaliitot laativat yhdessä. Ensimmäisten merialuesuunnitelmien pitää olla valmiita 2021.

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

MRL:n 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin muutettaessa yleiskaavaa tai laadittaessa asemakaavaa alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

Maakunnan suunnittelujärjestelmä.

Yllä mainitun pykälän mukaan viranomaisten on suunnitellessaan alueidenkäyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava huomioon maakuntakaava, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

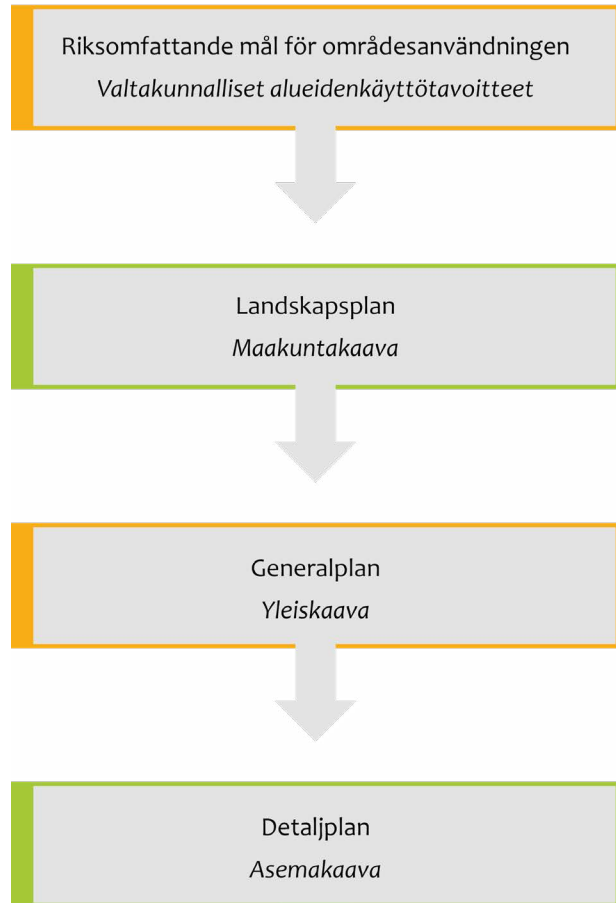
MRL:n 33 §:n mukaan maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos maakuntakaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa, eikä aluetta lunasteta tai haitasta suoriteta kohtuullista korvausta.

Maakuntakaavan asiakirjat

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 esitetään kartalla, johon kuuluvat myös kaavamerkinnät ja -määräykset. Nämä asiakirjat ovat juridisesti sitovia. Lisäksi maakuntakaavaan kuuluu kaavaselostus käsittäen kuvauksen kaavan lähtökohdista, kaavaprosessista, kaavaratkaisusta ja sen vaikutuksista. Kaavaselostus ei ole oikeudellisesti sitova, mutta sillä on huomattava merkitys kaavan sisällön tulkinnassa. Kaava-asiakirjoihin kuuluu myös osallistumis- ja arviointisuunnitelma, vaikutusten arviointi sekä teemakarttoja. Maakuntakaavan kartta on saatavilla myös digitaalisena karttapalveluna. Kartalla näkyvistä kohteista saa lisätietoja klikkaamalla kohdetta.

2.2 KAAVOITUSPROSESSI

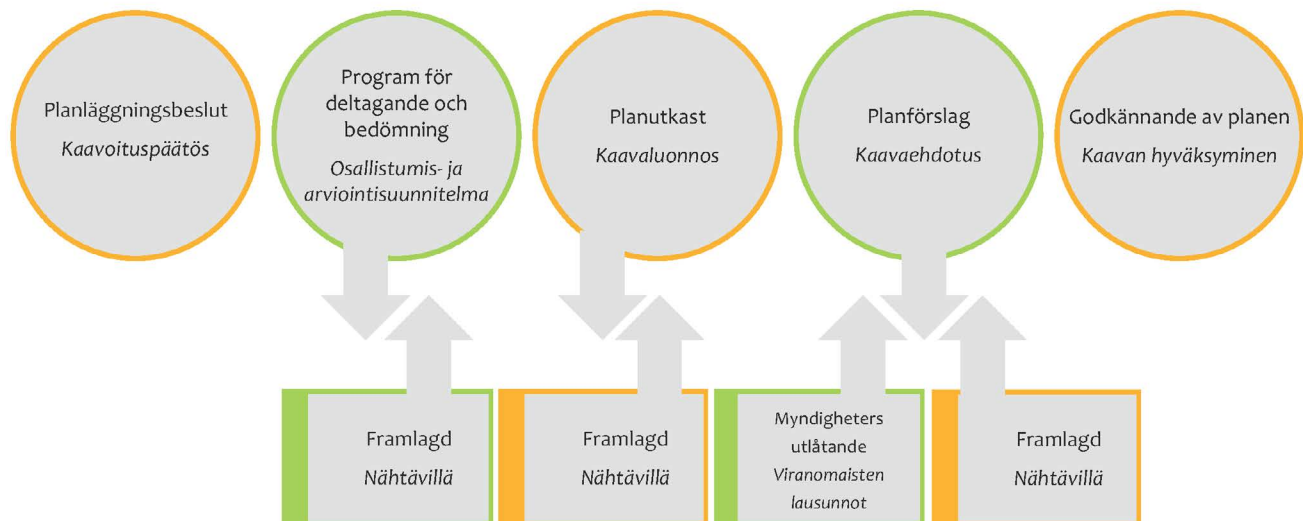
Ympäristöministeriö vahvisti 21.12.2010 Pohjanmaan maakuntakaavan 2030, jota on päivitetty vaihemaakuntakaavoilla. Kaupallisia palveluja koskeva 1. vaihemaakuntakaava vahvistettiin ympäristöministeriössä 4.10.2013 ja

Maankäytön suunnittelujärjestelmä

uusiutuvaa energiaa koskeva 2. vaihemaakuntakaava vahvistettiin 14.12.2015. Tammikuussa 2014 maakuntahallitus päätti, ettei tehdä lisää vaihemaakuntakaavoja, vaan sen sijaan käynnistetään uuden maakuntakaavan – Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 – laatiminen.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 6.11.–12.2.2016. Lausuntoja saapui yhteensä 35 ja mielipiteitä 6. Lausunnot ja mielipiteet sekä niiden vastineet käsiteltiin viranomaisneuvottelussa 17.3.2016 ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa 23.5.2016. Maakunta-

Kaavoitusprosessi

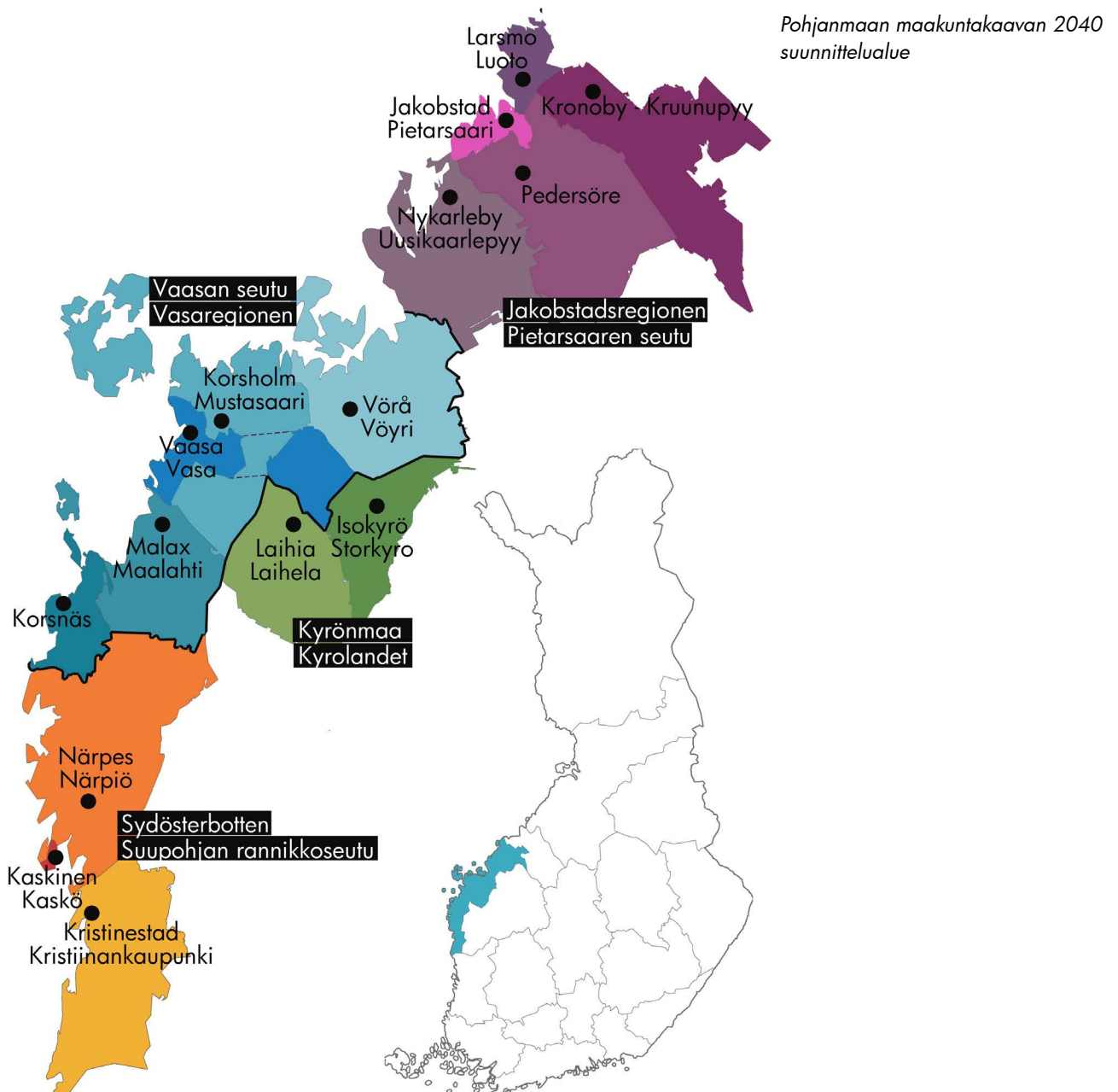
kaavan tavoitteet hyväksyttiin maakuntahallituksessa 20.6.2016. Maakuntakaavaluonnos oli nähtävillä 5.2.–9.3.2018. Lausuntoja saapui yhteensä 42 ja mielipiteitä 32. Digitaalisessa karttapalvelussa annettiin 39 avointa kommenttia. Vastineet hyväksyttiin maakuntahallituksessa 28.5.2018. Kaavaehdotuksen lausuntoaika oli viranomaisille 3.6.–16.8. ja kunnille 3.6.–13.9. Yhteensä saapui 37 lausuntoa. Lausuntojen yhteenvedosta ja niiden vastineista keskusteltiin viranomaisneuvottelussa 22.10.2019. Vastineet ja päivitetty kaavaehdotus hyväksyttiin maakuntahallituksessa 2.12.2019. Kaavaehdotus oli nähtävillä 9.12.2019–31.1.2020. Muistutuksia saapui yhteensä 82. Vastineet hyväksyttiin maakuntahallituksessa 24.2.2020. Lopullinen Pohjanmaan maakuntakaavaehdotus 2040 käsiteltiin maakuntahallituksessa 20.4.2020.

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 15.6.2020 ja tuli voimaan 11.9.2020 maankäyttö- ja rakennuslain

201 § mukaisesti. Maakuntavaltuuston päätöksestä jätettiin kaksi valitusta Vaasan hallinto-oikeuteen. Toinen oli Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen tekemä ja toinen Suupohjan Lintutieteellisen Yhdistyksen. ELY-keskus vastusti Raippaluodon Vistanin kylän ja Björköbyn välille esitettyä tieyhteystarvetta ja yhdistys vaati, että kaavasta poistetaan Siipyyn edustalle osoitettu tuulivoima-alue. Vaasan hallinto-oikeus hylkäsi ELY-keskuksen valituksen ja hyväksyi yhdistyksen valituksen. Hallinto-oikeuden päätöksestä ei valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pohjanmaan maakuntakaava 2040 sain näin ollen lain voiman 8.1.2022. Hallinto-oikeuden päätös tarkoittaa, että Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 ei osoiteta Siipyyn edustalle merituulivoimaloiden aluetta.

2.3 POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 laaditaan koko maakunnan kattavana kokonaismaakun-

takaavana, jossa käsitellään kaikki yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön merkittävästi vaikuttavat osa-alueet. Kun Pohjanmaan maakuntakaava 2040 astuu voimaan, korvaa se Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 ja siihen kuuluvat vaihemaakuntakaavat.

Kaava-alue

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 käsittää kaikki maakunnan 15 kuntaa: Kruunupyö, Luoto, Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyy, Vöyri, Mustasaari, Vaasa, Laihia, Isokyrö, Maalahti, Korsnäs, Närpiö, Kristiinankaupunki ja Kaskinen. Isonkyrön kunta siirtyy Etelä-Pohjanmaan maakuntaan vuonna 2021.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavan vaikutusalueeseen kuuluu kaava-alueen lisäksi sen ulkopuolella oleva alue, jolle kaavassa suunniteltava alueiden käyttö aiheuttaa olennaisia vaikutuksia. Vaikutusalueen laajuus vaihtelee suunnitellun maankäytön mukaan. Vaikutusalue käsittää myös naapurimaakunnat.

Kaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tärkeimmän lähtökohdan muodostaa Pohjanmaan maakuntastrategia, joka sisältää maakuntasuunnitelman 2040 ja maakuntaohjelman 2018–2021. Koska maakuntakaavan tulee luoda maankäytölliset edellytykset maakuntastrategian toteuttamiselle, kaavan tavoitteiden tulee olla samat strategian tavoitteiden kanssa. **Tavoitteena on, että vuonna 2040 Pohjanmaa on kilpailukykyinen alue, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö.** Pohjanmaan maakuntakaavalle 2040 asetetut tavoitteet perustuvat maakuntastrategiaan ja muihin strategioihin ja ohjelmiin sekä kuntien, muiden viranomaisten, eri sidosryhmien, asiantuntijoiden ja asukkaiden kanssa käytyyn laajaan vuoropuheluun.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 on luotava edellytykset

1. kilpailukykyiselle alueelle

- ▶ Alue on helposti saavutettava, ja toimiva infrastruktuuri on integroitu osa maankäyttöä.
- ▶ Alerakenne edistää elinkeinoelämää sekä taajamissa että maaseudulla.
- ▶ Uusiutuvan energian osuus energiantuotannosta kattaa maakunnan oman energiatarpeen.
- ▶ Kansainvälisellä alueella on vahva identiteetti, ja alueen erityispiirteitä arvostetaan ja kehitetään.

2. alueelle, jossa väestö voi hyvin

- ▶ Kaikkia asukkaita kohdellaan yhdenvertaisesti.

- ▶ Alueella on erilaisia asumismuotoja, palveluja ja työmahdollisuuksia kaikille.
- ▶ Elinympäristö on turvallinen ja viihtyisä.
- ▶ Alueella on monipuoliset harrastus- ja virkistysmahdollisuudet.

3. alueelle, jossa on hyvä elinympäristö

- ▶ Yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö on turvattu.
- ▶ Alueen ratkaisut ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja ilmastovaikutusten hillitsemiseen ovat kauaskantoisia.
- ▶ Kaupungit, taajamat ja maaseutu ovat vuorovaikutuksessa keskenään.
- ▶ Alue on kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä.

Väestön kehityksen tavoitteena on, että Pohjanmaalla on vuonna 2040 noin 215 000 asukasta. Pohjanmaan työpaikkatavoite on noin 16 000 uutta työpaikkaa.

Kaavaratkaisu ja sen vaikutukset

Kaavaratkaisu perustuu Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkikehittämisen vyöhykkeisiin sekä Pietarsaari-Kokkola, Vaasa-Seinäjäki ja Kaskinen-Seinäjäki kehittämissyöhykkeisiin. Tavoitteena kaupunkikehittämisen vyöhykkeille on, että mm. uudet asunto- palvelu- ja työpaikka-alueet sijoitetaan edullisesti ajatellen eheää yhdyskuntarakennetta ja joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittämistä. Kehittämissyöhykkeet ja kaavan muut liikennematkaiset luovat edellytykset nykyistä paremmalle saavutettavuudelle sekä maakuntien väliselle kehittämissyhteistyölle parempien liikennematkaisuuden johdosta.

Virkistysalueiden pinta-ala on lisääntynyt yli 100 %. Virkistysalueet muodostavat yhdessä kulttuuriympäristöjen ja suojelualueiden kanssa pyöräily- ja ulkoilureiteillä yhdistetyn kattavan verkoston. Mitään huomattavia uusia aluevarauksia ei osoiteta arvokkaille luonnonarvoja sisältäville alueille, millä on myönteinen vaikutus luonnon monimuotoisuudelle. Eheällä yhdyskuntarakenteella on myönteinen vaikutus ympäristölle ja luonnonvaroihin sen johdosta, että vaikutukset kohdistuvat rakennettuun ympäristöön ja siirtymiset paikasta toiseen vähenee.

Maakuntakaava ottaa huomioon Pohjanmaan erikoispiirteet sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luonnonympäristöarvot osoittamalla arvokkaita alueita ja kohteita sekä suunnittelumääräyksillä.

Vaikutusten arvioinnin mukaan kaavaratkaisulla luodaan hyvät edellytykset sille, että Pohjanmaa on vuonna 2040 vetovoimainen alue, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö.

3 Pohjanmaan maakunta

3.1 LUONNONYMPÄRISTÖ

Maisemarakenne

Pohjanmaan maakunta sijoittuu lakeus- ja rannikkovyöhykkeelle. Lakeusvyöhyke on paljastunut veden alta noin 7 000–3 000 vuotta sitten ja sijaitsee 20–90 metriä merenpinnan yläpuolella. Laajoilla alueilla jokiuomien varsilla esiintyy jäätiköitymisen jälkeiset Itämeren kerrostumat. Rannikkovyöhykkeeseen kuuluu viimeksi veden alta noussut maisema siihen mukaan luettuna saaristo. Rannikkovyöhykkeen maisema muuttuu jatkuvasti. Maankohoamisen vaikutus on selvästi havaittavista ihmisen eliniän aikana.

Pohjanmaan maisemarakenteeseen vaikuttaa voimakkaasti ainutlaatuinen ja yhä jatkuva maankohoaminen, jonka nopeus on paikasta riippuen 5–8 mm vuodessa. Maisema on merivesien huuhtomaa, mikä tarkoittaa sitä, että alue on aikaisemmin ollut Itämeren meren pohjaa. Maisema on laakea ja laaja. Se muodostuu vedenjakajaselänteisiin eli harjanteisiin rajautuvista jokimaisemista, jotka ulottuvat maakuntarajan yli sisämaahan. Pohjanmaan jokilaaksojen koko vaihtelee laajoista Kyrön-, Lapuan-, Ähtävän- ja Kruunupyynjokilaaksoista rannikkoalueen pie-

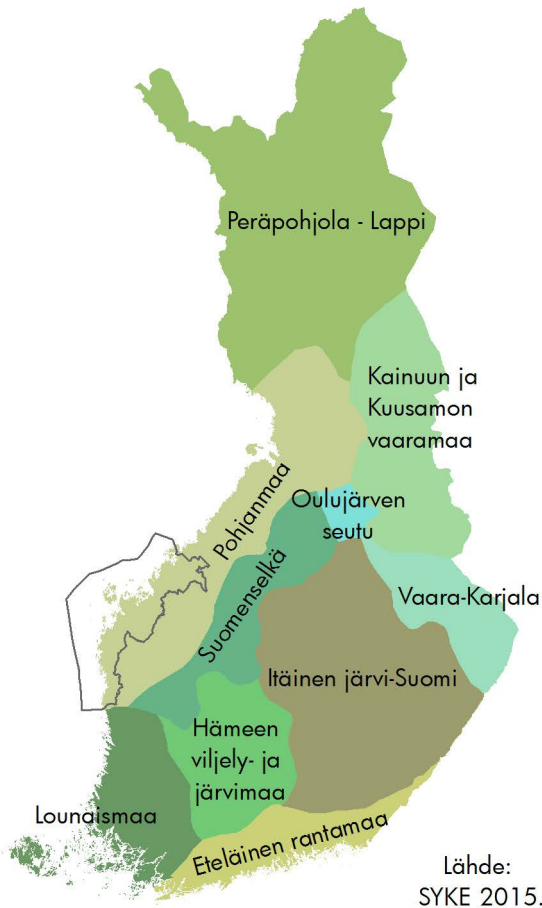
nempiin jokilaaksoihin, kuten Purmon-, Laihian-, Maalahden-, Närpiön- ja Lappväärtinjokilaaksoihin. Näiden välissä olevilta lähempänä rannikkoa sijaitsevilta vedenjakajilta saavat alkunsa alueen pienimmät jokilaaksot kuten Oravaisen- ja Vöyrinjokilaaksot. Närpiönjokilaakso ja Teuvanjokilaakso suuntautuvat koillisesta lounaaseen, muut pääosin kaakosta luoteeseen. Maiseman perusrakenne harjuselänteinen ja jokilaaksoineen ohjaa veden kulkua. Lakeusvyöhykkeen harjuselänteet ovat huuhtoutuneet vähäravinteiseksi ja laaksoainanteet täyttyneet hienojakoisesta aineksesta.

Pohjanmaan maakunnan maanpinnan muodostumat ovat vain vähän ympäristöstään kohoavia. Alueen harjut muodostavat kaakosta luoteeseen suuntautuvia jaksoja, joissa on kuitenkin paikoin pohjois-eteläsuuntaisia osia. Jokilaaksojen harjut ovat usein savi- ja silttikerrosten peittämiä. Niistä käytetään nimitystä piiloharju. Rannikon harjujaksot jatkuvat merenpinnan alapuolelle. Useat harjujaksot jatkuvat Ruotsin puolelle asti.

Laaja maankohoamisen muovaama saaristo lukusine saarineen, luotoineen ja kareineen on maakunnan tunnusmerkki. Tästä on yksiselittei-

Pietarsaari, Fäboda. Kuva: Christine Bonn.

Lähde:
SYKE 2015.

Suomen maisemamaakunnat.

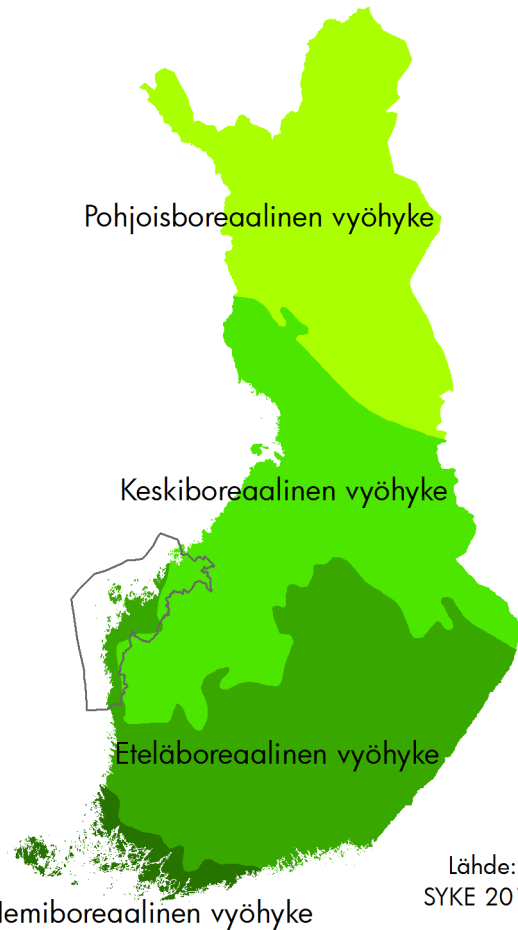
senä todisteena Merenkurkun saaristo, joka on Suomen ainoa luontokohde UNESCO:n maailmanperintöluettelossa. Merenkurkun saaristo muodostaa yhdessä Ruotsin Korkean rannikon kanssa rajat ylittävän maailmanperintökohteen.

Suomi on jaettu kymmeneen eri maisemamaakuntaan, joista osa jakautuu edelleen seutuihin. Jako maisemamaakuntiin ilmentää maakuntien ja seutujen luonnonpiirteiden ja kulttuurimaisemien ominaispiirteitä. Pohjanmaa kuuluu Pohjanmaan maisemamaakuntaan, pääosin Etelä-Pohjanmaan rannikkoseutuun ja osin Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seutuun.

Maa- ja kallioperä

Kallioperä on Vaasan seudulta pohjoiseen graniittia, ns. Vaasan graniittia. Vaasan seudun eteläpuolinen alue kuuluu Pohjanmaan svekofenniseen liuskejaksoon. Vaasan ulkosaaristossa on kaksi 3–4 km:n levyistä diabaasivyöhykettä. Nuorimpia graniitteja Suomessa edustavat rapakivigraniitit, joita esiintyy Siipyysssä Kristiinankaupungissa. Ainutlaatuinen muodostuma Pohjanmaalla on Söderfjärdenin meteoriittikraatteri, joka on arvioitu syntyneen noin 520 miljoonaa vuotta sitten. Se on yksi Suomen kahdestatoista tunnetusta meteoriitin törmäysalueesta.

Kallioperää peittävä yleisin maalaji on moreeni. Moreenimuodostumista yleisimpiä ovat drumlii-

Lähde:
SYKE 2015.

Kasvillisuusvyöhykkeet Suomessa.

nit, kumpumoreenit ja De Geer -moreenit. Maakunnan pohjoisosassa on iso drumliinialue, joka ulottuu Uudenkaarlepyyn, Pedersören ja Kruunupyyn alueelta Peräseinäjoelle. Kumpumoreeni-alueita esiintyy erityisesti Vaasan seudulla sekä myös Pedersören–Kruunupyyn alueella. Vaasan seudun kumpumoreeneille on tyypillistä suuret pintalohkareet. Vaasan saaristo, erityisesti Raipaluodon ja Köklotin alueet, ovat tyypillisintä De Geer -moreenien esiintymisaluetta. Tuuli- ja ranta-kerrostumia löytyy alueilta, jotka sijaitsevat korkeustasoltaan ylempänä meren rannasta muistona aikaisemmasta meren rannasta. Niitä on myös nykyisillä rannoilla pitkin rannikkoa, jossa aallot ja tuuli muotoilevat niitä jatkuvasti.

Vesistöt

Vesipinta-ala muodostaa kolmasosan Pohjanmaan maakunnan kokonaispinta-alasta, ja rannikon rantaviiva on pitkä. Alueella on poikkeuksellisen vähän järviä verrattuna muuhun Suomeen. Järvet ovat pieniä ja matalia, ja siten herkkiä pilaantumiselle. Pohjanlahteen laskee 11 valuma-alueeltaan vähintään 200 km² vesistöä. Näistä suurin on Kyrönjoki. Alueen tasaisuudesta johtuen joet ovat herkkiä tulvimaan.

Bergön ympäristössä Selkämeri kapenee ja muuttuu Merenkurkuksi, joka on matalaa aluetta lukuisine luotoineen ja saarineen. Merenkurkku muodostaa kynnyksen Selkämeren ja Perämeren

välille. Merenkurkku on murtovesisisämeri, vaihtumisvyöhyke merellisen Selkämeren ja makean veden hallitseman Perämeren välillä. Merenkurkun saaristo on matalien moreeniharjanteiden kuvioimaa maan ja meren mosaiikkia. Saaristolle luonteenomaisia ovat maan kohotessa kuroutuvat merenlahdet, fladat ja kluuvijärvet, jotka vähitellen erkanevat kokonaan meren vaikutuspiiristä. Samalla, kun vanhat fladat muuttuvat kluuvijärviksi niin uudet merenlahdet muuttuvat fladoiksi. Fladat ja kluuvijärvet ovat maailman-laajuisesti ainutlaatuisia ekosysteemejä.

Luonnon monimuotoisuus

Pohjanmaan maakunnassa luonto on monivaiteinen ja ainutlaatuinen verrattuna luontoon muualla Suomessa. Maankohoaminen on luonut ja luo yhä edelleen edellytyksiä Pohjanmaan maiseman ominaispiirteille, jotka ovat muodostuneet meren, saariston, jokien, metsien, soiden, harjujen ja peltojen mosaiikista. Luonnon monimuotoisuutta on suojeltava, ylläpidettävä ja kehitettävä, jotta erilaiset eliöt ja niiden elinympäristöt voidaan turvata.

Kasvillisuus ja eläimistö

Pohjanmaa sijoittuu lähes kokonaan eteläborealiselle kasvillisuusvyöhykkeelle, jossa valtapuuna on kuusi ja osittain keskiborealiselle kasvillisuusvyöhykkeelle.

Maankohoamisella ja sillä, että vesiraja siirtyy hitaasti kauemmaksi paljastaen uutta maata, on vaikutusta myös rannalla eläviin kasveihin ja eläimiin. Kasvillisuuden kehitys on nähtävissä rannan suuntaisissa eri-ikäisissä vyöhykkeissä, ns. sukessioketjuissa. Lähimpänä vettä kasvaa erilaisia heiniä ja ruohoja, jotka sietävät ajoittain veden alla olemista, kun taas tyrni esiintyy hieman korkeammalla. Rantalinjan yläpuolella kasvavien ensimmäisten puiden joukossa esiin-

tyy useimmiten harmaa- ja tervaleppää sekä erilaisia pajuja. Leppien yläpuolella, kuivemmalta maalla, kasvavat kuuset ja vain korkeimmilla alueilla maisemassa esiintyy mäntyjä. Merestä nousseilla ranta-alueilla tapahtuva metsien kehityskulku tekee rannikkometsistä monimuotoisia ja maailmanlaajuisestikin mielenkiintoisia. Muutama maankohoamismetsistä kuuluvat jo perustettuihin tai suunniteltuihin luonnonsuojelualueisiin. Näistä suurimmat ovat Valassaaret ja Mikkelin-saaret.

Fauna koostuu suurilta osin eteläborealiselle vyöhykkeelle tyypillisistä eläimistä. Liito-oravia on kuitenkin enemmän kuin monissa muissa maakunnissa. Suurpetojen määrä on ollut Pohjanmaalla kasvussa ja susia, karhuja ja ilveksiä tavataan säännöllisesti. Merenkurkussa esiintyy kaksi hyljelajia, harmaahylje sekä itämerennorppa.

Pohjanmaan linnusto koostuu sekä täällä pesivistä että Merenkurkun kautta muuttavista linnuista. Pohjanmaan matalavesinen ja runsasluotoinen saaristo tarjoaa linnustolle erinomaiset pesimismahdollisuudet. Merenkurkun merikotkat muodostavat huomattavan osan Suomen koko merikotkakannasta.

Luonnon resurssit

Pohjavesi

Muuhun Suomeen verrattuna Länsi-Suomen pohjavesiesiintymät ovat huonolaatuisia ja jakautuneet erittäin epätasaisesti. Rannikkoalueella suurimmat pohjavesivarat ovat pohjoisosassa Uudenkaarlepyyn, Pedersören ja Kruunupyyn alueella. Pohjavesiä on niukasti Vaasan-Mustasaaren alueella, Kyrönmaalla ja Pietarsaaren-Luodon alueella. Pohjoisella alueella harjut ovat jääkautta seuranneiden järvi- ja merivaihei-

Närpiö, puuhaketta käyttävä laitos. Kuva: Christine Bonn.

den vedenvoimasta tasoittuneet. Harjut kohoavat vain vähän ympäristöstään, ja pohjavesi esiintyy lähellä maan pintaa. Kokonaan Pohjanmaan maakunnan alueelle sijoittuvien pohjavesialueiden arvioitu antoisuus on noin 72 000 m³/d, ja osittain maakunnan alueelle sijoittuvien pohjavesialueiden arvioitu antoisuus on noin 22 000 m³/d.

Maa-aineisten otto

Pohjanmaan osalta tehtiin 1990-luvulla selvitys pohjaveden suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisesta (POSKI-hanke, Vaasa-Seinäjäki, 1999). POSKI-hanke käsitti sekä Pohjanmaan että Etelä-Pohjanmaan kunnat. Hankkeen tavoitteena oli sekä osoittaa maa-ainelain mukaisia maa-ainesten ottamisalueita että suojella tärkeitä pohjavesialueita soran otolta. Maakunnassa suurimmat sora- ja hiekkavarat ovat Uudessakaarlepyyssä, Vöyrillä, Laihialla ja Kristiinankaupungissa. Maakunnassa kalliomurskeen osuus on suuri verrattuna luonnonsoraan. Poski-hankkeessa on tutkittu myös kallio-esiintymien laatu, ja tehty luokitukset sen mukaan.

Turvetuotanto

Pohjanmaalla on Geologisen tutkimuskeskuksen selvitysten mukaan noin 112 000 ha soita, mikä on noin 0,6 % maakunnan kokonaispinta-alasta. Soista suojelualueille sijoittuu noin 7 350 ha, mikä on 6,5 % suoalueen kokonaispinta-alasta. Tämän lisäksi on soidensuojelutyöryhmä loppuraportissaan (YM 26/2015) esittänyt, että Poh-

janmaalla tulisi suojella 3 132 ha suota valtakunnallisesti arvokkaina.

Pohjanmaalla soiden keskisyvyys on 1,5 m. Suoalasta 29 600 ha on tätä syvempiä. Näiden syvempien soiden turvemäärä on noin 680 miljoonaa kuutiometriä. Pohjanmaalla turpeenotolla ei ole mitään suurempaa merkitystä. Syvemmistä soista turpeenottoon käytetään vain 2,4 %, mikä on 720 ha.

Bioenergia

Suomessa ja myös Pohjanmaalla puuhake muodostaa suurimman biomassaresurssin, jota ei ole hyödynnetty. Pohjanmaan maakunnassa metsien vuotuinen kokonaiskasvu arvioidaan olevan 3,5 miljoonaa m³. Maakunnassa on muutamia suuria laitoksia, jotka käyttävät energiatuotannossaan biomassaa tai biopolttoainetta. Laitokset ovat Oy Alholmens Kraft Ab ja UPM-Kymmene Oyj Pietarsaassa sekä Vaskiluodon Voima Oy Vaasassa. Näiden lisäksi on Oy Stormossen Ab:n biokaasulaitos Mustasaassa, Laihian biokaasulaitos ja Jepuan Biokaasu Oy:n laitos Uudessakaarlepyyssä. Ne käyttävät biojätettä ja/tai lietettä ja tuottavat biokaasua, liikennebiokaasua ja kaukolämpöä. Pohjanmaan maakuntakaavaa 2030, vaihe 2 varten laaditun selvityksen Uusiutuvat energiavarat ja niiden sijoittuminen Pohjanmaalla mukaan 35 % Pohjanmaan energiatuotannosta vuonna 2030 voitaisiin tuottaa bioenergialla.

Metsätalous ja kalastus käsitellään kappaleessa 6.10.

Jatulintarha Storskärissä Merenkurkun saaristossa, Kuva: Christine Bonn.

3.2 KULTTUURIPERINTÖ

Maisema on menneisyyden kuvastin. Se on syntynyt ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksen tuloksena vuosituhansien aikana. Kulttuuriympäristöt muodostavat alueellisen ja ajallisen kokonaisuuden, jossa ihmistoiminnan luonteella ja laajuudella on ollut ja yhä on merkitystä siihen, kuinka kauan toiminnan jäljet voidaan nähdä ympäristössä. Kulttuuriympäristöt ovat kulttuuriperintöä, joka antaa ihmisille historiallisen taustan, jatkuvuuden, identiteetin ja yhteenkuuluvuuden.

Pohjanmaan maakunnan ominaispiirteisiin kuuluvat merialueet sekä jokilaaksot ja peltoaukeat. Nämä ovat erityisesti vaikuttaneet maakunnan kulttuuriympäristön muotoutumiseen. Maankohoaminen on tänä päivänäkin alueen kulttuuriympäristöä voimakkaasti muokkaava tekijä.

Muinaisjäännökset

Pohjanmaa on kiinteiden esihistoriallisten muinajäännösten suhteen maan rikkaimpia alueita. Maakunnassa on esihistoriallisia löydöksiä kivi-kaudelta ennen viimeistä jääkautta edeltävältä ajalta ns. Susiluolassa, Kristiinankaupungissa. Lisäksi on runsaasti löytöjä jääkautta seuranneilta kivi-, pronssi- ja rautakausilta. Susiluolan löydösten uskotaan olevan peräisin viime jääkausiin väliseltä lämpimältä kaudelta, jolloin ne olisivat jopa 74 000–125 000 vuotta vanhoja. Pohjanmaalla on muinajäännöksiä myös historialliselta ajalta. Maankohoamisesta johtuen eri aikakausien jäännökset löytyvät eri korkeustasoilta. Tämä tarkoittaa sitä, että kivikautiset jäännökset löytyvät kauempaa rantaviivasta korkeammalta korkeustasolta ja maankohoamisen myötä muinajäännökset myöhemmiltä esihistoriallisilta ajanjaksoilta lähempää rantaviivaa. Historialliselta ajalta on muinajäännöksiä ainoastaan alavilla mailla esim. saaristossa.

Muinajäännökset ovat maakunnalle rikkaus ja ankkuroivat ihmiset oman alueensa historiaan. Ne voidaan ja pitäisi ottaa huomioon sekä matkailussa, opetuksessa että matkailu- ja virkistyskäytössä esimerkiksi suunniteltaessa käyntikohteita, virkistysalueita ja vaellusreittejä.

Vedenalaiset muinajäännökset ovat suurimaksi osaksi vedenalaisia löydöksiä kuten laivojen, veneiden ja ruuhien hylät sekä muut ihmisen tekemät menneisyydestä kertovat vedenalaisrakenteet. Yhteisellä nimellä niitä kutsutaan vedenalaiseksi kulttuuriperinnöksi.

Kulttuuriympäristöt

Kulttuurimaisemassa ihmisen toiminnan osuus on oleellinen käsittäen kaiken rakentamisen, niin kaupunki- kuin maaseuturakentamisen. Pohjanmaan kulttuurimaisemalle tänään luonteenomaiset piirteet saivat alkunsa jo 1600-luvulla, jolloin asu-

tus ohjautui jokivarsien viljelykelpoisille maille ja rannikolle. Sopiviin satamapaikkoihin muodostui tiiviitä kylähdyskuntia ja kylät rakentuivat nauhamaisiksi jokien varsille. Rannikolle 1600-luvulla perustetut kaupungit sijoituivat jokisuistoihin korostaen vesiliikenteen merkitystä. Vaasa, Uusikaarlepyy, Pietarsaari, Kristiinankaupunki ja Kasinen perustettiin 1600- ja 1700-luvuilla osana Ruotsin kauppa- ja kaupunkipolitiikkaa. Nämä puukaupungit saivat perustamisestaan lähtien asemakaavat, jotka perustuivat renessanssiajan säännönmukaisuuteen. Maaseudun rakennuskanta, joka oli yhtenäistä aina 1950-luvulle asti, myötävaikuttanut maiseman omaleimaisuuteen. Rakennuskanta kuvasti ja kuvastaa edelleen alueellista rakennuskulttuuria komeine pohjalaistaloineen, joita ympäröivät viljapellot.

Nykyinen rakennuskanta Pohjanmaalla on Suomen vanhinta, mutta kansainvälisesti katsottuna erittäin nuorta. Pohjanmaalla on vielä paljon vanhaa rakennuskantaa verrattuna muuhun Suomeen ja arvokkaaksi luokiteltuja kyläkokonaisuuksia. Pohjalaisten puukaupunkien yhtenäinen kaupunkirakenne ja rakennuskanta ovat säilyneet paremmin kuin sisämaan puukaupunkien, joten ne edustavat maamme merkittävää perinteistä rakennuskulttuuria. Parhaiten ja yhtenäisimpänä säilynyt pohjalainen puukaupunki on Kristiinankaupunki. Laajoja kokonaisuuksia on säilynyt myös Kaskisissa, Uudessakaarlepyyssä ja Pietarsaareissa. Myös huvila-asutus on maan vanhinta antaen oman leimansa kulttuurimaisemaan.

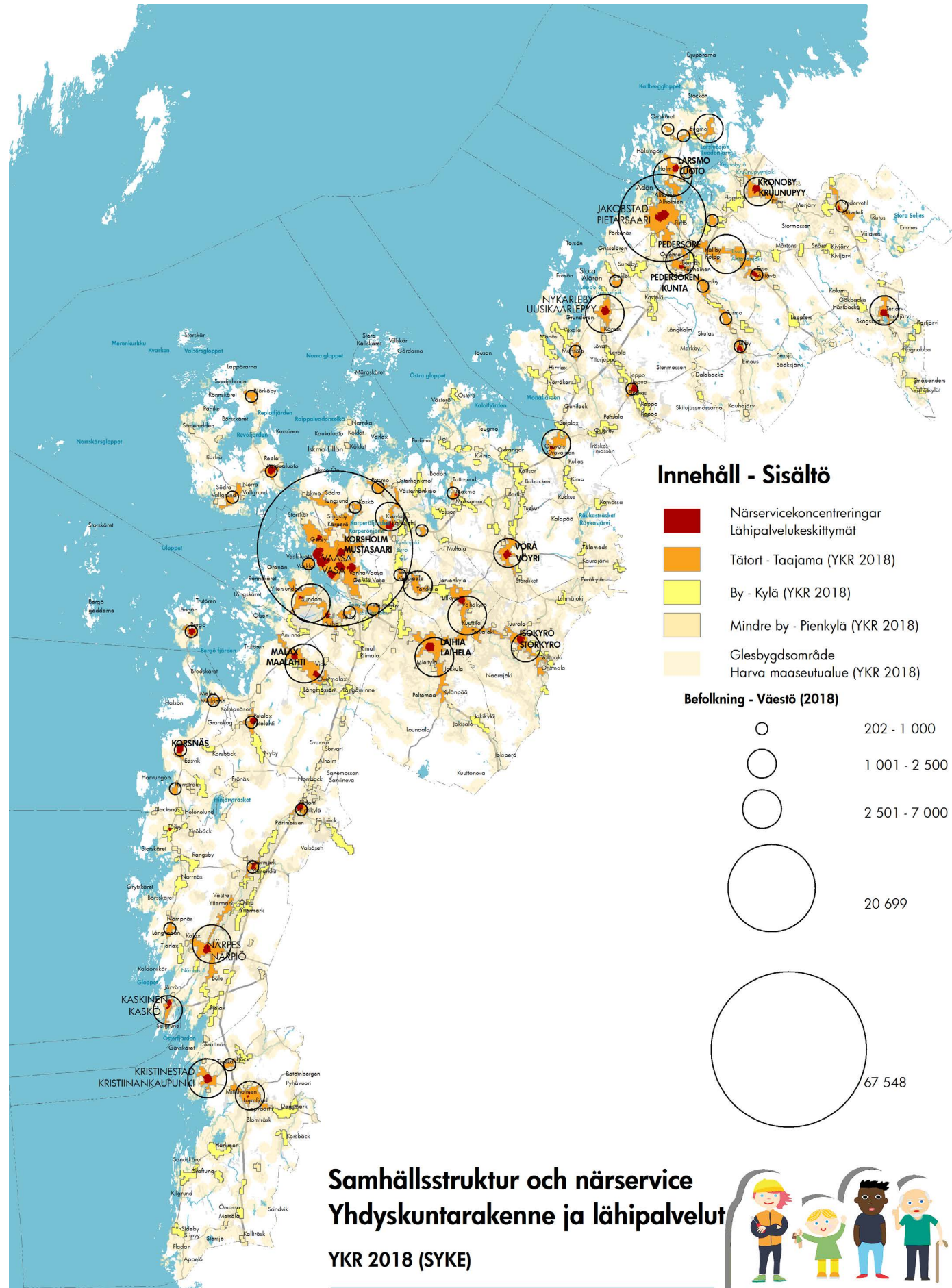
Viime vuosikymmeninä maataloudessa tapahtuneet muutokset ovat heijastuneet sekä maaseutumaisemassa että maaseudun luonnon monimuotoisuudessa. Perinteisen maatalouden luoma maisemakuva on yksipuolistunut tehomaatalouden myötä, ja perinnemaisemat ovat katoamassa. Pohjanmaan perinnebiotoopit eli erilaiset niityt, metsälaitumet ja hakamaat kartoitettiin valtakunnallisen perinnemaisemien inventointiprojektin yhteydessä 1990-luvulla. Inventoinnin perusteella maakunnassa on kolme valtakunnallisesti ja 30 maakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua perinnemaisemaa.

3.3 ALUERAKENNE

Alue- ja yhdyskuntarakenne

Aluerakenteella tarkoitetaan väestön ja asumisen, työpaikkojen ja tuotantotoiminnan, palvelujen ja vapaa-ajan alueiden sekä näitä toimintoja yhdistävien liikenneväylien ja teknisen huollon verkostojen yleispiirteistä sijoittumista maakunnan alueelle ja niiden keskinäisiä suhteita.

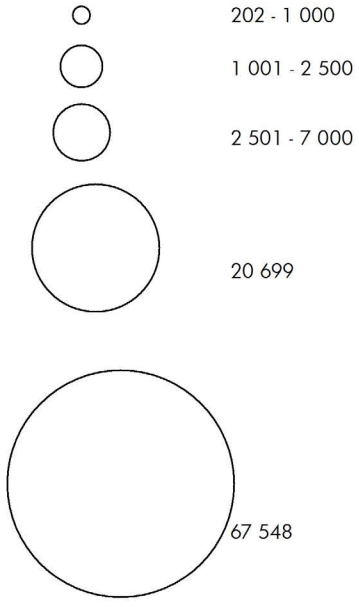
Yhdyskuntarakenteella tarkoitetaan edellä mainittujen toimintojen yleispiirteistä sijoittumista ja keskinäisiä suhteita yksittäisessä yhdyskunnassa tai työssäkäyntialueella, joka voi sisältää yhden

Innehåll - Sisältö

- Närservicekoncentrerings
Lähipalvelukeskittymät
- Tätort - Taajama (YKR 2018)
- By - Kylä (YKR 2018)
- Mindre by - Pienkylä (YKR 2018)
- Glesbygdsområde
Harva maaseutualue (YKR 2018)

Befolkning - Väestö (2018)

Samhällsstruktur och närservice Yhdyskuntarakenne ja lähipalvelut YKR 2018 (SYKE)

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

tai useamman keskuksen ja niihin liittyvät alakeskukset sekä vastaavat toiminnalliset ja rakenteelliset verkostot kuin edellä.

Pohjanmaan maakunnan asemaa maan aluerakenteessa leimaa Vaasan seudun merkitys yhtenä Länsi-Suomen ja Merenkurkun keskuksena. Pohjanmaa on osa Keskipohjan-Merenkurkun käytävää, ja sillä on meriraja Västerbottenin ja Västernorrlandin lääneihin Ruotsissa. Sijainti Pohjanlahden rannikolla luo välittäjäaseman sekä kansallisesti pohjois-eteläsuunnassa että kansainvälisesti länsi-itäsuunnassa. Pohjanmaan maakunta rajautuu Keski-Pohjanmaan maakuntaan pohjoisessa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan idässä, Satakunnan maakuntaan etelässä ja merialueeseen lännessä.

Pohjanmaan maakunta koostuu 15 kunnasta (katso kuva s. 7), jotka muodostavat kapean 230 km pitkän ja noin 20–50 km leveän rannikkokaistaleen. Runsaalla 7 750 km²:n maapinta-alalla asuu 181 000 asukasta (2018). Maakunta jakautuu neljään seutuun: Pietarsaaren, Vaasan, Kyrönmaan seutuun sekä Suupohjan rannikkoseutuun. Pietarsaaren kaupunkiseutuun kuuluvat Kruunupyy, Luoto, Pedersöre, Pietarsaari ja Uusikaarlepyy ja täällä asuu noin 50 000 ihmistä. Vaasan kaupunkiseutuun kuuluvat Vaasan lisäksi myös Korsnäs, Maalahti, Mustasaari ja Vöyri. Kyrönmaa muodostuu Laihian ja Isonkyrön kunnista (Isonkyrön kunta siirtyy Etelä-Pohjanmaan maakuntaan vuonna 2021). Vaasan seutu ja Kyrönmaa muodostavat noin 115 000 asukkaan toiminnallisen kokonaisuuden. Suupohjan rannikkoseudun muodostavat Kristiinankaupunki, Kaskinen ja Närpiö. Seudulla on noin 17 500 asukasta.

Yhteistyö maakuntarajojen yli on entistä tärkeämpää, jotta Pohjanmaa pysyy mukana kansallisessa kilpailussa. Yhteistyö Pietarsaaren ja Kokkolan kaupunkiseutujen välillä sekä Vaasan ja Seinäjoen kaupunkiseutujen välillä ovat Pohjanmaan kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Pietarsaaren ja Kokkolan kaupunkiseudut muodostavat jo yhteisen työssäkäyntialueen. Yhteistyötä maakuntarajan yli on myös Suupohjan rannikkoseudulla. Yhteistyöllä Merenkurkun yli on pitkät perinteet, ja se on alueelle erittäin tärkeää. Rajakomitea Merenkurkun neuvoston päätehtävänä on luoda edellytyksiä konkreettiselle yhteistoiminnalle valtakunnanrajan yli.

Jokilaaksot muodostavat aluerakenteen rungon ja kaupungit ovat perinteisesti sijoittuneet jokisuistoihin. Pohjanmaan maakunta on suhteellisen tiheään asuttu. Vuonna 2018 asukastiheys oli 23,3 as./km² eli huomattavasti korkeampi kuin Suomessa keskimäärin. Pohjanmaalla on kaksi vahvaa kaupunkiseutua: Vaasan kaupunkiseutu ja Pietarsaaren kaupunkiseutu. Etelässä tärkeim-

piä keskuksia ovat Kristiinankaupunki, Kaskinen ja Närpiö. Vetovoimaisia aluekeskuksia ympäröivät elinvoimaiset kylät ja harvaanasuttua seutua on vähän. Vaikka asutus on hiljalleen keskittynyt yhä enemmän kaupunkeihin ja maaseututaajamiin ja kylärakenne on harventunut, voidaan Pohjanmaan maaseutua edelleen pitää varsin elinvoimaisena. Esimerkkinä voidaan mainita, että Pohjanmaalla on edelleen noin 90 kylää, joissa asuu vähintään sata ihmistä. Sen sijaan työpaikat ovat asumista voimakkaammin keskittyneet keskusta-alueille.

Pietarsaaren, Uudenkaarlepyyn, Vaasan, Närpiön, Kristiinankaupungin ja Kaskisten kaupungit sijaitsevat kaikki meren äärellä, ja niitä leimaa maankohoamisrannikko, joka muuttuu jatkuvasti. Kaikki kaupungit on perustettu 1600- ja 1700-luvuilla paitsi Närpiö, josta tuli kaupunki vuonna 1993. Vanhoille kaupungeille on yhteistä ruutukaavat, jotka laadittiin vallitsevan kaupunki-ihanteen perusteella. Myös Vaasa, joka paloi vuonna 1852, sai ennen paloa ollutta kaavaa uudenaikaisemman ruutukaavan vuonna 1856, jolloin kaupunki maankohoamisesta johtuen siirrettiin kauemmaksi meren rannasta. Ruutukaavarakenne on säilynyt kaupunkien keskeisissä osissa samalla kun kaupungit ovat laajentuneet ympäröivälle maaseudulle, jonne on rakennettu omakotitaloja. Koska kaupunkien laajentumisessa on pitkälti ollut kyse uusien alueiden rakentamisesta, on kaupunkien tiivistäminen vasta myöhemmässä vaiheessa päässyt käyntiin. Tämän huomaa siitä, että korkean rakentamisen kehityssuunta on saavuttanut myös Pohjanmaan ja myös siitä, että uusia asuinrakennuksia rakennetaan jälleen keskustoihin ja että matalia rakennuksia korotetaan, niihin asennetaan hissejä ja niitä nykyaikaistetaan. Tämä johtaa siihen, että ihmiset muuttavat kaupunkien keskustoihin, mikä tukee siellä olevia palveluja. Palvelut ovat seuranneet ja seuraavat samoja muutoksia kuin mitä tapahtuu asumisessa. Suuria kaupan keskittymiä on rakennettu kaupunkien keskustojen ulkopuolelle vaikkakin tämä kehityssuunta on ollut vähämerkityksellisempi Pohjanmaalla kuin monessa muussa maakunnassa Suomessa. Mutta kun kaupungit kokonaisuudessaan kasvavat, palvelutarvetta on niin asuinalueiden läheisyydessä kaupungin reuna-alueilla kuin myös kaupunkien keskustoissa.

Pohjanmaan liikennejärjestelmä

Pohjanmaalla on kattava liikenneverkosto. Alueen saavutettavuus maanteitse, rautateitse, lentoteitse ja meritse on kohtalaisen hyvä, mutta infrastruktuuria ei ole kehitetty samaa vauhtia elinkeinoelämän tarpeiden, maankäytön muutosten ja liikenteen kasvun kanssa.

Pohjanmaan liikenneyhteyksistä tärkein on valtatie 8, joka luo yhteyden länsirannikon satamiin. Pietarsaaren seudulla tärkeimmät tieyhteydet

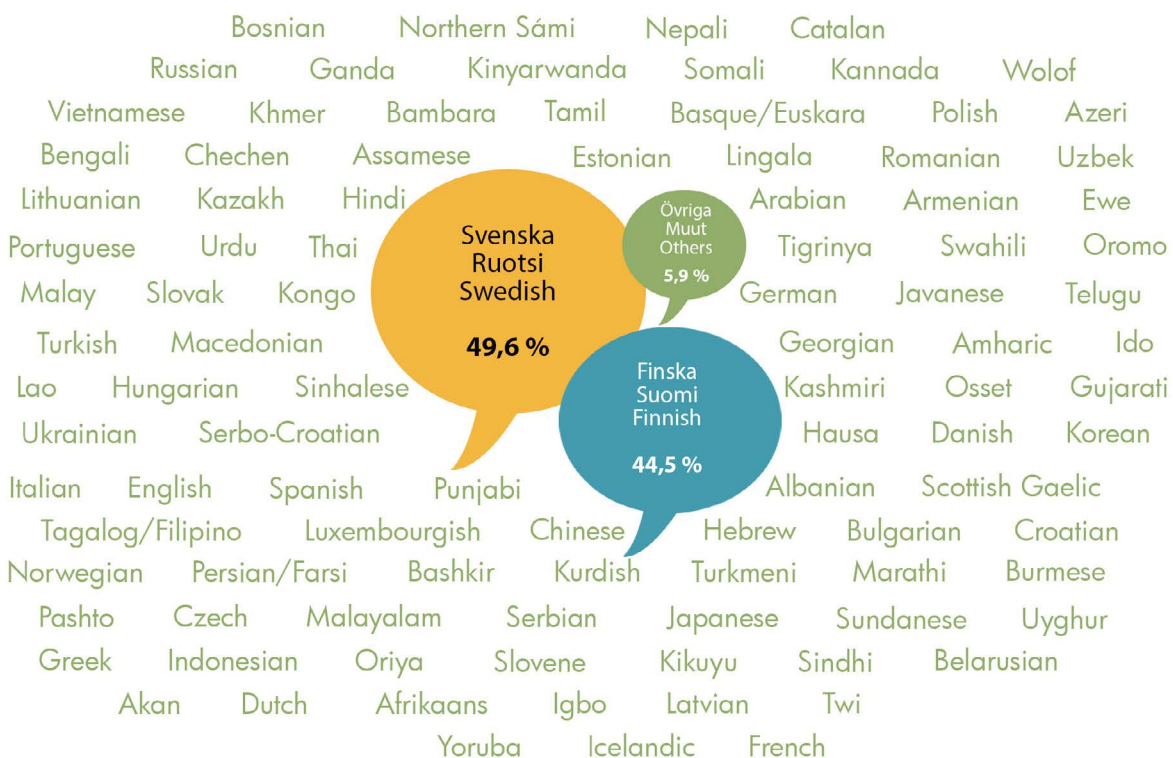
ovat rannikon suuntainen valtatie 8 ja valtatie 19, jotka tarjoavat yhteyksiä Vaasan, Turun ja Oulun sekä Seinäjoen, Tampereen ja Helsingin suuntiin. Vaasan seudulla tärkeimmät liikenneyhteydet ovat rannikon suuntainen valtatie 8, Laihian kautta etelään Tampereelle ja Helsinkiin vievä valtatie 3 ja Isonkyrön kautta Seinäjoen ja Jyväskylän suuntaan kulkeva valtatie 18. Tärkein Suupohjan rannikkoseudun läpi kulkeva päätie on valtatie 8, jota täydentää Kaskisista sisämaahan Seinäjoelle suuntautuva kantatie 67.

Pännäisten asema Pedersören kunnassa kuuluu Suomen päärataan (Helsinki-Oulu) ja se palvelee koko Pietarsaaren seudun henkilöjunaliikennettä. Pännäisistä on metsäteollisuudelle tärkeä sähköistetty pistoraide Pietarsaaren Leppäludon satamaan. Vaasan ja Seinäjoen välisellä yksirataisella rataosuudella väliasemia on Laihialla, Tervajoella, Isossakyrössä ja Ylistarossa, joista liikennekäytössä on tällä hetkellä vain Tervajoki. Raide jatkuu sähköistämättömänä Vaasan keskustasta Vaskiluodon satamaan, josta on laivayhteys Ruotsin puolelle Uumajaan. Ylimaakunnallisesti tärkeä tavaraliikenneyhteys on Suupohjan rata Seinäjoelta Kaskisiin.

Pohjanmaan maakunnassa sijaitsee kaksi valtakunnallista lentoasemaa: Kruunupyssä (noin 69 000 matkustajaa 2018) ja Vaasassa (noin 316 000 matkustajaa vuonna 2018). Vaasan lentokenttä on matkustajamäärältään Suomen kuudenneksi vilkkain. Molemmilta lentokentiltä on päivittäisiä lentovuoroja Helsinkiin sekä tilauslentoja ulkomaille. Vaasan kentältä on lisäksi myös säännöllistä reittiliikennettä Tukholmaan.

Pohjanmaalla on neljä syväsatamaa, jotka sijaitsevat Pietarsaassa, Vaasassa, Kaskisissa ja Kristiinankaupungissa. Satamat ovat erikoistuneet eri satamatoimintoihin. Yhdessä ne pystyvät palvelemaan laaja-alaisesti eri teollisuuden sektoreita. Kaskisten ja Pietarsaaren satamien tärkein asiakas on metsäteollisuus. Lisäksi Pietarsaaren sataman yhteydessä on voimalaitos, joka käyttää satamaa polttoainetuontiin. Tavoitteena on kehittää Karhusaaren satamaa Kristiinankaupungissa tärkeänä kiertotalouskeskuksena. Vaasan satama on muihin Pohjanmaan satamiin verrattuna monipuolisin rahtisatama ja se on myös maakunnan ainoa matkustajasatama. Uumajan ja Vaasan yhteinen satamayhtiö Kvarken Ports perustettiin 2015. Yhteistyö tähtää satamien aseman kehittämiseen Itämeren liikenteessä. Syväsatamien lisäksi seudulla on lukuisia kala- ja pienvenesatamia. Kaskisten kalasatama on maamme toiseksi suurin.

Johtuen Pohjanmaan perinteisestä nauhamaisesta taajama-asutuksesta, tarve rakentaa kävely- ja pyöräilyteitä on suuri. Valtion rahoitus kattaa kuitenkin vain murto-osan tästä tarpeesta. Joukkoliikenteen asema maakunnassa on verrattain heikko, ja se on perustunut pääasiassa koulubussi- ja palveluliikennetarjontaan, jolloin erityisesti kesäaikaan maaseudulla linja-autoliikenteen palvelutarjonta heikkenee merkittävästi vuorojen määrän vähentyessä. Vaasassa joukkoliikenteen käyttäjämäärät ovat kuitenkin lisääntyneet 2010-luvulla.

3.4 VÄESTÖ JA ASUMINEN

Pohjanmaan maakunnassa asuu noin 181 000 asukasta. Väestön määrä on kasvanut 2000-luvulla noin 7 500 henkilöllä. Vuodesta 2016 lähtien väestön määrän kehitys on kuitenkin ollut selvästi aiempaa heikompaa erityisesti kasvaneen kotimaan muuttotappion ja syntyvyyden laskun takia.

Väestörakenteen osalta Pohjanmaan erityispiirteenä on tasavahvan kaksikielisyyden lisäksi monikielisuus. Ruotsin ja suomen lisäksi maakunnassa puhutaan yli 100 muuta kieltä. Maakunnassa onkin pitkät perinteet maahanmuutossa. Muualta tulleiden suuri määrä näkyy katukuvassa luoden kansainvälistä ja suvaitsevaista tunnelmaa, mikä monesti nousee seutujen vetovoimamittauksissa esille positiivisena tekijänä. Monikielisuus on vetovoimatekijä ja vahvuus, joka antaa kilpailuetua maakunnan kansainvälisille yrityksille.

Pohjanmaan väestön ikärakenne on tällä hetkellä hieman heikempi kuin koko maassa keskimäärin. Huoltosuhde on maakuntien välisessä vertailussa keskitasoa. Huoltosuhde heikkenee jatkossa edelleen, kun ikääntyneiden määrä kasvaa. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työikäisen väestön määrä laskee ja ikääntyneiden määrä kasvaa Pohjanmaalla kuitenkin hieman hitaammin kuin koko maan tasolla keskimäärin.

Pohjanmaan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tila on suhteellisen hyvä. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus on hieman suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Yksi tärkeimmistä väestön hyvinvointia edistävästä ja syrjäytymistä ehkäisevästä tekijöistä on työ. Pohjanmaalla on jo pitkään ollut muuhun maahan verrattuna korkea työllisyys ja alhainen työttömyys. Maahanmuuttajien työttömyysaste on selvästi alhaisempi kuin maassa keskimäärin, mutta vaihteluväli kunnissa on suuri.

Pohjanmaan väestö on sosiaalisesti aktiivista. Jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen, harrastusryhmän tai aatteellisen yhteisön toimintaan aktiivisesti osallistuvien osuus on selvästi korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Tämä näkyy vilkkaana yhdistys- ja kulttuurielämänä, joka tarvitsee toteutuakseen asianmukaiset tilat ja alueet. Yhdessä toimiminen luo verkostoja ja luottamusta eli sosiaalista pääomaa, joka luetaan yhdeksi Pohjanmaan keskeisistä vahvuuksista.

Pohjanmaan vahvuuksiin lukeutuvat viihtyisä ja turvallinen elinympäristö sekä hyvä ja edullinen asuminen. Pohjanmaalla asuntojen keskikoko on 88 m² kun asuntojen keskikoko koko maassa on 80 m². Vuosien 2013 ja 2017 välisenä aikana rakennettiin Pohjanmaalla vuosittain keskimäärin 861 uutta asuntoa. Väestöstä 64 % asuu oma-

kotitaloissa ja 24 % kerrostaloissa kun taas koko maan vastaavat luvut ovat 50 % ja 36 %. Lyhyet matka-ajat asuinpaikasta työpaikoille ja palveluihin ovat todellisuutta useimmille pohjalaisille.

3.5 PALVELU

Sosiaali- ja terveystalvet

Väestön hyvinvointi edellyttää toimivia hyvinvointi- ja terveystalvetuja eri elämäntilanteissa ja elämän eri vaiheissa. Pohjanmaalla kuten koko maassa, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään liittyy suuria haasteita. Sosiaali- ja terveystalvetut eivät ole yhtenäisiä eivätkä tasa-laatuksia, minkä seurauksena kansalaiset joutuvat epätasa-arvoiseen asemaan. Pohjanmaan palvelujärjestelmässä ovat perinteisesti liiaksi painottuneet laitos- ja erikoishoito, mikä on näkynyt kustannuksissa. Laitoshoidon on kuitenkin pyritty purkamaan ja avohoitoa kehittämään.

Yksityisen sektorin hyvinvointipalveluiden osalta Pohjanmaan markkinat ovat vielä varsin kehittymättömät. Hyvinvointiala nähdään kuitenkin tulevaisuuden kasvualana, johon syntyy jatkuvasti uusia mikro- ja pk-yrityksiä.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun päätyttyä maan hallituksen erottua 8.3.2019 ajettiin myös uudistuksen valmistelu alas Pohjanmaalla. Pohjanmaalla maakunta- ja sote-uudistus nähtiin kuitenkin suurena mahdollisuutena, koska sen avulla olisi pystytty vastaamaan maakuntamme sote-palveluiden haasteisiin, kuten palveluiden pirstaloituneisuuteen, tietojärjestelmien moninaisuuteen ja vähäisiin ennaltaehkäiseviin palveluihin. Jotta tulevaisuudessa pystytään turvaamaan maakuntamme asukkaille turvallinen arki ja laadukkaat sosiaali- ja terveystalvetut, on Vaasan sairaanhoitopiiri varautunut jatkamaan sosiaali-huollon, terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatiota kuntien yhteistyössä. Tavoitteena on perustaa Pohjanmaan hyvinvointialue.

Kaupalliset palvelut

Pohjanmaan kaupallisten palvelujen verkko on kattavampi kuin keskimäärin muualla Suomessa keskimäärin. Maakunnan kaupallinen pääkeskus on Vaasa. Vähittäiskaupan tarjonta kuntakeskuksissa, kyläkeskuksissa ja varsinkin Vaasassa myös asuinalueilla on suhteellisen hyvä, koska suuria kauppakeskuksia ei mainittavasti ole muodostunut yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle. Liikenneasemat täydentävät päivittäistavarakaupan verkkoa maakunnassa.

Muu palvelu

Virkistysalueet ja ulkoilureitit kuuluvat tärkeänä osana yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin. Nämä yhdessä jokamiehenoikeuksien ja laajojen suojelunalueiden kanssa tarjoavat asukkaille hyvät ulkoilu- ja retkeilymahdollisuudet. Pohjanmaalla

Kampusalue ja Palosaaren yrityskeskus, Vaasa. Kuva: Christine Bonn.

on runsaasti retkeilyreittejä kuten vaellusreittejä, luonto- ja kulttuuripolkuja, pyöräilyreittejä, veneily- ja melontareittejä sekä talvisin hiihtolatuja ja moottorikelkkauria. Meren rannalla on runsaasti hyviä uimarantoja. Talvella meren jää tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet monenlaiseen ulkoiluun ja virkistykseen. Alueen monimuotoiset metsät tarjoavat hyvät mahdollisuudet kaikenlaiseen retkeilyyn, marjastukseen ja metsästykseseen. Rannikolla on myös vahva kesämökkikulttuuri.

Koulutuspalvelut ovat Pohjanmaalla korkealla tasolla, etenkin Vaasan seudulla. Vaasan korkeakoulukonsortion muodostavat kuusi korkeakoulua, Vaasan yliopisto, Åbo Akademi (Vasa), Svenska handelshögskolan, Vaasan ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Novia sekä Helsingin oikeustieteellisen tiedekunnan koulutus Vaasassa. Pietarsaaren seudulla ei ole omaa yliopistoa, vaan lähin yliopisto sijaitsee Vaasassa. Seudulla toimii kuitenkin kaksi ammattikorkeakoulua Novia ja Centria. Lähellä sijaitsee lisäksi Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, jossa on tarjontaa Jyväskylän, Oulun ja Vaasan yliopistoista. Suupohjan rannikkoseudulla ei sijaitse yhtään korkeakouluyksikköä. Näin ollen yhteistyö yritysten ja seudun ammattioppilaitos Yrkesakademin välillä nousee tärkeään asemaan. Yrkesakademin, Optima ja Vamia tarjoavat ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille tiiviissä yhteistyössä alueen elinkeinoelämän kanssa. Ammatillisen koulutuksen saaneet myötävaikuttavat vahvasti yrittäjyyteen ja työllisyyteen koko maakunnan alueella.

Kulttuurin ja taiteen harrastajien, ammattitaiteilijoiden ja ammatillisesti hoidettujen kulttuuri- ja taidelaitosten toiminnasta muodostuu maakunnan kulttuuripalvelujen kokonaisuus. Kaikille

tarkoitettuja kulttuurin ja taiteen peruspalveluja tuetaan valtion ja kuntien avustuksilla, mikä edesauttaa palvelujen saavutettavuutta koko maakunnassa. Suuret yleisötilaisuudet ja ammatilliset kulttuuri- ja taidelaitokset tarjoavat merkittäviä palveluja myös alueelle suuntautuvan matkailun edistämiseen.

Alueen urheilupalvelut koostuvat monipuolisesta ohjatusta toiminnasta ja erilaisten urheilu- ja liikuntakeskusten hallinnoinnista ja ylläpidosta. Pohjanmaalla on vilkas kuntien tukema urheilyyhdistyselämä, ja maakunnassa järjestetään paikallis-, kansallisen tason ja myös kansainvälisen tason urheilutapahtumia ja -kilpailuja. Koululiikunta kannustaa nuoria liikkumaan.

3.6 ELINKEINOELÄMÄ JA OSAAMINEN

Pohjanmaan elinkeinorakenne on samanaikaisesti sekä monipuolinen että pitkälle erikoistunut. Koko maan elinkeinorakenteeseen verrattuna tuotanto painottuu erityisesti teollisuuteen ja alkutuotantoon. Teollisuuden osuus arvonlisäyksestä on maakuntien välisessä vertailussa selvästi suurin, kun taas yksityisten palveluiden osuus on vertailun pienin. Teollisuuden työpaikkarakennetta dominoivat energiateknologiakesittymän keskeiset toimialat (kone ja laite, sähkölaite ja perusmetalli), joilla työskentelee noin puolet maakunnan teollisuusyritysten henkilöstöstä. Muita teollisuuden suurimpia työllistäjäaloja ovat metsäteollisuus, elintarviketeollisuus, kemianteollisuus sekä kulkuneuvojen valmistus.

Pohjanmaan teollisuudella on suuri merkitys koko maan hyvinvoinnille. Maakunnassa toimii monia kansainvälisiä suuryrityksiä, joiden mark-

kina-alueena on koko maailma. Viennin osuus teollisuuden liikevaihdosta vaihtelee 70 ja 80 prosentin välillä, ja alueen energiateknologia-keskittymän osuus koko Suomen energiateknologiaviennistä on noin 30 prosenttia. Tuotanto perustuu korkeaan teknologiaan ja osaamiseen, ja teollisuustuotannon jalostusarvo per asukas on maakuntien välisessä vertailussa toiseksi korkein.

Vaasan seutu on yksi Suomen kilpailukykyisimmistä seuduista. Menestystä selittää pitkälti seudulla sijaitseva Pohjoismaiden merkittävin energiateknologiakeskittymä. Keskittymän suuryritykset ovat globaaleja toimijoita, joiden energiasäästävää teknologiaa hyödynnetään kaikkialla maailmassa. Lisäksi alueella on paljon vientitoimintaa harjoittavia pk-yrityksiä sekä aloittavia yrityksiä, jotka tähtäävät suoraan kansainvälisille markkinoille. Keskittymän keskeiset ydinosaamisalueet ovat energiatehokkuus, älykäs energiantuotanto ja tulevaisuuden sähköverkot, joissa kaikissa on hyvä kasvupotentiaali.

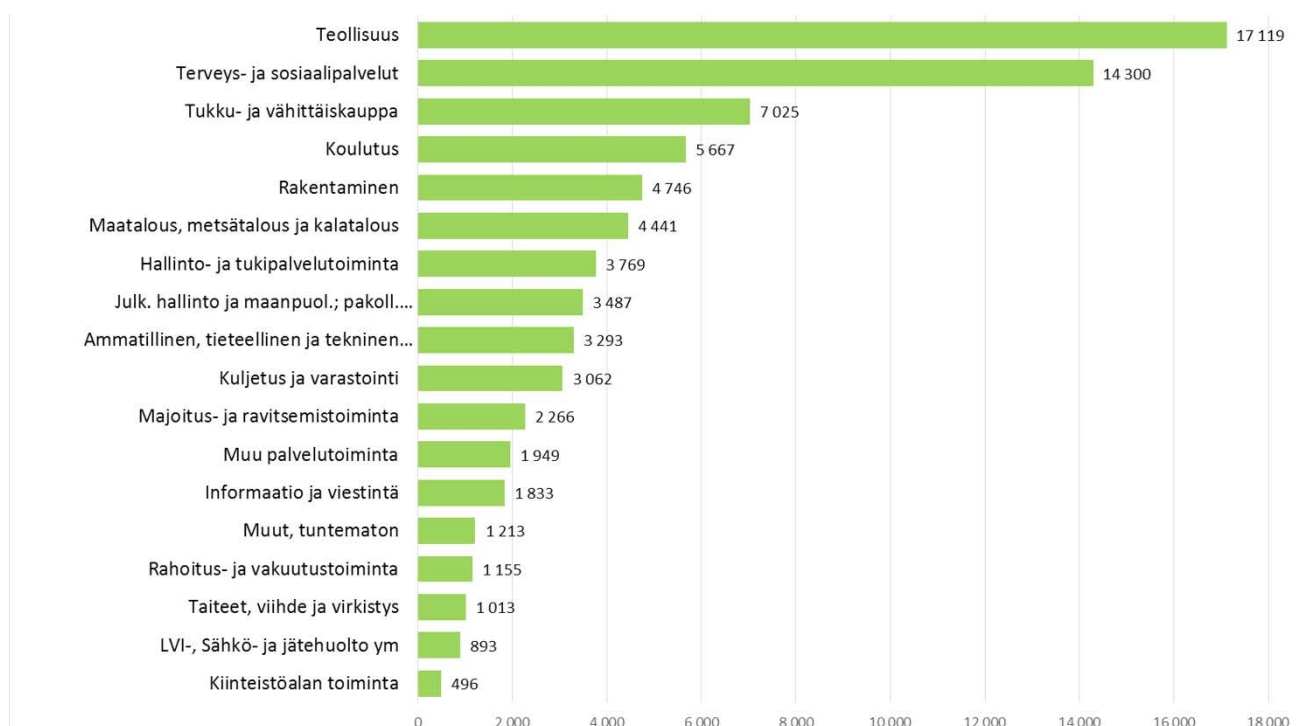
Pietarsaaren seudun aluetalous on varsin elinvoimainen. Pietarsaaren seudun elinkeino- ja teollisuusrakenne on hyvin monipuolinen, ja työpaikat jakautuvat tasaisesti teollisuuteen, julkisiin palveluihin ja yksityisiin palveluihin. Teollisuuden ja alkutuotannon työpaikkojen osuus on huomattavasti keskimääräistä suurempi ja yksityisten palveluiden pienempi. Teollisuuden toimialoista tärkeimpiä ovat elintarvike-, metsä-, metalli-, muovi- ja kulkuneuvoteollisuus, jossa veneteollisuudella on merkittävä rooli. Teollisuustuotannosta suurin osa menee vientiin. Seudulla on myös kasvussa huomattava metsäteollisuutta ja elintarviketeollisuutta koskeva biotalouskluste-

ri. Vahva yrittäjyyden kulttuuri nähdään seudun vahvuutena, johon myös elinkeinorakenteen monipuolisuus pohjautuu.

Pohjanmaan seuduista Suupohjan rannikkoseutu kehittyy selvästi heikoimmin. Suupohjan rannikkoseudun elinkeinorakenne painottuu alkutuotantoon ja teollisuuteen. Sen sijaan palvelualueen työpaikkojen osuus on selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Teollisuusrakenteessa painottuu voimakkaasti kulkuneuvoteollisuus. Muita suuria teollisuusaloja ovat metsä-, metalli- ja elintarviketeollisuus. Vahvuutena seudun elinkeinorakenteessa nähdään alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden tiivis yhteys. Alat vahvistavat toinen toistaan ja ovat monella tavalla sidoksissa toisiinsa. Elintarviketeollisuudessa on monia mahdollisuuksia, joita hyödyntämällä alkutuotannon jalostusastetta voidaan kasvattaa. Toinen erityispiirre ja vahvuus seudulla on yrittäjien ja pienten yritysten suuri määrä.

Vahvan liiketoiminnan ansiosta työmatkailu on Pohjanmaalla merkittävää. Myös yksityismatkailu on nousussa, ja uudet tapahtumat vetävät matkailijaryhmiä niin alueellisesti kuin kansallisestikin. Etenkin ruotsalaisten matkailijoiden määrä on kasvussa, koska yhä useampi matkustaa Wasalinella. Vuonna 2018 Pohjanmaalla oli runsaat 380 000 yöpymistä. Maakunnan tarjonnan tunnettuuden lisäämiseksi matkanjärjestäjien keskuudessa ja matkailijoiden houkuttelemiseksi alueelle on tärkeää tehdä yhteistyötä sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Elinvoimaisen elinkeinoelämän keskeinen resursi on osaava työvoima. Tästä näkökulmasta Poh-

Pohjanmaan työpaikat toimialan mukaan vuonna 2016, lähde: Tilastokeskus.

Talviurheilualue yhdistettynä kesäurheiluun, Baggerget Vöyrillä. Kuva: Christine Bonn.

janmaan vahvuutena on se, että maakunnassa toimivat seitsemän korkeakouluyksikköä tarjoavat monipuolisia koulutusmahdollisuuksia ja houkuttelevat nuoria ihmisiä maakuntaan. Korkeakoulutettujen osuus väestöstä on maakuntien välisen vertailun kärkipäässä. Kuitenkin Pohjanmaalla on pulaa erityisesti teknisen alan ja sosiaali- ja terveys-alan koulutuspaikoista. Myös yhteisen korkeakoulupoliittisen vision ja tahtotilan puute voidaan nähdä osaavaan työvoimaan liittyvänä heikkoutena.

3.7 VIRKISTYS JA RETKEILY

Virkistys on ihmisten hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Kaupungistuvan elämäntyylin, kiihtyvän työtahdin ja muuttuvan ikärakenteen vuoksi tarvitaan luonto- ja viheralueita lähemmäs asukkaita, jotta niiden saavutettavuus ja virkistyskäyttö olisi helpompaa. Virkistystä voi hakea rakennetuilta urheilupaikoilta, hoidetuilta virkistysalueilta, koskemattomilta luontoalueilta ja myös historiallisilta

kulttuurialueilta. On vahvistettava mahdollisuuksia yhdistää tällaiset alueet suuremmiksi kokonaisuuksiksi, vyöhykkeiksi ja yhtenäisiksi reiteiksi niin että maakuntaan muodostuu yhtenäinen viheraluerakenne.

Pohjanmaan maakunnassa on poikkeuksellisen hyvät edellytykset virkistykseen ja luontomatkailuun. Rannikko, saaristo, joet, kulttuuriympäristöt merellä, maalla, kaupungeissa ja maaseudulla, tiheä tieverkosto ja muinaisjännökset muodostavat rikkaan mosaiikin, jota maakuntakaavassa voidaan hyödyntää virkistys- ja matkailualueina tai -kohteina.

Merenkurkun saaristo, joka on hyväksytty maailmanperintöluetteloon geologisten kriteerien ja maankohoamisen perusteella, on esimerkki alueesta, jossa virkistystä, suojelua ja matkailua toimii yhdessä samalla ottaen huomioon alueen asukkaiden elinolosuhteet.

Maakuntakaavalla on tärkeä tehtävä maakunnan kehittämisessä ja suunnittelussa. Kansallisella ja seudullisella tasolla laaditut kehittämisperiaatteet ja strategiat viedään maakuntakaavaan aluevaarauksiksi, jotka ohjaavat maankäyttöä toivottuun suuntaan. Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 valmistelu perustuu muun muassa seuraaviin lähtökohtiin:

4.1 MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAKI

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) astui voimaan 1.1.2000. Lain 5 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- ▶ turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista
- ▶ yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta
- ▶ riittävän asuntotuotannon edellytyksiä
- ▶ rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista
- ▶ luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä
- ▶ ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä
- ▶ luonnonvarojen säästeliästä käyttöä
- ▶ yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista
- ▶ yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta
- ▶ elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja toimivan kilpailun kehittymistä
- ▶ palvelujen saatavuutta
- ▶ liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

Maakuntakaavan sisältövaatimukset on määriteltävä MRL:n 28 §:ssä. Kaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 §:ssä ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota

- ▶ maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen
- ▶ alueiden käytön ekologiseen kestävyys
- ▶ ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- ▶ vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön
- ▶ maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- ▶ maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen
- ▶ virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajille tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat. Edellä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

4.2 VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslaissa määriteltyä alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää ja edustavat valtioneuvoston näkemystä valtakunnallisesti merkittävistä alueidenkäyttökysymyksistä. Niiden keskeisenä tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioon ottaminen alueidenkäytön suunnittelussa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Tavoitteiden tarkoituksena on myös edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa sekä turvata valtakunnallisten alueidenkäyttöratkaisujen tarkoituksenmukaista toteuttamista. Alueidenkäyttötavoitteiden avulla pyritään vähentämään yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parantamaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Ne tulevat myös helpottamaan sopeumista ilmastomuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin. Uudet valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet astuivat voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

- ▶ Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- ▶ Tehokas liikennejärjestelmä
- ▶ Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- ▶ Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- ▶ Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Seuraavassa luetellaan Pohjanmaan maakunta-kaavan 2040 valmistelun kannalta keskeiset tavoitteet.

Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen

- ▶ Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta, ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.(12)
- ▶ Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen.
- ▶ Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.
- ▶ Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.

Tehokas liikennejärjestelmä

- ▶ Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.
- ▶ Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

- ▶ Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle.

- ▶ Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.
- ▶ Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys.
- ▶ Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.
- ▶ Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämis-edellytykset ja toimintamahdollisuudet.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- ▶ Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.
- ▶ Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.
- ▶ Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.
- ▶ Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä.
- ▶ Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden säilymisestä.

Uusiutumiskykyinen energiahuolto

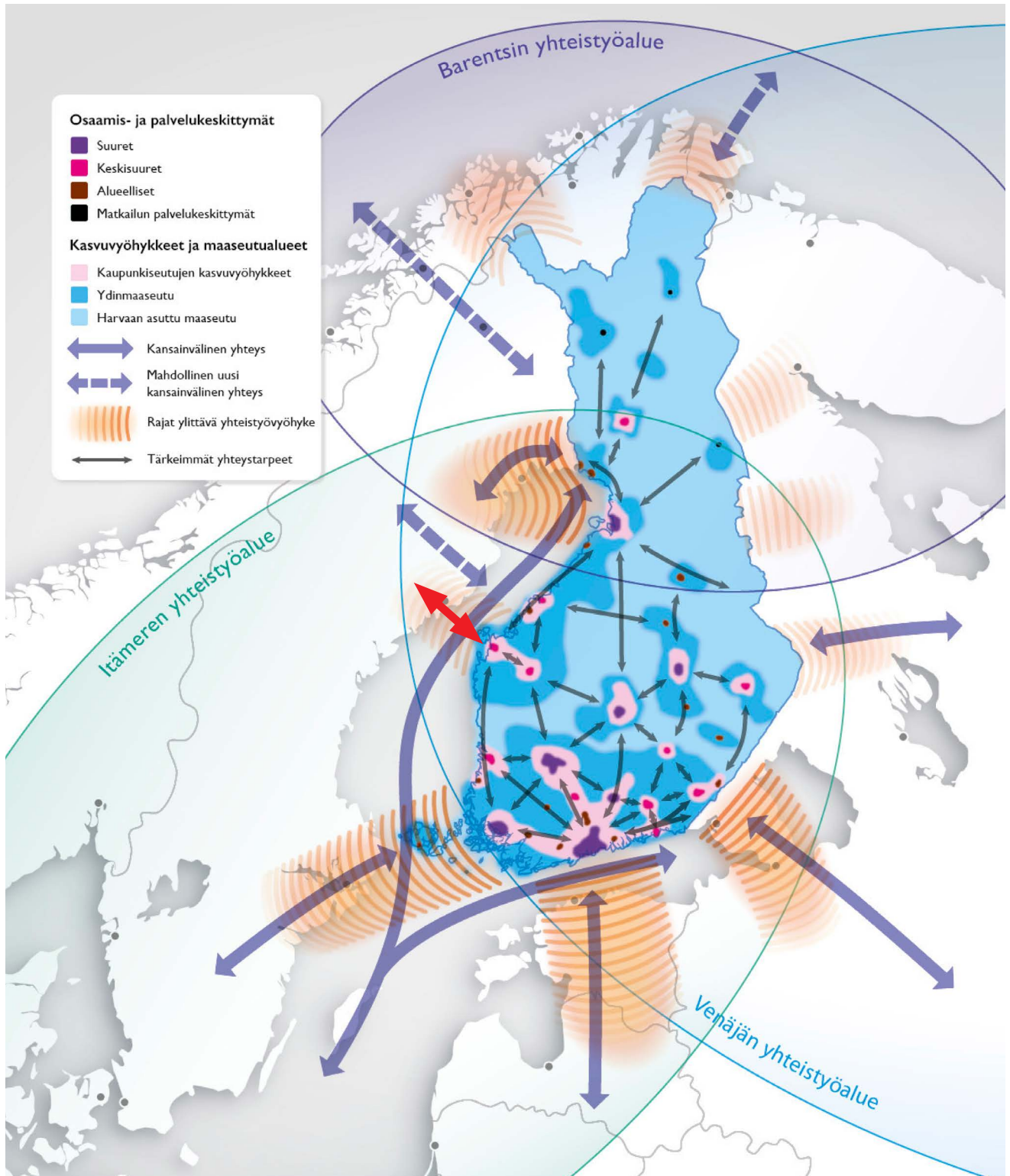
- ▶ Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.
- ▶ Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

4.3 ALLI – ALUERAKENTEEN JA LIIKENNEJÄRJESTELMÄN KEHITYSKUVA 2050

Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050 tehtiin vuosina 2014–2015 ympäristöministeriön johdolla. Työn tuloksena syntyi yhteinen visio ”Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi”. Tavoiteltavan aluerakenteen ja liikennejärjestelmän peruspilareita ovat Suomen kansainvälisen aseman vahvistaminen, monikeskuksisuus

sekä kehittyvät liikennepalvelut ja mahdollistava infrastruktuuri.

Aluerakenteen kehittäminen monikeskuksisena tukee maan eri osien vahvuksien ja voimavarojen hyödyntämistä elinkeinotoiminnan kehittämisessä ja uudistamisessa. Monikeskuksinen aluerakenne perustuu toimintakykyisiin keskuksiin (Vaasa ja Pietarsaari) ja niiden väliseen monimuotoiseen vuorovaikutukseen.

Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän tavoitteellinen kehityskuva vuodeksi 2050. Koska kuva on Vaasa–Uumaja-yhteyden osalta virheellinen, sitä ei voi tältä osin käyttää Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 lähtökohtana. Lähde: Ympäristöministeriö 2015. Punainen nuoli osoittaa olemassa olevaa kansainvälistä yhteyttä Vaasa-Uumaja.

4.4 ALUEELLISET STRATEGIAT

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ympäristöstrategia 2014–2020

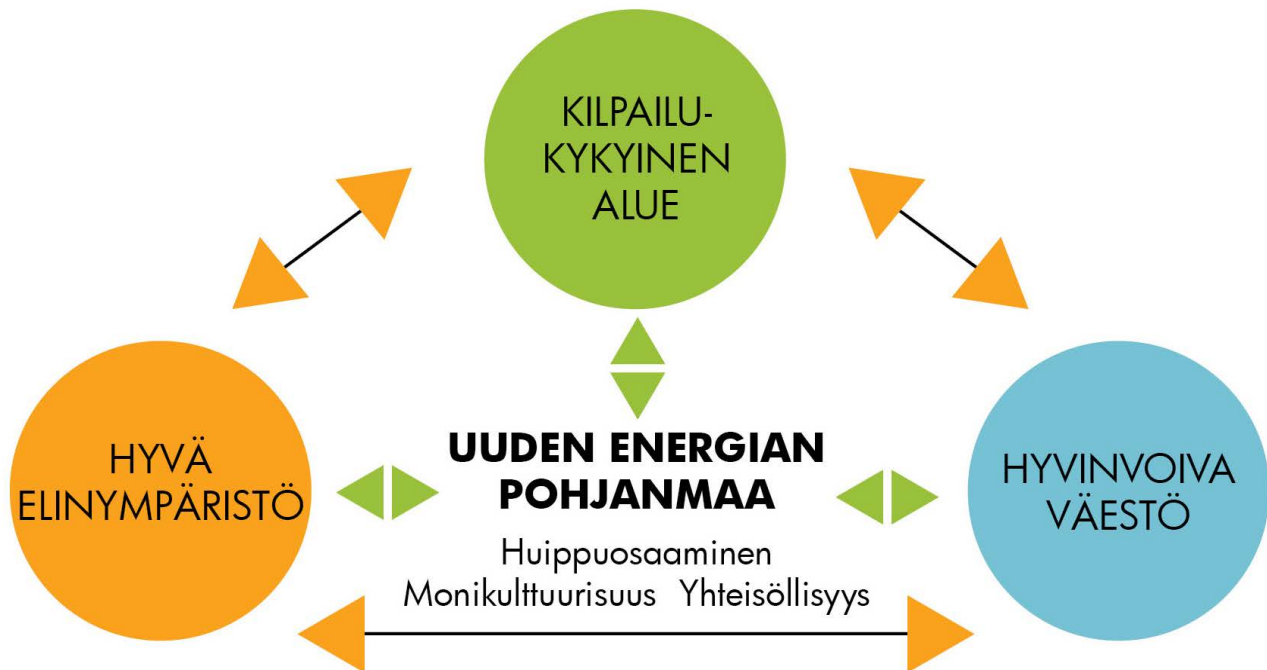
Yhteisenä alueellisena visiona on Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kehittyminen eurooppalaiseksi kestävä kehityksen esimerkkialueeksi ja alueelliseksi edelläkävijäksi vuoteen 2030 mennessä. Strategian mukaan alue on edelläkävijä

- ▶ kestävä kehitys mukaisessa vesienhoidossa ja tulvariskien hallinnassa
- ▶ monikeskuksisessa, verkottuvassa ja ekotehokkaassa alue- ja yhdyskuntarakenteessa, jossa alueen erityispiirteitä hyödynnetään elinympäristön laatutekijöinä
- ▶ vähähiilisyttä tukevassa energiantuotannossa ja -käytössä sekä sitä edistävissä energia- ja ympäristöteknologiassa

- ▶ luonnonvarojen kestävä käytön ja suojelun yhteensovittamisessa sekä monimuotoisuuden turvaamisessa
- ▶ kestävä kehityksen toteutumista tukevassa alueellisen ympäristötietoisuuden edistämisessä.

Pohjanmaan maakuntastrategia

Pohjanmaan maakuntastrategia koostuu kahdesta osasta. Maakuntasuunnitelmassa määritellään maakunnan tavoitetilä vuodeksi 2040 ja maakuntaohjelmassa kuvataan, kuinka strategiaa toteutetaan vuosina 2018–2021. Maakuntahallitus hyväksyi maakuntaohjelman 23.10.2017. Pohjanmaan visio 2040 on "Uuden energian Pohjanmaa". Strategian mukaan vuonna 2040 Pohjanmaa on kilpailukykyinen alue, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö.

Kilpailukykyinen alue

- ▶ monipuolinen elinkeinoelämä
- ▶ korkeatasoinen innovaatiotoiminta
- ▶ toimivat yhteydet
- ▶ riittävästi osaavaa työvoimaa
- ▶ arvossapidetyt kulttuuriympäristöt ja elävä kulttuuriperintö

Hyvä elinympäristö

- ▶ kestävä alue- ja yhdyskuntarakenne
- ▶ vähähiilinen yhteiskunta
- ▶ ympäristötietoiset toimijat
- ▶ monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet
- ▶ Pohjanmaan ilmastostrategia 2040

Hyvinvoiva väestö

- ▶ osallistuvat kansalaiset
- ▶ integroituneet maahanmuuttajat
- ▶ toimivat palvelut
- ▶ vireä kulttuurielämä ja hyvät harrastusmahdollisuudet

Maakunnan kehittämisen kolme päätavoitetta.

Pohjanmaan ilmastostrategia 2040

Pohjanmaalle laadittiin maakunnallinen ilmastostrategia vuosina 2014–2015. Strategiatyön osana pidetyssä ilmastoseminaarissa luotiin käsite ”Energiarannikko”. Maakuntahallitus hyväksyi Pohjanmaan ilmastostrategian 21.3.2016. Energiarannikko Pohjanmaan visio sisältää seuraavat kohdat:

- Pohjanmaalla teemme energistä yhteistyötä sekä rohkeita ja kauaskantoisia päätöksiä
- yhteiskuntamme ovat rakenteeltaan kestäviä ja hyviä elinympäristöjä kasvavalle väestölle
- maakuntamme on energiaomavarainen ja kaikki energia tuotetaan uusiutuvista lähteistä
- lähiruoka-, energia-, jätteidenkäsittely- ja cleantech-osaamisemme ovat kansainvälisiä ja kansallisia vientituotteita.

Vision saavuttamiseksi on asetettu seuraavat viisi päätavoitetta:

- kestävä energiajärjestelmä
- optimoitu yhdyskuntarakenne
- ei jätteitä – kaikesta on hyödykkeeksi
- osaaminen, yhteistyö ja kunnioitus
- ilmastoälykäs maaseutu

Pohjanmaan kulttuuriohjelma 2018

Visiona on, että Pohjanmaalla kulttuuri on integroitu osaksi yhteiskuntaa, ja että kaikkien asukkaiden saatavilla on monipuolista kulttuuritoimintaa sekä osaavia taiteen ja kulttuurin tuottajia on laaja kirjo. Maakuntahallitus hyväksyi Pohjanmaan kulttuuriohjelman 26.6.2017.

Kulttuuriohjelma sisältää kuusi toimenpidekokonaisuutta:

- kulttuuri arjen hyvinvoinnin lähteenä
- taide- ja kulttuurikasvatus ja koulutus
- kulttuuriperinnön vaaliminen
- kulttuurisesti laaja-aleinen yhteistyö
- kulttuurista toimeentulo
- kulttuurin markkinointi ja tiedotus

Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040

Maakuntavaltuuston 12.5.2014 hyväksymän Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman päätavoitteena on:

- luoda edellytykset maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseksi
- kehittää saavutettavuutta ja liikkumisen mahdollisuuksia
- parantaa kuljettamisen toimintaedellytyksiä.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Ympäristöministeriö vahvisti 21.12.2010 Pohjanmaan maakuntakaavan 2030. Maakuntakaavaa on päivitetty vaihemaakuntakaavoilla. Kaupallisia palveluja koskeva 1. vaihemaakuntakaava vahvistettiin ympäristöministeriössä 4.10.2013 ja uusiutuvaa energiaa koskeva 2. vaihemaakuntakaava vahvistettiin 14.12.2015. Pohjanmaan maakuntakaava 2030 sekä sen pohjaksi tehdyt selvitykset muodostavat tärkeän lähtökohdan Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 laadinnalle.

Moikipään paviljonki. Kuva: Christine Bonn.

5 Kaavaprosessi

5.1 OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) sekä hyvän suunnittelutavan mukaisesti eli yhteistyössä osallisten kanssa. Kaikilla kiinnostuneilla on mahdollisuus osallistua kaavaprosessiin. Pyrkimyksenä on saada aikaan todellinen vuoropuhelu, jossa tuodaan esiin erilaisia näkökohtia keskusteltaviksi. Onnistunut vuorovaikutus antaa toisaalta kaavoittajalle olennaista tietoa kaava-alueesta ja toisaalta eri osapuolille mahdollisuuden vaikuttaa maakuntakaavan sisältöön. Tämän päämäärän saavuttamiseksi hyödynnetään erilaisia vuorovaikutuskeinoja ja -menetelmiä.

Vuorovaikutuksen tavoitteena on:

- ▶ tarjota viranomaisille, asiantuntijoille, yrityksille, järjestöille, yhdistyksille ja asukkaille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 laadintaan
- ▶ kerätä ja tuoda esiin osallisten näkemyksiä Pohjanmaan maakunnan kehityksestä ja maakuntakaavasta
- ▶ saada viranomaiset ja päättäjät sitoutumaan maakuntakaavaan ja sen toteuttamiseen
- ▶ kehittää maakunnan liiton ja osallisten välisiä sekä osallisten keskinäistä yhteistyötä.

MRL:n 62 §:n mukaan kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa alueen maanomistajien kanssa, niiden kanssa, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisten ja yhteisöjen kanssa, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Lisäksi kaavaprosessiin annetaan mahdollisuus osallistua kaikille niille, jotka haluavat olla mukana kehittämässä Pohjanmaan maakuntaa tai vaikuttamassa Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 sisältöön.

Kansalaisfoorumi perustettiin sitä varten, että saataisiin selville, mitä mieltä tavalliset kansalaiset ovat maakunnasta, sen kehittämisen suunnasta ja maakuntakaavan sisällöstä. Ryhmän kanssa pidetään säännöllisiä työkokouksia. Kansalaisfoorumi osallistuu sekä maakuntakaavan laatimiseen että sen vaikutusten arviointiin.

Viiteryhmä, jossa edustettuina ovat kunnat, muut viranomaiset ja sidosryhmät perustettiin yhteisen virkamieskäsityksen löytämiseksi keskeisissä suunnitteluratkaisuissa. Ajatuksena on ollut, että viiteryhmän ja teemaryhmien jäsenet tuovat suunnittelutyöhön oman osaamisensa ja omat ta-

voitteensa sekä välittävät kaavatyöstä ja kaavan sisällöstä tietoa eteenpäin omissa organisaatioissaan. Erityisen tärkeän ryhmän muodostavat kuntien virkamiehet, sillä he tuovat kaavaprosessiin tuntemusta paikallisista tavoitteista ja olosuhteista. Pohjanmaan liiton kaavoittajat ja kuntien kaavoitusvastaavat tapaavat säännöllisesti kaksi kertaa vuodessa keskustellakseen maakunnan ajankohtaisista kaavoitusasioista.

Kaavaratkaisun vaikutusten arviointi on tärkeä osa kaavaprosessia. Arviointi kuuluu erottamattomana osana kaavoitukseen ja jatkuu koko prosessin ajan. Keskeisistä viranomaisista ja organisaatioista koostuva vaikutusten arviointiryhmä kokoontuu säännöllisesti kaavaprosessin aikana. Arvioinnin tekee Ramboll Finland Oy.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 nähtävillä asettamisesta tiedotetaan seuraavissa sanomalehdissä: Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning ja Syd-Österbotten. Maakuntakaavan ollessa nähtävillä lähetetään myös tiedotteita lehdistölle. Jotta pohjalaiset tavoitettaisiin mahdollisimman laajalti, käytetään myös muun tyyppisiä tiedottamisen keinoja kuten tietolehtisiä, uutiskirjeitä ja sosiaalisten kanavien hyödyntämistä.

Pohjanmaan maakuntakaavasta ja työn etenemisestä tiedotetaan koko valmistelun ajan Pohjanmaan liiton verkkosivuilla osoitteessa www.obotnia.fi/maakuntakaava.

5.2 OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

MRL:n 63 §:ssä todetaan seuraavasti: Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelystä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) hyväksyttiin maakuntahallituksessa 21.12.2015 ja pidettiin nähtävillä 6.1.–12.2.2016. Lausunnot pyydettiin 85 viranomaiselta, organisaatiolta ja keskeiseltä järjestöltä. Lausuntopyyntöissä pyydettiin ottamaan kantaa siihen, ovatko Pohjanmaan maakuntakaavan alustavat tavoitteet oikeasuuntaisia ja ovatko tehtäväksi aiottu selvitykset asianmukaisia. Samanaikaisesti kun osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä tiedotettiin suurelle joukolle osallisia kuten yliopistoille, yhdistyksille, työryhmille ja yrityksille mahdollisuudesta jättää suunnitelmasta mielipiteitä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä olosta tiedotettiin lisäksi kuulutuksilla seuraavissa sanomalehdissä Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning ja Syd-Österbotten. Tiedotusvälineille kerrottiin nähtävillä olevasta suunnitelmasta tiedotteella. Suurelle yleisölle ja yhteistyökumppaneille asiasta tiedotettiin myös liiton Facebook-sivuilla ja verkkosivustolla www.obotnia.fi. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma esiteltiin viranomaisille 19.1.2016 sekä suurelle yleisölle 19.1.2016 Vaasassa, 26.1.2016 Närpiössä ja 28.1.2016 Pedersöressä.

Lausuntoja saapui yhteensä 35 ja mielipiteitä 6. Yleisesti katsottiin, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma on hyvin tehty ja että se antaa selkeän kuvan suunnitteluprosessista. Alustavia tavoitteita pidettiin asianmukaisina ja tehtäväksi aiottuja selvityksiä riittävinä. Lausunnoissa keskityttiin pikemmin tulevaan työhön.

Lausunnot ja mielipiteet sekä niiden vastineet käsiteltiin viranomaisneuvottelussa 17.3.2016 ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa 23.5.2016.

Maakuntahallitus hyväksyi Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitteet kokouksessaan 20.6.2016.

5.3 TEHDYT SELVITYKSET

MRL:n 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maakuntakaavan valmistelu perustuu laajaan ja monipuoliseen tietopohjaan. Pohjanmaan maakuntakaavaa 2030 varten kerättiin runsaasti tietoa muun muassa kuntien kaavoituksesta, luonnonoloista ja ympäristön tilasta. Tätä tietopohjaa hyödynnettiin Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 laadinnassa. Kaavoitusprosessissa hyödynnettiin myös huomattavaa määrää kuntien tuottamaa tietoa. Esimerkkeinä mainittakoon Pietarsaaren ja Vaasan kaupunkiseutujen rakennemallit. Lisäksi kaavoitusprosessissa hyödynnettiin laajasti muuta maakunnan liiton, kuntien, valtion hallinnon ja tutkimuslaitosten ym. tuottamaa tietoa.

Uusikaarlepyy. Kuva: Christine Bonn.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 laadinnan aikana selvitettiin ja tarkistettiin:

Aluerakenne

- ▶ aluerakenne (Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 aluerakenne muodostaa myös Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 perusrungon)
- ▶ Pietarsaaren ja Vaasan kaupunkiseutujen rakennemallit

Keskus- ja palveluverkko

- ▶ keskusverkko eli keskusta-alueet, alakeskukset ja kylät
- ▶ kaupalliset palvelut
- ▶ muut palvelut

Asuminen

- ▶ väestönkehitys seutukunnittain (Pohjanmaan maakuntakaavan lähtökohtana on maakuntastrategiassa vuodelle 2040 asetettu työpaikkatavoite)
- ▶ taajamien laajenemissuunnat

Elinkeino ja alkutuotanto

- ▶ työpaikkamäärän kehitys seutukunnittain (Pohjanmaan maakuntakaavan lähtökohtana on maakuntastrategiassa vuodelle 2040 asetettu työpaikkatavoite)
- ▶ seudullisesti merkittävät työpaikka-alueet
- ▶ seudullisesti merkittävät yritys- ja teollisuus-alueet
- ▶ kaupalliset palvelut
- ▶ seudullisesti merkittävät peltoalueet
- ▶ seudullisesti merkittävät metsätalousalueet
- ▶ kalatalous
- ▶ lasinalaisviljely
- ▶ turkistuotanto
- ▶ eläintilat

Kulttuuriympäristöt

- ▶ valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat
- ▶ valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt
- ▶ maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat ja rakennetut kulttuuriympäristöt
- ▶ maakunnallisesti arvokkaat modernit kulttuuriympäristöt

Virkistys- ja luonnonsuojelualueet

- ▶ seudullisesti merkittävät virkistysalueet
- ▶ hiljaiset alueet
- ▶ pimeät alueet
- ▶ ulkoilu-, pyöräily-, melonta- ja moottorikelkkareitit
- ▶ maakunnalliset suojelualueet
- ▶ seudullisesti merkittävät ampumaradat sekä moottori- ja hevosurheilukeskukset
- ▶ seudullisesti merkittävät urheilukeskukset
- ▶ seudullisesti merkittävät pienvene- ja kalasatamat

Luonnonvarat

- ▶ bioenergia
- ▶ aurinkoenergia

Liikenne ja logistiikka

- ▶ bioenergian logistiikkatarpeet
- ▶ teollisuusalueiden logistiikka
- ▶ alemman tieverkon priorisointi
- ▶ liikenteen yhteystarpeet
- ▶ matkaketjut
- ▶ kevyen liikenteen väylät
- ▶ pienvene- ja kalastussatamat
- ▶ lentomelualueet

Energiahuolto

- ▶ energiajärjestelmä
- ▶ seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet
- ▶ aurinkoenergia
- ▶ bioenergia
- ▶ sähkön siirto seudullisesti merkittäviltä tuulivoima-alueilta kantaverkkoon

Yhdyskuntatekninen huolto

- ▶ vesihuolto
- ▶ jätehuolto

Miten näitä selvityksiä tehtiin ja niiden tuloksista kerrotaan luvussa 6.

5.4 KAAVALUONNOS

Maakuntakaavaluonnos laadittiin maakuntakaavan tavoitteiden, osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadun palautteen ja lukuisten tehtyjen selvitysten pohjalta ja laajassa yhteistyössä. Koska Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 aluerakenne muodostaa myös Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 perusrungon, vaihtoehtoisia kaavaratkaisuja ei tehty. Kaavaprosessin aikana verrattiin pienempiä vaihtoehtoisia ratkaisuja toisiinsa.

Kaavan vaikutuksia arvioi Ramboll Finland Oy yhteistyössä maakuntakaavan viiteryhmän, vaikutusten arviointiryhmän ja kaavatyöryhmän sekä kansalaisfoorumien kanssa.

Maakuntahallitus hyväksyi Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 kokouksessaan 29.1.2018, ja päätti asettaa sen nähtäville. Kaavaluonnos oli nähtävillä 5.2–9.3.2018. Lausuntoja pyydettiin 87 viranomaiselta, organisaatiolta ja keskeiseltä järjestöltä. Samanaikaisesti tiedotettiin suurelle joukolle osallisia kuten yliopistoille, yhdistyksille, työryhmille ja yrityksille kaavaluonnoksen nähtävilläolosta, ja siitä, että kaavaluonnoksesta voi esittää mielipiteensä.

Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 nähtävilläolosta tiedotettiin kuulutuksilla seuraavissa sanomalehdissä: Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning ja Syd-Österbotten.

Tiedotusvälineille kerrottiin tiedotteilla nähtävillä olevasta kaavaluonnoksesta. Suurelle yleisölle ja yhteistyötahoille tiedotettiin asiasta myös liiton Facebook-sivuilla ja verkkosivustolla www.obotnia.fi. Maakuntakaavaluonnosta esiteltiin kunnille Närpiössä 12.2.2018, Pedersöressä 13.2.2018 ja Vaasassa 15.2.2018 sekä suurelle yleisölle Närpiössä 12.2.2018, Pietarsaares- sa 13.2.2018 ja Vaasassa 14.2.2018.

Yhteensä saapui 42 lausuntoa ja 32 mielipidet- tä. Kaavaluonnoksen nähtävilläolon aikana oli myös mahdollista kommentoida kaavaluonnosta digitaalisessa karttapalvelussa. Yhteensä annetiin 39 avointa kommenttia.

Lyhyttä yhteenvetoa oli vaikea tehdä niistä asiois- ta, jotka lausunnoissa nostettiin esille. Kunnat tar- kastelivat omia alueitaan ja nostivat harvoin esille seutua tai koko maakuntaa koskevia kysymyksiä. Sama koskee sektoriviranomaisia, järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka keskittyivät omaan sektoriinsa tai intresseihinsä. Lausunnoista ei voitu päätellä, täyttääkö Pohjanmaan maakuntakaavaluonnos 2040 sille asetetun tavoitteen luoda edellytykset kilpailukykyiselle maakunnalle, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö. Tiesiat, ja erityisesti ohjeellinen tielinjaus Helsingby–Vas- sor, kiinnostivat eniten yksityishenkilöitä ja myös yhdistyksiä. Tämä koski sekä kirjallisia mielipitei- tä että karttapalvelun kommentteja.

Lausuntojen ja mielipiteiden yhteenvedosta sekä

niiden vastineista keskusteltiin maakuntakaav- van viiteryhmässä 5.4.2018 ja kuntien kanssa 26.4.2018. Yhteenveto lausunnoista ja mielipi- teistä sekä niiden vastineet hyväksyttiin maakun- tahallituksessa 28.5.2018.

5.5 KAAVAEHDOTUS

Maakuntakaavaehdotus laadittiin Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksesta 2040 saadun pa- lautteen ja ehdotusvaiheessa tehtyjen selvitysten pohjalta sekä laajassa yhteistyössä. Kaavan vai- kutuksia arvioi Ramboll Finland Oy yhteistyössä maakuntakaavan viiteryhmän, vaikutusten arvi- ointiryhmän ja kaavatyöryhmän sekä kansalais- foorumin kanssa.

Seuraavat muutokset tehtiin kaavaehdotukseen verrattuna kaavaluonnokseen:

- ▶ Pietarsaaren ja Vaasan laatukäytävät on otettu pois. Sen sijaan Pietarsaaren ja Vaas- san kaupunkikehittämisen vyöhykkeiden suunnittelumääräyksiä on täydennetty osalla laatukäytäviä koskeneilla suunnittelumäärä- yksillä.
- ▶ Suupohjan kehityskäytävä on muutettu Suu- pohjan liikenteen kehittämiskäytäväksi, jon- ka merkinnän suunnittelumääräyksessä ko- rostetaan tavaraliikenteen kehittämistä.
- ▶ Vaasan –Mustasaaren keskustan kehittämis- vyöhyke on muutettu Vaasanseudun kaupan kehittämisvyöhykkeeksi

Isokyrö, Orisberg. Kuva: Christine Bonn.

- ▶ Övermalax osoitetaan lähipalvelukeskukseksi, ca
- ▶ Taajamatoimintojen alueiden, A, aluerajauksia on tarkistettu.
- ▶ Högback osoitetaan vähittäiskaupan suuryksiköksi, Km5.
- ▶ Kauppaa koskevaa yleistä suunnittelumääräystä on täydennetty palveluverkkoa koskevalla yleisellä suunnittelumääräyksellä
- ▶ Vaasan yhdysradan ja Vaasan lentokentän välille osoitetaan raideliikenteen yhteystarve.
- ▶ Oravaisten pohjoispuolelle pitkin valtatiötä 8:n osoitetaan parannettavia tielinjoja, toisin sanoen tieosuuksia, joilla tarvitaan ohituskaitoja.
- ▶ Tieliikenteen yhteystarve Stormossen-Martoinen on muutettu ohjeelliseksi tai vaihtoehtoiseksi tielinjaukseksi.
- ▶ Tieliikenteen yhteystarve Peders-Kuusisaari on poistettu.
- ▶ Ainoastaan uudet eritasoliittymät osoitetaan punaisella värillä.
- ▶ Kaikki virkistysalueet, jotka luonnosvaiheessa sijaitsivat luonnonsuojelualueilla, on muutettu virkistys-/matkailukohteiksi.
- ▶ Aminnen virkistysalue on muutettu vapaa-ajan- ja matkailupalvelujen alueeksi.
- ▶ Ekologinen yhteystarve osoitetaan Sandsjöfjärdenin Natura-alueesta koilliseen.
- ▶ Ohjeellinen ulkoilureitti, ohjeellinen pyöräilyreitti ja melontareitti on muutettu viivamerkinästä kehittämissperiaatemerkinäksi.
- ▶ Kaikki alueet, jotka on suojeltu tai tullaan suojelemaan luonnonsuojelulain nojalla, osoitetaan samalla merkinnällä, SL
- ▶ Valtakunnalliseen harjajensuojeluohjelmaan kuuluvat alueet osoitetaan merkinnällä S3.
- ▶ Merkinnällä S4 osoitetaan sellaiset tuuli- ja rantakerrostumat, jotka luontotyyppien mukaan on luokiteltu luonnontilaisiksi
- ▶ Rakentamisrajoitus on otettu pois Natura 2000-verkostoon kuuluvilta alueilta.
- ▶ Suunnittelumääräyksiä on täydennetty pimeitä alueita koskevalla yleisellä suunnittelusuosituksella. Hiljaisia alueita koskeva suunnittelumääräys on muutettu suunnittelusuositukseksi.
- ▶ Maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä on täydennetty moderneilla kulttuuriympäristöillä. Esiin nostettiin kuusi teemaa, jotka ovat kappelit ja seurakuntakodit, tanssipaviljongit, kivikoulut, mallialueet, kävelykadut sekä nuorisoseurantat. Teemat sisältävät yhteensä 23 aluetta. Lisäksi osoitetaan 14 yksittäistä aluetta ja kohdetta.
- ▶ Osoitetaan useita uusia työpaikka-alueita ja teollisuusalueita.
- ▶ Voimansiirtojohtojen yhteystarve osoitetaan Merenkurkkuun Suomen ja Ruotsin välille sekä Teuvan ja Kristiinankaupungin välille ja Rajavuoren ja Brändskogenin välille.
- ▶ Vesihuoltoverkostoa on täydennetty kuntien toivomusten mukaisesti.
- ▶ Kaikki jätteidenkäsittelyalueet osoitetaan kiertotalousalueina. Uusi alue on Karhusaari Kristiinankaupungissa.
- ▶ Seudullista ampumarataverkostoa on täydennetty Isonkyrön Lapinmäen ampumaradalla.
- ▶ Tietoliikenneverkostoa ei osoiteta kartalla.

Maakuntakaavaehdotus ja sen vaikutusten arviointi käsiteltiin maakuntahallituksessa 27.5.2019. Lausuntoaika oli viranomaisille 3.6.–16.8. ja kunnille 3.6.–13.9. Kaavaehdotusta esiteltiin

Kristiinankaupunki. Kuva: Christine Bonn.

kunnille Pietarsaareissa 6.6.2019, Kristiinankaupungissa 10.6.2019 ja Vaasassa 18.6.2019. Yhteensä saapui 37 lausuntoa. Lyhyttä yhteenvedoa oli vaikea tehdä niistä asioista, jotka lausunnoissa nostettiin esille. Kunnat tarkastelivat omia alueitaan ja nostivat harvoin esille seutua tai koko maakuntaa koskevia kysymyksiä. Sama koskee sektoriviranomaisia, järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka keskittyivät omaan sektoriinsa tai intresseihinsä. Lausuntojen yhteenvedosta sekä niiden vastineista keskusteltiin maakuntakaavan viiteryhmissä ja kuntien kanssa 10.10.2019. Toinen viranomaisneuvottelu pidettiin 22.10.2019.

5.6 KAAVAEHDOTUS 2

Päivitetty maakuntakaavaehdotus laadittiin saadun palautteen pohjalta. Seuraavat muutokset on tehty toiseen kaavaehdotukseen verrattuna ensimmäiseen kaavaehdotukseen:

- ▶ Vaasansedun kaupan kehittämisvyöhyke on poistettu kaavaehdotuksesta.
- ▶ Lentoasemien esterajoituspinnat osoitetaan kaavaehdotuksessa.
- ▶ Waterloon ampumarata Korsnäsissa osoitetaan kaavaehdotuksessa.
- ▶ Storträsketin virkistys/matkailukohde Kristiinankaupungissa osoitetaan kaavaehdotuksessa.
- ▶ Uusi ekologinen yhteystarve Vedahuggetin Natura-alueen läheisyyteen osoitetaan kaavaehdotuksessa.
- ▶ Luonnonsuojelualueita on lisätty kaavaehdotukseen.
- ▶ Suupohjan liikenteen kehittämiskäytävän nimi on muutettu Suupohjan kehittämisvyöhykkeeksi.
- ▶ Aluerajausten tarkennuksia.
- ▶ Suunnittelumääräysten selvennyksiä.
- ▶ Kaavaselistuksen päivittymisiä.

Maakuntahallitus hyväksyi Pohjanmaan maakuntakaavaehdotuksen 2 2040 kokouksessaan 2.12.2019, ja päätti asettaa sen nähtäville. Kaavaehdotus oli nähtävillä 9.12.2019–31.1.2020. Lausuntoja ei pyydetty, mutta viranomaisille, organisaatioille ja keskeisille järjestöille sekä suurelle joukolle osallisia kuten yliopistoille, yhdistyksille, työryhmille ja yrityksille tiedotettiin kaavaluonnoksen nähtävilläolosta, ja siitä, että kaavaehdotuksesta voi jättää muistutuksensa.

Pohjanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 nähtävilläolosta tiedotettiin kuulutuksilla seuraavissa sanomalehdissä: Pohjalainen, Vasabladet, Österbottens Tidning ja Syd-Österbotten. Tiedotusvälineille kerrottiin tiedotteilla nähtävillä olevasta kaavaehdotuksesta. Suurelle yleisölle ja yhteistyötahoille tiedotettiin asiasta myös liiton Facebook-sivuilla ja verkkosivustolla www.obotnia.fi. Maakuntakaavaehdotusta 2 esiteltiin kun-

nille ja suurelle yleisölle Närpiössä 9.1.2020 Pietarsaareissa 13.1.2020 ja Vaasassa 16.1.2020. Muistutuksia saapui yhteensä 82. Kaavaehdotuksen ollessa nähtävillä oli myös mahdollista kommentoida sitä digitaalisessa karttapalvelussa. Yhteensä annettiin 14 avointa kommenttia. Pohjanmaan liiton verkkosivustolla olleen kyselylomakkeen kautta jätettiin 16 kommenttia, joista osa on kommentin kirjoittajan pyynnöstä käsitelty muistutuksina.

Muistutuksissa nousi esiin kolme aihealuetta. Nämä ovat tuulivoima, jonka erityisesti yksityishenkilöt nostivat esiin, ampumaradat ja etenkin Kivijärven ampumaurheilukeskuksen status, sekä luonnonympäristö ja luonnon-varat. Yhteenvedo muistutuksista ja niiden vastineet hyväksyttiin maakuntahallituksessa 24.2.2020.

Toisen maakuntakaavaehdotuksesta saadun palautteen pohjalta tehtiin seuraavat muutokset Pohjanmaan maakuntakaavaehdotukseen 2040:

- ▶ Laajametsän / Granholmsbackenin teollisuusalueen vieressä olevan T/kem-alueen yhteyteen osoitetaan työpaikka-alue TP Mustasaaren kunnan suunnitelmien mukaisesti.
- ▶ Laajametsän / Granholmsbackenin teollisuusalueelle osoitetaan voimansiirtojohton yhteystarve alueen osayleiskaavojen mukaisesti.
- ▶ Voimansiirtojohton yhteystarve Korsnäsien edustalle olavalle merituulivoimaisuusalueelle postetaan, koska liittymäkohtaa valtakunnalliseen tai seudulliseen sähköverkkoon ei ole selvitetty.
- ▶ Pilvilammen virkistysalueen rajausta muutetaan niin, että toiminnassa oleva maa-ainesten ottoalue jää rajauksen ulkopuolelle, jotta nykyinen ottotoiminta voi jatkua.
- ▶ S3-merkintä, valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan kuuluva alue, muutetaan merkinnäksi ge1, jotta metsälaki on voimassa alilla.
- ▶ Kivijärven ampumarata muutetaan ampumaurheilukeskukseksi, koska sillä on potentiaalia kehittyä sellaiseksi.
- ▶ Aluerajauksiin tehdään pieniä tarkistuksia.
- ▶ Kaavaselistusta päivitetään ja täydennetään.
- ▶ Merkintöjen kuvauksiin ja suunnittelumääräyksiin tehdään pieniä muutoksia.

Lopullinen Pohjanmaan maakuntakaavaehdotus 2040 käsiteltiin maakuntahallituksessa 20.4.2020.

5.7 HYVÄKSYTTY KAAVA

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 15.6.2020.

6 Kaavaratkaisu

6.1 JOHDANTO

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 esitetään kartalla. Kaavakartta merkintöineen ja määräyksineen muodostaa juridisesti sitovan asiakirjan. Lisäksi maakuntakaavaan liittyy kaavaselostus. Tässä luvussa kerrotaan kaavan lähtökohdat, kaavaprosessi ja kaavaratkaisu kunkin maankäytönteen osalta.

Maakuntakaavan sisällön esittämiseen käytetään kaavakartalla kolmea eri maakuntakaavamerkintätyyppiä: kehittämisperiaatamerkintöjä, alueiden erityisominaisuuksia kuvaavia merkintöjä ja aluevarausmerkintöjä. Maakuntakaavamerkinnöillä osoitetaan maankäyttöä jolla on vähintään seudullista merkitystä.

Kehittämisperiaatamerkinnällä osoitetaan alueita ja yhteyksiä, jotka ovat merkittäviä maakunnan kehittämisen kannalta. Kehittämisperiaatamerkintöjä voidaan käyttää päällekkäin muiden merkintöjen kanssa.

Alueiden erityisominaisuuksia kuvaavat merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on erityisiä luonnon- tai kulttuuriympäristöön, maisemaan sekä luonnonvaroihin liittyviä arvoja. Ominaisuusmerkinnällä voidaan myös osoittaa sellainen alue, joka erityisominaisuuksiensa perusteella soveltuu tiettyä maankäyttömuotoa varten. Erityisominaisuuksia ilmaisevia merkintöjä voidaan käyttää päällekkäin muiden merkintöjen kanssa.

Aluevarausmerkinnällä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Kohdemerkinnällä osoitetaan kartan mittakaavaan nähden pienialaisia alueita. Viivamerkinnällä osoitetaan liikenneyhteyksiä ja johtoja. Aluevarausmerkinnöillä osoitetaan alueen pääasiallinen käyttötarkoitus. Aluevarausmerkinnät ovat toisensa poissulkevia siten, että samalla alueella ei voi samanaikaisesti olla voimassa kahta eri aluevarausmerkintää.

6.2 ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENNE SEKÄ KESKUS- JA PALVELUVERKOSTO POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Pohjanmaan maakunta koostuu 15 kunnasta, jotka yhdessä muodostavat kapean noin 230 km pitkän ja 20–50 km leveän rannikkokaistaleen. Noin 7 750 km² pinta-alalla asuu n. 181 000 asukasta (2018). Maakunta jakautuu kolmeen seutukuntaan. Pietarsaaren seutu muodostuu Kruunupyyn, Luodon, Pedersören, Pietarsaaren ja

Uudenkaarlepyyn kunnista. Seudulla on noin 50 000 asukasta. Vaasan seutukuntaan kuuluu Vaasan kaupungin lisäksi Korsnäsin, Maalahden, Mustasaaren ja Vöyrin kunnat. Kyrönmaan seutukunta muodostuu Laihian ja Isonkyrön kunnista. (Isonkyrön kunta on hakenut vaihtoa toiseen maakuntaan.) Vaasan seutukunta ja Kyrönmaan seutukunta muodostavat yhdessä toimivan seudun, jolla on noin 115 000 asukasta. Suupohjan rannikkoseutu koostuu kolmesta kaupungista: Kristiinankaupungista, Kaskisesta ja Närpiöstä, ja seudulla on noin 17 500 asukasta.

Vaasa on Pohjanmaan maakuntakeskus. Pietarsaari muodostaa kaupunkiseudun keskuksen maakunnan pohjoisosassa. Suupohjan kolme kaupunkia jakavat eri alueelliset palvelutoiminnot keskenään. Pohjanmaalla on yli 40 lähipalvelukeskusta, joissa sijaitsee kauppoja, kouluja, päiväkotia, terveyspalveluita ja muita lähipalveluita. 73 % asukkaista asuu korkeintaan 3 km:n päässä lähipalvelukeskuksesta, ja ainoastaan 5 %:lla on yli 10 km:n matka lähipalvelukeskseen.

Kauppa on muuttunut suuresti 2000-luvulla. Väihittäiskaupan suhteen vallitseva kehityssuunta on suurten kauppakeskittymien hakeutuminen alueille, joissa on riittävä väestöpohja ja hyvät liikenneyhteydet. Toinen trendi on, että päivittäistavarakaupan palveluverkkoa uudistetaan ja keskitytään kuntakeskuksiin samalla kun paljon tilaa vaativa erikoistavarakauppa hakeutuu hyvien liikenneyhteyksien läheisyyteen, usein keskusta-alueiden laitamille. Verkkokaupan merkitys kasvaa voimakkaasti. Vuonna 2017 oli maailmanlaajuisen verkkokaupan osuus, pois lukien matkat, ravintolapalvelut ja tapahtumat, päälle 8 % kaikesta kappalestavarasta. Vuonna 2020 sen ennustetaan olevan 15,5 %. Myös Suomessa verkkokauppa on kasvanut, joskin kehitys on ollut vähän hitaampaa.

Luvuista 3.3 ja 3.4 löytyy lisää tietoa Pohjanmaan alue- ja yhdyskuntarakenteesta sekä väestöstä ja asumisesta.

Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslaki, MRL

MRL 5 §:n mukaan kaiken alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on edistää taloudellista ja toimivaa yhdyskuntarakennetta. 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja

- ▶ yhdyskuntarakenteeseen
- ▶ alueiden käytön ekologiseen kestävyys
- ▶ ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
- ▶ vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön
- ▶ maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin
- ▶ maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen
- ▶ virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat kokonaisuudessaan alue- ja yhdyskuntarakennetta (katso luku 4.2). Alue- ja yhdyskuntarakennetta, keskusta- ja palveluverkkoa sekä asumista koskevana päätavoitteena on luoda edellytyksiä toimivalle yhdyskunnalle ja yhtenäisemmälle yhdyskuntarakenteelle. Tavoitteiden mukaan maakunnan suunnittelussa:

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koskevat kokonaisuudessaan alue- ja yhdyskuntarakennetta (katso luku 4.2). Alue- ja yhdyskuntarakennetta, keskusta- ja palveluverkkoa sekä asumista koskevana päätavoitteena on luoda edellytykset toimivalle yhdyskunnalle ja yhtenäisemmälle yhdyskuntarakenteelle. Valtakunnallisten tavoitteiden mukaan tulisi tavoitella monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta. Tavoitteena tulee olla vähähiilinen ja resurssitehokas yhdyskuntakehitys, joka ensisijaisesti tukeutuu olemassa olevaan rakenteeseen. Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sekä virkistysalueet tulee sijoittaa siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa. Kaik-

ki uusi rakentaminen tulisi myös sijoittaa tulvavaara-alueiden ulkopuolelle.

ALLI – Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050

Vuosina 2014–2015 luotiin valtakunnallinen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva Suomelle vuodelle 2050. Tavoitteena on mm. monikeskuksinen aluerakenne, joka perustuu toimintakykyisiin keskuksiin ja niiden väliseen monimuotoiseen vuorovaikutukseen. ALLissa Vaasa on keskikokoinen ja Pietarsaari alueellinen osamis- ja palvelukeskus. Kaupunkialueiden kasvuyöhykkeet sijaitsevat näiden ympärillä, kun taas muu Pohjanmaa suurimmaksi osaksi on ydinmaaseutua (katso kuvaa sivulla 23).

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030

Kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaan päästöjen vähentämistä koskevat merkittävimmät ratkaisut liittyvät kestäväan kaupunkikehitykseen: kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteeseen ja toimivuuteen, maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseen, edellytysten luomiseen uusiutuvan energian tuotannolle sekä sellaisen elämäntavan mahdollistamiseen, missä päästöt ovat vähäisiä. Kaupunkiseuduilla nämä edellyttävät muun muassa toimivaa joukkoliikennettä ja kevyen liikenteen verkostoa, elävää ja toimivaa keskustaa sekä virkistys- ja viheralueiden hyvää saavutettavuutta. Kaupunkiseutujen toimivuus on edellytys elinkeinoelämälle ja Suomen kilpailukyvyille.

Strategian mukaan kasvavilla kaupunkiseuduilla uudisrakentaminen ohjataan ensisijaisesti olemassa olevien palveluiden ja joukkoliikenteen piiriin. Liikenneinfran toteuttaminen tulisi kytkeä kaavoitukseen ja rakentamiseen, jotta liikkumis-

tarpeet ja sitä kautta myös päästöt vähenisivät. Kasvavien keskusten ulkopuolella maankäytön ohjausta kehitetään huomioiden alueiden kehittämistarve, luonnonvaratalouden uudet kehityssuunnat ja pyrkimys paikalliseen energiatuotantoon. Maakunnan keskuksia ja kyliä tulee vahvistaa paikallisten palveluiden turvaamiseksi.

Pohjanmaan maakuntastrategia ja Pohjanmaan ilmastostrategia 2040

Maakuntastrategian mukaan Pohjanmaa on vuonna 2040 kilpailukykyinen alue, jossa väestö voi hyvin ja jossa on hyvä elinympäristö, mikä tarkoittaa mm. kestävästä alue- ja yhdyskuntarakennetta, hyviä yhteyksiä ja hyviä vapaa-aivanviettomahdollisuuksia. Tavoite, joka erityisesti liittyy keskusta- ja palveluverkoston, on yhtenäisempi yhdyskuntarakenne ja kyläkeskusten säilyvä elinvoima. Maakuntastrategian väestötavoite on, että Pohjanmaan asukasluku vuonna 2040 olisi 215 000 asukasta, mikä tarkoittaa 31 000 uutta asukasta. Yksi Pohjanmaan ilmastostrategian tavoitteista on optimoitu yhdyskuntarakenne.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Pohjanmaan maakuntakaavaa 2030 laadittaessa tarkasteltiin kolmea vaihtoehtoista aluerakennetta: polarisoitunut aluerakenne, aluerakenne, jossa on kehitysvyöhykkeitä ja aluerakenne, jossa on lähikeskuksia. Aluerakenneskenaariomalleista ei valittu pelkästään yhtä vaihtoehtoa maakunnan aluerakenteen pohjaksi, vaan niistä valittiin sellaiset kehitystekijät ja näkyvissä olevat suunnat, jotka parhaiten tukivat haluttua kehitystä. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 aluerakenne pohjautuu Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 aluerakenteeseen.

Kaupallisia palveluita käsiteltiin Vaihemaakuntakaavassa 1 "Kaupallisten palvelujen sijoittuminen Pohjanmaalla". Koska kaupan kehitys ei vielä tässä vaiheessa vaadi maakuntakaavan päivittämistä, vähittäiskaupan suuryksiköiden (km ja kmt) merkinnät ja määräykset sekä niiden kehityspäätökset "siirretään" vaihemaakuntakaavasta Pohjanmaan maakuntakaavaan 2040, kuitenkin huomioiden 1.5.2017 voimaan astunut vähittäiskauppaa koskeva lakimuutos. Maakuntakaavaa koskevat seuraavat muutokset:

- ▶ vähittäiskaupan suuryksikön kerrosala on nostettu 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin
- ▶ velvollisuus määrittää enimmäismitoitusta vähittäiskaupan suuryksiköille maakuntakaavan keskustatoimintojen alueilla on kumottu
- ▶ maakuntakaavan keskustatoimintojen alueella on kumottu velvollisuus määrätä enimmäismitoitus vähittäiskaupan suuryksiköille
- ▶ vähittäiskaupan tulee edelleen ensisijaisesti sijoittua keskusta-alueille, mutta se voi myös sijoittua keskustan ulkopuolelle, jos saavutettavuus otetaan huomioon.

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitteena on luoda edellytyksiä:

- ▶ alueelle, jossa aluerakenne edistää elinkeinoelämää sekä taajamissa että maaseudulla
- ▶ kansainväliselle alueelle, jolla on vahva identiteetti ja jossa alueen erityispiirteitä arvostetaan ja kehitetään
- ▶ alueelle, jossa on asutusta, palveluita ja työmahdollisuuksia kaikille sekä monipuolisia harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia
- ▶ alueelle, jossa yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys turvataan
- ▶ alueelle, jossa kaupunki, taajama ja maaseutu ovat vuorovaikutuksessa keskenään

Pohjanmaan maakuntastrategian 2014–2017 mukaan maakunnan asukasluvun oletetaan kasvavan 31 000 asukkaalla vuoteen 2040 mennessä. Pohjanmaan maakuntakaavaan 2040 tulee luoda edellytykset tälle kasvulle.

Keskus- ja palveluverkoston kehittäminen tulee perustua olemassa olevaan infrastruktuuriin ja tavoiteltavaan yhtenäiseen yhdyskuntarakenteeseen.

Kaavaprosessi ja kaavaratkaisu

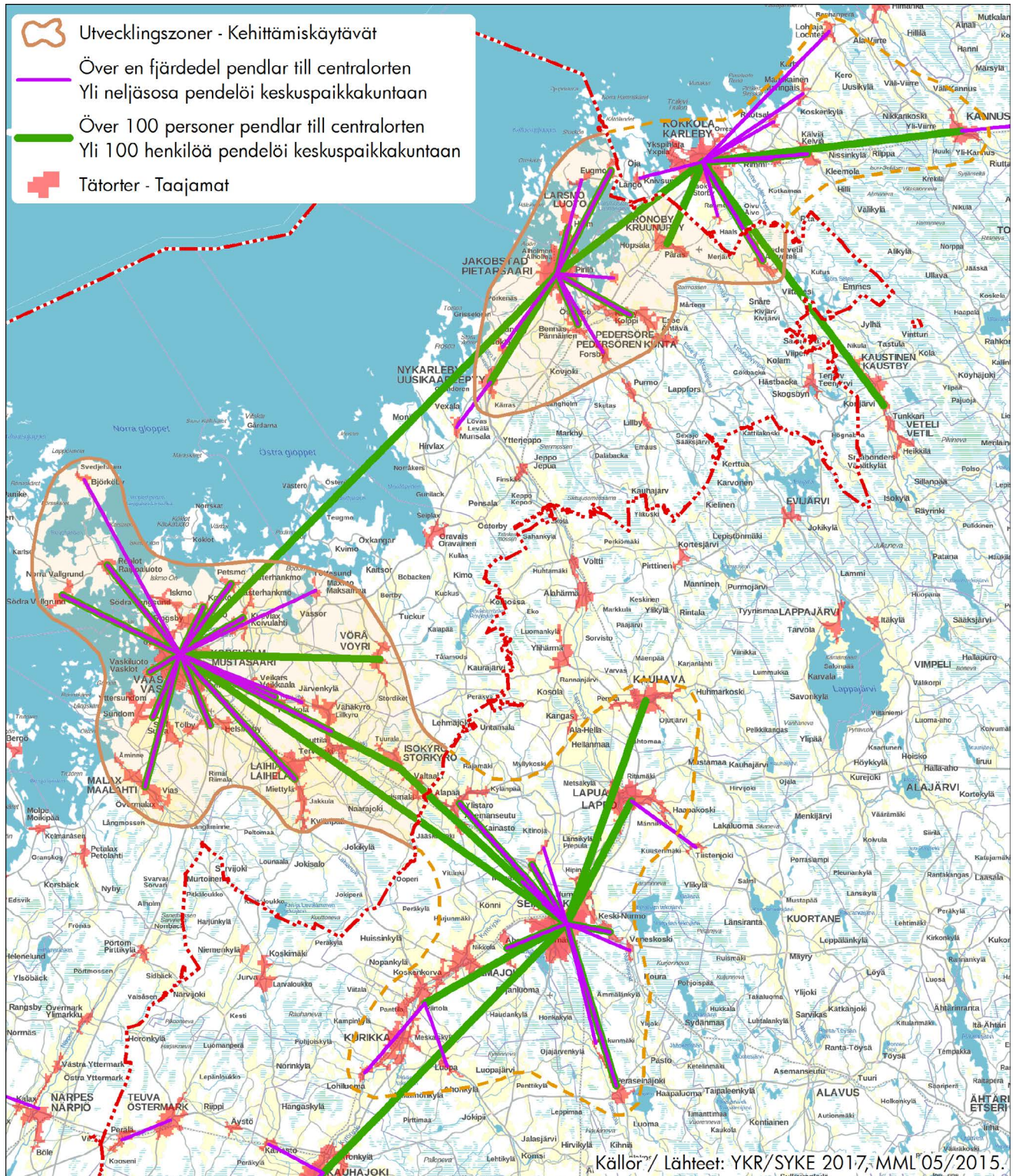
Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan keskustatoimintojen alueet, lähipalvelukeskukset, taajamatoimintojen alueet, vähittäiskaupan alueet ja palveluiden alueet. Lisäksi osoitetaan kehittämissperiaatteita eri kehitysvyöhykkeille.

Kaavaprosessin aikana on käyty kokouksia kuntien vastuullisten virkamiesten ja päättäjien kanssa. Kokouksissa on käyty läpi kuntien kehittämissuunnitelmia koskien keskusta-alueita, taajamia, kyliä ja kaupan alueita.

Maakuntarajat ylittävät kehittämissyöhykkeet (Vaasan-Seinäjoen, Pietarsaaren-Kokkolan ja Suupohjan kehittämissyöhykkeet)

Kilpailu liikenneverroista kasvaa yhä enemmän. Tulevaisuudessa kaupungit eivät todennäköisesti eivätkä edes kaupunkialueet kilpaile keskenään vaan toimivat ja strategiset käytävät. Nämä käytävät ulottuvat maakuntarajojen yli, ja sisältävät liikenneyhteyksien lisäksi myös ympäröivän maankäytön.

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 sisältää kolme maakuntarajan ylittävää kehittämissyöhykettä. Nämä ovat Vaasa-Seinäjoen ja Pietarsaari-Kokkolan kehittämissyöhykkeet sekä Suupohjan kehittämissyöhyke, joka ulottuu Kaskisista Seinäjoelle. Näistä kolmesta kaksi ensiksi mainittua vyöhykettä perustuvat kaupunkiseutujen pendelöintialueisiin kun taas kolmas on pikemminkin puhdas liikenteen kehitysväylä.

Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkiseutujen pendelöintialueet.

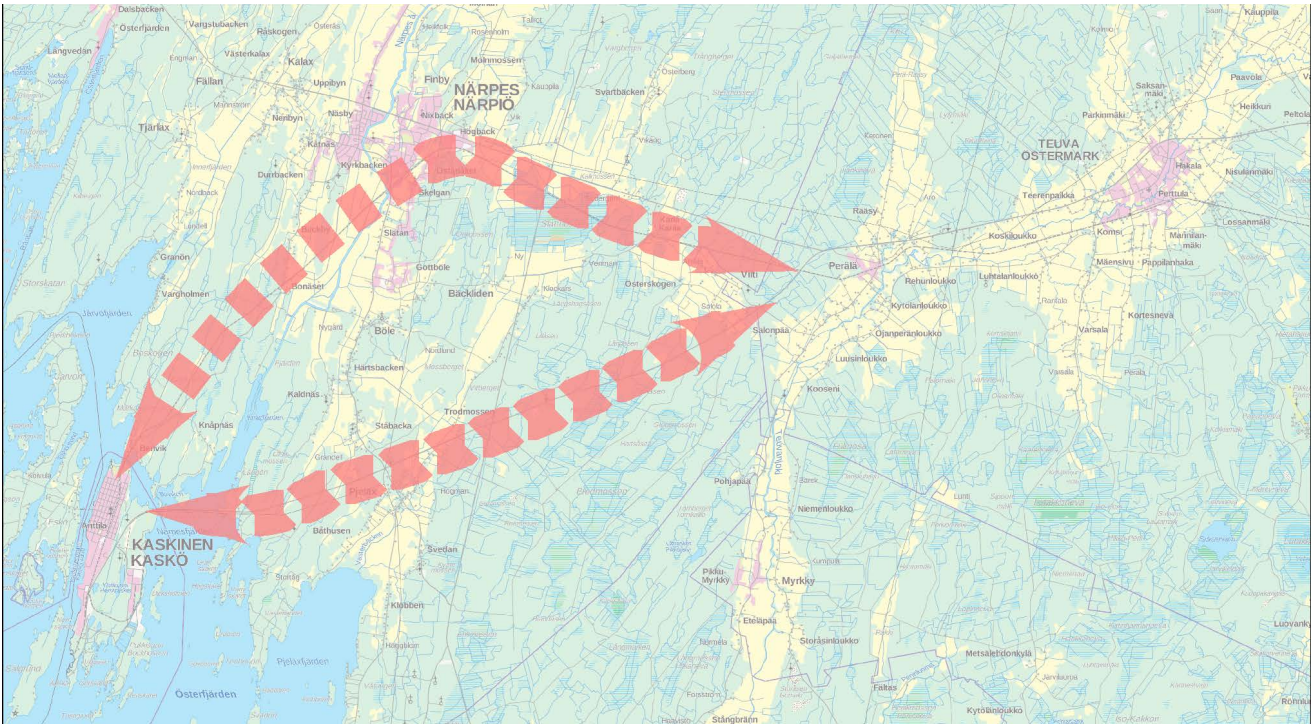
Kansallisessa kehityskuvassa ALLissa Vaasa-Seinäjoki ja Pietarsaari-Kokkola kehitysvyöhykkeet on määritelty kaupunkiseutujen kasvuvyöhykkeiksi.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 on Vaasa-Seinäjoen ja Pietarsaari-Kokkolan kehitysvyöhykkeiden rajaukset määritelty Vaasan ja Seinäjoen sekä Pietarsaaren ja Kokkolan keskuksiin suuntautuvan pendelöinnin mukaan. Taajamat, joissa on yli 100 työntekijää tai joissa neljäsosa työvoimasta pendelöi keskuksiin, sisältyvät

kehittämisyöhykkeeseen. Ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmää (YKR) käytettiin pendelöintitarkistuksen pohjana.

Suupohjan kehittämissyöhyke ulottuu Suupohjan radan varrelle, ja kattaa myös kantatien 67 ja Kaskisen sataman.

Maakuntakaavassa kaupunkiseutujen väliset vyöhykkeet osoitetaan nuolilla.

Suupohjan kehittämissuunnitelma.

Kaupunkikehittämisen vyöhykkeet

Vahvat ja vetovoimaiset kaupungit ovat edellytys koko maakunnan kehitykselle. Pietarsaaren ja Vaasan kaupungit muodostavat sekä aluerakenteen että elinkeinoelämän rungon Pohjanmaalla. Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tulisi luoda edellytyksiä näille kaupungeille kehittyä sekä kansallisesti että kansainvälisesti houkutteleviksi kaupungeiksi uusille yrityksille ja asumiselle sekä tärkeiksi logistisiksi solmukohtiksi. Tämän varmistamiseksi maakuntakaavassa osoitetaan kak-

si kaupunkikehittämisen vyöhykettä, joilla maankäytön suunnittelun tulisi tapahtua yhteistyössä kuntarajojen yli.

Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkikehittämisen vyöhykkeiden määrittelemiseksi käytetty menetelmä on sama kuin mitä Suomen ympäristökeskus (SYKE) käyttää kaupungin kehysalueiden määrittelemiseksi kaupunki-maaseutu-alueuokituksessa. Erona on se, että kaupunkikehittämisen vyöhykkeiden määrittelyssä on keskustatoimintojen

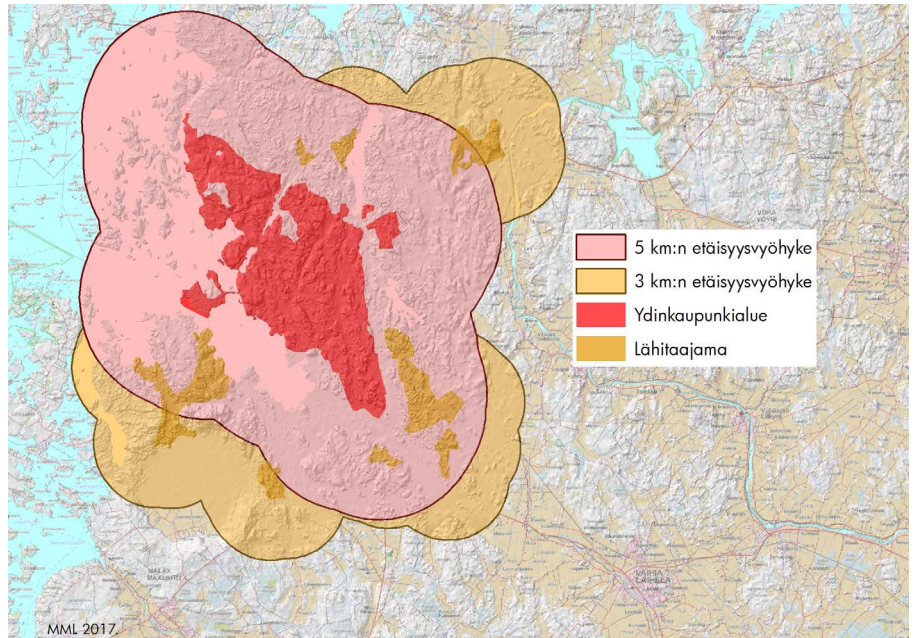

Suomen ympäristökeskuksen kaupunki-maaseutuluokitus.

Vaihe 1:

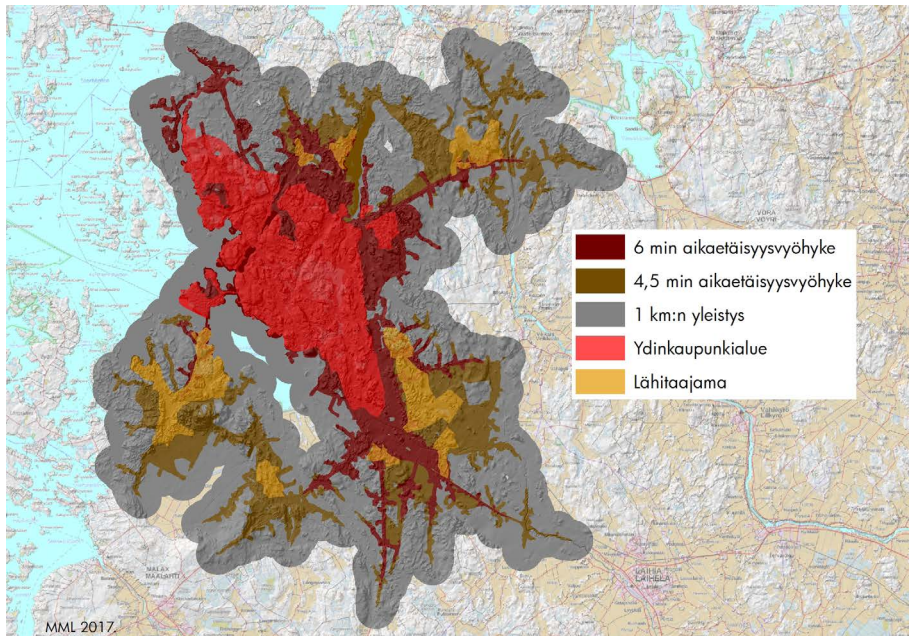
Kaupunkialueen ja lähitaajamien rajaukset ovat samat kuin maakuntakaavan taajama-alueiden (A), keskusta-alueiden (C), teollisuusalueiden (T), työpaikka-alueiden (TP) ja satama-alueiden rajaukset.

Yhdistetään yhdeksi alueeksi kaupunkialueen ulkorajalta rajattu 5 km:n vyöhyke ja lähitaajamien ulkorajalta rajatut 3 km:n vyöhykkeet.

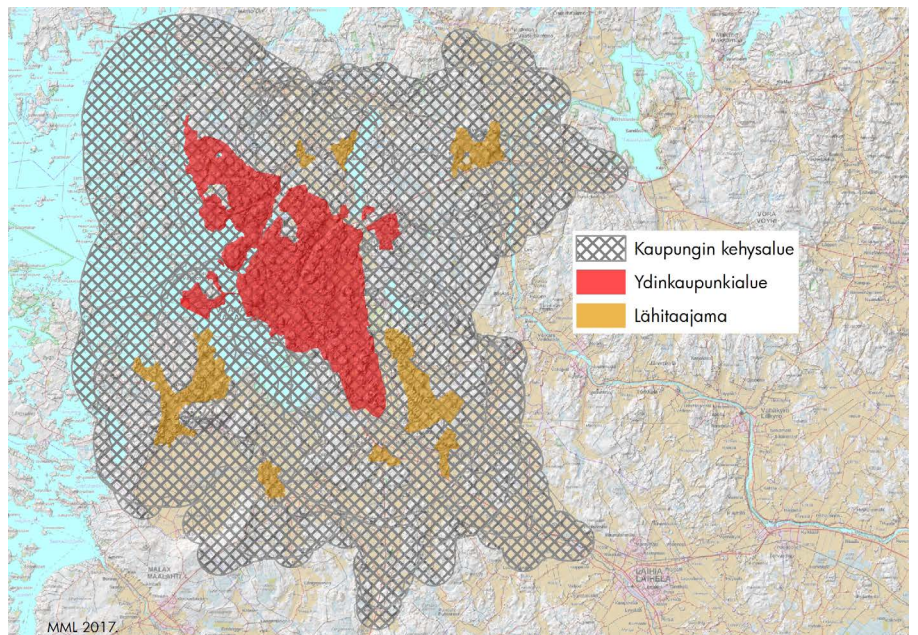
Vaihe 2:

Rajataan alueet, jonne kaupunkialueen ulkoreunalta on 6 minuutin matka-aika ja lähitaajamien ulkoreunoilta 4,5 minuutin matka-aika, ja lisätään näille alueille 1 km:n levyinen vyöhyke yleispiirteistämään muuten niin tarkkoja rajauksia.

Vaihe 3:

Kun etäisyyksien perusteella rajatut alueet (vaihe 1) ja aikojen perusteella rajatut alueet (vaihe 2) yhdistetään, muodostuu kaupungin kehysalue.

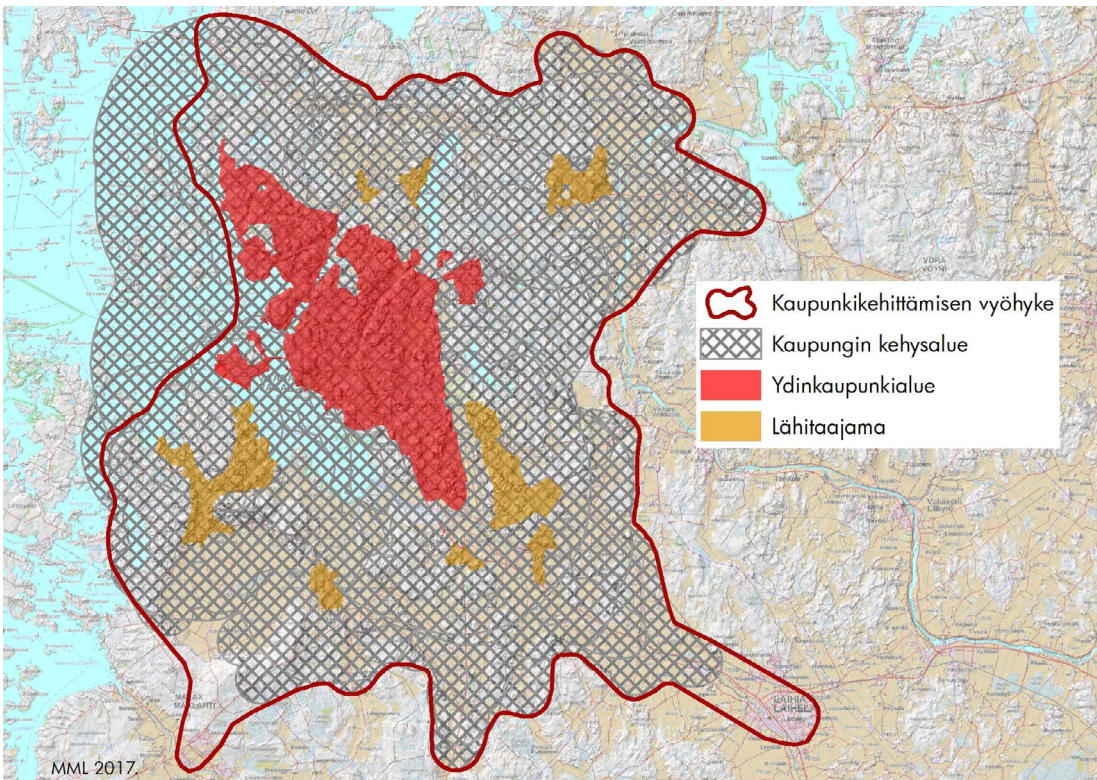
Menetelmä kaupungin kehysalueen määrittämiseksi (Helminen et al, 2014).

alueiden, teollisuusalueiden ja työpaikka-alueiden nykyisten rajausten sijasta käytetty tulevia taajaman laajentumisalueita.

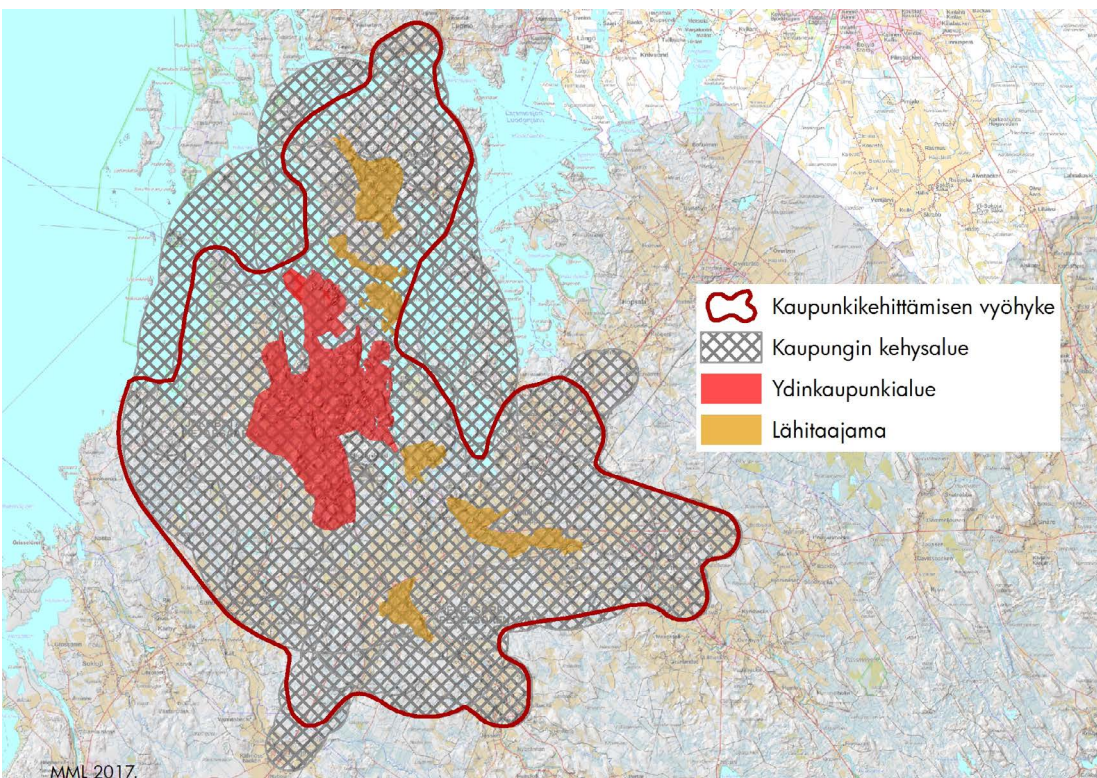
Helminen et al (2014) kuvaa kaupungin kehysaluetta seuraavalla tavalla: "Kehysalue kuvaa välittömästi fyysiseen kaupunkialueeseen kytkeytyvää osaa kaupungin ja maaseudun väli-vyöhykkeestä. Kehysalueen rajaukseen liittyy kaupunkiseudun lähitaajamien tunnistaminen. Siihen sisältyy sekä tiiviitä taajama-alueita että maaseutumaisia alueita."

Kaupunkikehittämisen vyöhykkeet ovat saaneet lopullisen rajauksensa sen jälkeen, kun kehysalue on tarkennettu ottamalla huomioon luonnolliset esteet kuten meri- ja järvi-alueet sekä suunnitellut infrastruktuuriparannukset.

Pietarsaaren ja Vaasan kaupunkikehittämisen vyöhykkeiden osalta kuntien tulisi yhdessä laatia yhteisiä suunnitteluperiaatteita. Erityisen tärkeää on, että uusi asutus ja infrastruktuuri sijoitetaan niin, ettei se estä yhtenäisen yhdyskuntarakenteen laajenemista tulevaisuudessa. Maisemaraken-

Vaasan kaupunkikehittämisen vyöhyke, kun luonnolliset esteet kuten meri- ja järvi-alueet sekä suunnitellut infrastruktuuriparannukset on huomioitu.

Pietarsaaren kaupunkikehittämisen vyöhyke, kun luonnolliset esteet kuten meri- ja järvi-alueet sekä suunnitellut infrastruktuuriparannukset on huomioitu.

teeseen pohjautuva yhdyskuntarakenne edistää ekologista kestävyyttä ja biologista monimuotoisuutta, turvaa virkistysalueiden saavutettavuuden ja luo edellytykset julkisen liikenteen kehittämiseksi. Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkikehittämisen vyöhykkeitä tulee kehittää kansainvälisesti ja kansallisesti vetovoimaisena yritystoiminnan alueina. Vaasan kaupunkikehittämisen vyöhyke tulee myös kehittää tutkimuksen ja koulutuksen sekä innovaatiotoiminnan alueena. Kansainväliset lento- ja laivaliikenneyhteydet ovat kaupunkikehittämisen vyöhykkeille erittäin tärkeitä.

Keskusverkosto

Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040 varten laadittiin selvitys keskusverkostosta Pohjanmaalla. Selvityksessä käsitellään tavoitteita kansallisella tasolla, maakuntatasolla ja seudullisella tasolla, ja selvitetään, millaista yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi olevaa taustamateriaalia on Suomen Ympäristökeskuksessa. Lisäksi esitetään Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkiseuduille tehtyjä rakennemalleja. Maakunnan taajamia analysoitiin maantieteellisen tiedon perusteella. [Taajamien kehitystä vuosina 1995–2015](#) tutkittiin ja palvelutason nykytilaa analysoitiin. Seuraavat lähipalvelut on kartoitettu: peruskoulut, päiväkodit, terveyskeskukset tai -asemat, kirjastot, pankki-automatit, apteekit, postit ja vähittäiskaupat. Tehtiin palvelukartoitus, jotta voitiin määritellä sellaiset lähipalvelukeskittymät, joissa on viisi tai useampi erityyppinen palvelu kilometrin päässä toisistaan. Myös lähipalvelukeskittymien vaikutusalueita ja pendelöintiä analysoitiin. Selvitys kokonaisuutena löytyy osoitteesta www.obotnia.fi/aluesuunnittelu/Pohjanmaan-maakuntakaava-2040/selvitykset.

Taajamien määrittelyssä käytettiin kuntien yleiskaavoja ja muita kehittämissuunnitelmia. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 on osoitettu aluevarausmerkinnällä ne taajamat, joissa on lähipalvelukeskus ja ne taajamat, joissa on yli 1000 asukasta. Lisäksi on osoitettu muutama alle 1000 asukkaan taajama, jossa on suunnitelmia laajentaa taajamatoimintojen aluetta.

Selvitys tehtiin yhteistyössä kuntien kanssa. Se esiteltiin kuntien kaavoitusvastaaville vuoden 2016 lopulla pidetyssä kokouksessa ja lähetettiin sen jälkeen kommentoitavaksi kunnille ja kehitysyhtiöille, Aktion Österbottenille ja Yhyresille. Selvitystä käsiteltiin maakuntahallituksessa tammikuussa 2017 ja palautettiin uudelleen käsiteltäväksi, jonka jälkeen se lähetettiin kunnille toiselle kommenttikierrokselle. Selvitystä käsiteltiin uudelleen maakuntahallituksessa huhtikuussa ja toukokuussa 2017.

Alueellinen kyläverkosto määriteltiin osana selvitystä. Tältä osin selvitys herätti paljon huomiota, mikä johti siihen, että maakuntahallitus päätti,

ettei maakuntakaavan tehtävä ole päättää siitä, mitkä kylät kuuluvat seudulliseen kyläverkostoon. Tämä päätös johti siihen, ettei kyliä osoiteta Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040.

Kaupunkiseutujen keskuskeskukset, Vaasa ja Pietarsaari, osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 aluevarausmerkinnällä, kun taas muut kunta- ja kaupunkikeskukset osoitetaan kohdemerkinnällä. Lähipalvelukeskukset osoitetaan kohdemerkinnällä. Valinta pohjautuu Pohjanmaan keskusverkosto-selvitykseen sekä kuntien että kaupunkien kehityssuunnitelmiin. Keskusta-alueiden ohjeelliset rajaukset on tehty yhteistyössä kuntien kanssa ja esitetty karttasovelluksessa, joka on osoitteessa <https://arcg.is/1u8ezH>.

Kaupalliset palvelut

Kauppaa koskeva teema osoitetaan suurin piirtein Pohjanmaan maakuntakaavan 2030, vaihe 1 mukaisesti. Jo toteutettu Högbäckin kauppa-alue osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 vähittäiskaupan suuryksikkönä, km⁵. Vaasan-Mustasaaren keskustan kehittämissvyöhyke poistetaan maakuntakaavasta. Maankäyttö- ja rakennuslain muuttaminen vähittäiskaupan osalta sekä Vaasan-Sepänkylän alueen yhdyskuntarakenteen kehittyminen ovat johtaneet siihen, että kehittämissvyöhyke on menettänyt merkityksensä. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan neljä vähittäiskaupan suuryksikön aluetta (km) ja kuusi paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan aluetta (kmt). Aiemmin mainittu maankäyttö- ja rakennuslain muutos aiheuttaa kuitenkin seuraavat muutokset Pohjanmaan maakuntakaavaan 2040:

- seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön tai myymäläkeskittymän alaraja keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella nostetaan 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin, paitsi Pietarsaareissa ja Vaasassa, jossa alaraja on edelleen 5 000 k-m²
- enimmäismitoitus poistetaan sekä kaupallisilta palveluilta kokonaisuudessaan että yksittäisiltä vähittäiskaupan suuryksiköiltä keskustatoimintojen alueella

Kivihaan kauppa-alue on olemassa oleva kauppa-alue n. 3 km koilliseen Vaasan keskustasta. Kauppa-alue levittäytyy valtatie 8 molemmille puolille, ja on tällä hetkellä lähes täysin rakennettu. Maakuntakaava mahdollistaa kaupan laajentamisen alueelle n. 5 000 k-m²:llä.

Liisanlehdon kauppa-alue sijaitsee n. 5 km kaakkoon Vaasan keskustasta moottoritien varrella. Alue rajautuu lännessä moottoritiehen ja pohjoisessa Vanhan Vaasan kanaaliin. Alueella on tällä hetkellä paljon tilaa vaativaa kauppaa n. 12 000 k-m²:iä, mikä tarkoittaa sitä, että maakuntakaava mahdollistaa alueella kaupan laajentami-

Lista paikkakunnista, joilla on keskusta- tai taajamamerkintä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040.

Keskustatoimintojen alue, C	Lähipalvelukeskus, ca (kohde)	Kunta	Taajamatoimintojen alue, A	Kunta
Pietarsaari	Helsingby	Mustasaari	Pietarsaari	Pietarsaari, P:söre
Vaasa	Karperö	Mustasaari	Kaskinen	Kaskinen
	Koivulahti	Mustasaari	Helsingby	Mustasaari
Keskustatoimintojen alue, c (kohde)	Raippaluoto	Mustasaari	Karperö	Mustasaari
Kaskinen	Sulva	Mustasaari	Koivulahti	Mustasaari
Sepänkylä (M:saari)	Lappväärtti	Kristiinankaupunki	Raippaluoto	Mustasaari
Korsnäs	Alaveteli	Kruunupyy	Singsby	Mustasaari
Kristiinankaupunki	Teerijärvi	Kruunupyy	Sulva	Mustasaari
Kruunupyy	Bergö	Maalahti	Tölby-Vikby	Mustasaari
Laihia	Petolahti	Maalahti	Korsnäs	Korsnäs
Luoto	Övermalax	Maalahti	Kristiinankaupunki	Kristiinankaupunki
Maalahti	Jepua	Uusikaarlepyy	Lappväärtti	Kristiinankaupunki
Uusikaarlepyy	Munsala	Uusikaarlepyy	Kruunupyy	Kruunupyy
Närpiö	Pirttikylä	Närpiö	Alaveteli	Kruunupyy
Pännäinen (P:söre)	Ylimarkku	Närpiö	Teerijärvi	Kruunupyy
Isokyrö	Ähtävä	Pedersöre	Laihia	Laihia
Vöyri	Kolppi	Pedersöre	Bosund	Luoto
	Purmo	Pedersöre	Luoto	Luoto
	Vetokannas	Vaasa	Risöhall, Storströmmen Furu- ja Vikarholmen	Luoto
	Vanha Vaasa-Liisanlehto	Vaasa	Bergö	Maalahti
	Gerby	Vaasa	Maalahti ja Övermalax	Maalahti
	Ristinummi	Vaasa	Petolahti	Maalahti
	Vähäkyrö	Vaasa	Jepua	Uusikaarlepyy
	Merikaarto	Vaasa	Munsala	Uusikaarlepyy
	Huutoniemi	Vaasa	Uusikaarlepyy	Uusikaarlepyy
	Sundom	Vaasa	Närpiö	Närpiö
	Suvilahti	Vaasa	Pirttikylä	Närpiö
	Tervajoki	Vaasa	Ylimarkku	Närpiö
	Västervik	Vaasa	Pännäinen	Pedersöre
	Länsiniitty	Vaasa	Ähtävä	Pedersöre
	Maksamaa	Vöyri	Kolppi-Edsevö	Pedersöre
	Oravainen	Vöyri	Lillby	Pedersöre
			Ytteresse	Pedersöre
			Isokyrö	Isokyrö
			Vähäkyrö	Vaasa
			Merikaarto	Vaasa
			Sundom	Vaasa
			Vaasa	Vaasa, M:saari
			Tervajoki	Vaasa, Isokyrö
			Maksamaa	Vöyri
			Oravainen	Vöyri
			Vöyri	Vöyri

sen n. 43 000 k-m²:llä. Liisanlehto-Vanha Vaasa on maakuntakaavassa osoitettu myös lähipalvelukeskus-merkinnällä(ca).

Risön kauppa-alue on uusi kauppa-alue, joka sijaitsee moottoritien varrella 7 km kaakkoon Vaasan keskustasta. Alue rajautuu lännessä moottoritiehen, idässä Laihiantiehen ja pohjoisessa Tarhaajatiehen. Alueella on nykyään ainoastaan yksi liikennekauppa. Maakuntakaava mahdollistaa alueella kaupan laajentamisen n. 120 000 k-m²:llä.

Högbackin kauppa-alue on olemassa oleva kauppa-alue n. 2 km itään Närpiön keskustasta seututien 673 varrella Närpiön taajamassa. Maakuntakaava ei mahdollista kaupan laajentamista alueella.

Rantamaantien kauppa-alue sijoittuu Rantamaantien varrelle n. 4 km Vaasan keskustasta kaakkoon. Alue rajautuu pohjoisessa rautatiehen, etelässä moottoritiehen ja idässä Yhdystiehen. Alueesta on tällä hetkellä toteutunut kaksi kolmasosaa. Alueella on pääasiassa autokauppoja, mikä tarkoittaa sitä, että maakuntakaava mahdollistaa siellä autokaupan laajentamisen n. 10 000 k-m²:llä.

Tervajoen kauppa-alue on olemassa oleva kauppa-alue Isonkyrön ja Vaasan rajalla. Alueella on tällä hetkellä paljon tilaa vaativaa erityiskauppaa (pääosin autokauppaa) n. 20 000 k-m²:n verran, mikä merkitsee sitä, että maakuntakaava mahdollistaa alueella paljon tilaa vaativan kaupan laajentamisen n. 30 000 k-m²:llä. Tervajoki on maakuntakaavassa merkitty myös lähipalvelukeskus-merkinnällä (ca).

Kruunupyyn kauppa-alue sijaitsee Lentokenttien ja valtatie 8 risteysalueella. Lännessä alue rajautuu valtatiehen 8. Alueelle on sijoittunut logistiikkaan liittyvää toimintaa ja pienimuo-

toista tuotantoon liittyvää paljon tilaa vaativaa kauppaa. Maakuntakaava mahdollistaa alueella paljon tilaa vaativan kaupan laajentamisen n. 6 000 k-m²:llä.

Vikbyn kauppa-alue on uusi kauppa-alue, joka sijaitsee n. 10 km Vaasan keskustasta etelään moottoritien ja valtatiehen 8 risteysalueen vieressä. Alue rajautuu pohjoisessa moottoritiehen, lännessä Rantatiehen ja idässä valtatiehen 8. Alue on tällä hetkellä rakentamaton. Maakuntakaava mahdollistaa alueelle paljon tilaa vaativan kaupan laajentamisen n. 6 000 k-m²:llä.

Lälbyn kauppa-alue sijaitsee valtatiehen 8 varrella n. 4 km kaakkoon Kristiinankaupungin keskustasta. Idässä alue rajautuu valtatiehen 8, lännessä Lälbyntiehen ja etelässä Lapväärtintiehen. Alueella on tällä hetkellä liikennekauppa sekä pienimuotoista tilaa vaativaa kauppaa ja logistista toimintaa. Maakuntakaava mahdollistaa alueelle paljon tilaa vaativan kaupan laajentamisen n. 6 000 k-m²:llä.

Åsändanin kauppa-alue sijaitsee Kristiinankaupungissa valtatiehen 8:n varrella n. 3 km Lälbysta etelään. Lännessä alue rajautuu valtatiehen 8. Alueella on tällä hetkellä tilaa vaativaa kauppaa ja kuljetusyrittäjiä. Maakuntakaava mahdollistaa alueelle tilaa vaativan kaupan laajentamisen n. 6 000 k-m²:llä.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 on yleinen määräys seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön tai myymäläkeskittymän alarajaksi, kun tämä sijaitsee keskustatoiminta-alueiden ulkopuolella. Tämä raja on 4 000 k-m² paitsi Vaasassa ja Pietarsaassa, jossa raja on 5 000 k-m².

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 on myös kauppaverkon yleinen suunnittelumääräys. Siinä määritetään mm että vähittäiskaupan sijoitta-

Lista vähittäiskaupan suuryksikön (km) ja paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikön (kmt) alueista.

Alue	Mer- kintä	Kunta	Kokonais- pinta-ala (k-m ²)	Vähittäiskau- pan suuryk- sikkö (k-m ²)	Erikoistavara- kaupan suur- yksikkö (k-m ²)	Muu erikois- tavara- kauppa (k-m ²)
Kivihaka	km2	Vaasa	115 000	10 000	75 000	30 000
Liisanlehto	km3	Vaasa	55 000	6 000	35 000	14 000
Risö	km4	Vaasa	124 000	5 000	89 000	30 000
Högback	km5	Närpiö	30 000			
Rantamaantie	kmt1	Vaasa	30 000		30 000	
Tervajoki	kmt2	Isokyrö/Vaasa	50 000		50 000	
Kruunupyy	kmt3	Kruunupyy	6 000		6 000	
Vikby	kmt3	Mustasaari	6 000		6 000	
Lälby	kmt3	Kristiinankaupunki	6 000		6 000	
Åsändan	kmt3	Kristiinankaupunki	6 000		6 000	

Lista yksityisten tai julkisten palvelujen alueista (p).

Palvelujen alue	Kunta	Kuvaus
Uusitie	Pietarsaari	Uusitie sijaitsee Pietarsaaren taajamassa ja kantatien 68 vieressä. Pääasiassa alueelle on rakennettu kaupallisia palveluita.
Selkämeren sairaala	Kristiinankaupunki	Selkämeren sairaala sijaitsee Kristiinankaupungin taajamassa Norrfjärdenin itäpuolella seututien 663 varrella. Alueella on terveystalvia.
Edsevö	Pedersöre	Edsevön palvelualue sijaitsee valtatie 8 ja kantatien 68 vieressä. Alueella on hotelli ja liikennekauppa sekä tilaa laajentaa aluetta muilla palvelutoiminnoilla.
Kuninkaankartano	Vaasa	Kuninkaankartano sijaitsee n. 6 km kaakkoon Vaasan keskustasta, Liisanlehdon eteläpuolella. Alueella sijaitsee pääasiassa toisen asteen ammattikoulutuksen toimintoja.

misessa on otettava huomioon koko palveluverkon kehittäminen siten, ettei heikennetä keskusta-alueiden palveluita.

Muita palveluita

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan neljä yksityisen tai julkisen palvelun aluetta. Nämä alueet ovat olemassa olevia palvelualueita, ja sijaitsevat kaikki keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella, mutta taajamatoimintojen alueiden sisäpuolella.

Kaavamerkinnot ja suunnittelumääräykset

kk-1 Vaasan kaupunkikehittämisen vyöhyke (kk-1)

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan Vaasan kaupunkiseudun keskeiset alueet, joilla kaupungin vaikutus on merkittävä. Alueeseen kuuluvat Vaasan kaupunki lähitaajamineen ja kaupungin läheiset maaseutualueet. Rajaukseen sisältyvät myös Mustasaaren, Laihian ja Maalahden keskustat.

Suunnittelumääräys: Vaasaa tulee kehittää maakunnan keskuksena osana valtakunnallista kaupunkiseutuverkostoa. Alueelle tulee kehittää toimiva yhdyskuntarakenne, joka turvaa ekologisen toimivuuden. Maisemarakenteen ja yhtenäisten suunnitteluperiaatteiden tulee olla perustana kaikelle rakentamiselle hyvän kaupunki- ja maisemakuvan luomiseksi. Uudisrakentaminen tulee sijoittaa niin, että se ei estä eheän yhdyskuntarakenteen tulevaa laajentamista. Yhdyskuntarakenteen tulee edistää ekologista kestävyttä ja biologista monimuotoisuutta sekä turvata virkistysalueiden tarjonta ja saavutettavuus. Uudet asunto- ja työpaikka-alueet tulee sijoittaa suotuisasti ajatellen joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämistä. Seudullisesti merkittävät palvelut tulee ohjata kaupungin keskustassa oleville alueille tai sen läheisyyteen.

Aluetta tulee kehittää kansainvälisesti vetovoimaisena tutkimuksen ja koulutuksen sekä innovaatio- ja yritystoiminnan alueena. Alueen saa-

vutettavuus tulee varmistaa ja sitä kehittää. Erityistä huomiota tulee kiinnittää teiden, rautateiden, sataman ja lentoaseman kautta kulkeviin kansainvälisiin yhteyksiin.

Suunnittelusuositus: Maankäytön suunnittelu ja alueen kehittäminen tulee tehdä kuntarajoja ylittävänä yhteistyönä.

kk-2 Pietarsaaren kaupunkikehittämisen vyöhyke (kk-2)

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan Pietarsaaren kaupunkiseudun keskeiset alueet, joilla kaupungin vaikutus on merkittävä. Alueeseen kuuluvat Pietarsaaren kaupunki lähitaajamineen ja kaupungin läheiset maaseutualueet. Rajaukseen sisältyvät myös Pedersören ja Luodon keskustat.

Suunnittelumääräys: Pietarsaarta tulee kehittää seudun keskuksena osana valtakunnallista kaupunkiseutuverkostoa. Alueelle tulee kehittää toimiva yhdyskuntarakenne, joka turvaa ekologisen toimivuuden. Maisemarakenteen ja yhtenäisten suunnitteluperiaatteiden tulee olla perustana kaikelle rakentamiselle hyvän kaupunki- ja maisemakuvan saavuttamiseksi. Uudisrakentaminen tulee sijoittaa niin, että se ei estä eheän yhdyskuntarakenteen tulevaa laajentamista. Yhdyskuntarakenteen tulee edistää ekologista kestävyttä ja biologista monimuotoisuutta sekä turvata virkistysalueiden tarjonta ja saavutettavuus. Uudet asunto- ja työpaikka-alueet tulee sijoittaa suotuisasti joukkoliikenteen joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn kehittämistä ajatellen. Seudullisesti merkittävät palvelut tulee ohjata kaupungin keskustassa oleville alueille tai sen läheisyyteen.

Aluetta tulee kehittää kansainvälisesti vetovoimaisena yritystoiminnan alueena. Alueen saavutettavuus tulee varmistaa ja sitä kehittää. Erityistä huomiota tulee kiinnittää teiden, rautateiden, sataman ja lentoaseman kautta kulkeviin kansainvälisiin yhteyksiin.

Suunnittelusuositus: Maankäytön suunnittelu ja

alueen kehittäminen tulee tehdä kuntarajoja ylittävänä yhteistyönä.

Vaasa–Seinäjoki -kehittämisyöhyke

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan Vaasan ja Seinäjoen kaupunkiseutujen työssäkäyntialueisiin perustuva vyöhyke.

Suunnittelumääräys: Vyöhykettä tulee kehittää siten, että vyöhykkeellä edistetään pendelöintiä. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota toimivien matka- ja kuljetusketjujen ja niiden solmukohtien sekä joukkoliikenteen että kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen. Merenkurkun laivaliikenne sekä lento- ja junayhteydet tulee turvata. Vaasan sataman, Vaasan lentoaseman ja Vaasan matkakeskusten sekä Isonkyrön, Tervajoen ja Laihian liityntäasemien liityntäliikennettä ja saavutettavuutta tulee kehittää.

Pietarsaari–Kokkola -kehittämisyöhyke

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan Pietarsaaren ja Kokkolan kaupunkiseutujen yhteiseen työssäkäyntialueeseen perustuva vyöhyke.

Suunnittelumääräys: Vyöhykettä tulee kehittää siten, että vyöhykkeellä edistetään pendelöintiä. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota toimivien matka- ja kuljetusketjujen ja niiden solmukohtien sekä joukkoliikenteen että kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen. Lento- ja junayhteydet tulee turvata. Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman sekä Pietarsaaren ja Pännäisten liityntäasemien liityntäliikennettä ja saavutettavuutta tulee kehittää.

Suupohjan kehittämisvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä o osoitetaan liikennekäytävä, jossa Kaskisten ja Seinäjoen välistä tavaraliikennettä kehitetään. Merkinällä osoitetaan Suupohjan rata, kantatie 67 ja Kaskisten satama.

Suunnittelumääräys: Vyöhykettä tulee kehittää siten, että tavaraliikenteelle luodaan edellytyksiä. Toimivien liikenneketjujen ja niiden solmukohtien kehittäminen tulee ohjata niin, että maantie- ja raideliikenne voivat täydentää toisiaan. Suupohjan radalla tavarajunaliikenne tulee turvata. Kaskisten sataman, Närpiön raideliikenneterminaalin sekä kantatien 67 ja radan väliin mahdollisesti rakennettavien puutavaraterminaalien saavutettavuutta tulee kehittää.

→ Kehityssuunta

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan, mihin suuntaan Sepänkylän keskustaa tulisi kehittää kaupallisten palvelujen osalta.

C Keskustatoimintojen alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan keskustahakuisten palvelu-, hallinto-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan toimintojen sekä asumisen alueita liikennealueineen ja puistoineen Vaasassa ja Pietarsaassa.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee luoda edellytykset sellaisen elinvoimaisen ja viihtyisän kaupunkikeskustan kehittämiseksi, jolla on selkeä identiteetti ja korkealuokkainen arkkitehtuuri. Tiivistyvän ja muuttuvan maankäytön muutoksen alueilla tulee tavoitella korkeaa tehokkuutta ottaen huomioon paikan luonne, kaupunkikuva sekä kulttuuriympäristö- ja luontoarvot. Viheralueille, joilla on suuri arvo virkistykseksi ja/tai kaupunkiympäristölle, ei tule rakentaa. Toimivalle kävelykeskustalle tulee luoda edellytyksiä ja osoittaa riittävät väylät kävelylle ja pyöräilylle keskustaan sekä pyöräilyreitit keskustassa.

C Keskustatoimintojen alue

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan kuntakeskukset ja kaupunkikeskustat (paitsi Vaasa ja Pietarsaari). Merkinällä osoitetaan keskustahakuisten palvelu-, hallinto-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan toimintojen sekä asumisen alueita liikennealueineen ja puistoineen.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee luoda edellytykset elinvoimaisen ja monipuolisen keskustan kehittämiseksi. Siirtymäalueeseen keskustatoimintojen alueen ja muun taajaman välillä tulee kiinnittää huomiota. Rakentamisessa tulee ottaa huomioon paikan luonne, taajamakuva sekä kulttuuriympäristö- ja luontoarvot. Viheralueille, joilla on suuri arvo virkistykseksi ja/tai taajamaympäristölle, ei tule rakentaa. Lähivirkistysalueiden riittävyys on turvattava. Kävelyn ja pyöräilyyn tarkoitettua verkostoa tulee kehittää, jotta julkisten ja kaupallisten palvelujen sekä virkistysalueiden saavutettavuutta voidaan parantaa. Keskustatoimintojen alueen rajaus tulee selvittää ja osoittaa kuntakaavoituksen yhteydessä.

ca Keskustatoimintojen alue, lähipalvelukeskus

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan lähipalvelukeskukset. Keskustatoimintojen alueet muodostavat yhdessä kattavan keskusverkon Pohjamaalle.

Suunnittelumääräys: Kuntien ja kaupunkien on luotava strategisessa suunnittelussaan edellytykset lähipalveluille näissä keskuksissa. Lähipalvelukeskuksen rajaus tulee selvittää ja osoittaa kuntakaavoituksen yhteydessä.

Taajamatoimintojen alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan alueita asumiselle ja muille taajamatoiminnoille kuten palveluille, työpaikoille ja teollisuudelle, liikennealueille, kävely- ja pyöräilyväylille, virkistys- ja puistoalueille sekä erityisalueille.

Suunnittelumääräys: Alue tulee tarkemmassa suunnittelussa suunnitella ensisijaisesti asumiselle, palveluille ja työpaikoille. Eheämpää yhdyskuntarakennetta tulee edistää taajaman luonne huomioiden. Asumista ei tule sijoittaa yhtenäisille peltoalueille, jos se ei eheyttä taajamarakennetta. Joukkoliikennettä ja kevyen liikenteen verkostoa tulee kehittää, jotta julkisten ja kaupallisten palvelujen sekä virkistysalueiden saavutettavuutta voidaan parantaa. Täydennysrakentaminen on sopeutettava olemassa olevaan asutukseen sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luonnonarvoihin.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (km²)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Vaasan Kivihaassa.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa enintään 115 000 k-m²:n suuruinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, josta 10 000 k-m² saa olla päivittäistavarakauppaa, 75 000 k-m² paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa ja 30 000 k-m² muuta erikoistavarakauppaa.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (km³)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Vaasan Liisanlehdossa.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa enintään 55 000 k-m²:n suuruinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, josta 6 000 k-m² saa olla päivittäistavarakauppaa, 35 000 k-m² paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa ja 14 000 k-m² muuta erikoistavarakauppaa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota kaupallisen toiminnan ja liikennejärjestelyjen yhteensovittamiseen sekä kulttuuriympäristöön ja kaupunkikuvaan.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (km⁴)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Vaasan Risössä.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa enintään 124 000 k-m²:n suuruinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, josta 5 000 k-m² saa olla päivittäistavarakauppaa, 89 000 k-m² paljon tilaa vaativan

erikoistavaran kauppaa ja 30 000 k-m² muuta erikoistavarakauppaa. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota kaupallisen toiminnan ja liikennejärjestelyjen yhteensovittamiseen, kulttuuriympäristöön ja kaupunkikuvaan sekä tulvasuojelutoimenpiteisiin.

Vähittäiskaupan suuryksikkö (km⁵)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Närpiön Högbäckissa.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa enintään 29 700 k-m²:n suuruinen vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, josta 3 000 k-m² saa olla päivittäistavarakauppaa, 21 700 k-m² paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa ja 5 000 k-m² muuta erikoistavarakauppaa.

Paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö (kmt¹)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Rantamaantien varressa Vaasassa.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, jossa on paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa eli moottoriajoneuvojen, niiden varaosien ja tarvikkeiden kauppaa. Yksikön tai keskittymän kokonaiskerrosala saa olla enimmillään 30 000 k-m². Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kaupallisen toiminnan ja liikennejärjestelyjen yhteensovittamiseen sekä kaupunkikuvaan.

Paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö (kmt²)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Isonkyrön ja Vaasan Tervajoella.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, jossa on paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa eli moottoriajoneuvojen kauppaa, huonekalukauppaa, rauta- ja rakennustarvikekauppaa, maatalous- ja puutarha-alan kauppaa sekä kodinkonekauppaa. Yksikön tai keskittymän kokonaiskerrosala saa olla enimmillään 50 000 k-m². Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kaupallisen toiminnan ja liikennejärjestelyjen yhteensovittamiseen sekä taajamakuvaan.

km³ Paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö (kmt³)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä Kruunupyysä, Mustasaaren Vikiyssä sekä Kristiinankaupungin Lälbyssä ja Äsändanissa.

Suunnittelumääräys: Alueelle on mahdollista sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä, jossa on paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa eli moottoriajoneuvojen kauppaa, rauta- ja rakennustarvikekauppaa sekä maatalous- ja puutarha-alan kauppaa. Yksikön tai keskittymän kokonaiskerrosala saa olla enimmillään 6 000 k-m². Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota kaupallisen toiminnan ja liikennejärjestelyjen yhteensovittamiseen sekä maisemakuvaan.

P Palvelujen alue

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan keskustatoimintojen alueiden ulkopuolisia julkisten ja yksityisten palvelujen alueita.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että alue on hyvin saavutettavissa erityisesti joukkoliikenteellä, pyörällä ja kävellen, liikennejärjestelyihin sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin.

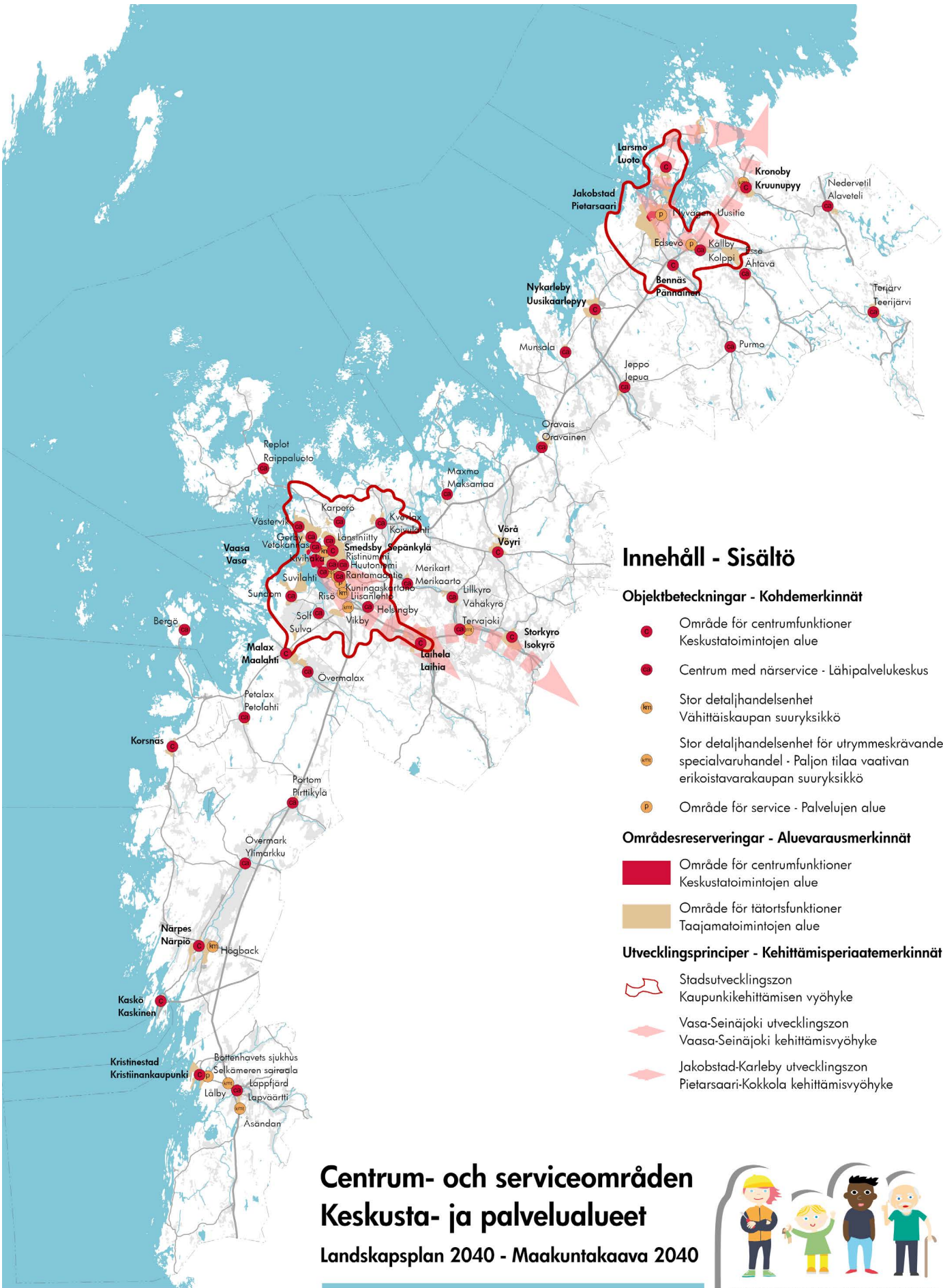
Kauppaa koskeva yleinen suunnittelumääräys

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön tai myymäläkeskittymän koon alaraja keskustatoimintojen alueen ulkopuolella on seuraava:

Päivittäistavarakauppa:	Mitoitus (k-m²)
Koko maakunta	4 000
Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppa:	Mitoitus (k-m²)
Koko maakunta	4 000
Muu erikoistavarakauppa:	Mitoitus (k-m²)
Pietarsaari ja Vaasa	5 000
Muu maakunta	4 000

Mikäli vähittäiskaupan suuryksikkö tai myymäläkeskittymä keskustatoimintojen alueen ulkopuolella ylittää nämä rajat, vaatii se toteutuakseen km-merkinnän maakuntakaavaan tai maakunnallisen kauppaselvityksen, joka osoittaa, että suuryksikkö tai myymäläkeskittymä ei ole seudullisesti merkittävä.

Vähittäiskaupan sijoittamisessa on otettava huomioon olemassa oleva palveluverkko niin, ettei heikennetä keskusta-alueiden palveluja. Vähittäiskaupan tulee täydentää sekä seudullista palvelutarjontaa että väestöryhmittäistä palvelujen saavutettavuutta. Vähittäiskaupan tulee tukeutua olemassa olevaan infrastruktuuriin ja yhdyskuntarakenteeseen.

Innehåll - Sisältö

Objektbeteckningar - Kohdemerkinnät

- Område för centrumfunktioner
Keskustatoimintojen alue
- Centrum med närservice - Lähipalvelukeskus
- KTT Stor detaljhandelsenhet
Vähittäiskaupan suuryksikkö
- SPS Stor detaljhandelsenhet för utrymneskrävande
specialvaruhandel - Paljon tilaa vaativan
erikoistavarakaupan suuryksikkö
- P Område för service - Palvelujen alue

Områdesreserveringar - Aluevarausmerkinnt

- Område för centrumfunktioner
Keskustatoimintojen alue
- Område för tätortsfunktioner
Taajamatoimintojen alue

Utvecklingsprinciper - Kehittämisperiaatemerkinnät

- Stadsutvecklingszon
Kaupunkikehittämisen vyöhyke
- ◆ Vasa-Seinäjoki utvecklingszon
Vaasa-Seinäjoki kehittämisvyöhyke
- ◆ Jakobstad-Karleby utvecklingszon
Pietarsaari-Kokkola kehittämisvyöhyke

Centrum- och serviceområden Keskusta- ja palvelualueet

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjajakarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.3 LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Liikennejärjestelmän kehittäminen poikkeaa jonkin verran muusta maankäytön suunnittelusta. Liikenne, väylät ja erilaiset kulkumuodot yhdistävät alueita toisiinsa ja tukevat ihmisten ja tavaroiden liikkumista sekä siirtymistä paikasta toiseen erilaisten palvelujen avulla. Liikennejärjestelmän tehtävä on mahdollistaa erilaisten alueiden tarkoituksenmukainen käyttö ja niiden saavutettavuus. Liikennejärjestelmä linkittää alueiden ja palveluiden käyttöä toisiinsa sekä mahdollistaa, että niistä saatava yhteishyöty on enemmän kuin yksittäisestä alueesta tai palvelusta saatava hyöty yksinään.

Maantieteellisesti tarkasteltuna Pohjanmaa on pitkä ja kapea maakunta. Rajanaapureina ovat Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat sekä. Merenkurkun merialueen takana Region Västerbotten. Lentoreittejä lukuun ottamatta kaikki liikenneväylät kulkevat naapureiden maa- tai merialueiden kautta. Tästä syystä yhteistyön merkitystä liikennejärjestelmän suunnittelussa ja sen toteutuksessa ei voida liiaksi korostaa.

Pohjanmaan liikennejärjestelmästä voi lukea enemmän kappaleesta 3.3.

Lähtökohdat

Pohjanmaan tärkeimmät tieliikenneyhteydet ovat valtatie 8 (E8), valtatie 3 (E12) ja valtatie 18. Lisäksi valtatie 13 ja 19 täydentävät pääyhteyksiä, ja kantatiet 67 ja 68 ovat erittäin merkittäviä seutujen kilpailukyvyyn kannalta. Lisääntynyt raskas liikenne yhdessä ajoneuvoliikenteen kasvun kanssa, sekä pitkämatkaisen liikenteen, pendelöintiliikenteen sekä maa- ja metsätalouseliikenteen sekoittuminen maanteilla, on lisännyt tarvetta rakentaa ohituskaistoja sekä järjestää liikennettä uudelleen.

Meriväylä Vaasan ja Uumajan välillä on osa valtakunnan rajan ylittävää liikennekäytävää ja se on luokiteltu kiinteäksi osaksi eurooppatietä E12. Maakunnan tärkeimmät kauppamerenkulkuun soveltuvat satamat sijaitsevat Kristiinankaupungissa, Kaskisissa, Vaasassa ja Pietarsaareissa. Vaasan satamasta on säännöllistä henkilö- ja rahtiliikennettä Uumajaan. Kaskisten ja Pietarsaaren satamat ovat merkittäviä metsä- ja kemianteollisuuden satamia. Kristiinankaupungin satamaa on tarkoitus kehittää mm. polttonesteiden säilytykseen ja käsittelyyn. Vene- ja kalasatamat käsitellään luvussa 6.4.

Raideliikenteessä Vaasan rata sekä Suomen päärata mahdollistavat pendelöinnin, työasia- ja opiskelumatkat junalla maakuntakeskusten

Vaasan ja Seinäjoen välillä sekä yhteydet pääkaupunkiseudulle ja muihin maamme suurimpiin kaupunkeihin. Suupohjan ja Pietarsaaren radat ovat tavaraliikennekäytössä palvelun pääasiasa metsä- ja kemianteollisuutta. Pohjanmaan radat ovat yleisesti ottaen huonossa kunnossa, mikä vaikeuttaa niillä liikennöintiä ja asettaa haasteita liikenneturvallisuudelle.

Merkittävimmät kansainväliset lentoliikenteen yhteydet kulkevat valtakunnallisten solmupisteiden Helsingin ja Tukholman lentoasemien kautta. Vaasan lentoyhteydet molempiin hubeihin turvaavat elinkeinoelämälle riittävästi kansainvälisiä jatkoyhteyksiä liiketoiminnan harjoittamiseen maakunnasta käsin. Kokkola-Pietarsaaren kentältä on yhteys vain Helsinkiin. Tarve kuitenkin olisi myös yhteydelle Tukholmaan.

Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerrahastotoiminnan hallinnoinnista §:n 17 mukaan maakunnat vastaavat liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan alueidenkäytön suunnittelun tulee edistää liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen järjestelyihin.

Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa maanteiden ja rautateiden pääväylistä ja niiden palvelutasosta määritellään mitkä maantiet ja radat kuuluvat maanteiden ja rautateiden pääväyliin. Pohjanmaan osalta ne ovat:

- Valtatie 3: Laihia–Vaasa
- Valtatie 8: Pori–Vaasa–Alajepua–Kokkola
- Valtatie 18: Seinäjoki–Laihia
- Valtatie 19 Seinäjoki–Alajepua
- Seinäjoki asema–Vaasa
- Seinäjoki asema–Oulu asema

Asetuksessa määritellään myös maanteiden ja rautateiden pääväylien palvelutasot.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tulee

- edistää monikeskuksista, verkottuvaa ja hyvin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta
- luoda edellytykset vähähiilisille ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen
- edistää palvelujen, työpaikkojen ja va-

paa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta

- ▶ edistää kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä
- ▶ merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoittaa siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa
- ▶ edistää valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja
- ▶ varmistaa edellytykset eri liikennemuotojen ja -palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle
- ▶ turvata kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien kehittämismahdollisuudet

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia 2030

Strategian mukaan yhtenä keskeisenä keinona vähentää CO₂-päästöjä on maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen ja tämän kautta kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintaedellytysten parantaminen erityisesti kaupunkiseuduilla.

Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma 2021-2032

Suomen ensimmäistä valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa laaditaan parhaillaan. Pitkäjänteisellä 12-vuotisella suunnitelmalla varmistetaan, että liikennejärjestelmän kehitys on ennakoitavaa. Suunnitelmassa käsitellään liikenneverkon lisäksi muun muassa henkilö- ja tavaraliikennettä sekä liikennejärjestelmää tukevia toimintoja, kuten viestintäverkkoja, liikenteen ohjausta ja palveluita sekä tiedon hyödyntämistä. Suunnitelmaan sisällytetään 12-vuotinen toimenpideohjelma ja valtion rahoitusohjelma. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman on tarkoitus valmistua 2021. Suunnitelma antaa lähtökohdat koko Suomen liikenneverkon ja liikenteen palveluiden suunnitteluun ja vaikuttaa täten myös Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 toteuttamiseen.

Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040

Pohjanmaan liikennejärjestelmästä on laadittu koko maakunnan kattava suunnitelma. Suunnitelma kuvaa Pohjanmaan maakunnan liikenteelliset tavoitteet sekä määrittelee tarkemmat toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Tavoitevuosi liikennejärjestelmäsuunnitelman toteutumiselle on 2040, mikä on yhteneväinen myös Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitevuoden kanssa.

Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman päätavoitteena on:

- ▶ luoda edellytyksiä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiselle
- ▶ kehittää saavutettavuutta ja liikkumisen mahdollisuuksia
- ▶ parantaa kuljettamisen toimintaedellytyksiä

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma asettaa ne liikenteelliset tavoitteet, joita Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 kaavamerkinnöillä pyritään toteuttamaan.

Liikenteen osalta maakuntakaavan tavoitteena on turvata elinkeinoelämän ja korkeakoulujen toimintaedellytykset, laiva-, lento- ja raideliikenteen jatkuvuus sekä mahdollistaa alueen parempi saavutettavuus ja työmatkaliikenteen helppous. Maakuntakaavalla pyritään toteuttamaan myös liikennejärjestelmäsuunnitelmassa sekä jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä ja maakuntastrategiassa asetettuja tavoitteita.

Liikennejärjestelmälle asetetut tavoitteet ovat:

- ▶ parantaa saavutettavuutta ja liikkumismahdollisuuksia
- ▶ maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen
- ▶ mahdollistaa toimivat kuljetukset
- ▶ turvata alueen elinvoimaisuus ja elinkeinoelämän kilpailukyky
- ▶ tehostaa palveluverkon ja kestävien kulkutapojen käyttöä

Kaavamerkintöjen tarkoituksena on, että eri suunnitteluvaiheissa etenevät liikennehankkeet, niihin liittyvä maankäyttö sekä maankäytön rajoitukset, tulisivat huomioiduiksi riittävän aikaisessa vaiheessa.

Suunnitteluprosessi

Suunnitteluprosessin lähtökohtana on toiminut Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040 sekä siinä esitetyt liikenteelliset tavoitteet. Liikennejärjestelmäsuunnitelma hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 12.5.2014. Liikennejärjestelmäsuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet on tämän jälkeen tarkistettu seudullisissa liikennetyöryhmissä vuosien 2016–2017 aikana ja liikennejärjestelmäsuunnitelman hankelistat on päivitetty tältä pohjalta. Seudulliset työryhmät ovat Suupohjan seudun, Vaasan ja Kyrönmaan seutujen sekä Pietarsaaren seudun liikennetyöryhmät. Maakuntakaavan muina lähtöaineistoina on käytetty mm. kaupunkien ja kuntien suunnitelmia sekä kaavoja ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Liikenneviraston laatimia suunnitelmia.

Liikennejärjestelmätyön ohjausryhmä, jossa on edustajia mm. kaikista kunnista sekä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta ja Liikennevirastosta,

otti kantaa siihen, mitkä esitetyistä hankkeista on maakunnalle tärkeimmät. Maakuntahallitus päätti seudullisten työryhmien esitysten pohjalta maakunnan liikenteen ja logistiikan kärkihankkeista. Pohjanmaan kärkihankkeet ovat:

- a) Valtatie 3 (E12) välillä Tampere-Vaasa (ohituskaistat + pullonkaulojen poisto)
- b) Merenkurkun liikenneyhteys (E12)
- c) Valtatie 8 (E8) välillä Vaasa-Oulu (sis. Vaasan Yhdystie + ohituskaistat mm. Vassor-Kärklax)
- d) Suupohjan kehityskäytävä (Kt 67 + rata + maankäyttö)

Maakuntarajat ylittävistä hankkeista on keskusteltu ns. Ylimaakunnallisessa liikennejärjestelmätyöryhmässä, jota vetää Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 osalta on tarkastettu toteutumattomat merkinnät ja poistettu sellaiset, joiden toteutuminen ei enää ole odotettavissa tai tarve on poistunut. Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030 verrattuna liikenteelliseksi toimenpiteiksi esitetään nyt vain sellaisia hankkeita, joilla uskotaan olevan maankäytön kannalta vähintäänkin seudullista merkitystä. Tämän takia monet seudullisissa liikennetyöryhmissä tunnistetuista tarpeista ja hankkeista, ei ole merkitty kaavakartalle. Niitä toteutetaan ja viedään kuitenkin edelleen eteenpäin maakunnallisen liikennejärjestelmätöön ja – suunnitelman kautta.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisussa on tunnistettu ja maakuntakaavaan on osoitettu sellaiset liikenteelliset ja logistiset hankkeet ja toimenpiteet, joilla on laajempaa maankäytöllistä vaikutusta, ja jotka lisäksi parantavat alueiden saavutettavuutta, elinkeinoelämän kuljetuksia, työperäistä pendelöintiä, työasia- ja opiskelumatkojen sujuvuutta (joukkoliikenne) sekä edistävät seudun kilpailukykyä.

Kaavaratkaisuissa on tunnistettu kolme kehitysvyöhykettä: Pietarsaari-Kokkola, Vaasa-Seinäjoki ja Kaskinen-Seinäjoki. Näistä kaksi ensimmäistä palvelevat työperäistä pendelöintiliikennettä ja elinkeinoelämää sekä asumista, ja niissä on mahdollista luoda edellytyksiä joukkoliikenteen kehittämiseksi. Kolmas kehitysvyöhyke on liikenteen kehityskäytävä ja palvelee tavaraliikennettä ja parantaa teollisuuden kuljettamisedellytyksiä. Työperäinen pendelöinti perustuu siinä pääasiassa oman auton käyttöön. Kehitysvyöhykkeissä on mahdollista tiivistää olemassa olevaa maankäyttöä mm. Pännäisten, Laihian ja Tervajoen asemien sekä tietysti isompien kaupunkien ja kuntakeskusten läheisyydessä sijaitsevien keskeisten liikenteellisten solmupisteiden ja matkakeskusten ympärillä. Lisäksi eri liikennemuotojen yhteensovittamiselle on olemassa edellytyksiä.

Maantieliikenteen ja raideliikenteen ratkaisuisa tarkoituksena on lisätä turvallisuutta ja parantaa maakuntakeskusten välistä saavutettavuutta sekä lisätä matka-ajan ennakoitavuutta. Palvelutasoa pyritään parantamaan lisäämällä maanteille ohituskaistoja, raiteille kohtaamispaikkoja sekä järjestelemällä liittymä- ja tasoristeyksiä turvallisemmiksi niin, että myös nopeustasoa voidaan nostaa. Raideliikenteen parantamistoimenpiteillä varaudutaan eurooppalaisten TEN-T ydinverkkoikäytävien laajentumiseen (Extension to North Sea – Baltic Core Corridor) Perämeren kaaren ympäri.

Viime vuosina Vaasan seutu on tehnyt töitä uuden laivan saamiseksi Vaasan ja Uumajan välille. Syksyllä 2018 Suomen hallitus on päättänyt myöntää valtion tukea laivan ja tarvitsevan infran rakentamiseen. Merenkurkun ylittävä laivaliikenne tarjoaa Suomen ja Ruotsin välillä oikopolun, joka lyhentää ajomatkaa noin 830 km verrattuna Tornio-Haaparannan kautta kiertämiseen. Parannettaviksi rataosuuksiksi on merkitty Suupohjan rata sekä Vaasan rata, joista ensimmäinen palvelee tavaraliikennettä ja toinen pitkämatkaista henkilöliikennettä sekä maakuntakeskusten välistä pendelöintiä. Lisäksi osoitetaan junaliikenteen yhteystarve Vaasan lentoasemalta uudelle Gigafactory- teollisuusalueelle ja Vaasan radalle.

Lentoliikenteen osalta Vaasan ja Kokkola-Pietarsaaren lentoliikennealueita tarkistettiin. Vaasan kentällä on ollut kaksi kiitorataa, joista toista ei ole käytetty enää vuosikausiin liikennöintiin. Käyttämättömät kiitoradan osat on rajattu pois Pohjanmaan maakuntakaavasta 2040 ja tällä on pyritty vapauttamaan alueet muihin käyttötarkoituksiin.

Pohjanmaa maakuntakaavassa 2030 on esitetty parannettavia tasoliittymiä (mahd. kanavoiteja tai kiertoliittymiä). Niiden maankäytölliset vaikutuksen maakuntakaavan tasolla ovat kuitenkin niin vähäiset, että päätettiin olla osoittamatta niitä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040. Eritasoliittymät säilyvät Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040, sillä niillä on enemmän maankäyttövaikutuksia. Ne mm. vähentävät teiden ja ratojen estevaikutusta ja mahdollistavat tasaveroisen liittymisen risteävältä päätieltä toiselle. Uutena eritasoliittymänä esitetään vain Kuusisaaren eritasoliittymää Pietarsaareissa. Muut uudet eritasoliittymän sisältyvät Vt 8 Vaasa Yhdystie – suunnitelman ratkaisuihin. Pääasiassa tarkoitus on vain parantaa olemassa olevia eritasoliittymiä.

Vuonna 2018 maakunnan kevyen liikenteen väyliä tutkittiin kartta-analyysin ja tunnistettiin kevyen liikenteen väylätarpeita sekä mahdollisia pendelöintialueita. Kevyen liikenteen analyysistä havaittiin väylillä olevan pääasiassa paikallista merkitystä, joten ne tulee siksi huomioida kunta-

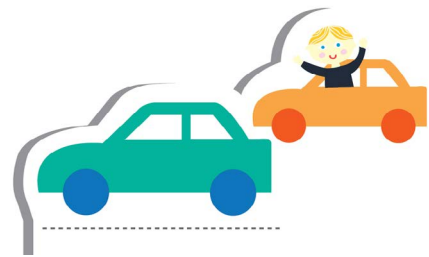
tason suunnittelussa.

Moottorikeikkailureittien perustamista ja ylläpitoa säädellään Suomessa maastoliikennelaililla. Pohjanmaalla toimii useita yhdistyksiä, jotka ylläpitävät moottorikelkkareittejä jäsenilleen. Nämä eivät muodosta kattavaa verkostoa. Maakuntakaavassa ei osoiteta seudullisesti merkittäviä moottorikelkkailureittejä.

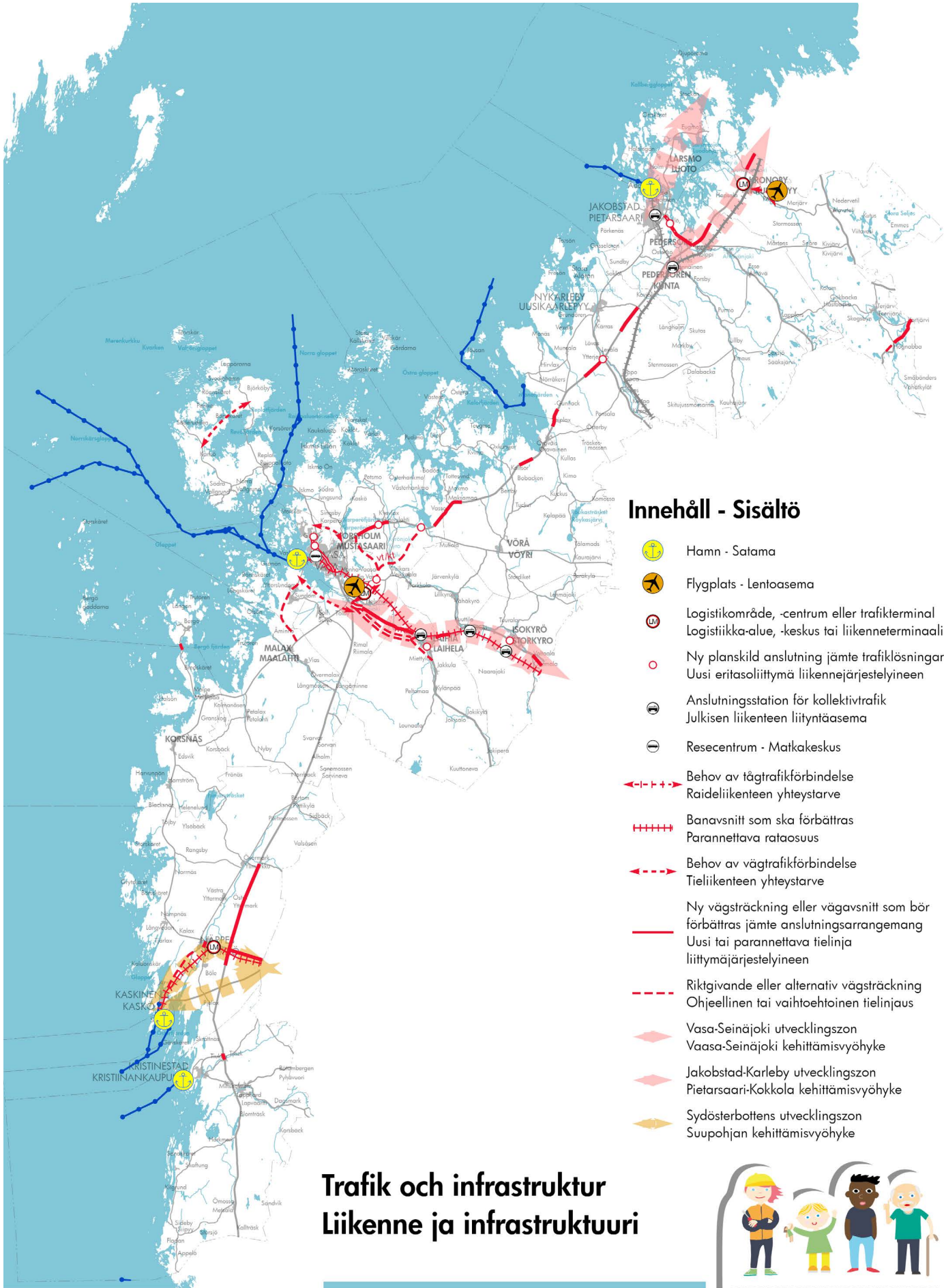
Maakuntakaavalla on vaikea vaikuttaa suoraan liikennepalveluihin tai niiden syntymiseen. Usein palvelut ovat liikennöitsijäkohtaisia tai kulkumuotosidonnaisia eikä niillä ole varsinaista maankäyttöistä ulottuvuutta vaan ne liittyvät suoraan matkaan tai matkantekoon. Näin ollen liikennepalveluita ei voida suoraan kytkeä pitkäaikaiseen maankäyttöön eikä niitä siten myöskään osoittaa maakuntakaavakartalla.

Maakuntakaavassa on osoitettu kaavamerkinnöin ja niihin liittyvin suunnittelumääräyksiin joitakin maankäyttöisiä teemoja, joiden avulla voidaan välillisesti edesauttaa uusien liikenteen palveluiden syntymistä tai pyritään turvaamaan olemassa olevien palveluiden säilyminen. Tällaisia ovat mm. joukkoliikenteen asemapaikat, satamat, lentoliikennealueet, matkakeskus sekä tietyt väyläverkoston parantamismerkinnät. Liikennejärjestelmäsuunnitelmassa liikenteen palveluita ja liikenteen laadullisia tekijöitä voidaan huomioida jo maakuntakaavaa huomattavasti laajemmin ja paremmin.

Kaavamerkinnät ja suunnittelumääräykset ovat kootusti kappaleen 6.4 lopussa.

Matkaketju. Kuva: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- Hamn - Satama
- Flygplats - Lentoasema
- Logistikområde, -centrum eller trafikterminal
Logistiikka-alue, -keskus tai liikenneterminaali
- Ny planskild anslutning jämte trafiklösningar
Uusi eritasoliittymä liikennejärjestelyineen
- Anslutningsstation för kollektivtrafik
Julkisen liikenteen liityntäasema
- Resecentrum - Matkakeskus
- Behov av tågtrafikförbindelse
Raideliikenteen yhteystarve
- Banavsnitt som ska förbättras
Parannettava rataosuus
- Behov av vägtrafikförbindelse
Tieliikenteen yhteystarve
- Ny vägsträckning eller vägavsnitt som bör förbättras jämte anslutningsarrangemang
Uusi tai parannettava tielinja liittymäjärjestelyineen
- Riktgivande eller alternativ vägsträckning
Ohjeellinen tai vaihtoehtoinen tielinjaus
- Vasa-Seinäjoki utvecklingszon
Vaasa-Seinäjoki kehittämisvyöhyke
- Jakobstad-Karleby utvecklingszon
Pietarsaari-Kokkola kehittämisvyöhyke
- Sydösterbottens utvecklingszon
Suupohjan kehittämisvyöhyke

Trafik och infrastruktur Liikenne ja infrastruktuuri

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Östergötlands förbund
 Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
 ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

6.4 VENE- JA KALASATAMAT POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Pohjanmaa on merenläheinen maakunta, jolla on yli 200 km pitkä rantaviiva. Merellisyys on osa maakunnan identiteettiä, ja kalastus ja saaristoluonto ovat siinä tärkeässä asemassa. Maakunta haluaa nostaa aktiivisemmin esille Merenkurkun saariston, Suomen ainoan luontokohteen Unescon maailmanperintöluettelossa ja tuoda alueen helpommin tavoitettavaksi myös matkailijoille. Pohjanmaan satamat ovat keskeisessä asemassa kun tavoitellaan rannikon, saariston ja meren saavutettavuutta. Pohjanmaalla on yli 100 satamaksi tai vieraslaituriksi luokiteltavaa satamaa, joista moni palvelee kuitenkin vain lähiseudun veneilijöitä.

Rannikonläheinen kalastus on tärkeä osa Pohjanmaan kulttuuriperintöä ja on vaikuttanut vielä tänä päivänä nähtävään kylärakenteeseen. Varsinainen kalastus on vuosien aikana muuttunut, ja tänään yhä harvemmallalla ammattikalastajalla on kalastus pääelinkeinonaan. Kalastusta pidetään silti edelleen hyvin tärkeänä pää- ja sivutoimena ja ennen kaikkea harrastuksena. Kalavarantojen ja kalavesien kestävä käyttö on tietysti kalatalouden perusta. Mutta kalatalous tarvitsee lisäksi satamaverkoston, josta löytyy palveluita kuten vettä ja sähköä sekä tieyhteydet.

Satamia on monen erityyppisiä: osaa käytetään kalastamiseen ja osa tarjoaa matkailu palveluja, osa toimii vain laiturina, jotkin ovat suojasatamina hätätilanteita varten ja osa tukee merihenkistä virkistyskäyttöä tai merenläheistä asumista ja mökkeilyä.

Lähtökohdat

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on osoitettu kalasatamat, kalastustukikohdat ja vierassatamat. Kaavassa on mukana suurimmat ja tärkeimmät kalasatamat, joilla on myös toimiva infrastruktuuri ja hyvät palvelut. Kalastuksen tukikohdalla tarkoitetaan sellaista ulkosaariston satamaa, josta käsin harjoitetaan kalastusta ja joka tarjoaa suojaa huonon sään vallitessa. Vierassatamilla on vaihteleva palvelutaso. Osa vierassatamista on kalasatamien läheisyydessä, joissa olemassa oleva infrastruktuuri tukee vierassataman toimintoja. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetut satamat ja väylät kuvastavat suurelta osin nykytilannetta.

Maakuntakaavan tavoitteet

Maakuntakaavan tavoitteena on osoittaa kaavaan riittävän kattava kalasatamaverkosto ja sillä tavalla luoda edellytyksiä kalastuksen harjoittamiseen elinkeinona ja vapaa-ajanharrastuksena. Venesatamien osalta tavoitteena on tukea matkailuun liittyviä elinkeinoja ja mahdollistaa

niiden syntyminen satamien yhteyteen. Väyläverkoston osalta tavoitteena on tarjota riittävän kattavat väylät satamiin. Yhtenä yleisenä tavoitteena on myös merellä liikkumisen turvallisuus.

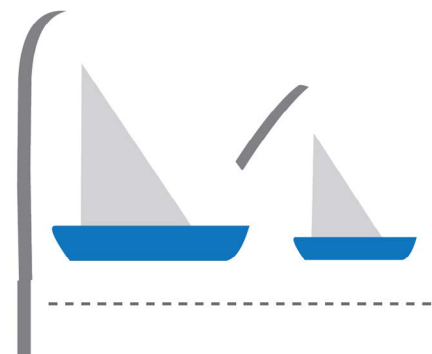
Kaavaprosessi

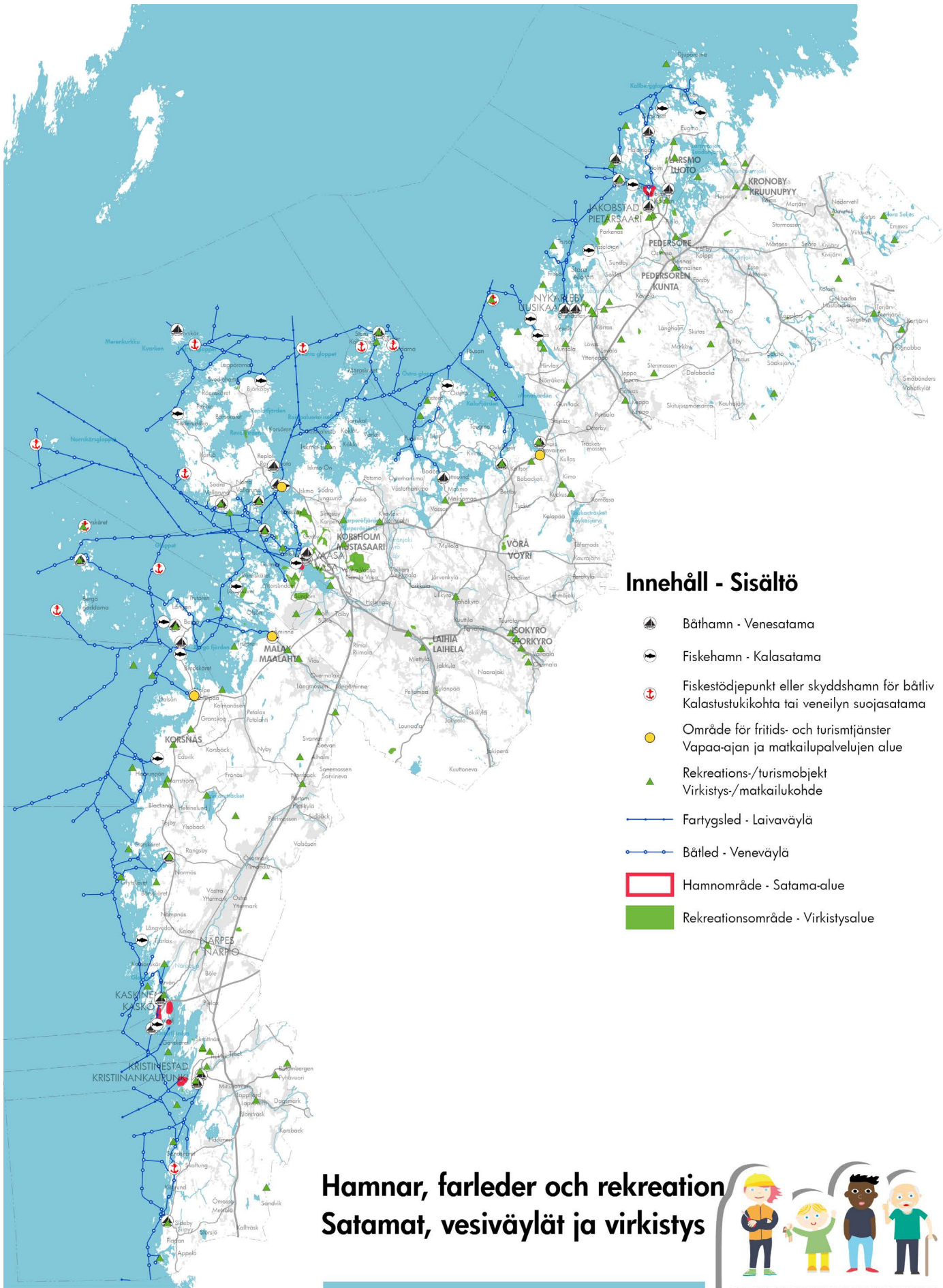
Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040 varten tehtiin vuosina 2015–2016 Vaasan ammattikorkeakoulussa lopputyö, jossa selvitettiin millä satamilla on seudullista merkitystä kalastus- ja matkailuelinkeinolle sekä virkistykselle. Selvityksen tuloksena oli luokitus, joka perustui satamien palvelutasoon. Tulokset lähetettiin kommentoitaviksi maakunnan kunnille. Kunnilla oli mahdollisuus ehdottaa satamia, joilla ei vielä ole riittävästi palveluita, mutta joita kunta suunnittelee kehittävänsä, ja joiden palvelutasoa aiotaan nostaa. Tietoja täydennettiin ja Vaasan kaupunginranta otettiin mukaan uutena satamana. Myös Osuuskuunta Solruttenin tietoja Pohjanmaan satamista hyödynnettiin. Tietoja hankittiin myös merenkululaitokselta ja Österbottens fiskarförbund rf:ltä.

Kaavaratkaisu

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan seudullisesti merkittävät venesatamat, joilla on riittävä palvelutaso tai hyvä kehityspotentiaali. Erityistä huomiota on kiinnitetty satamien mahdollisuuksiin tarjota veneilijöille ja matkailijoille palveluita ja siten edistää matkailuelinkeinoja. Näiden satamien lisäksi osoitetaan myös muita venesatamia, jotka sijaintinsa vuoksi täydentävät venesatamien verkostoa. Osoitetut venesatamat muodostavat yhdessä kalasatamien kanssa satamaverkoston, joka antaa hyvät edellytykset matkailun ja virkistyskehitykselle Pohjanmaan maakunnassa.

Kalastajat käyttävät eri kotisatamia, joista he aloittavat kalareissunsa ja joihin he lopettavat sen. Maakuntakaavassa osoitetaan kalastukselle merkityksellisimmät kalasatamat, joissa on hyvä infrastruktuuri ja kehittämismahdollisuudet. Kalasatamaverkostoa täydennetään suojasatamilla, joita myös voidaan käyttää kalastuksen tukikohtena ja tilapäisinä ankkurointipaikkoina. Pohjanmaalla kalastusta on koko rannikon alueella. Maakuntakaavassa osoitetut kalasatamat varmistavat hyvät edellytykset Pohjanmaan toimivalle kalastuselinkeinolle.

Kaavamerkinnot ja -määräykset

Vaasa-Seinäjoki -kehittämisvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan Vaasan ja Seinäjoen kaupunkiseutujen työssäkäyntialueisiin perustuva vyöhyke.

Suunnittelumääräys: Vyöhykettä tulee kehittää siten, että vyöhykkeellä edistetään pendelöintiä. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota toimivien matka- ja kuljetusketjujen ja niiden solmukohtien sekä joukkoliikenteen että kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen. Merenkurkun laivaliikenne sekä lento- ja junayhteydet tulee turvata. Vaasan sataman, Vaasan lentoaseman ja Vaasan matkakeskusten sekä Isonkyrön, Tervajoen ja Laihian liityntäasemien liityntäliikennettä ja saavutettavuutta tulee kehittää.

Pietarsaari-Kokkola -kehittämisvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan Pietarsaaren ja Kokkolan kaupunkiseutujen yhteiseen työssäkäyntialueeseen perustuva vyöhyke.

Suunnittelumääräys: Vyöhykettä tulee kehittää siten, että vyöhykkeellä edistetään pendelöintiä. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota toimivien matka- ja kuljetusketjujen ja niiden solmukohtien sekä joukkoliikenteen että kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen. Lento- ja junayhteydet tulee turvata. Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman sekä Pietarsaaren ja Pännäisten liityntäasemien liityntäliikennettä ja saavutettavuutta tulee kehittää.

Suupohjan kehittämisvyöhyke

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan liikennekäytävä, jossa Kaskisten ja Seinäjoen välistä tavaraliikennettä kehitetään. Merkinällä osoitetaan Suupohjan rata, kantatie 67 ja Kaskisten satama.

Suunnittelumääräys: Vyöhykettä tulee kehittää siten, että tavaraliikenteelle luodaan edellytyksiä. Toimivien liikenneketjujen ja niiden solmukohtien kehittäminen tulee ohjata niin, että maantie- ja raideliikenne voivat täydentää toisiaan. Suupohjan radalla tavarajunaliikenne tulee turvata. Kaskisten sataman, Närpiön raideliikenneterminaalin sekä kantatien 67 ja radan väliin mahdollisesti rakennettavien putavaraterminaalin saavutettavuutta tulee kehittää.

●^{LM} Logistiikka-alue, -keskus tai liikenneterminaali

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan Vaasanseudun logistiikka-alue ja Kruunupyyn logistiikkakeskus sekä alue raideliikenneterminaalia varten Närpiössä.

Suunnittelumääräys: Logistiikka- ja liikennetermi-

naalialueen suunnittelussa tulee sovittaa yhteen eri liikenne- ja kuljetusmuodot.

●^{LM} Matkakeskus

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan Vaasan matkakeskus.

Suunnittelumääräys: Matkakeskusta tulee kehittää liikennejärjestelmän valtakunnallisena solmupisteenä, joka mahdollistaa matkat eri kulkuvälineillä.

●^{LM} Julkisen liikenteen liityntäasema

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan Pietarsaaren, Pännäisten, Laihian, Tervajoen ja Isonkyrön julkisen liikenteen liityntäasemat.

Suunnittelumääräys: Julkisen liikenteen liityntäasemaa tulee kehittää liikennejärjestelmän seudullisena solmupisteenä.

Suunnittelusuositus: Tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikennemuotojen yhteensovittamiseen ja liityntäpysäköintiin. Asutuksen ja palveluiden syntymistä Pännäisten, Laihian ja Tervajoen liityntäasemien läheisyyteen tulee edistää.

Mikäli raideliikenteen liityntäaseman toiminta lakkautetaan, tulee turvata mahdollisuus ottaa asema-alue myöhemmin uudelleen käyttöön liikennepaikkana. Vaihtoehtoisesti lakkaavalle liityntäasemalle tulee osoittaa korvaava ja tarkoituksenmukaisempi paikka.

Raideliikenteen yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan raideliikenteen yhteystarve Vaasan yhdysradalta Vaasan lentoasemalle. Raidelinjauksen tarkka sijainti määräytyy tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Jatkosuunnittelussa tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot sekä tulvasuojelutoimenpiteet.

+++++ Parannettava rataosuus

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinällä osoitetaan parannettavat rataosuudet. Ne ovat Vaasan rata Vaasasta Seinäjoelle ja Suupohjan rata Kaskista Seinäjoelle. Rata-alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Vaasan ja Seinäjoen välisellä rataosuudella tulee kiinnittää huomiota nopean ja turvallisen raideliikenteen kehittämiseen, mikä edellyttää kaksoisraideosuuksien tai kohtaamispaikkojen rakentamista Laihian, Tervajoen ja Isonkyrön liikennepaikkojen läheisyyteen sekä taseisteyksien lukumäärän vähentämistä. Kaksoisraiteet ja kohtaamispaikat mahdollistavat

myös lähijunaliikenteen kehittämisen.

Suupohjan radan tavaraliikenne välillä Kaskinen–Seinäjoki tulee varmistaa. Suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota liikenneturvallisuuteen ja liikennöintinopeuteen poistamalla tasoristeyksiä ja parantamalla radan kantavuutta. Lisäksi tulee mahdollistaa radan sähköistys sekä tarvittavat terminaali- ja lastausalueet.

+++++ Päärata

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan raideliikenteen päärata. Rata-alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

+++++ Yhdysrata

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan raideliikenteen yhdysradat. Rata-alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

LL Lentoliikenteen alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät Vaasan ja Kokkola-Pietarsaaren lentoasemat. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Lentoasemaa ympäröivän alueen maankäytön suunnittelussa tulee varmistaa lentoaseman riittävät liikenneyhteydet ja tarvittava infrastruktuuri. Alueella sallitaan lento-toimintaan liittyvä ja sitä tukeva rakentaminen. Lentoasema-alueen kulttuurihistorialliset arvot tulee ottaa huomioon.

me! Lentomelualue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Vaasan ja Kokkola-Pietarsaaren lentoasema-alueet, joilla L_{den} -melutasot ovat yli 55 dB:liä.

Suunnittelumääräys: Alueelle ei tarkemmassa suunnittelussa saa sijoittaa uutta melun haittavai-
kutuksille herkkää toimintaa. Alueella jo olevan asutuksen ja muun melulle herkän toiminnan säilyttäminen on mahdollista.

sv Lentoliikenteen estevapaa vyöhyke

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Vaasan ja Kokkola-Pietarsaaren lentoasemien lentoturvallisuuden edellyttämien estevapaat vyöhykkeet.

Suunnittelumääräys: Vyöhykkeellä rakennusten, rakenteiden ja laitteiden sekä kasvavan puuston ja muun kasvillisuuden suurin sallittu korkeus vaihtelee sijainnista riippuen. Alueelle suunniteltavien ja toteutettavien rakennusten ja rakennelmien sijoittamisessa tulee huomioida ilmailulain 158 §:n vaatimukset. Vyöhykkeelle sijoitettavista tavanomaista ja/tai esterajoituspintaa korkeammista rakennushankkeista on neuvoteltava Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

o Selvitysalue

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaate-merkinnällä osoitetaan Pukinsaari Kaskisissa ja Södra Vallgrund Mustasaassa, joissa tulee selvittää mahdollisuudet satamatoiminnoille.

Suunnittelumääräys: Selvitettäessä alueen soveltuvuutta satamatoiminnoille tulee ottaa huomioon liikennejärjestelyt, rakentamisen vaikutukset maisemaan, asutukseen, vedenalaiseen luontoon ja vedenalaisiin muinaisjäänöksiin sekä selvittää vaihtoehto, joka kokonaisvaikutuksiltaan on edullisin. Alueelle tai sen läheisyyteen suunniteltu maankäyttö ja muut toimenpiteet eivät saa estää mahdollisen sataman tamatoimintojen mahdollista toteutusta.

LS Satama-alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti tärkeät kauppamerenkulkuun soveltuvat satamat Kristiinankaupungissa, Kaskisissa, Vaasassa ja Pietarsaassa. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Satama-alueen ja sen ympäristön maankäytön suunnittelussa tulee varmistaa riittävät liikenneyhteydet ja tarvittava infrastruktuuri niin maalla kuin merellä. Satama-alueen kulttuurihistorialliset arvot tulee ottaa huomioon.

Rakentamismääräys: Alueella sallitaan satamatoimintaan liittyvä tai sitä tukeva rakentaminen.

●^{KS} Kalasatama

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan kalastuselinkeinoon kannalta merkittävät satamat.

Suunnittelumääräys: Satama-alueen suunnittelussa ja kehittämisessä tulee varmistaa riittävät liikenneyhteydet ja tarvittava infrastruktuuri. Satama-alueelle voi sijoittaa ja siellä voi kehittää virkistys- ja matkailutoimintaa sekä muuta toimintaa edellyttäen, että se ei estä kalastuselinkeinoon harjoittamista.

●^{KT} Kalastustukikohta tai veneilyn suojasatama

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan ulkosaaristossa olevia satamia, jotka toimivat tukikohtina kaupalliselle kalastukselle sekä suojasatamina vapaa-ajan veneilylle.

Suunnittelumääräys: Kalastustukikohtaa ja suojasatamaa kehitettäessä tulee huomioida sen asema maakunnallisessa satama- ja väyläverkostossa. Poikkeuksellisia sääolosuhteita ja häätätilanteita varten tulee varmistaa turvallinen pääsy satamaan ja suojautumismahdollisuudet satamassa. Sataman tulee turvata kalastus- ja matkailuelinkeinojen harjoittaminen sekä virkistyskäyttö.

●^{VS} Venesatama

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan venesatamia.

Suunnittelumääräys: Satama-alueen suunnittelussa ja kehittämisessä tulee varmistaa riittävät liikenneyhteydet ja tarvittava infrastruktuuri sekä monipuoliset matkailu- ja virkistyspalvelut.

●●● Laivaväylä

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan kauppamerenkulun laivaväylät (Väyläviraston luokat 1 ja 2).

○●○ Veneväylä

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan virkistys-, matkailu-, huviveneilyn ja kalastuksen kannalta keskeisimmät väylät sekä hyötyliikenteen matalaväylät (Väyläviraston luokat 3–5).

◀---▶ Tieliikenteen yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan tieliikenteen yhteystarpeita. Tielinjausten tarkat sijainnit määräytyvät tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Jatkosuunnittelussa tulee huomioida tulvasuojelutoimenpiteet, kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot sekä turvata alkutuotannon toimintaedellytykset.

^{mo} = = = Ohjeellinen tai vaihtoehtoinen tielinjaus

^{vt/kt} - - - - -
st - - - - -
^{yt} - - - - -
Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan vaihtoehtoinen tielinjaus välillä Helsingby–Laihia (valtatie 3, moottoritien jatke) sekä ohjeelliset tielinjatukset välillä Helsingby–Vassor (valtatie 8), Martoinen–Stormossen, Öjen–Maalahti (Sundomin ohikulkutie), Högnabba–Kortjärvi (kantatie 63) sekä Närpiö–Kaskinen (seututie 676). Näille tieosuuskille on tehty selvitys, yleissuunnitelma tai alustava tiesuunnitelma. Tielinjausten tarkat sijainnit määräytyvät tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Tielinjakusen varrelle suunniteltu maankäyttö ja toimenpiteet eivät saa vaarantaa tien toteutusta. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot sekä turvata alkutuotannon toimintaedellytykset.

==== Uusi tai parannettava tielinja liittymäjärjestelyineen

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan uudet tai parannettavat tielinjatukset liittymäjärjestelyineen. Uutena tielinjana osoitetaan Närpiön Skarpängsvägen. Muut osoitetut tielinjat ovat parannettavia tielinjoja. Tieosuuksia, joilla on ohituskaistatarve, osoitetaan valtiolla 8, Vaasan pohjoispuolella sekä valtatiellä 18. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Uuden tai parannettavan tielinjan ja erityisesti ohituskaistaosuuksien suunnittelu ja toteutus tulee tehdä samanaikaisesti muun maankäytön suunnittelun ja sen toteutuksen kanssa. Tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida tarvittavat liikenneyhteydet (mm. liittymä- ja rinnakkaistiejärjestelyt, ali- ja ylikulut, ekologiset käytävät) sekä varata niille riittävät alueet. Tielinjan suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon vaikutukset ympäröivään maankäyttöön sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin.

^{mo} = = = Moottoritie

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan moottoriteitä. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

^{vt/kt/st} = = = Kaksiajoratainen tie

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan kaksiajorataisia teitä. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

vt/kt

Valtatie tai kantatie

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan valta- tai kantateitä. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

st

Seututie tai pääkatu

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan seututeitä tai pääkatuja. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

yt

Yhdystie

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan merkittävimmät yhdystiet (keskimäärin vähintään 350 ajoneuvoa vuorokaudessa). Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Uusi eritasoliittymä liikennejärjestelyineen

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan uudet eritasoliittymät liikennejärjestelyineen. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Eritasoliittymän suunnittelu ja toteutus tulee tehdä samanaikaisesti muun maankäytön suunnittelun ja sen toteutuksen kanssa. Tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida tarvittavat liikennejärjestelyt ja varata niille riittävät alueet. Kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot tulee huomioida. Merkittävässä määrin uuden eritasoliittymän käyttöön tukeutuvan kaavoitetun asuin- tai palvelualueen toteutusta ei saa aloittaa ennen kuin eritasoliittymä on rakentunut tai sille on olemassa rahoituspäätös.

Nykyinen eritasoliittymä tai parannettava eritasoliittymä liikennejärjestelyineen

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan olemassa olevat ja parannettavat eritasoliittymät liikennejärjestelyineen. Tiealueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Parannettavan eritasoliittymän suunnittelu ja toteutus tulee tehdä samanaikaisesti muun maankäytön suunnittelun ja sen toteutuksen kanssa. Tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida tarvittavat liikennejärjestelyt ja varata niille riittävät alueet.

Kaskinen, Eskilsö. Kuva: Christine Bonn.

6.5 VIHERALUEJÄRJESTELMÄ POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Viheraluerakenne on perusta ekologisesti toimivalle yhdyskuntarakenteelle ja yhtenäiselle virkistysverkostolle. Yhtenäinen viheraluerakenne yhdistää kaupungin ja maaseudun, taajamat ja kylät, ja mahdollistaa laajoja luontokokemuksia sekä vesistöjen ja huleveden kokonaishallintaa.

Luonnonläheisissä ympäristöissä asuminen antaa edellytyksiä asukkaiden sekä fyysiselle että henkiselle hyvinvoinnille. Hyvin saavutettavissa olevat ulkoilualueet, virkistysalueet, metsät, rannat ja puistot muodostavat sekä keuhkot tiiviisti rakennetuilla alueilla että kohtauspaikkoja kaikille asukkaille riippumatta siitä mikä heidän ikä tai tausta on. Luonnonalueet ja viheralueet ovat tärkeä osa houkuttelevaa ja hyvää elinympäristöä ja siten myös yksi kilpailutekijä niin tulomuutolle kuin yritysten sijoittumiselle. Viheraluerakenne muodostaa ekosysteemipalveluiden puitteet, ja siten sitä on erityisen tärkeää ylläpitää ja kehittää kestäväällä tavalla. Ekosysteemipalvelut ovat ne ekosysteemin toiminnot, jotka ovat ihmiselle hyödyksi tavalla tai toisella.

Viheraluerakenne rakentuu luonnonsuojelualueista, virkistysalueista, suurista yhtenäisistä metsäalueista, luonnon ydinalueista ja näiden välisistä yhteyksistä. Luonnon alueiden ekologiset yhteydet ovat tärkeitä villieläinten ja kasvien lisääntymis- ja levittäytymiskäytäviä. Viheraluerakenteeseen kuuluu myös vesialueet kuten joet, purot, suot ja muut pienemmät ja isommat vesielementit maisemassa. Merialueen kanssa ne muodostavat maakunnan sinirakenteen. Puhtaat vedet ovat tärkein asia kestäväälle sinirakenteelle. Maankäytön suunnittelun tulee aina lähteä alueen maisemarakenteesta. Maisemarakenne muodostuu dynamisesta kokonaisuudesta, joka koostuu maiseman maastomuodosta, niiden luontoprosesseista sekä ihmisen muokkaamista kulttuuriympäristöistä. Maisemarakenne jaetaan maaston muotojen mukaan vedenjakaja-alueisiin, alaviin alueisiin, joihin vesi kertyy sekä niiden välisiin rinteisiin. Viheraluerakenteen tehtävä on tukea ja ylläpitää maisemarakenteen elinvoimaa ja sietokykyä.

Lähtökohdat

Euroopan komissio on muotoillut tarpeen vihreälle infrastruktuurille, jotta voidaan ehkäistä luonnonalueiden ja niiden välisten yhteyksien käynnissä oleva pirstoutuminen. Tavoitteena on kehittää **vihreän infrastruktuurin strategia koko EU:lle**. Tosiasiana nostetaan esiin, että fyysinen suunnittelu helpottaa vihreän infrastruktuurin kehittämistä, ja integroimalla se muuhun maankäyttöön luodaan luonnolle enemmän tilaa.

Vihreä infrastruktuuri voidaan määrittää ekolo-

gisesti toimivaksi elinympäristöjen verkostoksi, jossa on sekä luonnonalueita että istutettuja viheralueita. Verkostoa käytetään ja kehitetään säilyttämällä biologista monimuotoisuutta ja edistämällä tärkeitä ekosysteemipalveluita.

Kansallisen ympäristöstrategian yhtenä toimenpiteenä on, että viherrakennetta ja sinirakennetta tulee kehittää alueidensuunnittelulla.

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ympäristöstrategiassa 2014–2020 yhtenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden varmistaminen. Yksi toimenpide tämän saavuttamiseksi on suoja-alueiden hyvän kytkennän ja niiden yhteyden suurempiin ekosysteemi- ja maisemakokonaisuuksiin suojaaminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 § määrää, että maakuntakaavaa laatiessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä

- ▶ edistetään vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta
- ▶ edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
- ▶ huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta
- ▶ luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä
- ▶ huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden säilymisestä

Pohjanmaan maakuntastrategia

Pohjanmaan maakuntastrategiassa sanotaan, että hyvinvoinnin väestön edellytys on vireä kulttuurielämä ja hyvät harrastusmahdollisuudet. Todetaan, että Pohjanmaan kaunis ja puhdas luonto on monipuolinen virkistyksen lähde ja että on tärkeää kehittää ja ylläpitää reitistöjä ja virkistysalueita eri puolella, jotta ne olisivat kaikkien asukkaiden saavutettavissa. Ainutlaatuinen saaristo ja kaunis maailmanperintö nostetaan esiin alueen kilpailukykyä.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030 sisältyy 37 virkistysaluetta, 88 virkistys- ja matkailukohdetta sekä pyöräily- ja ulkoilureitistö.

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040 varten laadittiin on laajassa yhteistyössä myös asukkaiden hyvinvointia koskevia tavoitteita. Kaavaratkaisun tavoitteena on luoda seudulle edellytyksiä tur-

vallisen ja viihtyisän elinympäristön sekä monipuolisia harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia. Sen tulee myös luoda seudulle edellytyksiä, jolla turvataan yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys, luonnon monimuotoisuus ja kestävä luonnonvarojen käyttö.

Tavoitteena on yhtenäinen viheraluerakenne, joka rakentuu luonnonsuojelualueista, virkistysalueista, suurista yhtenäisistä metsäalueista sekä viheralue- ja ekologisista yhteyksistä. Viheralueyhteydet ovat erityyppisiä luontoalueita yhdistäviä pyöräily- ja ulkoilureittejä, jotka tarjoavat asukkaille ja vierailijoille virkistysmahdollisuuksia ja luontokokemuksia. Ekologiset yhteydet ovat flooralle ja faunalle tarpeellisia yhteyksiä, jotta biologinen monimuotoisuus olisi turvattu. Virkistysalueet tukevat myös kasvavaa luontomatkailuelinkeinoa.

Kaavaprosessi

Virkistysalueet ja virkistys-/matkailukohteet

Vuonna 2016 Pohjanmaan liitto inventoi ja päivitti Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 olevat maakuntatasolla merkittävät virkistysalueet ja virkistys-/matkailukohteet. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 virkistysalueilla on merkintä (V) maakuntakaavassa "Alue on tarkoitettu virkistyskäyttöön. Alueella ei ole voimassa MRL 33 §:n mukaista rakentamisrajoitusta", näitä alueita on 37. Virkistyskohteita/matkailukohteita merkitään vihreällä kolmiolla, ja merkinnän kuvaus kuuluu "Alue on tarkoitettu virkistys- ja matkailukäyttöön. Alueella ei ole voimassa MRL 33 §:n mukaista rakentamisrajoitusta", näitä alueita on 88. 1980-luvulla tehty inventointi on pohjana niille alueille, jotka on osoitettu Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030.

Selvitettiin myös alueita ja kohteita, jotka eivät sisälly Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030 mutta jotka kuntien kanssa käydyissä keskusteluissa nousivat esiin maakunnallisesti tärkeinä.

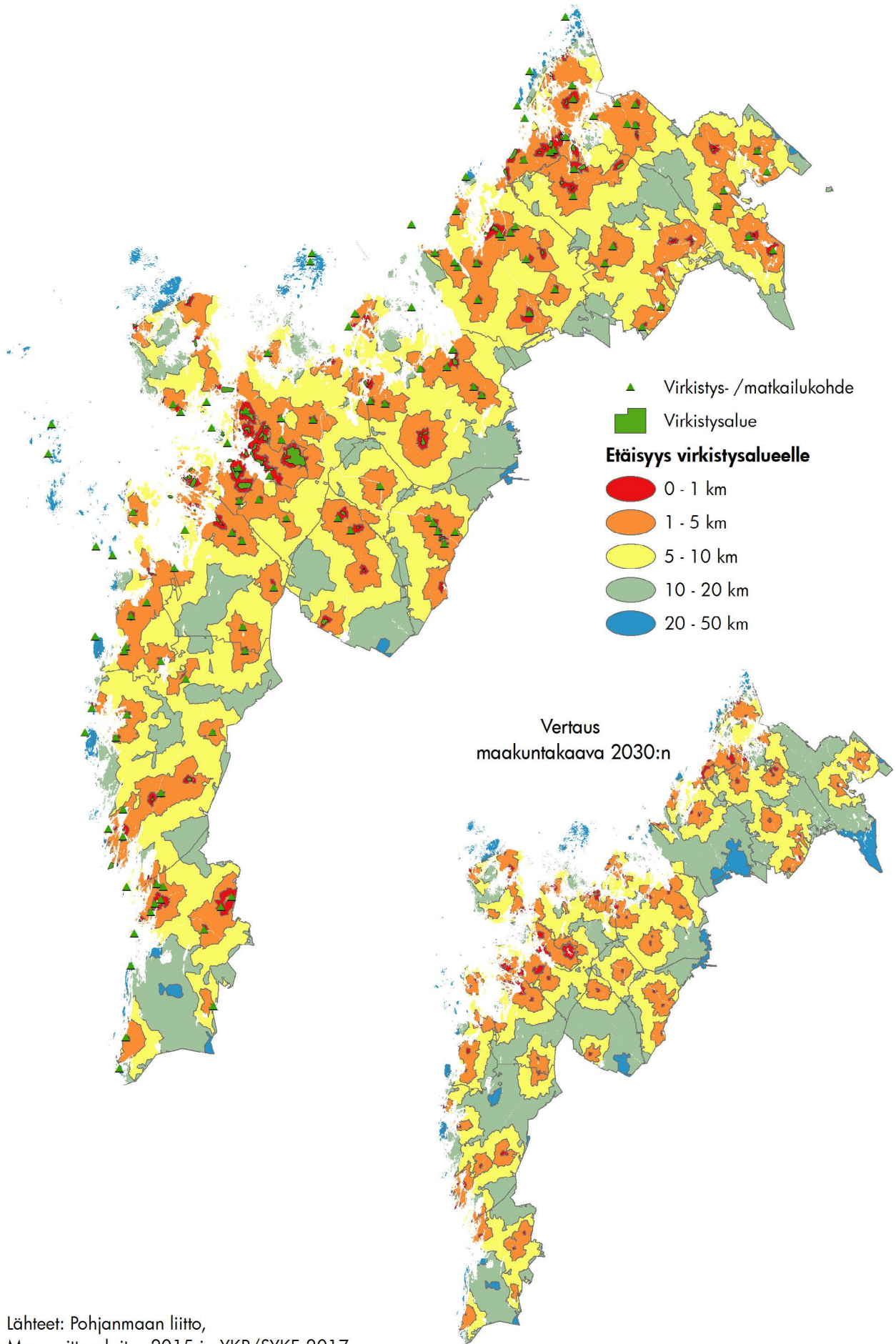
Inventointityössä selvittiin virkistysalueiden ja virkistys-/matkailukohteiden saavutettavuutta sekä palvelu- ja virkistystarjontaa. Virkistysalueet voivat olla luontoalueita, jotka ovat saavutettavissa ja, joissa palvelut koostuvat pääosin vaellusreitistä, hiihtoladusta ja esim. taukopaikasta, näköalatornista, tulentekopaikasta ja/tai venesatamasta. Ne voivat olla myös rakennettuja alueita, jotka ovat saavutettavissa ja joissa on suurempi palvelutarjonta. Palvelut voivat koostua urheilurakennuksista, ravintoloista, majoitusmahdollisuuksista, venepaikoista, palvelurakennuksista, museoista, tanssipaviljongeista, vaellusreiteistä, näköalatorneista, taukopaikoista, uimapakoista, saunoista yms. Myös hevosurheilukeskukset, moottoriurheiluradat ja golfkentät ovat mukana.

Virkistys-/matkailukohteet voivat myös olla joko luontoalueita tai rakennettuja alueita, mutta ne ovat yleensä virkistysalueita pienempiä. Tärkeää on, että ne ovat saavutettavissa jalan, pyörällä, veneellä ja/tai autolla. Osaan on pääsy tietä pitkin, osaan on tie- ja veneysteys ja osaan pääsee ainoastaan veneellä.

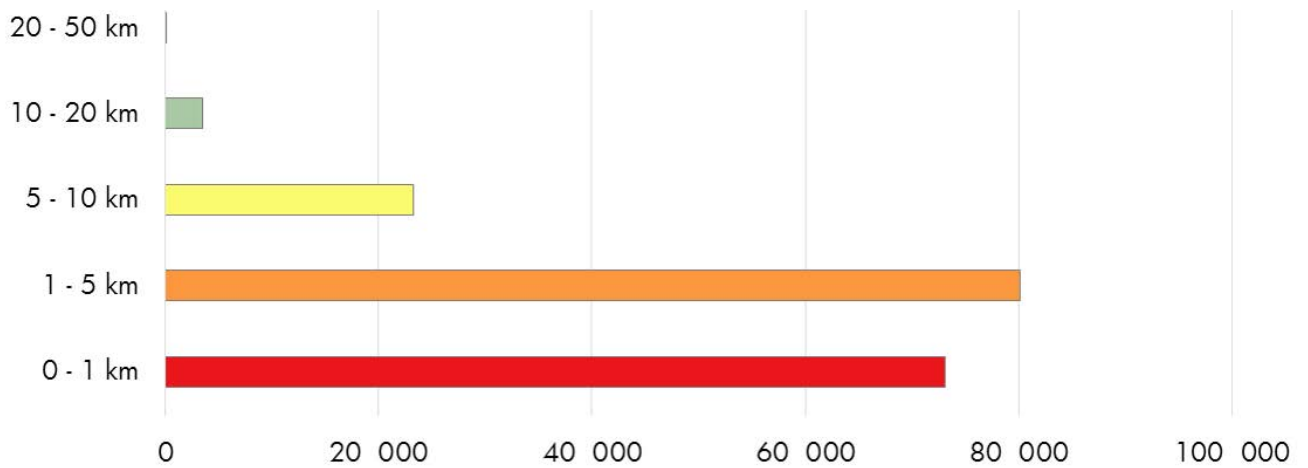
Vuonna 2017 Pohjanmaan liitto päivitti myös pyöräily- ja ulkoilureitistön. Lähtökohtana on ollut suuntaa antavat ulkoilureitit ja pyöräreitit, jotka ovat Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030. Päivityksessä käytettiin Retkeily GT2 Länsi-Suomi- ulkoilukarttaa, kuntien verkkosivuja, kuntien ja maakunnan matkailuverkkosivuja, Metsähallituksen retkeilykarttoja, kuntien ja kuntayhtymien verkkosivuja sekä opencyclemap.org:ia. Maakunnan rannikkoa pitkin kulkeva pyöräilyreitti on luokiteltu Retkeily GT- ulkoilukartassa EuroVelo-reitiksi, mikä merkitsee sitä, että kansallisten pyöräilyjärjestöjen kattojärjestön (European Cyclists' Federation) tavoitteena on saada se osaksi Euroopan laajuista pyöräilyreittien verkostoa. Tutkittiin tarvetta yhdistää reittejä. Reitit luokiteltiin toteutuneisiin reitteihin ja ohjeellisiin reitteihin. Melontareitit tarkistettiin, ja todettiin, että Merenkurkku kokonaisuudessaan tarjoaa hyvät melontamahdollisuudet. On myös jokia, jotka ovat hyviä melontaan. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on kymmenelle joelle osoitettu melontareitti. Näiden lisäksi melontareitti ehdotetaan myös kahdelle uudelle joelle, Ullavanjoelle ja Laihianjoelle.

Kesäkuussa 2016 tehtiin kuntakierros, jossa käytiin läpi kaikki virkistysalueet ja virkistys-/matkailukohteet sekä pyöräily- ja ulkoilureitistöt kunnan virkamiesten kanssa. Osassa kuntia osallistui myös luottamushenkilöitä. Silloin esitetyt mielipiteet ja ne muutostarpeet Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitettuihin alueisiin nähden on otettu huomioon ja niitä on jatkotyöstetty. Sen jälkeen kun ehdotus luonnokseksi virkistysalueista ja virkistys-/matkailukohteista sekä pyöräily- ja ulkoilureiteistä oli valmis, kunnilla oli mahdollisuus kommentoida sitä ja antaa muutosehdotuksia. Maakunnan kunnista yhdeksän ilmoitti mielipiteensä. Nämä on huomioitu jatkotyössä.

Myös Pohjanmaan asukkaat ovat osallistuneet prosessiin kattavan virkistysverkoston luomiseksi maakuntaan. Pohjanmaan liitto on käyttänyt karttasovellusta osana maakuntakaavan 2040 laadintaa ihmisiä kiinnostavien virkistys- ja ulkoilupaikkojen keräämiseksi. Asukkaat merkitsivät suosikkipaikkansa kartalle. Kyselyyn tuli 900 vastausta. Vastaaajista suurin osa oli 45–60-vuotiaita (n. 49 %) ja toiseksi suurin ikäryhmä oli 26–45-vuotiaat (35 %). Kysely suoritettiin 1.11.–5.12.2016.

Lähteet: Pohjanmaan liitto,
Maanmittauslaitos 2015 ja YKR/SYKE 2017.

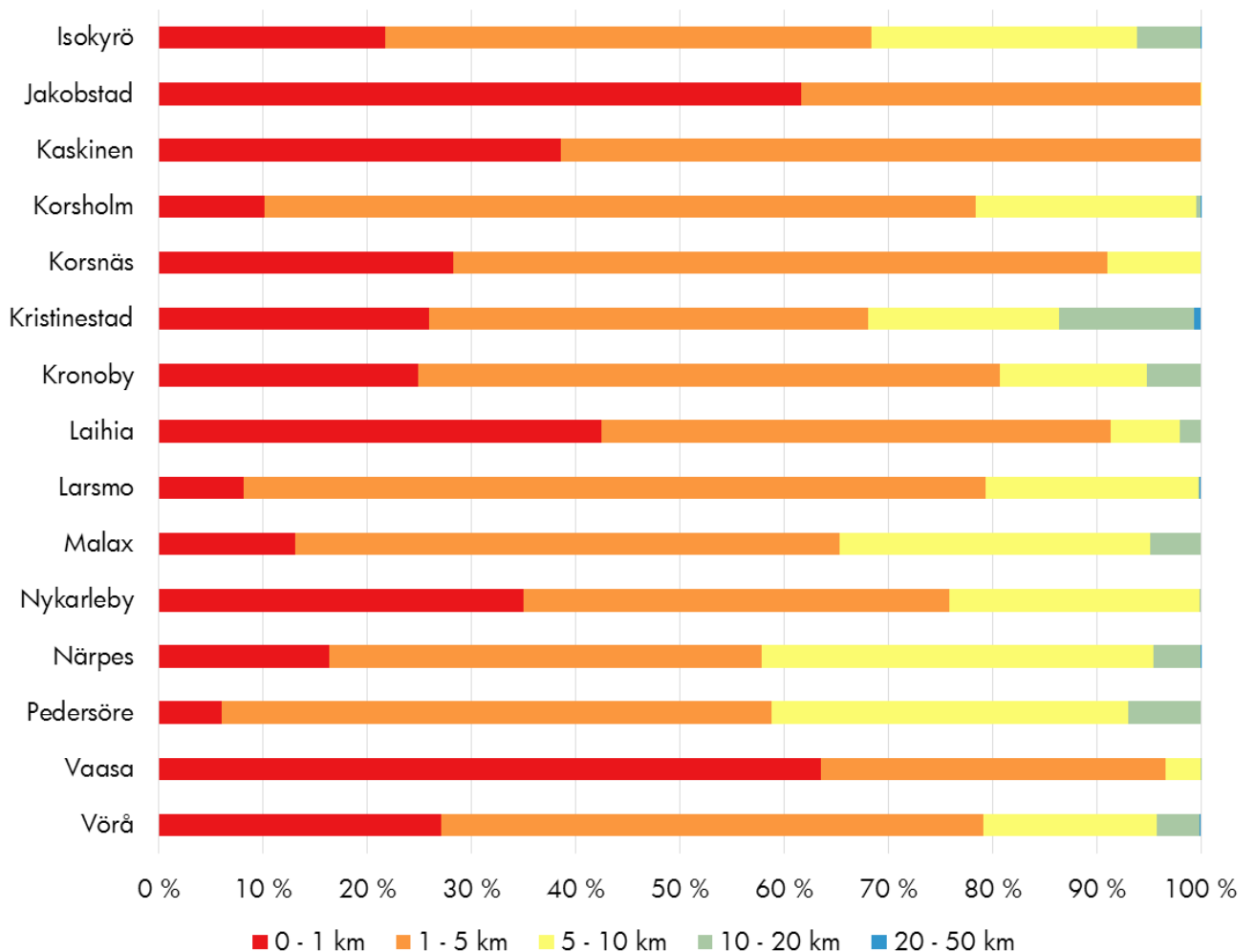
Pohjanmaan maakuntakaavaehdotuksessa 2040 virkistysalueita ja virkistys-/matkailukohteita koskevan saavutettavuusanalyysin perusteella suurella osalla asukkaista on mahdollisuus virkistäytyä 0–5 km säteellä.

Useimpien merkittävät alueet ovat:

- ▶ Vanha satama – Fäboda – Pörkenäs, Pietarsaari
- ▶ Andra sjön – Tisskärssand – Storsand, Uusikaarlepyy
- ▶ Baggborget ja Kummelskär, Vöyri
- ▶ Svedjehamn, Sommarön linnake, Degertäsk ja Stundard-Söderfjärden, Mustasaari
- ▶ Söderfjärden – Öjberget – Öjen – Risö – Kaupunginranta – Onkilahti – Metsäkallio – Storberget, Vaasa

- ▶ Åminne ja Fäliskäret, Maalahti
- ▶ Levaneva – Rajavuori ja Kotaneva, Laihia
- ▶ Strömmen ja Storhamn, Korsnäs
- ▶ Susivuori ja Öjskogsparken, Närpiö
- ▶ Sälgrund, Kaskinen
- ▶ Pyhävuori ja Pohjoislahti, Kristiinankaupunki

Pohjanmaan maakuntakaavaan 2040 esitetään otettavaksi uusina virkistysalueina tai virkistys-/matkailualueina asukkaiden selkeästi esille nostamat paikat, joilla on seudullista merkitystä.

Kuntatasoinen tarkastelu virkistysalueiden ja virkistys-/matkailukohteiden saavutettavuudesta suhteessa etäisyyteen.

Vaasa, Vaskiluoto. Kuva: Christine Bonn.

Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030 sisältyviä virkistysalueita ja virkistys-/matkailukohteita analysoitiin saavutettavuuden osalta. Vastaava analyysi laadittiin virkistysalueiden ja virkistys-/matkailukohteiden osalta Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 ehdotusta varten. Saavutettavuutta analysoitiin asukasmäärän ja virkistysalueen etäisyyden perusteella. Nykyisessä maakuntakaavassa n. 30 000 asukkaalla on virkistysalue 0–1 km:n etäisyydellä, ja n. 110 000 asukkaalla on 1–5 km:n matka virkistysalueelle. Kaavaehdotuksessa n. 73 000 asukkaalla on virkistysalue 0–1 km:n etäisyydellä, ja n. 80 000 asukkaalla on 1–5 km:n matka virkistysalueelle. Etäisyydellä on merkitystä sekä käytön tiheydelle että mahdollisuuksille saavuttaa kohteet.

Suuret yhtenäiset metsäalueet

Suuret yhtenäiset ja laajat metsäalueet ovat tärkeitä biologiselle monimuotoisuudelle ja erityisesti eläinten leviämisen ja elinmahdollisuuksille. Yhtenäiset metsäalueet ovat myös tärkeitä ajatellen metsänhoitoa ja puutavaratuotantoa. Tieto Pohjanmaan suurista yhtenäisistä metsäalueista tuotettiin kartta-analyysillä. Yli 10 000 ha:n suuruisia laajoja yhtenäisiä metsäalueita on 12 kap-

paletta. Pääasiassa näillä alueilla on merkitystä maakuntatason viheraluerakenteessa.

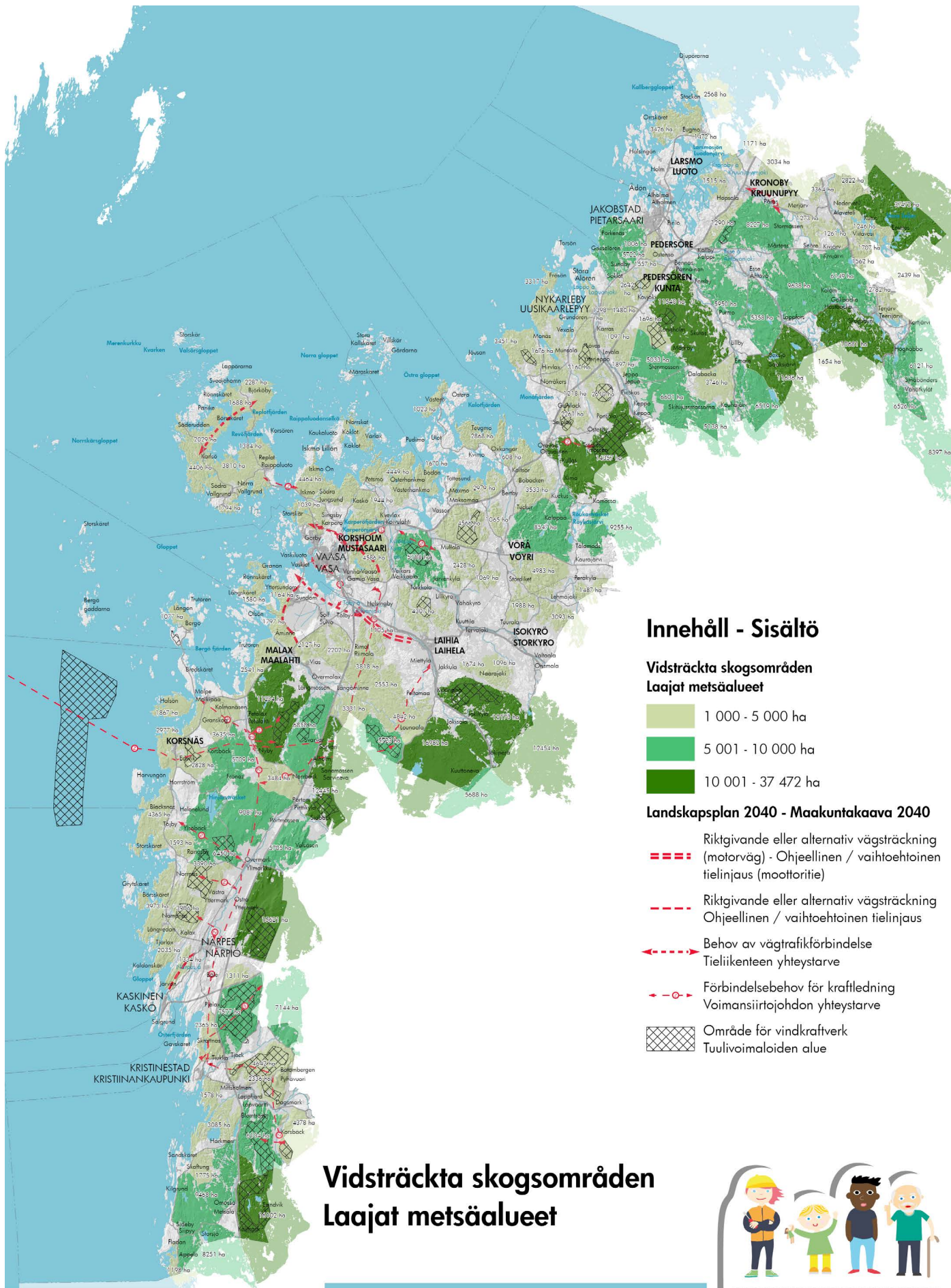
Selvityksessä käytettiin lähdeaineistona Suomen ympäristökeskuksen datamateriaalia CORINE Land Cover 2012. Alueet, jotka ylittävät maakuntarajan otettiin myös huomioon. Metsäalueiden tunnistamiseksi analyysissä käytettiin eri kasvilisuusalueiden luokituksia kuten esim. metsäiset pellot ja kedot, koivumetsä kivikkoisella maalla, havumetsä turvemaalla, sekametsä, luonnonniityt jne.

Laajat metsäalueet luokiteltiin kolmeen luokkaan niiden pinta-alan mukaan:

Pinta-ala hehtaareissa	Alueiden määrä maakunnassa
1 000 – 5 000	99
5 001 – 10 000	28
suuremmat kuin 10 000	12

Laajat yhtenäiset metsäalueet peittää 13,2 % Pohjanmaan maapinta-alasta on. Yli 10 000 ha:n laajuiset metsäalueet Pohjanmaalla ovat:

Kunnat	Ulottuu maakuntaan	Alue	Hehtaari
Kristiinankaupunki	Etelä-Pohjanmaa, Satakunta	Stormossen ym.	16 102
Kruunupyö	Keski-Pohjanmaa	Seljes ym.	37 472
Kruunupyö, Pedersöre	Etelä-Pohjanmaa	Kiiskiltä Högnabbaan	10 681
Laihia	Etelä-Pohjanmaa	Levaneva ym.	16 982
Laihia, Isokyrö	Etelä-Pohjanmaa	Kylänpäästä Palonevalle	12 173
Maalahti		Köpingistä Petolahteen	11 234
Maalahti, Närpiö	Etelä-Pohjanmaa	Sanemossen ym.	12 445
Uusikaarlepyy, Vöyri	Etelä-Pohjanmaa	Oravaisista Keppoon	14 357
Närpiö	Etelä-Pohjanmaa	Susivuori ym.	15 621
Pedersöre	Etelä-Pohjanmaa	Narsilta Huvudsjönille	11 636
Pedersöre, Uusikaarlepyy		Kovjoelta Lillbyhyn	11 540
Isokyrö	Etelä-Pohjanmaa	Kotilammelta Ilmajoen suuntaan	12 454

Innehåll - Sisältö

Vidsträckt skogsområden Laajat metsäalueet

- 1 000 - 5 000 ha
- 5 001 - 10 000 ha
- 10 001 - 37 472 ha

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

- Riktigivande eller alternativ vägsträckning (motorväg) - Ohjeellinen / vaihtoehtoinen tielinjaus (moottoritie)
- Riktigivande eller alternativ vägsträckning Ohjeellinen / vaihtoehtoinen tielinjaus
- Behov av vägtrafikförbindelse Tielikenteen yhteystarve
- Förbindelsebehov för kraftledning Voimansiirtolajdon yhteystarve
- Område för vindkraftverk Tuulivoimaloiden alue

Vidsträckt skogsområden Laajat metsäalueet

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Östergötlands länsförbund
 Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
 ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Myös pienempiä metsäalueita analysoitiin niiden ydinalueiden rajaamiseksi. Ydinalue määriteltiin siten, että se on alue, jonka ulkoraja sijaitsee 260 metriä metsän reunan ulkoreunasta. Metsän ydinalueiksi luokiteltiin alueet, joiden pinta-ala on yli 100 ha. Tuloksia hyödynnettiin ekologisten yhteystarpeiden selvittämisessä. Niitä käytettiin yhdessä muiden alla lueteltujen tekijöiden kanssa tärkeimpien ekologisten yhteystarpeiden löytämiseksi.

Ekologiset yhteydet

Ekologisia yhteyksiä tarvitaan olemassa olevien luontoalueiden yhdistämiseksi. Ne antavat villieläimille ja kasveille mahdollisuuksia saavuttaa levinneisyysalueitaan sellaisten alueiden kautta, joissa maankäyttö on niille epäsuotuisa. Muun muassa peltosaarekkeet, viljelemättömät vyöhykkeet peltojen reunoilla ja pienet vesistöt voivat toimia ekologisina yhteyksinä. Joissain tapauksissa on tarve luoda keinotekoisia ekologistia yhteyksiä rakentamalla ekologistia siltoja tai alikulkuja. Erityisesti tieosuuksilla, joilla hirvi- ja peurareitit ylittävät tien, tarvitaan teknisin ratkaisuin tehtäviä rakenteita lisäämään sekä autoilijoiden että eläinten turvallisuutta.

Pohjanmaan liitto selvitti ekologisten yhteyksien tarvetta. Työn taustamateriaaleina käytettiin:

- ▶ Viranomaisten maantieteellistä tietoa hirviadoista, hirvivaroituksista sekä hirvi- ja peuraeläinonnettomuuksista
- ▶ Suomen Ympäristökeskuksen ja Suomen metsäkeskuksen maantieteellistä tietoa metsäelinympäristöjen luontoarvoista (Zonation, versio 7)
- ▶ Suomen riistakeskuksen Rannikko-Pohjanmaan ja seutujen riistanhoitoyhdistyksien inventointeja hirvi- ja peuraeläinten sekä peueläinten yhteystarpeista
- ▶ Suomen tärkeät lintualueet (FINIBA)
- ▶ Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (Pohjanmaan maakuntakaava 2030)
- ▶ Luonnonsuojelun alueet
- ▶ Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet
- ▶ Maisemarakenne
- ▶ Suuret yhtenäiset metsäalueet > 10 000 ha
- ▶ Metsäalueet, kaikki maakunnassa ja erityisesti metsien ydinalueet
- ▶ Pellot ja puutarhat
- ▶ Vesistöt

Maantieteellisen tiedon analyysimenetelmä metsäympäristöjen luontoarvojen määrittämiseksi on laadittu Helsingin yliopistossa, ja sille on annettu nimeksi Zonation. Suomen metsäkeskus ja Suomen ympäristökeskus jatkavat analyysimateriaalin käytön kehittämistä ja laajentamista. Zonation-ohjelmasta on tehty seitsemän analyysikierrosta eli versiota. Jokaisella kierroksella on

lisätty uutta maantieteellistä tietoa, jota yhdessä aiempien ohjelmaan syötettyjen tietojen kanssa on analysoitu ja arvioitu luontoarvojen perusteella. Käytetty maantieteellinen tieto on:

Versio 1: 20 kasvupaikkaluokkaa ja puulajia

Versio 2: 1 + Metsänhoitotoimenpiteet, jotka ovat heikentäneet biologisen monimuotoisuuden olosuhteita

Versio 4: 1 + 2 + Metsäkerrosten kytkeminen yhteen

Versio 5: 1 + 2 + 4 + Metsien punaisella listalla olevat lajit

Versio 6: 1 + 2 + 4 + 5 + Kytkeminen metsälain 10 §:ssä tarkoitettuihin alueisiin

Versio 7: 1 + 2 + 4 + 5 + 6 + Kytkeminen luonnonsuojelun alueisiin

Karttamutoisella analyysillä voidaan osoittaa, millä metsäisillä alueilla on korkeimmat luontoarvot yllä olevien tekijöiden perusteella.

Ehdotus ekologisista yhteystarpeista maakuntakaavatasolla laadittiin Suomen riistakeskuksen Rannikko-Pohjanmaan kanssa yhteistyössä sekä teemaryhmän työpajassa, johon osallistui edustajia kunnista, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksesta, Suomen metsäkeskuksesta, Metsähallituksesta, Merenkurkun maailmanperintöalueelta, Ostrobothnia Australis ry:stä, Merenkurkun lintutieteellisestä yhdistyksestä, Aktion Österbottenista, ProAgria Keski-Pohjanmaasta ja Suomen metsästäjäliitosta ruotsinkielisen Pohjanmaan alueelta.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisulla tavoitellaan koko maakuntaa kattavaa verkostoa, joka koostuu virkistysalueista, muista luontoalueista ja matkailun kehittämisalueista sekä näiden välisistä yhteyksistä.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan virkistysalueet ja virkistys-/matkailukohteet niin, että ne aikaisempaa kattavammin palvelevat asukkaiden virkistystarpeita ja että maakunta profiloituu suurten ja vaihtelevien luontokokemusten ja virkistysmahdollisuuksien alueena. Kaavaratkaisussa osoitetaan myös kohdemerkinnällä suurimmat urheilukeskukset kuten erilaiset urheiluhallit ja hevosurheilukeskukset. Näissä käy päivittäin paljon väkeä, ja kävijämäärä on urheilukeskuksissa järjestettävien tapahtumien aikana vieläkin suurempi. Tämä aiheuttaa vaatimuksia infrastruktuurille ja logistisille ratkaisuille.

Pohjanmaan maakuntakaavaehdotuksessa 2040 osoitetaan yhteensä 60 virkistysaluetta ja 119 virkistys-/matkailukohdetta. Virkistysalueet voivat kuten virkistys-/matkailukohteet jo tänä päivänä olla tärkeitä matkailunähtävyyksiä ja niiden kehittämisessä tulee huomioida luontomatkailu ja matkailuelinkeino.

Kunta	Virkistysalue	Virkistys- / matkailukohte
Isokyrö	Orisberg	Isonkyrön museoalue
	Ylipään virkistysalue	Kalliojärvi
		Napue
		Pukkilansaari
	Vuoressalo	
Kaskinen	Sälgrund	Sjöbobacken - Kaskö idrottscenter
	Ådskär	
Korsnäs		Båtskatudden
		Harrström uimaranta
		Kamb
		Koberget
		Korsnäs Minecenter
		Korsnäsin kirkonkylä
		Molpehällorna
	Storhamn	
Kristiinankaupunki	Kanuunalahden virkistysalue	Bergmansberget
		Carlsro
		Kiili
		Kristiinankenttä
		Lotsklobben
		Pukinsaari
		Pyhävuori
		Soldat torppa
		Storholmen
		Storträsket
		Susiluola
Södra Yttergrund		
Tiilitehtaanmäki		
	Österskäret	
Kruunupyö	Alavetelin urheilukeskus	Cronoholmenin laivaveistämö
	Forsbackan vapaa-ajanalue	Emeträsk
	Kortjärvi	Emmes retreat
	Tössbackan hiihtokeskus	Huhta-Oton luola
		Hästöskatan
		Korpholmenin spitaalisairaala
		Kruunupyyn urheilukeskus
		Ornabba raceway
		Seljes
	Teerijärven kotiseutumuseo	
Laihia	Kalliolaakso	Hulmi
	Kylänpää	Laihian urheilukeskus
	Potilanmäki	
	Rajavuori	
Luoto	Inre Bergskäret	Hebenetta
	Köpmanholmen	Käsören

	Luodon urheilukeskus	Olasören
		Molnviken
		Tolvmansgrunden
		Öuran
Maalahti	Högskäret	Bredhällan
	Malskäret	Brinken
		Fäliskäret
		Kajane
		Kolina
		Pixne urheilukeskus
		Storskäret
		Trutören
		Vägvik
Mustasaari	Bullerås	Carpella
	Fjärdsgrund	Degerträsk
	Klobbskat	Furuskäret
	Snärörarna	Koivulahden urheilualue
	Svedjehamn	Larsbjörkaskär
		Mustasaaren urheilupuisto
		Sommarön linnakealue
		Sommarösund
		Stundars
		Wahlrooskan hevosurheilukeskus
Närpiö	Björkholmen	Dalbacken
	Markarsskatan	Fagerön huvikeskus
	Risnästräsket	Gåshällan-Trutörskobbarna
	Susivuoren vapaa-ajankeskus	Hamnskäret
	Öjskogsparken	Järvöfjärden
		Lilla Roskan
		Närpiön urheilukeskus
		Truthällan
		Verkan
		Högåsen
Pedersören kunta	Arbetsplatsberget	Fallet
	Bergö	Ilveskivi
	Kiisk/Lampi	Narssjön
	Lappfors erämaakeskus	Stinasholmarna
	Remson	Fagerbackan karjamajapaikka
	Sexsjön	
	Sursik keskusurheilualue	
Pietarsaari	Fäboda	Koulupuisto
	Itälän vapaa-ajanalue	Mässkär
	Kittholma	Nanoq
	Pirilö	Pietarsaaren moottoriurheilurata
	Pörkenäs	Pietarsaaren keskuskenttä/urheilukeskus
	Rosenlund - Jakobstads mässplan	

	Torsviken	
	Vestersundin kylän hiihtokeskus	
Uusikaarlepyy	Andra sjöskogen	Blekmossen
	Andra sjön	Bredkangan
	Hysalträsket	Finnhamnen
		Hummelholmen
		Juthbacka
		Kackurdunten
		Lillön
		Munsala ulkoilualue
		Måtas
		Storsand
		Stubben
		Suomen ruotsalainen museokoulu
		Tisskärssanden
		Uudenkaarlepyyn hevosurheilukeskus
	Uudenkaarlepyyn urheilukeskus	
Vaasa	Degermossen	Andören
	Kaupunginranta	Kirkkolampi
	Kuusisaari	Kopparfurusjär
	Kynsiluoto	Meteoriihi
	Långskärs ända	Risö
	Metsäkallio-Infjärden	Öjen
	Pilvilampi	
	Storberget	
	Vaskiluoto	
	Västerskäret	
	Öjberget	
Vaasa/Maalathi	Långskäret	
Vöyri	Abborgrundet	Brudhamn
	Bytesholmarna	Equity
	Vöyrin urheilu- ja kulttuurikeskus	Finnholmen
		Hällnäs
		Kalkskär, pohjois osa
		Kimon ruukki
		Kisbocken
		Klemetsgårdarna
		Kummelsjär
		Kyroboas
		Söderskatan
	Wilhelm von Schwerinin silta	

Pyöräily- ja ulkoilureitit osoitetaan niin, että ne yhdistävät maakunnan virkistysalueet, virkistys- ja matkailukohteet, kansallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt, maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt ja luonnonsuojelualueet. Tällä tavoin saadaan muodostettua koko maakunnan

kattava verkosto, joka muodostuu niin yhtenäisestä reitistöstä kuin mahdollista. Ulkoilureitit on jaettu toteutettuihin reitteihin ja ohjeellisiin reitteihin. Reitit selviävät sivulla 67 olevasta teemakartasta.

Innehåll - Sisältö

- Förverkligad friluftsled
Toteutettu ulkoileureitti
- - - Riktigivande friluftsled
Ohjeellinen ulkoileureitti
- EuroVelo rutt - EuroVelo-reitti
- Riksomfattande/regional cykelled
Valtakunnallinen/maakunnallinen pyörämatkailureitti
- - - Lokal cykelled - Paikallinen pyöräretkeilyreitti
- Paddlingsled - Melontareitti
- Område för fritids- och turismtjänster
Vapaa-ajan ja matkailupalvelujen alue
- ▲ Rekreations-/turismobjekt
Virkistys-/matkailukohde
- Rekreationsområde - Virkistysalue

Rekreationsleder Virkistysreitit

Ditt Sinun
ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

Melontareittejä osoitetaan melontaan soveltuville vesistöille. Merenkurkku kokonaisuudessaan tarjoaa hyvät melontamahdollisuudet, eikä siten ole tarvetta osoittaa melontareittejä merelle. Melontareitti osoitetaan Perhonjoelle, Ullavanjoelle, Kruunupyynjoelle, Ähtävänjoelle, Purmonjoelle, Lapuanjoelle, Kyrönjoelle, Laihian-Tuovilanjoelle, Maalahdenjoelle, Närpiönjoelle, Lapväärtinjoelle sivuhaaroinen sekä Tiukanjoelle.

Maakunnalle tärkeät ekologiset yhteystarpeet osoitetaan sellaisten alueiden välille ja sellaisten alueiden kautta, joissa luonnon arvot ovat korkeat ja jossa on riistareittejä. Nämä ovat alueita, joissa maankäyttöä ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa, erityisesti liikenneinfrastruktuurin suunnittelussa, tulee kiinnittää huomiota ekologisten yhteyksien tarpeeseen.

Merenkurkun saariston maailmanperintökohde, Söderfjärdenin meteoriittikraatterialue ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat puutalokaupungit ovat ainutlaatuisia ja kansainvälisesti kiinnostavia

vierailukohteita Pohjanmaalla. Nämä osoitetaan matkailun ja virkistykseen kehittämisen alueina. Merenkurkun maailmanperintökohteen sisääntuloalueet, eli pohjoinen sisääntuloalue Fjärd-sändan Vöyrin Oravaisissa, eteläinen sisääntuloalue Strömmen Korsnäsin Moikipäässä sekä keskimäinen sisääntuloalue Raippaluodon sillan kupeessa Mustasaassa osoitetaan vapaa-aajan ja matkailupalvelujen alueina. Tämän lisäksi Äminne maailmanperintö- ja saaristokunnassa Maalahdessa osoitetaan vapaa-aajan ja matkailupalvelujen alueina.

Pienvenereitit ja pienvenesatamat ovat tärkeitä sekä virkistykseen että matkailulle. Merenkurkun saaristossa on lukuisia pienvenesatamia, luonnonsatamia, vierassatamia ja retkisatamia, jotka tarjoavat veneilijöille vaihtelevia kokemuksia ja retkikohteita. Osuuskunta Aurinkoreitti ylläpitää verkkosivua, jossa veneilijöille tarjotaan tietoa ja suosituksia reiteistä, satamista ja vierailukohteista (<http://solrutten.fi>). Satamia ja reittejä käsitellään liikenneteeman alla.

Ilveskivi Pedersöressä. Kuva: Christine Bonn.

Kaavamerkinnät ja suunnittelumääräykset

■ Matkailun ja virkistykseen kehittämisen alue

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan matkailun ja virkistykseen kannalta vetovoimaisia alueita. Merkintään sisältyvät Merenkurkun saariston maailmanperintöalue ja Söderfjärdenin meteoriittikraatterialue sekä Pietarsaaren, Uudenkaarlepyyn, Kaskisten ja Kristiinankaupungin historiallinen puutaloasutus, jotka osoitetaan kohdemerkinnöillä.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavana käyntikohteena. Suunniteltaessa ja kehittäessä

matkailuun ja virkistykseen liittyviä toimintoja tulee kiinnittää huomiota alueen erityispiirteisiin ja hyödyntää sen elämyspotentialia. Saavutettavuutta tulee kehittää. Suunnittelussa, rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

■ Vapaa-ajan- ja matkailupalvelujen alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan alueita, joista tulee kehittää matkailun ja virkistykseen kannalta vetovoimaisia alueita. Merkintään sisältyvät Fjärd-sändan Oravaisissa, Strömmen Moikipäässä, Äminne Maalahdessa ja Raippaluodon sillan kupeessa oleva alue Mustasaassa.

Suunnittelumääräys: Aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavana käyntikohteena. Matkailuun liittyvän toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä tulee huomioida alueen ominaispiirteet ja hyödyntää sen elämyspotentiaalia. Saavutettavuus tulee huomioida. Suunnittelussa, rakentamisessa ja toimenpiteissä on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

v

Virkistysalue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitettuja alueita. Alueella voi sijaita olemassa olevia vakituksia ja vapaa-ajan asuntoja. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet tulee suunnitella niin, että turvataan edellytykset käyttää aluetta yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun ja varmistetaan alueen saavutettavuus sekä riittävä palvelu- ja varustustaso. Alue tulee suunnitella niin, että se tukee luontomatkailelinkeina. Alueella sallitaan retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus- ja muutostyöt ja laajentaminen. Virkistysalueita suunniteltaessa on huomioitava niiden merkitys viheraluejärjestelmässä, ja niiden tulisi muodostaa pyöräily- ja ulkoilureittien kautta yhteistoiminnallinen maakunnallinen verkosto. Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. Alueelle tulee laatia kehittämis- ja hoitosuunnitelma.

Rakentamismääräys: Alueelle on sallittua rakentaa rakennuksia, jotka mahdollistavat virkistys- ja luontomatkailupalveluiden toteuttamisen.

▲ Virkistys-/matkailukohte

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan yleiseen virkistykseen, urheiluun ja matkailuun tarkoitettuja alueita.

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet alueella tulee suunnitella niin, että turvataan edellytykset käyttää aluetta yleiseen virkistykseen, urheiluun ja matkailuun ja varmistetaan alueen saavutettavuus sekä riittävä palvelu- ja varustustaso. Alue tulee suunnitella niin, että se tukee luontomatkailelinkeina. Virkistys-/matkailukohteita suunniteltaessa on huomioitava niiden merkitys viheraluejärjestelmässä, ja niiden tulisi muodostaa pyöräily- ja ulkoilureittien kautta yhteistoiminnallinen maakunnallinen verkosto. Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

••••• Ohjeellinen ulkoilureitti

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan ulkoilureittejä.

Suunnittelumääräys: Ulkoilureitin yksityiskohtainen suunnittelu ja merkintä tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien ja viranomaisten kanssa. Ulkoilureittiä suunniteltaessa on huomioitava sen merkitys viheraluejärjestelmässä, ja sen tulee, jos mahdollista, yhdistää virkistysalueita, virkistys- ja matkailukohteita, arvokkaita kulttuuriympäristöjä ja luonnonsuojelualueita yhteistoiminnalliseksi maakunnalliseksi verkostoksi. Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

••••• Ohjeellinen pyöräilyreitti

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan pyöräilyreittejä.

Suunnittelumääräys: Pyöräilyreitin yksityiskohtainen suunnittelu ja merkintä tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien ja viranomaisten kanssa. Reittiä suunniteltaessa tulee pyrkiä käyttämään olemassa olevia teitä ja kevyen liikenteen väyliä. Pyöräilyreittiä suunniteltaessa on huomioitava sen merkitys viheraluejärjestelmässä, ja sen tulee, jos mahdollista, yhdistää virkistysalueita, virkistys- ja matkailukohteita, arvokkaita kulttuuriympäristöjä ja luonnonsuojelualueita yhteistoiminnalliseksi maakunnalliseksi verkostoksi. Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

••••• Melontareitti

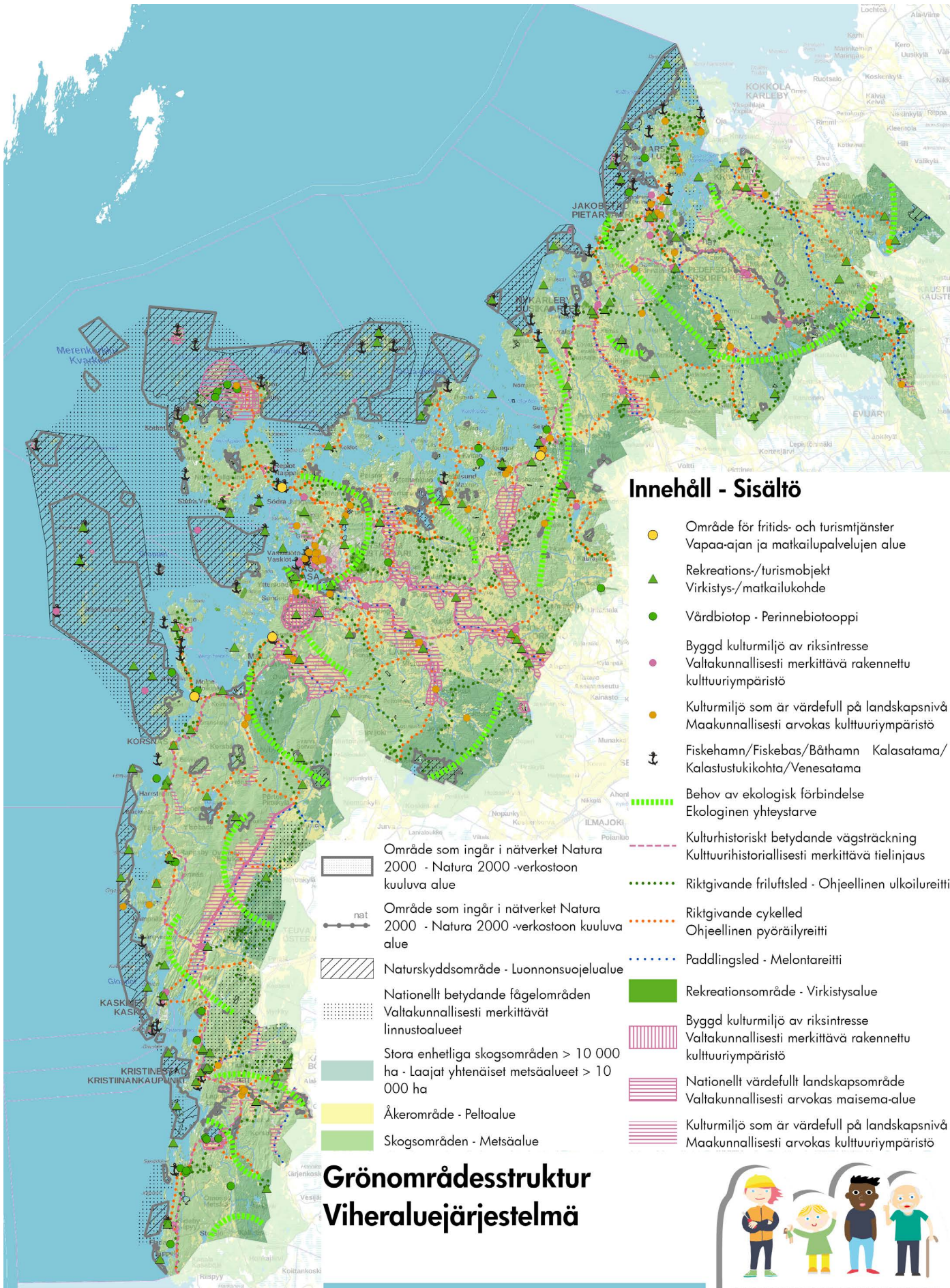
Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan melontareiteinä Perhonjoki, Ullavanjoki, Kruunupyynjoki, Ahtävänjoki, Purmonjoki, Uudenkaarlepyynjoki, Kyrönjoki, Laihian-Tuovilanjoki, Maalahdenjoki, Närpiönjoki, Tiukanjoki ja Lapväärtinjoki sivuhaaroineen.

Suunnittelumääräys: Melontareitin sekä mairin-nousu- ja levähdyspaikkojen tarkempi suunnittelu ja merkintä tulee tehdä yhteistyössä maanomistajien ja viranomaisten kanssa. Suunnittelussa ja toimenpiteissä tulee huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.

◀▶ Ekologinen yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan ekologisia yhteystarpeita. Ekologiset yhteydet turvaavat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden lajien liikkumis- ja lisääntymisedellytykset.

Suunnittelumääräys: Alueella tulee maankäyttö ja toimenpiteet suunnitella ja toteuttaa niin, että voidaan turvata ekologiset yhteydet sekä kehittää ja toteuttaa niitä.

Innehåll - Sisältö

- Område för fritids- och turismtjänster
Vapaa-ajan ja matkailupalvelujen alue
- ▲ Rekreatiivis-/turismiohjelma
Virkistys-/matkailukohte
- Vårdbiotop - Perinnebiotooppi
- Byggt kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- ⚓ Fiskehamn/Fiskebas/Båthamn Kalasatama/
Kalastustukikohta/Venesatama
- ▬▬▬▬▬▬ Behov av ekologisk förbindelse
Ekologinen yhteystarve
- - - - - Kulturhistoriskt betydande vägsträckning
Kultuurihistoriallisesti merkittävä tielinjaus
- ⋯⋯⋯⋯ Riktgivande friluftsled - Ohjeellinen ulkoilureitti
- ⋯⋯⋯⋯ Riktgivande cykelled
Ohjeellinen pyöräilyreitti
- ⋯⋯⋯⋯ Paddlingsled - Melontareitti
- Rekreatiivisområde - Virkistysalue
- ▨▨▨▨▨▨ Byggt kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- ▨▨▨▨▨▨ Nationellt värdefullt landskapsområde
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- ▨▨▨▨▨▨ Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö

- Område som ingår i nätverket Natura 2000 - Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue
- nat Område som ingår i nätverket Natura 2000 - Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue
- Naturskyddsområde - Luonnonsuojelualue
- Nationellt betydande fågelområden
Valtakunnallisesti merkittävät linnustoalueet
- Stora enhetliga skogsområden > 10 000 ha - Laajat yhtenäiset metsäalueet > 10 000 ha
- Åkerområde - Peltoalue
- Skogsområden - Metsäalue

Grönområdesstruktur Viheraluejärjestelmä

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Östernbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

6.6 LUONNONSUOJELUALUEET POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Luonnonsuojelulla pyritään turvaamaan alkupe-
räisen luonnon säilyminen tuleville sukupolville.
On tärkeää, että maakuntakaavassa varataan
riittävästi laajoja alueita, joissa on edustettuna
eri biotooppeja, jotka ovat seudulle tyypillisiä.
Pelkästään lajien rauhoittaminen ei turvaa biolo-
gista monimuotoisuutta.

Suomen perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luon-
nosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä
ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen
vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus
terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus
vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätök-
sentekoon. Ympäristöministeriö ohjaa ja valvoo
luonnonsuojelua Suomessa. Tämä tarkoittaa sitä,
että ympäristöministeriö valmistelee luonnon mo-
nimuotoisuutta turvaavat lait ja vastaa niiden
toimeenpanosta sekä valmistelee luonnonsuoje-
luohjelmat, perustaa ohjelmien mukaisia luon-
nonsuojelualueita sekä hyväksyy niiden hoito- ja
käyttösuunnitelmat.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
(ELY-keskukset) edistävät ja valvovat luonnon-
ja maisemansuojelua alueellaan. Ne turvaavat
luonnon monimuotoisuutta muun muassa

- ▶ perustamalla luonnonsuojelualueita yksityis-
maille
- ▶ hankkimalla alueita valtiolle luonnonsuojelu-
tarkoituksiin
- ▶ hyväksymällä rauhoitusesityksiä ja suoje-
lu-kohteiden hoito- ja käyttösuunnitelmia
- ▶ turvaamalla luontoarvoja maankäytön suun-
nittelussa
- ▶ suunnitteleamalla Natura 2000 -alueiden hoi-
toa ja käyttöä.

Lähtökohdat

Kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen ta-
voitteena on säilyttää ja kestävästi hyödyntää
biologista monimuotoisuutta sekä oikeudenmu-
kaisesti jakaa geneettisten varojen hyödyntä-
misessä syntyviä hyötyjä. Valtioneuvosto teki
20.12.2012 periaatepäätöksen **Suomen luon-
non monimuotoisuuden suojelun ja kestävän
käytön strategiasta vuosiksi 2012–2020** askelee-
na kohti biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden
toteuttamista. Strategiassa sanotaan maankäy-
töstä muun muassa: "Maankäytön suunnitteluun
luodaan maisematason suunnitteluvälilinet, joi-
den avulla voidaan turvata erityyppisten ekosys-
teemien ja niiden välisten vyöhykkeiden luonnon
monimuotoisuutta."

Maankäytön- ja rakennuslain 28 §:ssä mää-
rätään, että luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen

luonnonsuojeluohjelmien tulee olla ohjeena
kaavaa laadittaessa. **Valtakunnallisten aluei-
denkäyttötavoitteiden** mukaan alueidenkäytöllä
tulee huolehtia luonnonperinnön arvojen turvaa-
misesta.

Maailmanperintökohde Merenkurkun saaristo

Merenkurkun saaristo liitettiin Unescon maail-
manperintöluetteloon vuonna 2006, ja se muo-
dostaa Ruotsin Höga Kustenin kanssa yhteisen
luontoperintökohteen. Yhdessä alueet tarjoavat
maailmanlaajuisesti parhaat mahdollisuudet
tutustua mannerjäätikön sulamisvaiheessa syn-
tyneisiin erityyppisiin geologisiin muodostumiin
sekä ennätysnopean maankohoamisen vaiku-
tuksiin elolliseen luontoon ja ihmisen kulttuu-
riin. Arvokkaita geologisia kohteita ovat mm.
Der Geer-moreenit, drumliinit ja muinaisrannat.
Maankohoamisilmiöön liittyviä arvokkaita luon-
totyyppejä ovat erilaiset vedenalaiset luontoty-
pit, fladat, kluuvijärvet, rantaniityt, nummet sekä
maankohoamisrannikon suot ja primäärimetsät.

Kansalliset luonnonsuojeluohjelmat

Maakuntakaavaan sisällytetyt valtioneuvoston
hyväksymät luonnonsuojeluohjelmat ja -päätök-
set:

- ▶ Soidensuojelun perusohjelma 19.4.1979 ja
26.3.1981
- ▶ Lintuvesien suojeluohjelma 3.6.1982
- ▶ Lehtojensuojeluohjelma 13.4.1989
- ▶ Mikkelinosaarten saariryhmän suojelupäätös
24.8.1989
- ▶ Rantojensuojeluohjelma 20.12.1990
- ▶ Vanhojen metsien suojeluohjelma 27.6.1996

Maakuntakaavassa osoitetaan myös Meren-
kurkun hylkeidensuojelualue, joka on asetuksen
(736/2001) nojalla perustettu valtion luonnon-
suojelualueeksi. Hylkeidensuojelualue on Sni-
pansgrundin – Medelkallan alue, johon kuuluu
noin 3260 hehtaaria valtion omistamia alueita
Mustasaaren kunnassa.

Valtakunnallinen harjijensuojeluohjelma ei ole
luonnonsuojelulain 77 §:n mukainen luonnon-
suojeluohjelma vaan se on nähtävä alueen luon-
toarvoihin perustuvana valtakunnallisen tason
inventointina (komiteamietintö 1980: 41). Val-
tioneuvosto hyväksyi harjijensuojeluohjelman
3.5.1984. Tähän ohjelmaan sisältyy kaksi har-
jialuetta Pohjanmaalla, Storsand Uudessakaar-
lepyyssä ja Stenringarna Kristiinankaupungissa.
Storsandin harjialue kuuluu maakuntakaavan
Natura 2000 -verkostoon ja rantasuojeluohjel-
maan.

Koskiensuojelulain 1 §:n mukaan uuden voima-
laitoksen rakentamiseen ei saa myöntää vesi-
laissa (264/61) tarkoitettua lupaa seuraavissa
vesistöissä ja vesistön osissa Pohjanmaalla: Lap-

väärtinjoen-Isojoen vesistössä Kristiinankaupungissa, Ahtävänjoen vesistön alaosassa Evijärven alapuolelle asti Evijärven ja Pedersören kunnissa sekä Perhonjoen vesistössä Murikinkoskesta rautatiesillalle Kruunupyyn kunnassa ja Kokkolan kaupungissa.

Lisäksi on säädetty laki Kyrönjoen erikoissuojelusta, jonka mukaan sen lisäksi, mitä koskiensuojelulaisissa (35/87) on säädetty, uuden voimalaitoksen rakentamiseen ei saa myöntää vesilaisissa (264/61) tarkoitettua lupaa Kyrönjoen keski- ja alaosassa Hanhikosken alapuolella Isonkyrön, Mustasaaren ja Ylistaron kunnissa sekä Vaasan kaupungissa.

Raportissa valtakunnallisesti arvokkaista tuuli- ja rantakerrostumista, Suomen ympäristö 32/2011, luokiteltiin Pohjanmaan maakunnan alueelta 14 geologista muodostumaa valtakunnallisesti arvokkaiksi. Nämä sijaitsevat Kristiinankaupungissa, Pietarsaareissa, Uudessakaarlepyyssä ja Vaasassa. Selvitys ei ole suojeluohjelma eikä sillä ole suoranaisia lainsäädännöllisiä vaikutuksia. Näistä 14 tuuli- ja/tai rantakerrostumasta 8 on luokiteltu luonnonsuojelulain 29 §:ssä määritellyksi luonnontilaiseksi luontotyyppiä, ja ne ovat näin ollen suojeltuja.

Raportissa valtakunnallisesti arvokkaista kivikoista, Suomen ympäristö 2/2018, on viisi geologista muodostumaa Pohjanmaan maakunnan alueelta. Valtakunnallisesti melko arvokkaita, luokka 4, ovat Tjädermossen Vaasassa, Stormossen Mustasaareissa, Landsbacken Pedersöressä ja Ruokosharju Kruunupyysissä. Ilveskivi Pedersöressä luokiteltiin valtakunnallisesti arvokkaaksi, luokka 3. Selvitys ei ole suojeluohjelma eikä sillä ole suoraan lakiin perustuvia oikeudellisia vaikutuksia.

Soidensuojelutyöryhmän loppuraportissa (YM 26/2015) esitetään Pohjanmaan maakunnasta 32 suota valtakunnallisesti arvokkaaksi suoksi. Näiden pinta-ala on yhteensä 3132 ha, josta 225 ha on valtion omistuksessa olevia soita ja

2907 ha yksityisessä omistuksessa olevia soita. Yksityismaiden suojelu toteutetaan vapaaehtoisin keinoin eikä alueiden kuulumisen soidensuojelun täydennysehdotukseen aiheuta niiden maanomistajille uusia maankäyttöä rajoittavia oikeusvaikutuksia.

Natura 2000 -verkoston aluerajaukset perustuvat valtioneuvoston 20.8.1998 tekemään päätökseen sekä myöhemmin tehtyyn täydennykseen, josta valtioneuvosto teki päätöksen 8.5.2002 ja 2.6.2005. ELY-keskukset yhdessä Metsähallituksen luontopalveluiden kanssa päivittivät Natura 2000 -verkoston yleissuunnitelman maaliskuussa 2017. Natura 2000 -verkoston tavoitteena on suojella biologista monimuotoisuutta. Verkostoon sisältyvät alueet ovat tärkeitä myös virkistys- ja ulkoilukäytön kannalta. Pohjanmaalla on 53 aluetta, jotka kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Niiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 182 000 ha.

Suomen arvokkaita lintualueita (Finnish Important Bird Areas, FINIBA) edustavat alueet perustuvat Bird Life Suomi -yhdistyksen ja Suomen ympäristökeskuksen kokoamaansa rekisteriin. FINIBA-alueet ovat valtakunnallisesti tärkeitä uhanalaisten lajien pesimis- ja kokoontumisalueita. Rekisteri ei ole virallinen ohjelma, mutta se voi toimia pohjana maankäytön suunnittelussa ja luonnonsuojelun toteuttamisessa. Rekisteriä on käytetty laadittaessa Natura 2000-ohjelman ehdotusta.

Kansainvälinen Ramsar-sopimus kattaa kosteikkojen suojelua, ja Suomi on sitoutunut sopimukseen vuonna 1975. Sopimus velvoittaa osapuolia perustamaan luonnonsuojelualueita kosteikoille ja edistämään kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen ja vesilintujen suojelua. Pohjanmaalla on neljä Ramsar-aluetta: Merenkurkun saaristo, Levaneva, Lapväärtin lintuvedet ja Vassorinlahti. Kaikki alueet ovat osa Natura 2000 -verkostoa.

Project Aqua -vesistöohjelma laadittiin vuonna 1969 kansainvälisen biologisen ohjelman (IBP)

toimeksiannosta, ja UNESCO vahvisti mukaan otettavat kohteet. Ohjelmaan kuuluu vesistöjä, jotka ovat korvaamattomia kansainväliselle vesistötutkimukselle. Pohjanmaalla on yksi kansainvälinen Project Aqua -kohde, joka on Lapväärtinjoen-Isojoen valuma-alue. Ohjelma on luonteeltaan epävirallinen eikä sillä ole suoria oikeusvaikutuksia.

YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan yleis-sopimuksen kokouksessa marraskuussa 2018 päätettiin Merenkurkun saaristo nimetä alueeksi, joka täyttää CBD:n (Convention on Biological Diversity) asettamat tieteelliset ekologisesti tai biologisesti merkittävälle merialueille (EBSA) asetetut kriteerit. Tällä tavoin Merenkurkun saaristo sisällytettiin globaaliin EBSA-statusuuden saaneiden alueiden tietokantaan. Tämä status ei edellytä suojelua tai hoitoa. Tietokannassa olevia alueita koskevia tietoja voidaan käyttää tietopohjana esimerkiksi kaavoituksessa ja merialuesuunnittelussa.

Kriteerit, joiden perusteella Merenkurkun saaristo on nimetty EBSA-alueeksi, ovat seuraavat:

- 10 000 saarta ja luotoa
- ainutlaatuisia De Geer -moreenimuodostumia, jotka muodostuivat viimeisen jääkauden aikana (10.000–8.000 e.Kr.)
- jatkuva maankohoaminen (8 mm/v.) -> rannikon laguuneja
- makean veden lajien ja merilajien siirtymävyöhyke
- tärkeä alue kala- ja lintulajeille
- endeeminen merikutuinen harjus
- tärkeä vaeltavan siian, lohen ja meritaimenen muuttokäytävä
- tärkeitä lintujen pesimäalueita, esimerkiksi riskilän Itämeren kannalle

Metsien monimuotoisuutta on voitu suojella METSO-toimintaohjelmalla vuodesta 2008 saakka. Sen tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien väheneminen sekä mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden kehittyminen metsissä. METSO-ohjelma perustuu maanomistajien vapaaehtoisuuteen suojella metsiensä monimuotoisuutta joko määräaikaisesti tai pysyvästi. Valtio maksaa ohjelman mukaisesta suojelusta ja luonnonhoidosta korvausta.

Luontolahjani satavuotiaalle Suomelle oli Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi perustettu kampanja, jonka kautta yksityishenkilöt voivat vapaaehtoisesti ja ilman korvausta suojella yksityisomisteisia luontoalueita. Valtio sitoutui puolestaan suojelemaan yksityishenkilöiden lahjoittamia suojelualueita vastaavan pinta-alan.

Pohjanmaan kokonaispinta-alasta 19 % on luonnonsuojelualueita, Natura-alueita tai luo-alueita.

Pohjanmaan maakuntastrategia

Pohjanmaan maakuntastrategiaan sisältyy tavoite, että vuonna 2040 Pohjanmaalla on biologisesti monimuotoinen luonto ja puhtaat vedet. *Luonnonvarojen käyttö ja ympäristönsuojelu ovat sopusoinnussa* -tavoitteen saavuttamiseksi on määritelty kolme toimenpidettä. Toimenpiteet ovat luonnonvarojen ekotehokkaan käytön edistäminen, luonnon erityispiirteiden säilymisen edistäminen alueidenkäytössä sekä tehtävä suojeluohjelmien toteuttamiseksi.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030 sisältyvät ne alueet, jotka ovat mukana kansallisissa suojeluohjelmissa samoin kuin suojelualueet maakuntakaavatasolla.

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040 varten on laajassa yhteistyössä määritelty tavoitteita, jotka koskevat myös luonnonympäristöä. Kaavaratkaisun tulee luoda edellytyksiä alueelle, jossa turvataan yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys, luonnon monimuotoisuus ja kestävä luonnonvarojen käyttö.

Maakuntakaavalla pyritään alueiden käyttöön, joka luo edellytykset arvokkaiden luonnonalueiden ja niiden monimuotoisuuden säilymiselle.

Kaavaprosessi

Vuosina 2016–2017 Pohjanmaan liitto inventoi ja tarkisti Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitetut maakunnalliset suojelualueet. Selvitys sisältää päivityksen maakuntakaavassa osoitetuista luonnonsuojelualueista, ja joilla on merkintä ”Maakunnallinen suojelualue, (S2)”. Nämä alueet pohjautuvat seutukaavasta. Inventoinnin laati EssNature, biologi Mattias Kanckos.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on osoitettu yhteensä 13 maakunnallista suojelualueita. EssNature inventoi yhteensä seitsemän linnuston-suojelualueita ja soidensuojelualueita. Näistä kaksi on tärkeää kalojen kutualueita, kolme on harjijensuojelualueita ja yksi on kalliomaiseman suojelualue.

Maakunnallisia suojelualueita käsiteltiin yhteistyössä kyseessä olevien kuntien kanssa sekä viranomaisten ja organisaatioiden asiantuntijoiden kanssa.

Kaavaratkaisu

Luonnonsuojelualueet ovat merkittävä osa maakunnan viheraluerakennetta ja muodostavat perustan suurten yhtenäisten luontoalueiden ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltavaksi tarkoitetut alueet, valtakunnallisissa suo-

jeluohjelmissa olevat alueet, maakunnalliset suojelualueet sekä Metso-ohjelmassa suojellut valtion alueet ja Suomen 100-vuotisjuhlavuoden Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjan aikana lahjoitetut luontoalueet. Pohjanmaalla on luonnonsuojelualueita, jotka kuuluvat rantojensuojeluohjelmaan, soidensuojeluohjelmaan, lintuvesien suojeluohjelmaan, vanhojen metsien suojeluohjelmaan ja lehtojensuojeluohjelmaan, sekä Mikkelsaaret, jotka on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä, ja hylkeidensuojelualue.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 on yhteensä 53 aluetta, jotka kuuluvat Natura 2000-verkoston. Alueiden suojelu toteutetaan pääasiassa luonnonsuojelulain mukaisella menetelyllä. Natura 2000 -verkoston sisältyvät kokonaan tai osittain valtioneuvoston hyväksymät luonnonsuojeluohjelmat sekä jo olemassa olevat luonnonsuojelualueet.

SAC määrittää sellaisia alueita, jotka on EU-komission päätöksellä otettu mukaan erityisten suojelualueiden verkostoon. Näihin alueisiin kohdistetaan tärkeitä suojatoimenpiteitä ajatellen luontotyyppisiä ja lajeja. Jäsenmaiden tehtävä on toteuttaa nämä toimenpiteet.

SPA tarkoittaa lintudirektiivin mukaisia luonnonsuojelualueiden verkostoon. Näihin alueisiin kohdistetaan tärkeitä suojatoimenpiteitä ajatellen luontotyyppisiä ja lajeja. Jäsenmaat valitsevat itse nämä alueet ja ilmoittavat ne EU-komissiolle.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan uhanalaisten lintulajien kansallisesti tärkeät pesimä- ja kokoontumisalueet (FINIBA), jotka sijaitsevat suojelualueiden ulkopuolella.

Soidensuojelutyöryhmän valtakunnallisesti merkittäviksi ehdottamat suot huomioidaan siten, ettei niille osoiteta mitään sellaista maankäyttöä, joka uhkaa niiden arvoa.

Maakuntakaavassa osoitetaan luonnonsuojelulain 29 §:ssä määritellyksi luonnontilaiseksi luontotyyppiä luokitellut tuuli- ja/tai rantakerrostumat.

Maakuntakaavassa osoitetaan ne geologiset muodostumat, jotka on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäviksi tuuli- ja rantakerrostumiksi, kallioalueiksi, moreenimuodostumiksi ja kivikoiksi mutta jotka eivät sisälly mihinkään suojeluohjelmaan.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan yksitoista maakunnallista suojelualueita, ja ne on listattu alla olevaan taulukkoon. Kaksi aluetta, jotka aiemmin on luokiteltu maakunnallisiksi suojelualueiksi, EssNaturen inventoinnin suositusten perusteella osoitetaan nyt virkistysalueiksi. Pittjärven Vöyrillä, joka aiemmin on luokiteltu soidensuojelualueeksi, tulee kunnostaa statusensa säilyttämiseksi. Useiden luonnonsuojelualueiden vesilintukantojen laskevan trendin takia on tärkeää, että kunnostetaan kosteikkoja.

Natura 2000-alueet

Kunta	Ulottuu muiden kuntien alueelle	Alueen koodi	Alueen nimi	Pinta-ala (ha)	Alueen direktiivi
Alahärmä	Oravainen, Uusikaarlepyy	FI0800025	Paljakanneva - Åkantmossen	1 218	SAC
Korsnäs		FI0800019	Degermossen	508	SAC
Kristiinankaupunki		FI0800077	Pyhävuori	126	SAC
		FI0800112	Lapväärtin kosteikot	1 224	SAC, SPA
		FI0800162	Lälbyn peltoaukea	135	SPA
		FI0800154	Pohjoislahden metsä	82	SAC
		FI0800140	Tegelbruksbacken	47	SAC
	Karijoki, Kauhajoki, Isojoki	FI0800111	Lapväärtinjokilaakso	234	SAC
	Kaskinen, Närpiö	FI0800134	Kristiinankaupungin saaristo	8 059	SAC, SPA
Kruunupyä		FI0800052	Hällörsfjärden	313	SAC, SPA
	Kokkola	FI1000004	Laajalahti	194	SAC, SPA
	Kälviä	FI1000029	Iso Ristineva - Pikku Ristineva	272	SAC
Laihia		FI0800147	Kaijan Kryytimaa	12	SAC
	Jurva	FI0800032	Levaneva	3 343	SAC, SPA
Luoto	Pietarsaari, Kokkola	FI0800132	Luodon saaristo	14 460	SAC, SPA
Maalahti		FI0800157	Kajaneskogen	47	SAC
		FI0800054	Petolahdenjokisuisto	543	SAC, SPA
	Närpiö	FI0800018	Kackurmossen	760	SAC, SPA

Mustasaari		FI0800142	Furubacken	19	SAC
		FI0800144	Igelträsket	26	SAC
		FI0800095	Iskmo ön	236	SAC, SPA
		FI0800096	Sidlandet	507	SAC, SPA
		FI0800097	Vedahugget	40	SAC
		FI0800160	Ängesholmen	54	SAC
	Vaasa	FI0800057	Sundominlahti	2 855	SAC, SPA
	Vöyri	FI0800056	Vassorfjärden	1 537	SAC, SPA
Närpiö	Vöyri, Vaasa, Maalahti, Korsnäs, Uusikaarlepyy	FI0800130	Merenkurkun saaristo	128 162	SAC, SPA
		FI0800085	Bredmossmyran	27	SAC
		FI0800020	Risnämossen	727	SAC
	Korsnäs	FI0800059	Hinjärv	420	SAC, SPA
	Korsnäs	FI0800135	Närpiön saaristo	11 828	SAC, SPA
	Maalahti	FI0800021	Sanemossen	1 053	SAC, SPA
	Närpiö	FI0800084	Orrmossliden	26	SAC
Pedersöre		FI0800098	Djuplottbacken	43	SAC
		FI0800063	Kalisjön	83	SPA
		FI0800046	Passmossen	244	SAC
		FI0800045	Angjärvmossen	134	SAC
	Pietarsaari	FI0800067	Sandsundsfjärden	159	SAC, SPA
	Luoto	FI0800110	Ähtävänjoki	50	SAC
Pietarsaari		FI0800099	Fänäsnaabban	28	SAC
		FI0800143	Gubbträskberget	21	SAC
Uusikaarle-PYY		FI0800141	Brymsören	21	SAC
		FI0800064	Lapuanjokisuisto - Bådaviken	610	SAC, SPA
		FI0800044	Mesmossen	675	SAC
	FI0800133	Uudenkaarlepyyn saaristo	3 210	SAC, SPA	
Vaasa	Laihia	FI0800105	Perämetsä	38	SAC
Vöyri		FI0800093	Gamla kastet	39	SAC
		FI0800066	Kalapää träsk	102	SPA
		FI0800107	Kalomskogen	66	SAC
		FI0800086	Lågpelt	21	SAC
		FI0800023	Norrmossen	199	SAC
		FI0800022	Norrskogenin suot	95	SAC
	FI0800152	Nörrträskin metsä	21	SAC	

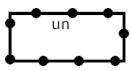
Suojellut luontotyypit

Kunta	Alueen nimi	Kohteen kuvaus	Pinta-ala (ha)
Pietarsaari	Sammetsskogen	tuuli- ja rantakerrostuma	22
	Sandmo	tuuli- ja rantakerrostuma	9
Uusikaarle-PYY	Bovekan	tuulikerrostuma	20
	Harrgrundet	tuulikerrostuma	11
	Krokösundssandarna	tuulikerrostuma	4
	Laxörssanden	tuulikerrostuma	3
	Slätören	tuulikerrostuma	1,9
	Tisskärssanden	tuulikerrostuma	18

Kunta	Alueen nimi	Kohteen kuvaus	Pinta-ala (ha)
Isokyrö	Niemenmaanmäki	moreenimuodostuma	83
	Tuomaanmäki	kallioalue	35
	Vuoressalo	kallioalue	55
	Korkoistenvuori-Takaisenmäki	kallioalue	73
Kristiinankaupunki	Etelävuori	kallioalue	69
	Puskanvuoren rantakerrostuma	rantakerrostuma	36
	Puskanvuori	kallioalue	70
	Pyhävuoren rantakerrostuma	rantakerrostuma	45
	Pyhävuori	kallioalue	80
	Susivuoren rantakerrostuma	rantakerrostuma	26
	Susivuori	kallioalue	46
	Kruunupyö	Finnsjön drumliiniparvi	moreenimuodostuma
Hannusannu		moreenimuodostuma	102
Kolamin drumliiniparvi		moreenimuodostuma	211
Ruokosharju		rantakivikko	0,5
Rånön drumliiniparvi		moreenimuodostuma	101
Skogsbyn drumliiniparvi		moreenimuodostuma	111
Korvenkangas		moreenimuodostuma	90
Laihia	Suutarinkosken kumpumoreenialue	moreenimuodostuma	76
Mustasaari	Furuskäret-Lillagnan	moreenimuodostuma	101
	Kätaskatan	moreenimuodostuma	209
	Köklot Furuskäret	moreenimuodostuma	71
	Lillhagen	moreenimuodostuma	1 003
	Stormossenin kivikko	moreenikivikko	2
	Svedjehamn	moreenimuodostuma	707
	Västra Norrhag	moreenimuodostuma	413
Närpiö	Valsberget	kallioalue	55
Pedersöre	Ilveskivi	siirtolohkare	0,2
	Landsbacken	moreenikivikko	3
	Passmossenin drumliiniparvi	moreenimuodostuma	167
Uusikaarlepyy	Hällviken	tuulikerrostuma	0,6
	Jutberget	kallioalue	16
	Nybacka	moreenimuodostuma	86
	Palometsä	moreenimuodostuma	167
Vaasa	Tjädermossenin kivikko	moreenikivikko	3
	Öjberget	rantakerrostuma	0,6
Vöyri	Boberget-Kärresberget	kallioalue	144
	Bötesberget	kallioalue	27
	Jänbacken	kallioalue	35
	Kondivor	kallioalue	36
	Kvarnhusback	kallioalue	6
	Pörkmonäset	moreenimuodostuma	123
	Ryssberget	kallioalue	24

Kunta	Alueen nimi	Kohteen kuvaus	Pinta-ala (ha)
Isokyrö	Vuoressalon kallioid	Kalliomaiseman suojelualue	61
Kruunupyy	Harju-Salmenharju	Harjumaiseman suojelualue	14
	Köyrisenharju-Pläkkisenharju	Harjumaiseman suojelualue	149
	Seljesåsen	Harjumaiseman suojelualue	10
Luoto	Storträsket	Linnustonsuojelualue	43
Maalahti	Unjärv	Linnustonsuojelualue	66
	Lisansjön	Linnustonsuojelualue	280
Närpiö	Mellanfjärden	Tärkeä kalojen kutualue	65
Vaasa	Penikar-Storbotten	Tärkeä kalojen kutualue	45
Vöyri	Kimonjoen suistoalue	Linnustonsuojelualue	63
	Pittjärv	Suomaiseman suojelualue	29

Kaavamerkinnot ja suunnittelumääräykset

Unescon maailmanperintökohde

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan YK:n kulttuuri- ja tiedejärjestö Unescon maailmanperintökohteiden luetteloon sisältyvä alue. Korkea rannikko/Merenkurkun saaristo on julistettu maailmanperinnöksi geologisin perustein.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttö ja siellä suoritettavat toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että otetaan huomioon maankohoaminen ja geologiset muodostumat.

S1

Koskiensuojelulain perusteella uusilta voimalaitoksilta suojeltu vesistö

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan koskiensuojelulain nojalla suojellut vesistöt. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys: Uuden voimalaitoksen rakentamiseen ei saa myöntää vesilaissa (264/61) tarkoitettua lupaa.

Suunnittelumääräys: Erityistä huomiota on kiinnitettävä niiden arvojen säilyttämiseen ja turvaamiseen, joiden perusteella alue on koskiensuojelulailla suojeltu.

S2

Maakunnallinen suojelualue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat suojelualueet, jotka voidaan muodostaa usean lain nojalla tai maankäyttö- ja rakennuslain ja sen mukaisten säännösten nojalla. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Erityistä huomiota on kiinnitettävä alueen luonnonarvojen säilyttämiseen ja turvaamiseen.

S4 Suojeltu luontotyyppi

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain 29 §:ssä määriteltyjä luonnontilaisia luontotyyppiä. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys: Aluetta ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu.

SL

Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Pienialaiset suojelualueet osoitetaan kohdemerkinnällä. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys: Erityistä huomiota on kiinnitettävä alueen luonnonarvojen säilyttämiseen ja turvaamiseen sekä sellaisten toimenpiteiden välttämiseen, jotka vaarantavat niitä arvoja, joiden perusteella alue on muodostettu tai on tarkoitettu muodostaa luonnonsuojelualueeksi.

Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet.

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, etteivät ne merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

luo Luonnon monimuotoisuuden kansainväliseltä erityisen tärkeä alue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan tärkeimmät valtakunnallisesti merkittävät linnustoalueet (FINIBA).

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään biologisen monimuotoisuuden ja luonnonarvojen säilymistä alueella. Alueen sisällä voi olla useita eri maankäyttömuotoja. Merkintä ei rajoita alueen käyttöä esim. maa- ja metsätaloudessa.

ge Arvokas geologinen muodostuma

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan ne geologiset muodostumat, jotka on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaiksi tuuli- ja rantakerrostumiksi, kallioalueiksi, moreenimuodostumiksi tai kivikoiksi, mutta jotka eivät sisälly suojeluohjelmiin. Pienialaiset geologiset muodostumat osoitetaan kohdemerkinnällä.

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet tulee alueella suunnitella ja toteuttaa niin, että geologiset erityispiirteet turvataan.

ge1 Valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan kuuluva alue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Storsand Uudessakaarlepyyssä ja Stenringarna Kristiinankaupungissa, jotka sisältyvät valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan.

Suojelumääräys: Alueen erityispiirteitä haitallisesti muuttavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä alueella sijaitsevan geologisen muodostuman suojeluun ja hoitoon.

Project aqua -vesistö

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Lapväärtinjoen-Isojoen vesistöalue joka vaatii erityistä suojelua ja on luokiteltu kansainvälisesti arvokkaaksi Project aqua -kohteeksi.

Suunnittelumääräys: Alueen asema kansainvälisesti arvokkaana suojelukohteena tulee ottaa huomioon. Alueella tapahtuvissa toimenpiteissä tulee kiinnittää erityistä huomiota vesistön veden laatuun.

Ekologisesti tai biologisesti merkittävä merialue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Merenkurkun saaristo, joka on luokiteltu ekologisesti tai biologisesti merkittäväksi merialueeksi (EBSA, Ecologically or Biologically Significant Marine Areas).

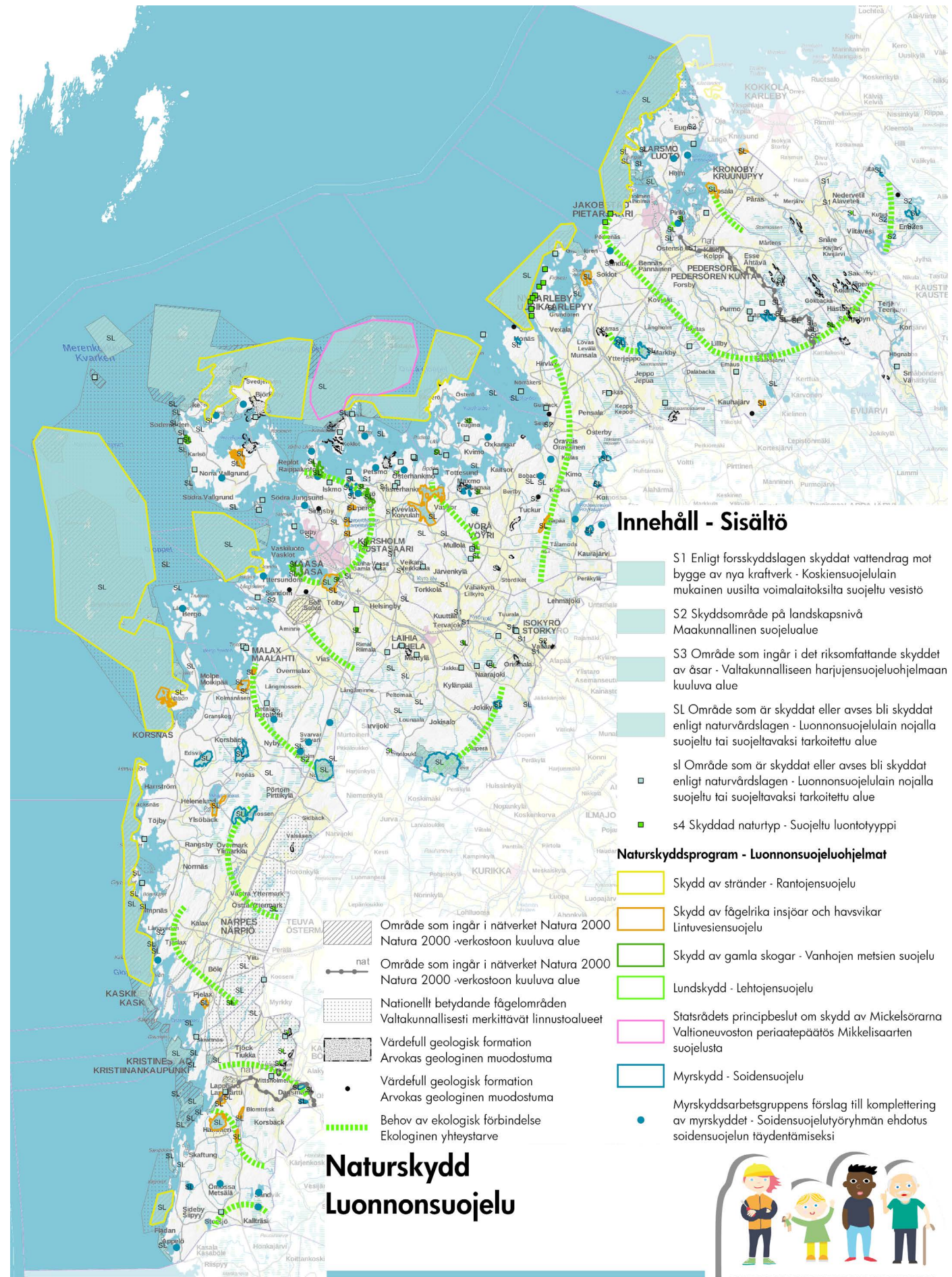
Suunnittelumääräys: Alueen asema kansainvälisesti arvokkaana alueena tulee ottaa huomioon.

Soita koskeva yleinen suunnittelumääräys

Suoalueet, jotka soidensuojelutyöryhmän raportissa ehdotetaan luokiteltavaksi valtakunnallisesti arvokkaiksi, tulee huomioida tarkemmassa kaavoituksessa siten, että niiden luontoarvot eivät tule uhatuiksi. Yksityismailla olevien soiden suojelu tulee toteuttaa vapaaehtoisin keinoin.

Merenkurkun maailmanperintöalue. Kuva: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- S1 Enligt forsskyddslagen skyddat vattendrag mot bygge av nya kraftverk - Koskiensuojelulain mukainen uusilta voimalaitoksilta suojeltu vesistö
- S2 Skyddsområde på landskapsnivå - Maakunnallinen suojealue
- S3 Område som ingår i det riksomfattande skyddet av åsar - Valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan kuuluva alue
- SL Område som är skyddat eller avses bli skyddat enligt naturvårdslagen - Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue
- sl Område som är skyddat eller avses bli skyddat enligt naturvårdslagen - Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu tai suojeltavaksi tarkoitettu alue
- s4 Skyddad naturtyp - Suojeltu luontotyyppi

Naturskyddsprogram - Luonnonsuojeluohjelmat

- Skudd av stränder - Rantojensuojelu
- Skudd av fågelrika insjöar och havsvikar - Lintuvesiensuojelu
- Skydd av gamla skogar - Vanhojen metsien suojelu
- Lundskydd - Lehtojensuojelu
- Statsrådets principbeslut om skydd av Mickelsörarna - Valtioneuvoston periaatepäätös Mikkelsaarten suojelestusta
- Myrskydd - Soidensuojelu
- Myrskyddsarbetsgruppens förslag till komplettering av myrskyddet - Soidensuojeluyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi

- Område som ingår i nätverket Natura 2000 - verkstoon kuuluva alue
- Område som ingår i nätverket Natura 2000 - verkstoon kuuluva alue
- Nationellt betydande fågelområden - Valtakunnallisesti merkittävät linnustoalueet
- Värdefull geologisk formation - Arvokas geologinen muodostuma
- Värdefull geologisk formation - Arvokas geologinen muodostuma
- Behov av ekologisk förbindelse - Ekologinen yhteystarve

Naturskydd Luonnonsuojelu

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäterverket's terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

6.7 HIJAISET ALUEET POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Lähtökohdat

Hiljaisella alueella tarkoitetaan aluetta, jonne ihmisen aiheuttama melu ei kantaudu tai se on vähäistä ja jossa luonnon äänet ovat äänimaisemassa vallitsevassa asemassa. Hiljaiset alueet ovat merkittävä osa elinvoimaista luonnonympäristöä sekä terveellistä ja viihtyisää asuinympäristöä. Hiljaisuus on tärkeä tekijä myös elinympäristönä eläimille.

Melu on tunnustettu merkittäväksi ympäristö- ja terveysongelmaksi. Suomessa altistuu noin miljoona ihmistä ympäristömelulle, josta noin 85 % on tieliikenteen aiheuttamaa. Samalla hiljaisten alueiden merkitys on kasvanut, sillä niihin pääsyllä on havaittu olevan myönteisiä vaikutuksia terveydelle, hyvinvoinnille sekä viihtyvyydelle.

Hiljaisilla alueilla on merkitystä virkistytymisessä ja niillä on yhä enemmän merkitystä uudentyyppisten luontomatkailun- ja hyvinvointipalvelujen ja muun elinkeinoharjoittamisen kehittämisessä. Lisäksi hiljaisilla alueilla voi olla välillinen vaikutus maa- ja metsätalouden aseman vahvistamisessa.

Hiljaisuus on katoava luonnonvara. Maankäytön suunnittelu on avainasemassa melutasoltaan hiljaisten alueiden säilyttämisessä. Maakuntakaavatasolla on parhaat mahdollisuudet huomioida yhtenäisiä hiljaisia alueita.

Ympäristömeludirektiivi

Ympäristömeludirektiivin (2002/49/EY) tavoitteena on ehkäistä tai vähentää ympäristömelulle altistumisen haittavaikutuksia, häiritsevyys mukaan lukien. Direktiivi edellyttää EU-maita vieraamaan hiljaisia alueita taajamissa sekä niiden ulkopuolella.

Valtioneuvoston periaatepäätökset

Vuonna 2002 ympäristöhallinto esitti meluntorjunnan linjauksissa hiljaisilla alueilla tarkoitettavan sellaisia ympäristöjä, joissa vallitsevat luonnonäänet ja ihmisten toiminnan aiheuttamat melutasot ovat selvästi ohjearvoja alempia. Ohjearvot on annettu valtioneuvoston päätöksessä (993/1992), jossa virkistysalueille ja luonnonsuojelualueille on annettu muita alueita tiukemmat ohjearvot hiljaisuudesta ja luonnon äänistä nauttimisen mahdollisuuden turvaamiseksi.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisestä (13.2.2003) toivotaan maakuntien liittojen selvittävän luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta merkittävimmät hiljaiset luonnonalueet ja niiden säilyttämisen mahdollisuudet.

Valtioneuvosto asetti myös periaatepäätöksessään 31.5.2006 meluntorjunnalle tavoitteen, jonka mukaan vuoteen 2020 mennessä yli 55 dB:n päiväajan keskiäänitasolle altistuneiden määrä olisi vähintään 20 % pienempi kuin vuonna 2003, jolloin arviolta kuudesosa suomalaisista kuului tähän ryhmään.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä pitää ehkäistä melusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Meluntorjunnan valtakunnallisten linjausten ja toimintaohjelma (2004-2020)

Meluntorjunnan valtakunnallisten linjausten ja toimintaohjelman työryhmän mietinnön mukaan meluntorjuntatyön pitkän aikavälin päämääränä on turvata kansalaisille terveellinen, viihtyisä ja vähämeluinen ympäristö ennaltaehkäisemällä melun syntymistä ja leviämistä, sijoittamalla toiminnot melun kannalta tarkoituksenmukaisesti ja säilyttämällä erityyppisiä hiljaisia alueita.

Maakuntakaavan tavoitteet

Maankäytön suunnittelussa on turvattava erilaisten hiljaisten alueiden säilyminen. Maakuntakaavatasolla tärkeää on turvata erityisesti luonnonsuojelualueiden sekä matkailuun ja virkistykseen sopivien laajojen hiljaisten alueiden säilyminen.

Suunnitteluprosessi

Pohjanmaan liitto laati selvityksen hiljaisista alueista 2016. Selvityksen pohjalta saatiin rajattua maakunnan potentiaaliset luonnonrauha-alueet. Pohjanmaan maakunnan hiljaisten alueiden määrittely perustuu aiempiin vastaaviin selvityksiin, sillä hiljaisille alueille ei ole yksiselitteistä määritelmää.

Melumallinnuksessa käytettiin paikkatietopohjaista menetelmää. Analyysissä käytettiin ihmisten aiheuttamia melulähteitä. Melulähteinä huomioitiin tiet, radat, teollisuusalueet, maa-ainesten ottoalueet, turvetuotantoalueet, moottoriturheiluradat, moottorikelkkareitit, ampumaradat, maatalousalueet, taajamat, kylät, asutus ja loma-asutus. Sekä rakennettut että suunnitellut tuulivoimapuistot otettiin huomioon. Tieliikenteen osalta huomioitiin myös tieosuuksien liikennemäärät ja nopeusrajoitukset Uudenmaan liiton hiljaisten alueiden selvityksestä esitettyjen mitaustulosten mukaisesti.

Melulähteiden laskennallisia decibeliarvoja käytettiin SPreAD-GIS työkalussa, jonka avulla laskettiin melun leviäminen huomioiden kasvillisuustyyppien melua vaimentava vaikutus. Mitä tiheämpi kasvillisuus on, sitä enemmän sen läpi kulkeva melu vaimenee. Hiljaisten alueiden teemakartalla esitetään maa-alueet, joilla melumallinnuksen mukaan ei ylitetä 35 dB:iä.

Vesiliikenteen aiheuttamaa melua ei ole selvitetty koska vesiliikenteen melutasoista, melun leviämisestä ja melun ajallisesta jakautumisesta ei ole riittävästi tutkimustietoa.

Hiljaisten alueiden selvityksessä on huomioitu nykytilanteen melulähteet. Melulähteet tulevat todennäköisesti lisääntymään, mutta tulevaisuudessa melulähteiden melutasot saattavat myös laskea uusien teknisten ratkaisujen ansiosta, kuten esim. sähköautot, vähämeluisemmat renkaat ja uudenlaiset tiepinnoitteet.

Kaavaratkaisu

Pohjanmaan hiljaiset alueet sijoittuvat laajoille metsäalueille, suoalueille, saaristoon, virkistysalueiden sekä virkistys-/matkailukohteiden läheisyyteen. Hiljaisilla alueilla voidaan suorittaa metsätalouden toimenpiteitä sekä virkistyskäyttöön, retkeilyyn ja luontomatkailuun liittyvää toimintaa. Aluesuunnittelulla pyritään siihen, etteivät laajat yhtenäiset metsäalueet pirstoudu rakentamisen tai infran vuoksi. Virkistysalueiden hiljaisuus huomioidaan.

Erityisen laajan hiljaisen alueen on muodostanut Levanevan laaja mosaiikkimainen keidassuoalue. Levanevan soidensuojelualueen läpi kulkee retkeilyreitti Kurjen kierros, joten se on jo hyvin saavutettavissa oleva kohde luonnonrauhaelämysretkelle. Suojeluohjelmaan kuuluvia hiljaisia suoalueita ovat myös Risnästräsket, Kackurmosen, ja Norrmossen. Muita hiljaisia suoalueita ovat Bredkangan ja Kalapään suoalueet.

Hyvin monelta laajojen yhtenäisten metsien alueilta löytyy hiljaisia alueita, näitä ovat mm. Levaneva, Emmes sekä Pedersören kunnan etelä- ja itäosat. Siipyyttä löytyy myös yksi iso metsäinen hiljainen alue. Saariston hiljaisia alueita löytyy Merenkurkun saaristosta sekä Halsönistä.

Kaupunkiläheisiä hiljaisia alueita ovat mm. Degermossen ja Degerträsk.

Potentiaalisista hiljaisista alueista noin 63 % sijoittuu alueille, joissa Pohjanmaan maakunta-kaavassa 2040 ei ole osoitettu muuta maankäyttöä. Metsäalueiden pinta-alasta noin 14 % ovat potentiaalisia hiljaisia alueita, kun taas laajojen yhtenäisten metsäalueiden pinta-alasta noin 24 %. Virkistysalueiden pinta-alasta 198 ha ovat potentiaalisesti hiljaisia, joista suurin alue on 92 ha Degermossenin alueella. Virkistys- ja matkailukohteista Blekmossen on ainoa, joka sijaitsee potentiaalisesti hiljaisella alueella. Mantereella sijaitsevien suojelualueiden pinta-alasta 41 % ovat potentiaalisesti hiljaisia alueita. Hiljaisia alueita ei sijoitu matkailupalvelujen alueille tai peltoalueille.

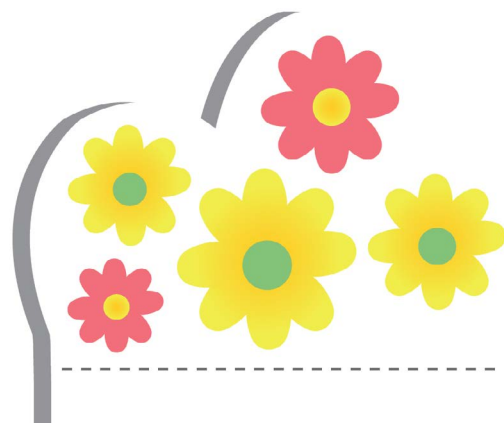
Vaellusreitit, luontopolkuja, ulkoilu- ja pyöräilyreitit sekä retkeilyyn liittyviä toimintoja löytyy lähes jokaiselta aikaisemmin mainitulta hiljaiselta alueelta.

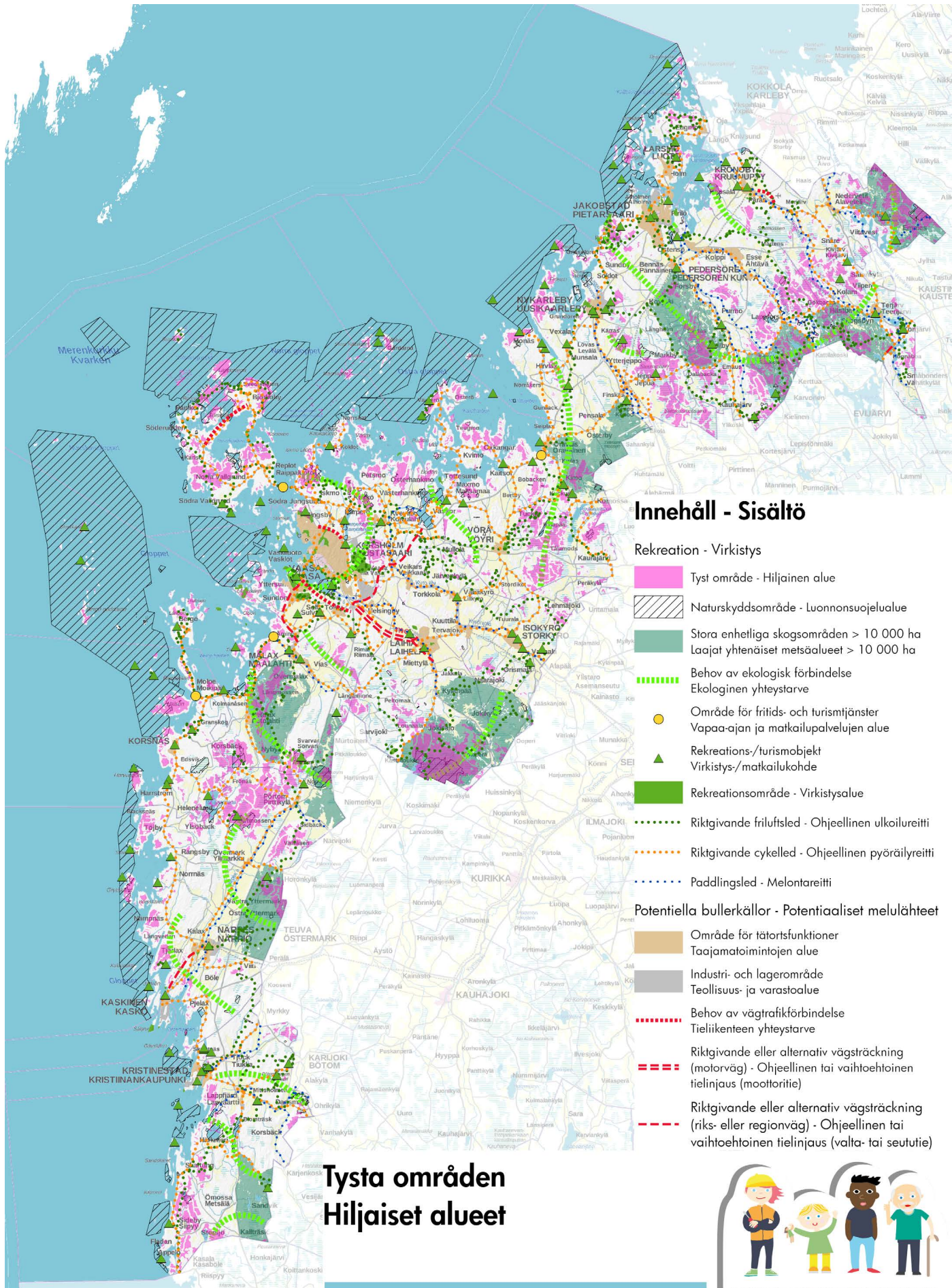
Hiljaiset alueet ovat huomioitu Pohjanmaan maakunta-kaavassa 2040. Pohjanmaan hiljaisten alueiden luokiksi muodostuivat luonnonrauha-alueet (<35 dB) sekä maaseutumaiset hiljaiset alueet (35-40 dB). Pohjanmaan maakunta-kaavan 2040 ei osoiteta hiljaisia alueita, mutta se sisältää koko kaava-alueen koskevan yleisen suosituksen.

Taajamien läheisillä virkistys- ja luonnonalueilla hiljaisuuden kokeminen tulee suhteuttaa ympäröivien toimintojen luonteeseen, jotka ovat erilaiset kuin esimerkiksi laajojen yhtenäisten metsäalueiden ympäröivillä hiljaisilla alueilla.

Hiljaisia alueita koskeva yleinen suunnitelusuositus

Maankäyttöä ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa tulee teemakartalla osoitetut hiljaiset alueet sekä niiden lähiympäristöt huomioida niin, että mahdollistetaan luonnon äänistä ja hiljaisuudesta nauttiminen. Taajamissa tai niiden läheisyydessä olevien virkistysalueiden osalta hiljaisuuden kokeminen tulee suhteuttaa ympäröivien toimintojen luonteeseen.

Innehåll - Sisältö

Rekreation - Virkistys

- Tyst område - Hiljainen alue
- Naturskyddsområde - Luonnonsuojelualue
- Stora enhetliga skogsområden > 10 000 ha
Laajat yhtenäiset metsäalueet > 10 000 ha
- Behov av ekologisk förbindelse
Ekologinen yhteistarve
- Område för fritids- och turisttjänster
Vapaa-ajan ja matkailupalvelujen alue
- Rekreatiions-/turismobjekt
Virkistys-/matkailukohte
- Rekreatiionsområde - Virkistysalue
- Riktigvande friluftsled - Ohjeellinen ulkoilureitti
- Riktigvande cykelled - Ohjeellinen pyöräilyreitti
- Paddlingsled - Melontareitti
- Potentiella bullerkällor - Potenciaaliset melulähteet
- Område för tätortsfunktioner
Taajamatoimintojen alue
- Industri- och lagerområde
Teollisuus- ja varastoalue
- Behov av vägtrafikförbindelse
Tieliikenteen yhteistarve
- Riktigvande eller alternativ vägsträckning
(motorväg) - Ohjeellinen tai vaihtoehtoinen
tielinjaus (moottoritie)
- Riktigvande eller alternativ vägsträckning
(riks- eller regionväg) - Ohjeellinen tai
vaihtoehtoinen tielinjaus (valta- tai seututie)

Tysta områden Hiljaiset alueet

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.8 PIMEÄT ALUEET POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Lähtökohdat

Pimeällä alueella tarkoitetaan aluetta, jonne ihmisen aiheuttama valo ei yllä eli aluetta, jossa ei ole valosaastetta. Valosaasteelle ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää, mutta valosaasteeksi kutsutaan liian voimakasta, häiritsevää tai haitallista keinovaloa. Valosaasteeksi lasketaan usein vain yöaikainen keinovalo. Erityisen häiritseväksi koettava valosaasteen muoto on häikäisy, joka voi johtua erilaisista valonheittimistä ja väärin suunnatusta valaistuksesta. Suurimpia valosaasteen aiheuttajia ovat liikenne ja valaistut rakennukset, jotka himmentävät yötaivaan niin, ettei tähtitaivasta ja hämärän valoa voi kokea. Tuoreimpien tutkimusten mukaan yövalaistujen alueiden pinta-ala kasvaa 2,2 prosenttia vuodessa. Toisaalta jo valaistut alueet myös kirkastuvat samaa tahtia. LED-valaistuksen yleistymisestä huolimatta valosaasteen määrä ei ole vähentynyt vaan se on lisääntynyt, koska rakennuksia, pihoja ja teitä valaistaan yhä enemmän. Suomi on yksi niistä maista, joissa valosaasteen määrä on kasvanut nopeimmin, eikä 34 prosenttia suomalaisista koe yön pimeyttä ollenkaan. Euroopassa ja Yhdysvalloissa vain prosentti asukkaista voi nähdä yötaivaan ilman, että valosaaste häiritsee katselua.

Pimeys on katoava luonnonvara ja siten myös katoava ekosysteemipalvelu. Valosaasteen on todettu olevan haitaksi ihmisen ympäristölle ja terveydelle, ja pimeys on lisäksi tärkeä tekijä eläinten elinympäristöissä. Valosaaste vaikuttaa myös kasvillisuuteen.

Valosaasteesta ei ole EU-lainsäädäntöä eikä kansallista lainsäädäntöä Suomessa. Länsirannikon ympäristöyksikkö on kuitenkin päättänyt, että uusilta kasvihuoneilta vaaditaan ympäristölupa, mikäli voidaan osoittaa, että hajavaloo saattaa aiheuttaa terveyshaittoja. Tämä on johtanut siihen, että viljelijät ovat ruvenneet käyttämään kasvihuoneissa verhoja.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Pimeys ekosysteemipalveluna on synnyttänyt uudenlaisia luontomatkailu- ja hyvinvointipalveluja. Valosaasteen myötä on syntynyt tarve pimeille alueille ja tähtitaivaan suojelualueille. Maailman ensimmäinen tähtipuisto perustettiin Yhdysvaltain Utahiin vuonna 2007, ja Pohjoismaiden ensimmäinen kansainvälinen pimeän taivaan puisto sijaitsee Møn ja Nyord-saarilla Tanskassa.

Maankäytön suunnittelu ja sen toteuttaminen ovat avainasemassa sellaisten alueiden säilyttämiseksi, joilla valosaastetta on vähän.

Suunnitteluprosessi

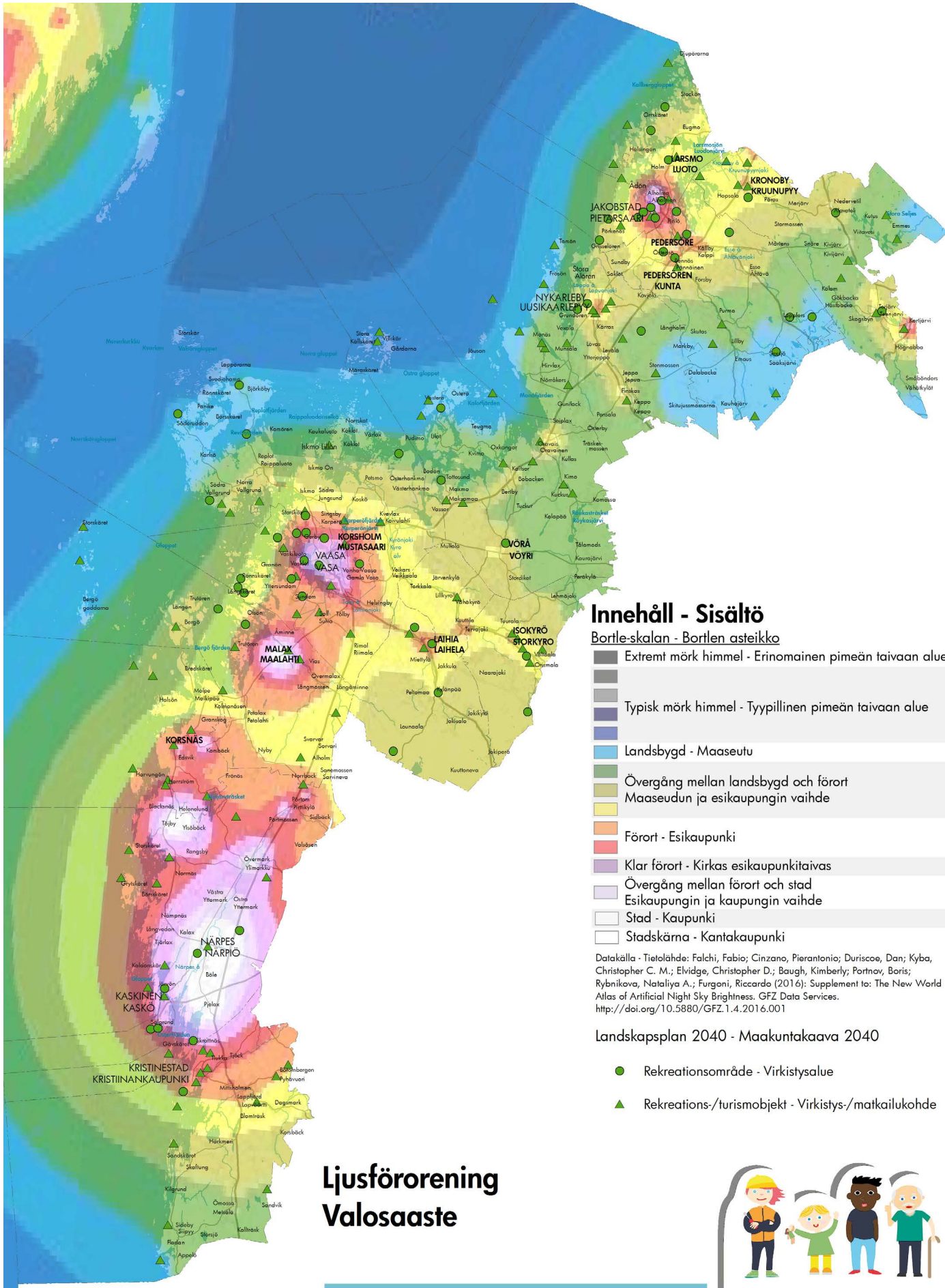
Pohjanmaan pimeiden alueiden kartoittamiseksi tehtiin paikkatietoanalyysi, jonka tulokset esitetään teemakartalla. Valosaastetta koskeva tietoaaineisto on Falchin ym. artikkelista The New World Atlas of Artificial Night Sky Brightness. Aineisto perustuu satelliittidataan, joka on saatu käyttämällä mm. VIIRS-mittalaitetta (Visible Infrared Imaging Radiometer Suite). Teemakartalla valosaaste esitetään Bortlen asteikon avulla. Asteikko kuvaa valosaasteen määrää yötaivaalla, ja se on yhdeksänportainen. Erinomaisen pimeän taivaan alueella pystyy havaitsemaan koko tähtitaivaan, kun taas tyyppillisen pimeän taivaan alueella luontaiset valonlähteet näyttävät himmeämmiltä. Maaseudun taivaalla voi näkyä horisontissa valosaastetta, mutta sen yläpuolella taivas on pimeä. Esikaupungin taivaalla pilvet ovat taivasta kirkkaampia ja Andromedan galaksi erottuu paljain silmin. Valosaaste ylittää kirkkaalla esikaupunkitaivaalla 35 asteen korkeudelle horisontista ja kaupungin laitamilta zenittiin saakka.

Kaavaratkaisu

Suomessa on erinomaisen pimeän taivaan alueita muutamassa kansallispuistossa Lapissa sekä Selkämerellä. Pohjanmaalla ei erinomaisen pimeän taivaan alueita ole, mutta tyyppillisen pimeän taivaan alueita löytyy ulkosaaristosta ja merialueilta. Kyseisillä alueilla sijaitsee kolme virkistys-/matkailukohtaa: Kisbocken ja Kumelskär Mikkelinsaarilla Vöyrillä sekä Stubben Uudessakaarlepyyssä. Maaseututaivaan alueita on rannikko- ja saaristoalueilla Uudessakaarlepyyssä, Vöyrillä, Mustasaarella, Maalahdessa ja Kristiinankaupungin eteläosissa sekä paikoin Uudenkaarlepyyn, Pedersören ja Kruunupyyn sisäosissa. Kyseisillä alueilla sijaitsee yhteensä 18 virkistysaluetta tai virkistys-/matkailukohtaa. Teemakartalla Närpiön ympäristö näyttää kaupunkitaivaan alueelta, mikä johtuu pääasiassa kasvihuoneiden valaistuksesta. Valosaasteen määrä vastaa valosaasteen määrää pääkaupunkiseudulla.

Pimeitä alueita koskeva yleinen suunnittelu-suositus

Pimeät alueet -teemakartalla esitetyillä tyyppillisen pimeän taivaan alueen tai maaseututaivaan vyöhykkeillä sijaitsevien alueiden suunnittelussa ja kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota pimeyden tarjoamaan elämyspotentialiin. Tällaisia alueita on Merenkurkun saariston ulko-osissa ja metsäalueilla Pedersören kunnan itäosissa.

Innehåll - Sisältö

Bortle-skalan - Bortlen asteikko

- Extremt mörk himmel - Erinomainen pimeän taivaan alue
- Typisk mörk himmel - Tyypillinen pimeän taivaan alue
- Landsbygd - Maaseutu
- Övergång mellan landsbygd och förort
Maaseudun ja esikaupungin vaihde
- Förort - Esikaupunki
- Klar förort - Kirkas esikaupunkitaivas
- Övergång mellan förort och stad
Esikaupungin ja kaupungin vaihde
- Stad - Kaupunki
- Stadskärna - Kantakaupunki

Datakälla - Tietolähde: Falchi, Fabio; Cinzano, Pierantonio; Duriscoe, Dan; Kyba, Christopher C. M.; Elvidge, Christopher D.; Baugh, Kimberly; Portnov, Boris; Rybnikova, Nataliya A.; Furgoni, Riccardo (2016): Supplement to: The New World Atlas of Artificial Night Sky Brightness. GFZ Data Services.
<http://doi.org/10.5880/GFZ.1.4.2016.001>

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

- Rekreatiomsområde - Virkistysalue
- Rekreatioms-/turismobjekt - Virkistys-/matkailukohde

0 5 10 20 30 km
 Baskarta: Lantmateriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Ljüsfröoring Valosaaste

Ditt Sinun
 ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

6.9 KULTTUURIYMPÄRISTÖT POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Viljellyt jokilaaksot, yhtenäiset metsäalueet pitkin Etelä-Pohjanmaan maakunnan rajan, asuttu rannikkoalue, meri ja laaja saaristo ovat ominaisia Pohjanmaan maakunnalle. Pohjanmaan uniikki maankohoamismaisema, jota on asutettu ja viljelty sekä maalla että merellä, ei ole saanut kulttuurimaisemakerroksellisuuttaan ainoastaan maankäytön yhteiskuntamuutosten johdosta, vaan maisemaan vaikuttaa vahvasti uudet maalueet ja maankohoamisen myötä muuttuneet luonto-olosuhteet. Näin ollen maankohoamisalueen kulttuurimaisemat ovat ainutlaatuinen identiteettiä luova tekijä.

Edellytys kulttuurimaisemien säilyttämiseksi ja kehittämiseksi on, että niitä käytetään aktiivisesti. Tämä koskee sekä rakennettua kulttuuriympäristöä että viljeltyä maisemaa. Ne vaativat käyttäjiä, hoitoa ja käyttöä.

Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä mainitaan, että maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt tulee turvata.

Valtakunnallinen kulttuuriympäristöstrategia

Valtioneuvosto teki maaliskuussa 2014 periaatepäätöksen vuosien 2014–2020 kulttuuriympäristöstrategiasta. Strategiassa kulttuuriympäristö määritellään näin: "Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ihmisen toiminnasta tai ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta syntyneitä ympäristöä. Kulttuuriympäristö pitää sisällään sekä aluekokonaisuuksia että yksittäisiä kohteita." Kulttuuriympäristöstrategiassa kulttuuriympäristö jaetaan kolmeen kategoriaan: kulttuurimaisema, rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäänne.

Pohjanmaan maakuntastrategia

Pohjanmaan maakuntastrategiaan sisältyy tavoite, että Pohjanmaalla vuonna 2040 on elävä kulttuuriympäristö. Rikas kulttuuriperintö on vahvuus maakunnan kilpailukykyä ajatellen. Pitkän tähtäimen tavoitteen "*Arvossapidetyt kulttuuriympäristöt, elävä kulttuuriperintö*" saavuttamiseksi on muotoiltu kolme toimenpidettä arvokkaiden kulttuuriympäristöjen säilyttämiseksi. Toimenpiteet ovat arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja kulttuurihistoriallisen rakennuskannan hoitamisen ja säilymisen edistäminen, merkittävästi maisemakuvaa muuttavien hankkeiden toteuttaminen niin, ettei niistä aiheudu suurta haittaa arvokkaille kulttuurimaisemille sekä kuntakohtaisten kult-

tuuriympäristöohjelmien laatiminen.

Valtakunnalliset kulttuuriympäristöt

Valtioneuvosto teki vuonna 1995 päätöksen yhteensä 156 valtakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta ja sen lähtökohtana oli maisemamaakuntajako. Näitä maisema-alueita inventoitiin uudestaan vuosina 2010–2014. Pohjanmaan maakunnan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet inventoitiin vuonna 2013. Pohjanmaalla on 13 tarkistettua maisema-aluetta, ja niitä käsitellään tällä hetkellä ympäristöministeriössä. Koska Valtioneuvosto ei ole tehnyt periaatepäätöstä inventoinnista, osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 ainoastaan ne seitsemän valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, jotka on osoitettu Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) päivitettiin vuonna 2009. Pohjanmaalla on yhteensä 89 aluetta ja kohdetta, joilla on tämä status.

Perinnebiotoopit

Perinnebiotoopit ovat perinteisen maanviljelyn kautta syntyneitä alueita. Ne ovat kulttuurivaihtuksen saaneita luontomaita, joissa on harjoitettu niittoa, tai niitä on käytetty laitumina. Pohjanmaalla esiintyvät perinnebiotoopit ovat merenrantaniittyjä ja rantalaitumia, mutta myös hakamaita, niittyjä, ketoja ja nummia löytyy. Perinteiset maanviljelymuodot, joita on harjoitettu pidemmän ajan, ovat luoneet uniikin lajiston omaavia perinnebiotooppeja. Viime vuosikymmenen ajan maanviljely on muuttunut voimakkaasti, mikä on johtanut usean perinnebiotoopin katoamiseen. Kulttuurihistoriallisia arvoja ja biologista monimuotoisuutta ajatellen on tärkeää, että perinnebiotooppeja ylläpidetään, hoidetaan ja kunnostetaan.

1990-luvun alussa valtion ympäristöhallinto ryhtyi kartoittamaan ja inventoimaan Suomen arvokkaita perinnebiotooppeja. Inventoinnin tulokset on esitetty alueellisissa perinnebiotooppiraporteissa. Valtakunnallisesti merkittävien perinnebiotooppien osalta kriteerinä on ollut, että perinteinen laiduntaminen tai niitto on kestänyt kauan, mieluiten yli 50 vuoden ajan, mikä on vaikuttanut monipuolisen niittokasvillisuuden kehittymiseen. Ollakseen seudullisesti arvokas biotooppi sitä on pitänyt laiduntaa perinteisesti tai melkein perinteisesti, mikä on tuottanut tyypillisen kasvillisuuden, jossa on usein monipuolinen lajisto. Osilla seudullisesti merkittävillä perinnebiotoopeilla on saatettu harjoittaa viljelyä.

Pohjanmaan osalta julkaistiin vuonna 2003 perinnebiotooppiraportti "*Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat*". Raportin mukaan Pohjanmaan maakunnassa on kolme kansallisesti merkittävää perinnebiotooppia ja 30 maakun-

nallisesti merkittävää perinnebiotooppia. Nämä sisältyvät Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030. Lisäksi raportti sisältää 95 perinnebiotooppia, jotka ovat paikallisesti merkittäviä.

Kansallisten perinnebiotooppien kokonaispinta-ala on 28,4 ha, ja maakunnallisesti merkittävien perinnebiotooppien kokonaispinta-ala on 318,1 ha.

Muinaisjäännökset

Museovirasto ylläpitää koko maata kattavaa muinaisjäännosrekisteriä ja vastaa mantereella sekä veden alla olevien muinaisjäännosten suojelusta. Jatkuvasti päivitetävässä muinaisjäännosrekisterissä on tietoa muinaisjäännosten sijainnista, tyypistä ja ajoituksesta. Esimerkkinä voi mainita, että tietoja löytyy yli 1800 vedenalaislöydystä, joista 740 on rauhoitettuja muinaisjäännoiksi.

Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit ovat:

Kunta	Kohde	Perinnebiotooppi	Pinta-ala (ha)
Korsnäs	Yttre Utstenarna	merenrantaniitty, metsälaidun	12,7
Kristiinankaupunki	Kiili	haka, keto, kallioketo	2,7
Mustasaari	Stora Långgraden	metsälaidun, keto, merenrantaniitty, nummi	13

Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit ovat:

Kunta	Kohde	Perinnebiotooppi	Pinta-ala (ha)
Isokyrö	Lepimaan haka	haka	1,1
Kaskinen	Sjöbobacken	haka, kallioketo, niitty	4,1
Korsnäs	Fjärdsbådan	metsälaidun, merenrantaniitty	4
	Åminnetin rantaniitty	merenrantaniitty, metsälaidun	10,6
	Röngrunden	merenrantaniitty	32
Kristiinankaupunki	Skaftungin laidun	haka, niitty	5,1
	Bodbackin laidun	haka, niitty	3,1
	Hartskatan rantalaidun	metsälaidun, järvenrantaniitty, haka, entinen pelto	8,2
	Byvikenin rantalaidun	haka, järvenrantaniitty, metsälaidun	3,1
	Tiilitehtaanmäki	niitty, kallioketo	18
	Jossfolkin niitty	niitty, kallioketo	1,4
	Heinolan laidun	niitty, kallioketo, metsälaidun	1,7
	Byvikenin rantahaka	haka	3,3
	Ingvesin niitty	niitty	1
Jaakkolan haka	haka, niitty, kallioketo	2	
Kruunupy	Sandkullan haka	haka	0,7
Luoto	Grisselörgrundet	merenrantaniitty	3,2
Mustasaari	Bodbackin yhteislaidun	keto, niitty, merenrantaniitty	7,3
	Långgrundin lammaslaidun	metsälaidun, merenrantaniitty, keto	70,6
	Sondasören	nummi, metsälaidun, merenrantaniitty	9
	Gloskäretin laidun	metsälaidun, haka, merenrantaniitty, niitty	4,2
	Åkerlundin haka	metsälaidun, haka, entinen pelto	4,2
Närpiö	Pjelaxfjärdenin rantaniitty	merenrantaniitty	21,8
	Strandbergin laidun	metsälaidun, merenrantaniitty, niitty	33,9
	Nässkatfjärdenin rantalaidun	metsälaidun, merenrantaniitty	4,3
	Storvikenin rantalaidun	merenrantaniitty, metsälaidun	8,9
Pietarsaari	Ådönin laitumet	metsälaidun, merenrantaniitty, niitty	22,3
Vöyri	Färholmen	merenrantaniitty, haka	10,2
	Lötetin rantaniitty	merenrantaniitty, metsälaidun	11,2
	Rexholmin rantalaidun	metsälaidun, niitty, merenrantaniitty	7,6

Muinaismuistolaki suojaa sekä maalla olevia että vedenalaisia muinaisjäänneksiä. Museovirasto yhteistyössä maakuntamuseoiden kanssa vastaa arkeologisen kulttuuriperinnön hoidosta Suomessa.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävät tielinjaukset

Pohjanmaan kautta kulkivat jo keskiajalla Pohjanmaan Rantatie ja Kyrönkankaan tie. Tiet johtivat Korsholman linnaan. Rantatie Ulvilasta Mustasaareen kulki rannikkokyläiden kautta jatkuen pohjoiseen Pohjanmaan Rantatienä Vähänkyrön, Vöyrin ja Oravaisten läpi. Rantatie Turusta Tornioon pitkin Pohjanlahden rannikkoa oli Ruotsin vallan aikana yksi kahdesta päätiestä Suomessa, toinen oli Turku–Viipuri-tie.

Kyrönkankaan (kesä)tie Ylä-Satakunnassa kulki Torkkolan kautta Ylistaroon ja nykyisellä Pohjanmaalla pitkin Kyrönjoen etelärantaa Isonkyrön kirkolle ja edelleen Vähäänkyröön ja Mustasaareen.

Pohjanmaan Rantatie ja Kyrönkankaan tie jäävät nykyisin paikoitellen uudempien teiden alle. Joillakin paikoin niitä käytetään kyläteinä, metsäteinä ja polkuina. Ne ovat vielä tunnettuja ja ovat pysyneet ihmisten tietoisuudessa. Osan vanhoista teistä on Liikennelaitos luokitellut museoteiksi ja -silloiksi. Nämä ovat Minnesbodsvägen Oravaisissa 1600-luvulta, Tuovilan kivilta vuodelta 1781 Mustasaareen, Nybro vuodelta 1842 Närpiössä ja Harrströmin silta vuodelta 1898 Korsnäsissä. Liikennevirasto on luokitellut myös Isossakyrössä olevan Perttilän riippusillan vuodelta 1910 museosillaksi. Kolpista Ahtävälle, Ahtävän kirkonkylän läpi, kulkee jo 1600-luvulla rakennettu tie. Vielä tänään tie noudattaa melkein samaa tielinjausta.

Vanhoja tielinjauksia pitkin, tai niiden lähetyviltilä, löytyy paljon sekä aineellista että aineetonta kulttuurihistoriaa. Nämä ovat tärkeitä reittejä matkailulinkeinolle ja sen kehittämiseksi.

Rakennusperinnön suojeleminen

Pohjanmaalla on myös useita rakennuksia, jotka on suojeltu rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010), kirkkolain (1054/1993), ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) ja Rautatiesopimuksen (1998) perusteella. Kirkkolinen rakennus, joka on rakennettu ennen vuotta 1917, on suojeltu kirkkolain nojalla, mutta lisäksi kirkkohallitus voi päättää uudempien kirkollisten rakennusten suojelemisesta. Pohjanmaalla on 38 rakennusta, jotka on suojeltu kirkkolain nojalla, ja yksi rakennus, joka on suojeltu ortodoksisesta kirkosta annetun lain nojalla. Maakunnassa on 36 rakennusperinnön suojelemisesta annetulla lailla suojeltua aluetta ja kohdetta. Lisäksi seitsemän rautatieasemaa/asema-aluetta on suojeltu Rautatiesopimuksella.

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040 varten on laajassa yhteistyössä laadittu myös kulttuuriympäristöä koskevia tavoitteita. Kaavaratkaisun tulee luoda mahdollisuudet kansainväliselle vahvan identiteetin alueelle, jossa alueen erityispiirteitä arvostetaan ja kehitetään, jotta Pohjanmaa olisi kilpailukykyinen alue. Turvallisen ja viihtyisän elinympäristön alue antaa mahdollisuuksia asukkaille voida hyvin, ja kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä alue tarjoaa hyvät elinympäristöt. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi maakunnan kulttuuriympäristöjä tulee identifioida, arvioida, hoitaa ja turvata.

Maakuntakaavan tähtäimenä on maankäytön kautta mahdollistaa kulttuuriympäristöjen säilyttäminen ja kehittäminen, samalla kun painotetaan niiden arvoa identiteettiä luovina ja tärkeinä elinympäristöinä.

Suunnitteluprosessi

Maakuntatasoiset kulttuuriympäristöt

Vuosina 2014–2015 Pohjanmaan liitto inventoi ja teki tarkistuksia Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 oleviin maakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin ja rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Selvitys sisältää päivityksen maakuntakaavassa olevista kulttuuriympäristöistä, jotka on osoitettu merkinnällä (ma) ”Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat alueet”. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitetut alueet pohjautuvat 1980-luvulla tehtyyn inventointiin.

Lisäksi selvitettiin alueita ja kohteita, jotka eivät sisälly Pohjanmaan maakuntakaavaan 2030, mutta jotka arvioinnin perusteella voidaan osoittaa olevan maakunnallisesti arvokasta kulttuuri- maisemaa tai rakennettua kulttuuriympäristöä. Nämä ovat alueita ja kohteita, jotka löytyvät Museoviraston tietokannasta tai Pohjanmaan liiton 1980-luvulta tehdystä kulttuuriympäristön inventoinnista tai joita on muulla tavoin nostettu esiin esimerkiksi kuntien toimesta.

Yhteensä inventointiin 209 aluetta, joista 110 on mukana Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030. Maakunnallisten kulttuuriympäristöjen päivittämisessä hyödynnettiin kansallisen kulttuuriympäristöstrategian kulttuuriympäristöjohtelua. Kulttuuriympäristöt jaettiin siis kulttuurimaisemiin ja rakennettuun kulttuuriympäristöön. Valintakriteereinä hyödynnettiin suurimmaksi osin samoja kriteerejä kuin kansallisten kulttuuriympäristöjen päivittämisessä.

Kulttuurimaiseman valintakriteerit

- Maisemarakenne ja kuinka kulttuurimaisema on kasvanut siitä
- Maakunnan ja maankäytön historiallinen kehitys ja kehityksen jatkumo
- Kulttuuripiirteiden edustavuus, harvinaisuus, alkuperäisyys ja miten hyvin piirteet ovat säilyneet
- Alueen elinvoimaisuus ja nykyinen toimivuus
- Maisemakuvan yhtenäisyys, harmonia ja tehokkuus
- Maisema-alue alueellisen erityispiirteen edustajana
- Häiriöt maisemassa sekä arvoja laskevat vaingot ja uhkatekijät

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen valintakriteerit

- Rakennukset, jotka ovat muokanneet fyysistä ympäristöä ja inspiroineet rakentamista maakuntatasolla
- Alkuperäiskunnossa säilyneet rakennukset/alueet suhteessa siihen, kuinka ne sijoittuvat maisemaan ja aluerakenteeseen
- Rakennukset/alueet, jotka edustavat ainutlaatuisia erikoispiirrettä kuten rakennustapaa
- Rakennukset/alueet, jotka ilmentävät historiallista elinkeinomuotoa, henkilöä tai tapahtumaa
- Tunnettujen arkkitehtien/rakennusmestareiden suunnittelemat rakennukset/alueet tai kokonaisuudet
- Alueet, joissa on yhtenäinen rakennuskanta, yhtenäinen asemakaava tai arkkitehtuurinen kokonaisuus
- Alueet, jossa on säilynyt vanhat rakenteet kuten tieverkko, pellot ja rakennusten perinteinen sijoitus maisemaan tai suhteessa toisiinsa
- Kulttuuriympäristökokonaisuuden uhkatekijät, kuten esim. uudisrakennukset tai ränsistyminen

Jokaiselle alueelle on laadittu kortti, jossa on lyhyt kuvaus ja valokuvia alueesta tai kohteesta. Kortit on kytketty digitaaliseen maakuntakaavaan, jotta kulttuuriympäristöstä voidaan saada helposti tietoa.

Pohjanmaan maakunnan kulttuuriympäristöjä on käsitelty yhteistyössä kyseessä olevien kuntien kanssa sekä viranomaisten ja organisaatioiden asiantuntijoiden kanssa. Kuntia pyydettiin käsittelemään päivitettyjä kulttuuriympäristöjä kunnalle sopivassa päätäntäelimessä. Seitsemän maakunnan kuntaa käsittelee päivitettyjä kulttuuriympäristöjä ja ilmoitti mielipiteensä. Nämä on huomioitu jatkotyössä.

Maakunnallisesti arvokkaat modernit kulttuuriympäristöt

Moderneja kulttuuriympäristöjä ei ole aiemmin inventoitu Pohjanmaalla. Moderneja kulttuuriympäristöjä koskeva inventointi ja selvitys laadittiin Pohjanmaan liiton tilaamana konsulttityönä syksyllä 2018. Selvitys käsittelee pääosin ajanjaksoa sotien jälkeiseltä 1940–50-lukujen jälleennrakennuskaudelta tähän päivään saakka. Selvitys tehtiin keräämällä tietoja olemassa olevista inventoinneista, tietokannoista, kartta- ja kuvaarkistoista, kuntien asiantuntijoilta ja asianomaisilta viranomaisilta sekä inventoimalla kohteita paikan päällä.

Maakunnallisesti arvokkaiden modernien kulttuuriympäristöjen inventoinnissa tarkasteltiin pääasiassa rakennusryhmiä ja aluekokonaisuuksia. Yksittäisistä rakennuksista arvotettiin vain erityisen arvokkaat ja harvinaiset.

Kohteet ja alueet arvotettiin valintaprosessissa kulttuurihistoriallisesta, rakennushistoriallisesta ja maisemallisesta näkökulmasta. Arvioinnissa hyödynnettiin ensisijaisesti Pohjanmaan museon rakennusinventoinneissa käyttämää arvotusta. Lisäksi otettiin huomioon valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) koskevat kriteerit ja laki rakennusperinnön suojelemisesta.

Selvitysraportti on saatavilla Pohjanmaan liiton verkkosivuilla, <https://www.obotnia.fi/alue-suunnittelu/pohjanmaan-maakuntakaava-2040/selvitykset/>.

Työhön osallistui Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Pohjanmaan museon, Pietarsaaren seudun, Vaasan seudun ja Suupohjan rannikkoseudun edustajia. Lisäksi Museovirasto pidettiin jatkuvasti ajan tasalla, joten sille annettiin mahdollisuus osallistua työhön.

Jokaiselle alueelle ja kohteelle on laadittu kortti, jossa on lyhyt kuvaus ja valokuvia alueesta tai kohteesta. Kortit on kytketty digitaaliseen maakuntakaavaan, jotta kulttuuriympäristöstä voidaan saada helposti tietoa.

Kaavaratkaisu

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristökohteet ja -alueet. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 olevat alueet siirretään maakuntakaavaehdotukseen, koska valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden käsittely on ympäristöministeriössä vielä tässä vaiheessa kesken. Siten jäljelle jää myös yksi alue, jonka status on valtakunnallisesti arvokas maisemanähtävyys.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) siirretään maakuntakaavaan Museoviraston päivitetyn ja valtioneuvoston 1.1.2010 päätöksellä voimaan astuneen inventoinnin mukaisesti.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan yhteensä 142 maakunnallisesti tärkeää kulttuuriympäristöä, joista 73 aluetta on uutta nykyiseen maakuntakaavaan verrattuna. Näistä 142 kulttuuriympäristöstä 98 on luokiteltu rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi ja 44 kulttuurimaisemaksi. Kahtena uutena teemana nostetaan esiin latomaisemat ja kesähuvila-alueet, jotka ovat Pohjanmaan maisemalle identiteettiä rakentavia ympäristöjä. Useimmat kulttuuriympäristöjen rajoituksista on tarkistettu. Osa niistä, joita ei enää ehdoteta kaavaan, on menettänyt puuttuvan hoidon vuoksi arvonsa täysin tai osittain. Osassa tapauksissa alueita on yhdistetty ja joidenkin ei ole nähty saavuttaneen maakuntatasoista tai seudullista arvoa, mutta ne voivat olla paikallisesti merkittäviä. Viisi aluetta siirtyy Pohjanmaan maakuntakaavasta 2030 samalla rajauksella kuin mikä niillä on RKY 1993:ssa, koska ympäristöministeriö ei ole käsitellyt vuonna 2013 tehtyä valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden inventointia, eikä asiasta ole valtioneuvoston päätöstä. Inventoinnissa näitä viittä aluetta on ehdotettu valtakunnallisesti merkittäviksi uudella rajauksella. Nämä alueet ovat Mustasaaren Valassaaret, Laihianjokilaakson kulttuurimaisema Kylänpään ja Ruton välillä Laihialla, Närpiönjoen kulttuurimaisema Närpiön keskustan pohjoispuolella, Purmon kirkonseutu Pedersöressä ja Kimon ruukin alue Vöyriellä.

Maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä täydennetään moderneilla kulttuuriympäristöillä. Esiin nostetaan kuusi teemaa: tanssipaviljongit, kivikoulut, mallialueet, kävelykadut, nuorisoseurantalot sekä kappelit ja seurakuntakodit. Kunkin teeman kohteet ja/tai alueet muodostavat ver-

koston. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan maakunnallisesti arvokkaina kulttuuriympäristöinä modernien kulttuuriympäristöjen teemaverkostot, sisältäen yhteensä 23 aluetta ja kohdetta sekä 14 yksittäistä aluetta ja kohdetta. Osa osoitetuista maakunnallisesti arvokkaista moderneista kulttuuriympäristöistä sisältyy valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rajaukseen (RKY 2009). Tämä johtuu siitä, että modernia kulttuuriiperintöä ei otettu huomioon, kun valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt määriteltiin.

Yleis- ja asemakaavoituksessa on usein tarpeen tarkentaa alueiden rajauksia, kun kaavataso tarkentuu. Oleellisia muutoksia täytyy perustella ja ottaa esiin viranomaisten neuvonpidoissa. Kaikilla kaavatasoilla on tärkeää huolehtia siitä, etteivät ratkaisut ole ristiriidassa kulttuuriympäristöjen erityispiirteiden ja arvojen kanssa.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan kaikki muinaismuistot, jotka tällä hetkellä ovat Museoviraston rekisterissä. Maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa tulee muinaismuistolain mukaan huomioida kiinteät muinaismuistot. Näistä saa tietoa Museoviraston ylläpitämästä ja päivittämästä muinaismuistorekisteristä. Jotta kansallinen kulttuuriiperintö voidaan säilyttää, tärkein tavoite on suojella muinaismuistoja. Ne voivat myös olla kiinnostavia vierailukohteita ja alueen identiteettiä luovia tekijöitä.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan kolme valtakunnallisesti merkittävää perinnebiotooppia ja 30 maakunnallisesti merkittävää perinnebiotooppia.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan vanhat tielinjaukset Rantatie ja Kyrönkaan tie sekä Kolppi-Ähtävän vanha tielinja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä tielinjoina.

Kunta	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)	Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt: rakennettu kulttuuriympäristö (Rk), kulttuurimaisema (Km)
Isokyrö		Isonkyrön vanha ja uusi kirkko	Orisbergin kulttuurimaisema (Km)
		Orisbergin ruukinalue	Pukkilansaari (Rk)
		Perttilänmäki ja Napuen taistelutanner	Isonkyrön keskusta (Rk)
Kaskinen		Kaskisten ruutukaava-alue	
		Sälgrundin majakka, luotsiasema ja Laxhamn	
Korsnäs	Harrströmin kylä ja kalasatama	Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret / Svettgrund	Moikkipään paviljonkialue (Rk)
		Harrströmin kalasatama ja kylä	Bjurbäck-Taklaxin latomaisema (Km)
		Korsnäsin kirkko ja pappila	Korsnäsin kaivosalue (Rk)
		Moikkipään kalasatama	Harrströmin kulttuurimaisema (Km)
			Kirkonkyläntien miljö (Rk)
Kristinankaupunki	Härkmeri	Butsbackenin kyläasutus	Korsbäckin kulttuurimaisema (Km)
		Siipyyn kylä ja Kiilin kalasatama	Isojoen kulttuurimaisema (Km)
		Kristiinankaupungin ruutukaava-alue	Lapväärtin kirkko ympäristöineen (Rk)
		Carlson huvila	Skatan (Rk)
		Yttergrundin majakka- ja luotsiyhdyskunta	Leppäsalmi (Rk)
			Tiilitehtaanmäki (Km)
			Jåfsbacken (Rk)
			Sårbacken (Rk)
			Tiukanjokilaakson kulttuurimaisema (Km)
			Lapväärtin keskustan pihapiirit (Rk)
			Högholmen ja Hemgrundet (Rk)
			Lapväärtin koulu (Rk)
			Lapväärtin nuorisoseurantalo (Rk)
Kruunupyö		Kruunupyönn kirkko ympäristöineen ja Torgaren pappila	Kruunupyönn kulttuurimaisema (Km)
		Kruunupyönn reservikomppania	Alavetelin kulttuurimaisema (Km)
		Alavetelin kirkko	Haavisto (Rk)
		Tastin kylä	Nabba (Km)
		Teerijärven kirkko ja pappila	Småbönders (Km)
			Sandbackan parantola (Rk)
	Kaitåsen (Km)		

Kunta	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)	Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt: rakennettu kulttuuriympäristö (Rk), kulttuurimaisema (Km)
			Emet Folkpark (Rk)
			Entinen Småböndersin koulu (Rk)
Laihia		Laihian kirkko	Laihian- ja Tuovilanjoen kulttuurimaisema (Km)
		Laihian jokivarren pohjalais-talot	Jokikylän asutus (Rk)
			Laihianjokilaakson kulttuurimaisema Kylänpää-Ruto (Km) RKY 1993)
			Kirkonkylän koulu (Rk)
			Kylänpään koulu (Rk)
Luoto		Öuranin kalasatama	Viss (Rk)
		Luodon kirkon ympäristöineen	Västerbyn (Rk)
			Finnäs (Km)
			Kaptensbacken (Rk)
			Kackur (Rk)
			Lilla Lysarholmen (Rk)
			Luodon seurakuntakoti (Rk)
Maalahti	Maalahdenjoen kulttuurimaisema	Bergön satamat ja saaristolä	Petolahden kirkkoympäristö (Rk)
		Pohjanmaan teollisuuden kartanot / Åminneborg	Mamrelund (Rk)
		Brännön kylä	Bockörenin satama (Rk)
		Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret / Rönnskär luotsisaari, Lillsanden, Rönnskär majakkasaari, Strömmingsbådan	Velkmossenin latomaisema (Km)
		Maalahden kirkko ja pappila	Bygdegården (Rk)
		Söderfjärdenin viljely- ja kylämaisema	Petolahden nuorisoseurantalo (Rk)
		Åminnen kalasatama	Maalahden kirkkokoti (Rk)
Mustasaari	Björköby ja Svedjehamn	Pohjanmaan teollisuuden kartanot / Grönvik	Sommarösundin kulttuurimaisema (Km)
	Maalahdenjoen kulttuurimaisema	Björkön kylämaisema	Södra Vallgrundin kulttuurimaisema (Km)
	Kyrönjoen kulttuurimaisema	Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret / Norrskär, Valsörarna, Yttre Uddskär, Ritgrund, Ensten	Norra Vallgrundin satama (Rk)
	Söderfjärden	Museosilta / Tuovilan silta	Taloryhmä Karperössä (Rk)
		Raippaluodon kylä ja kalasatama	Koskön kyläraitti (Rk)
		Moippevägenin kiviaidat	Västerhankmonkulttuurimaisema (Km)

Kunta	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)	Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt: rakennettu kulttuuriympäristö (Rk), kulttuurimaisema (Km)
		Söderfjärdenin viljely- ja kylämaisema	Österhankmon kulttuurimaisema (Km)
			Laihian- ja Tuovilanjoen kulttuurimaisema (Km)
			Tölbyn-Sulvan-Munsmo kulttuurimaisema (Km)
			Kunin kulttuurimaisema (Km)
			Bolot (Rk)
			Norra Vallgrundin latomaisema (Km)
			Valassaaret (Km) (RKY 1993)
			Raippaluodon silta (Rk)
Närpiö		Pohjanmaan teollisuuden kartanot / Benvik	Närpiönjoen kulttuurimaisema, keskustan eteläpuolella (Km)
		Adolf Fredrikin postitie	Verkansin venevaja-alue (Rk)
		Museosilta / Nybro	Velkmossenin latomaisema (Km)
		Närpiön kirkko ja kirkkotallit	Märigrundin kalastuspaikka (Rk)
			Gåshällanin kalastuspaikka ja luotsiasema (Rk)
			Norrnäs (Rk)
			Näpnäsin tanssipaviljonki (Rk)
			Fagerö Folkpark (Rk)
Pedersöre		Pännäisten rautatieasema	Näsibacka (Rk)
		Ähtävän kirkko ja pappilat	Tarvosin, Gästgivarsin ja Hanstenin taloryhmät (Rk)
		Purmon kirkonmäki	Ähtävän kirkonseutu
		Laamannintalo ja Östensön koulukoti	Lillby (Rk)
		Lappforsin kyläasutus ja Heiden taloryhmä	Lappforsin kylä ja Högkullbackenin taloryhmä (Rk)
		Lassfolkin ja Härmälän taloryhmät	Kiisk (Km)
		Starabyn kylä	Lepplax-Södö (Km)
		Storsandsundin kyläasutus	Fors-Gers (Km)
			Styrmans (Km)
			Purmon kirkonseutu (Km) (RKY 1993)
Pietarsaari		Leppäluodon sikuritehdas ja rautatieasema-alue	Permo (Rk)

Kunta	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)	Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt: rakennettu kulttuuriympäristö (Rk), kulttuurimaisema (Km)
		Kråkholman asuinalue	Myllymäki (Rk)
		Pietarsaaren vanha satama	Läntelä (Rk)
		Pietarsaaren historiallinen keskusta	Vestersundinkylä (Km)
		Pietarsaaren rautatieasemanseutu	Fäboda (Km)
		Mässkärin majakka- ja luotsiyhdyskunta	Hällören (Rk)
		Pohjoisnummen puukaupunginosa ja Strengbergin tupakatehdas	Vanha sairaala (Rk)
		Pedersören kirkko ja Kirkkoranta	Ristikarin asuntomessualue (Rk)
		Rosenlundin pappila	Pietarsaaren kävelykatu (Rk)
		Östanlidin parantola	Johanneksen kappeli (Rk)
			Itänummi (Rk)
			Liikerakennus, Kauppiaankatu 8 (Rk)
			Rivitaloalue, Permo (Rk)
Uusikaarlepyy		Pohjanmaan teollisuuden kartanot / Kiitola, Juthbacka, Keppo	Grisselöreninkalasadama ja mökkiasutus (Rk)
		Munsalan kirkko ja pappila	Sokaluodonnauha-asutus (Rk)
		Uudenkaarlepyyn historiallinen keskusta	Uudenkaarlepyyn keskusta (Rk)
		Uudenkaarlepyyn seminaari ja Seminaarikatu	Lapuanjoenalajuoksun kulttuurimaisema (Km)
		Skrivarsin raittiasutus	Monånkylä (Km)
		Socklothällanin majakka- ja luotsiyhdyskunta	Källmossen (Km)
		Stubbenin majakkayhdyskunta	Kovjoenasema (Rk)
		Topeliuksen lapsuudenkoti Kuddnäs	Österby (Km)
Vaasa	Vanhan Vaasan kulttuurimaisema	Palosaaren satama-, telakka- ja tehdasalue	Norra Grundfjärden ja Vanhan Vaasan hautausmaa (Km)
	Kyrönjoen kulttuurimaisema	Suomen Sokerin Vaasan tehdas asuinalueineen	Östergränden ja Sundomin pappila (Rk)
	Söderfjärden	Vanha Vaasa ja Mustasaaren kirkko	Asevelikylä (Rk)
		Höstveden raitti	Västervikin ja Gerbyn kulttuurimaisemat (Km)
		Vähänkyrön kirkonmäki, Kirkkosaari ja pappila	Vikinga ja Palosaari (Rk)
		Huutoniemen kirkko	Kapsäkki (Rk)
		Merikaarron myllykosket, jokivarsiasutus ja Kolkin kartano	Bodfladan ja Strömsö (Rk)

Kunta	Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 1995)	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009)	Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt: rakennettu kulttuuriympäristö (Rk), kulttuurimaisema (Km)
		Strömbergin teollisuus- ja asuinalue	Bengtsskär-Revlarna (Km)
		Söderfjärdenin viljely- ja kylämaisema	Tammikartanon alue (Rk)
		Vaasan Vanha hautausmaa	Hietalahti (Rk)
		Vaasan rautatieasema	Vaskiluodon vanhat kesähuvilat (Rk)
		Vaasan tarkka-ampujakasarmit	Huutoniemen sairaala-alue (Rk)
		Vaasan keskuspuistikot ja palokadut	Vanhan Vaasan kulttuurimaisema, eteläinen osa (Km)
		Vaasan rantapuistovyöhyke julkisine rakennuksineen ja Vaasan Höyrymylly	Vaasan kävelykeskusta (Rk)
		Vaskiluodon rautatieasema-alue	Suvilahden asuntomessualue (Rk)
			Uuden hautausmaan siunauskappeli (Rk)
			Hietalahden kerrostalot, rivitalot ja kansakoulu (Rk)
			Ammattiopisto (Rk)
			Gerbyn ekologinen asemakaava (Rk)
			Palosaaren oppilaitokset (Rk)
			Malmöntalo (Rk)
			Peipponen (Rk)
		Suvilahti (Rk)	
Vöyri	Vöyrin jokilaakson kulttuurimaisema	Kimon ruukki ja Oravaisten tehdasyhdyskunta	Keskustan ja kirkonseudun asutusryhmät, Oravainen (Rk)
		Klemetsin taloryhmä	Eljasus (Rk)
		Oravaisten kirkko ja hautausmaa	Solstrandin asutusryhmä (Rk)
		Oravaisten taistelutanner ja Minnestodsintie	Kärklaxin ja Falisan välinen raitiasutus (Rk)
		Rekipellon kyläasutus	Strandby (Rk)
		Vöyrin kirkko ja kirkkoseutu	Kirkonmäen ja Kyrkofladanin ympäristö (Rk)
		Tottesundin virkatalo	Kalapään asutusryhmät (Rk)
			Öyrinranta (Rk)
			Österby (Km)
			Kaitsor (Rk)
			Kälax (Km)
			Oravaisten tanssipaviljonki (Rk)
		Årvasgården (Rk)	
		Oravais församlingshem (Rk)	

Kaavamerkinnot ja suunnittelumääräykset

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Valtioneuvoston päätös 1995)

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja maisemanähtävyydet maaseudulla (valtioneuvoston päätös 1995).

Suunnittelumääräys: Jos alueelle osoitetaan aluevarausmerkintä, se määrittelee ensisijaisen maankäyttömuodon alueella. Alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

Tarkemmassa suunnittelussa sekä rakentamisessa tulee ottaa huomioon maisema-alue ja maisemanähtävyys kokonaisuutena sekä sen erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus siten, että siihen liittyvät arvot turvataan ja aluetta voidaan kehittää.

Tavoitteena tulee olla, että alueen pellot säilyvät avoimina ja maanviljelykäytössä sekä että metsiä hoidetaan. Rakennuspaikkoja ei maa- ja metsätalouden tarpeita lukuun ottamatta tule suunnitella sijoitettavaksi yhtenäisille peltoalueille.

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY2009)

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueita, teitä ja kohteita (RKY 2009). Pienialaiset alueet osoitetaan kohdemerkinnällä.

Suunnittelumääräys: Jos alueelle osoitetaan aluevarausmerkintä, se määrittelee ensisijaisen maankäyttömuodon alueella. Alueiden käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

Tarkemmassa suunnittelussa sekä rakentamisessa tulee ottaa huomioon rakennettu kulttuuriympäristö kokonaisuutena, sen erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus siten, että siihen liittyvät arvot turvataan ja aluetta voidaan kehittää.

Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat ja rakennetut kulttuuriympäristöt. Pienialaiset alueet osoitetaan kohdemerkinnällä.

Suunnittelumääräys: Jos alueelle osoitetaan aluevarausmerkintä, se määrittelee ensisijaisen maankäyttömuodon alueella. Alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

Pedersöre, Styrmans. Kuva: Christine Bonn.

Tarkemmassa suunnittelussa sekä rakentamisessa tulee ottaa huomioon kulttuuriympäristö kokonaisuutena sekä sen erityispiirteet ja ajallinen kerroksellisuus siten, että siihen liittyvät arvot turvataan ja aluetta voidaan kehittää.

Tavoitteena tulee olla, että alueen pellot säilyvät avoimina ja maanviljelykäytössä sekä että metsiä hoidetaan. Rakennuspaikkoja ei maa- ja metsätalouden tarpeita lukuun ottamatta tule suunnitella sijoitettavaksi yhtenäisille peltoalueille.

■ Muinaismuistolailta suojeltu muinaisjään- nöskehde

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan muinaismuistolain (295/1963) nojalla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjään-
nöksiä.

Suojelumääräys: Muinaisjään-
nöksiin vaikuttavasta maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelusta tulee neuvotella museoviranomaisen kanssa. Määräys koskee kaikkia kiinteitä muinaisjään-
nöksiä, myös niitä, joita ei vielä ole viety Museoviraston muinaisjään-
nösrekisteriin.

Suunnittelumääräys: Maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa muinaisjään-
nösalueella on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luonnonarvot.

● Perinnebiotooppi

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut perinnebiotoopit.

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään kulttuurivaikutteisten luonnonarvojen ja biologisen monimuotoisuuden säilymistä alueella. Alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

**Suunnittelu-
suositus:** Alueelle tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelma.

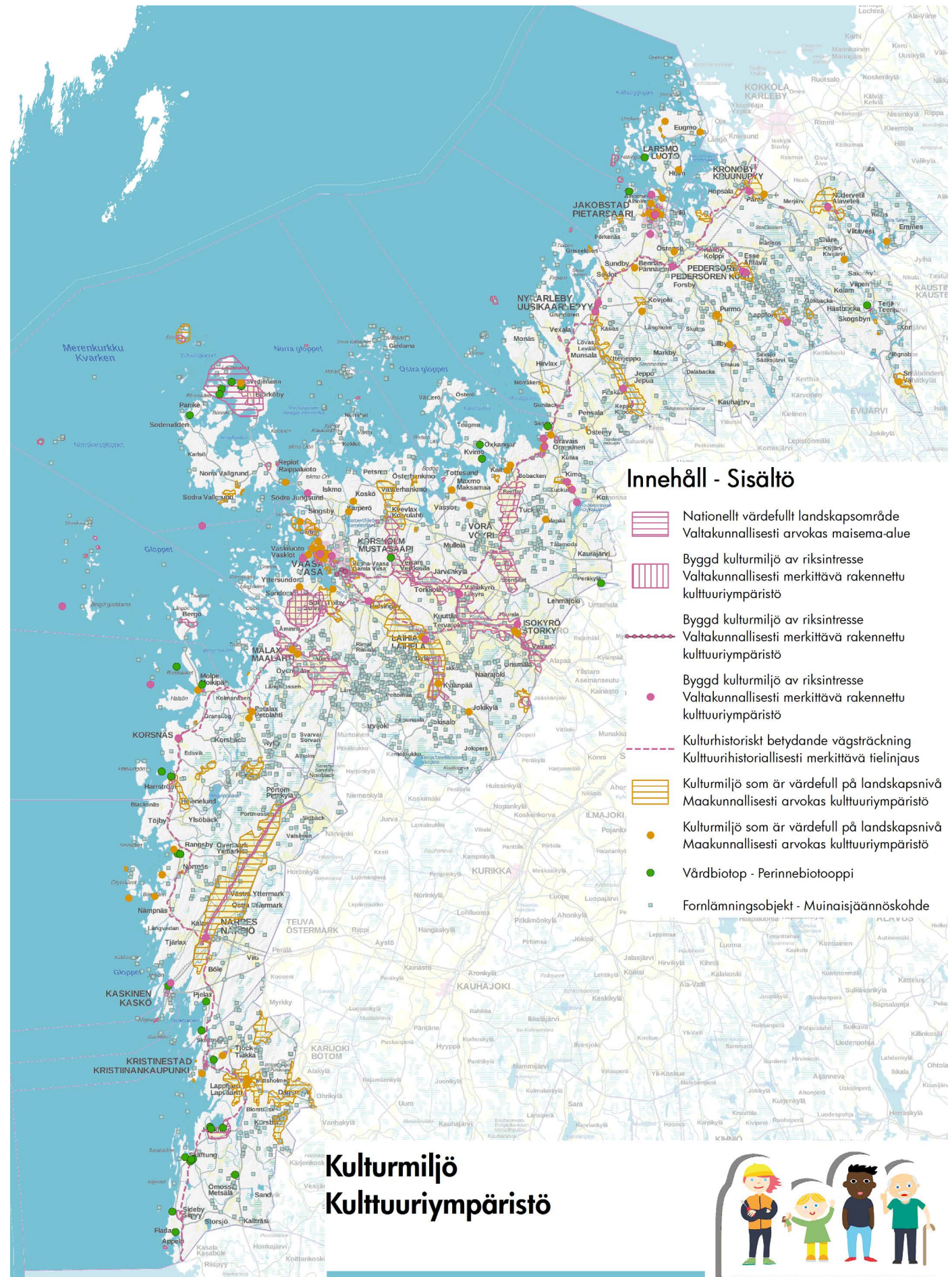
----- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä tielinjaus

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Liikenneviraston kulttuuriarvokohteiksi nimeämiä museoteitä sekä muita kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaita tielinjauksia. Nämä ovat Rantatie ja Kyrönkankaan tie sekä Kolpin ja Ähtävän välisen tien vanha linjaus.

Suunnittelumääräys: Maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida tielinjauksen maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot. Mahdollisuudet käyttää historiallista reittiä matkailun ja virkistyksen edistämiseen tulee huomioida.

Luoto, Kapténs. Kuva: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

- Nationellt värdefullt landskapsområde
Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
- Byggd kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Byggd kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Byggd kulturmiljö av riksintresse
Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
- Kulturhistoriskt betydande vägsträckning
Kulttuurihistoriallisesti merkittävä tielinjaus
- Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- Kulturmiljö som är värdefull på landskapsnivå
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- Värdbiotop - Perinnebiotooppi
- Fornlämningsobjekt - Muinaisjäännöskohde

Kulturmiljö Kultuuriympäristö

Ditt Sinun

ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjarkarta: Maanmittauslaitoksen maastokarto 05/2015.

6.10 ALKUTUOTANTO POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Vuonna 2016 5,7 % Pohjanmaan työpaikoista oli alkutuotannossa, kun koko maan vastaava luku oli 3,3 %. Alkutuotanto on siis verrattain tärkeässä roolissa Pohjanmaan elinkeinoelämässä. Alkutuotannosta maa- ja metsätaloudella, kalastuksella, kasvihuoneviljelyllä, turkistarhauksella, karjankasvatuksella sekä maa-aineisten ja kalliokivaineisten otolla on suorat vaikutukset maankäyttöön seudullisella tasolla.

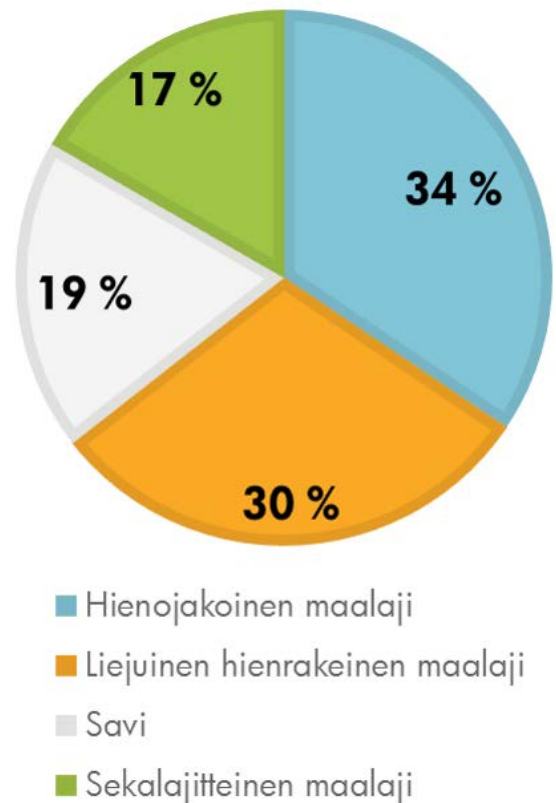
Maanviljely

Pohjanmaan viljelty pinta-ala on n. 138 000 ha, joka vastaa noin 18 %:a maakunnan kokonaismaapinta-alasta. Koko maan vastaava luku on 8 %. Pohjanmaan viljelysmaat muodostavat 6,1 % koko maan viljelystä pinta-alasta. Rehuviljaa viljellään kolmasosalla Pohjanmaan pelloista, ja 24 %:a pelloista käytetään laitumina ja 14 % on kaurapeltoja. Sekä laitumien että rehun pinta-alat ovat tärkeitä, sillä karjan kasvatusta on merkittävää Pohjanmaalla. Pinta-alasta 6 %:lla viljellään kevätkuivaa ja yhtä suuri on pinta-ala jota käytetään luonnonhoitopeltoina. Perunaa viljellään 2,5 %:lla pelloista, ja näistä 63 % sijaitsee Kristiinankaupungissa. (LUKEN tilastot vuodelta 2017) Maanviljelysmaan tarve säilyy maakunnassa vaikka tilojen määrä pienenee. Vuosien 2000 ja 2013 välillä viljelymaiden pinta-ala kasvoi Pohjanmaalla niukalla prosentilla.

Metsätalous

Suomen ja Pohjanmaan metsät kasvavat enemmän kuin koskaan aikaisemmin Suomen itsenäisyyden aikana. Pohjanmaalla metsätalousalueita on noin 561 000 ha, mikä on noin 72 % maakunnan kokonaispinta-alasta. Vastaava koko maata koskeva luku on 89 %. Pohjanmaan metsistä 83 % kasvaa kankailla ja 17 % soilla. Suot ovat useimmiten ojitettu. Metsätalousalueista yksityisessä omistuksessa on 88 %. Uusimman valtakunnan metsien 11. inventoinnin (VMI 11) mukaan Pohjanmaalla puuston kokonaistilavuus on 63,2 miljoonaa m³, mikä on 2,7 % Suomen 2 356 miljoonan m³:n kokonaispuuvarannosta.

Pohjanmaalla kasvu on 3,1 miljoonaa m³/vuosi, mikä vastaa 2,9 %:ia valtakunnallisesta kasvusta. Pohjanmaan puunjalostusteollisuus käytti vuonna 2013 yhteensä 3,9 miljoonaa m³ kotimaista puutavaraa, kun taas Pohjanmaan metsänhakuut olivat 2,1 miljoonaa m³. Biotaloussektori suunnittelee uusia investointeja, jotka johtava suurempaan puutavaran käyttöön maassamme. Pohjanmaalla on mahdollisuuksia lisätä hakkuita, mutta on myös suuri kapasiteetti hyödynnettävää energiapuuta. (Metsäkeskus, 2016).

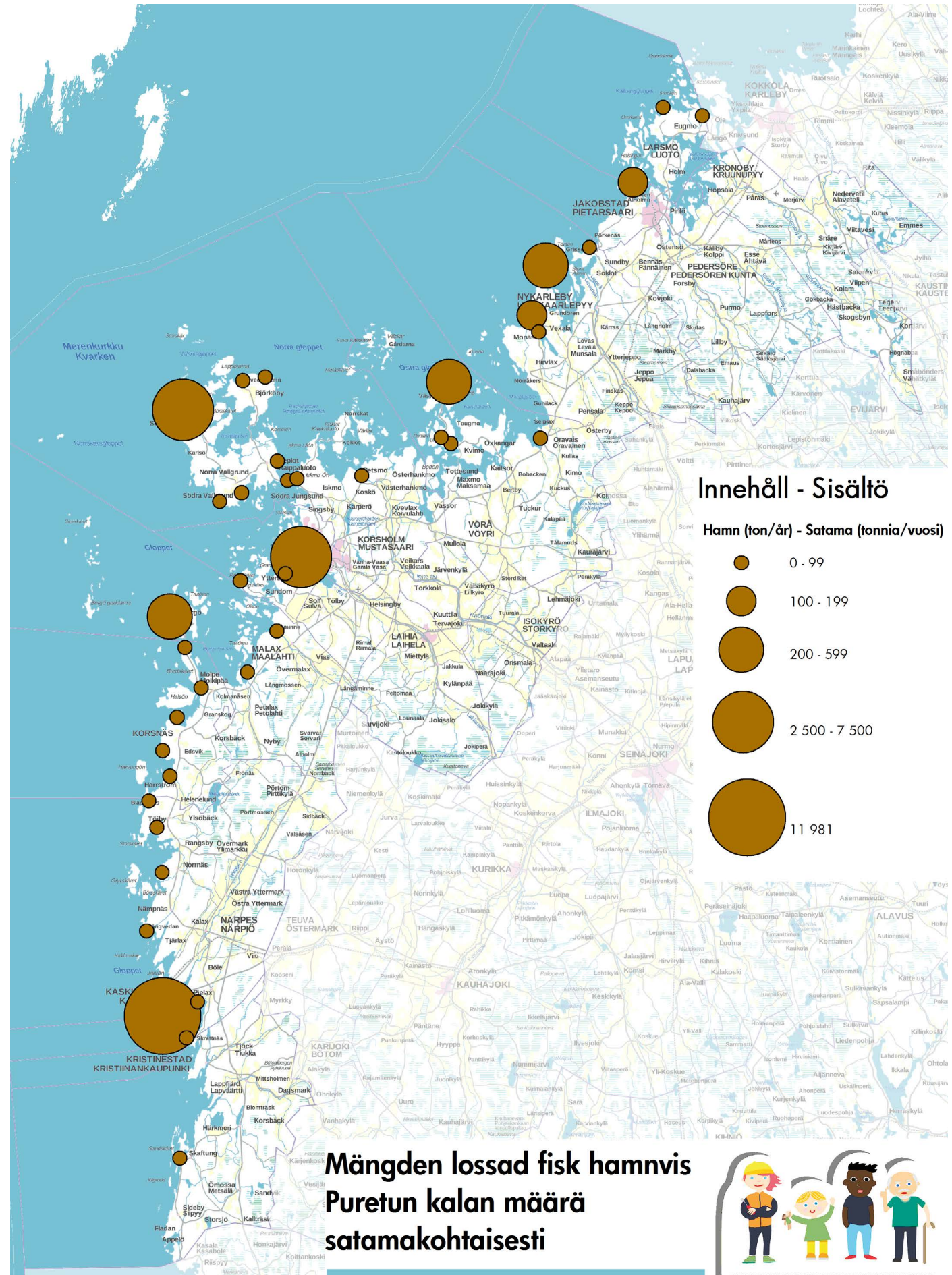
Pohjanmaan peltoalueet koostuvat suurelta osin vanhasta merenpohjasta, joka on paljastunut maannousun myötä. Kuvio näyttää maaperän jakauman yhtenäisillä peltoalueilla Geologisen tutkimuskeskuksen (GTK) maaperäkartan mukaan mittakaavassa 1:200 000.

Kalastus

Pohjanmaalla kalastuksella on iso merkitys katsottaessa sitä valtakunnan tasolla. Lähes 30 % merellä kalastavista suomalaisista ammattikalastajista ovat pohjalaisia. Noin 145 000 tonnin vuosisaaliista 14 000 tonnia pyydytetään Pohjanmaalla. Saaliit ovat pääosin silakkaa, siikaa ja ahventa, mutta viime vuosina myös muita lajeja kuten norssia ja lahnaa on pyydytetty merkittäviä määriä. Maan toiseksi suurin kalasatama, Ådskär, sijaitsee Kaskisissa.

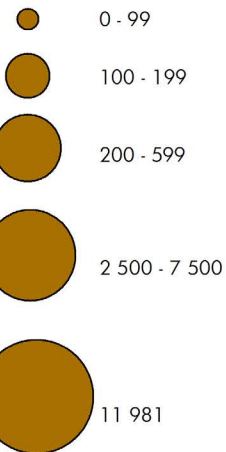
Vapaa-ajankalastuksella on suuri merkitys Pohjanmaan kalataloudelle. Pohjalaisten vapaa-ajan kalastajien vuosisaaliit ovat n. 24 000 tonnia. Kalasaaliit, ja etenkin ahventen ja haukien määrä, joita pyydetään vapaa-ajankalastuksessa ja kotitarpeita varten, ovat jopa ammattikalastajien saalista suurempia. Monelle Pohjanmaalla kalastus on tärkeä vapaa-ajanharrastus, virkistysmuoto ja omavaraistalouden lähde. Vapaa-ajankalastus luokitellaan Suomessa tärkeimmäksi luontoharrastukseksi.

Suomessa kasvatetaan n. 14 400 tonnia ruokakalaa. Tästä määrästä kaksi kolmasosaa tuotetaan merellä, ja tästä n. 40 % tuotetaan Saaristomerellä. Tavallisin kala on kirjolohi siian ollessa toiseksi tavallisin. Myös nieriää, taimenta ja kuuhaa kasvatetaan. Vesiviljelyä pidetään yhtenä

Innehåll - Sisältö

Hamn (ton/år) - Satama (tonnia/vuosi)

Mängden lossad fisk hamnvis Puretun kalan määrä satamakohtaisesti

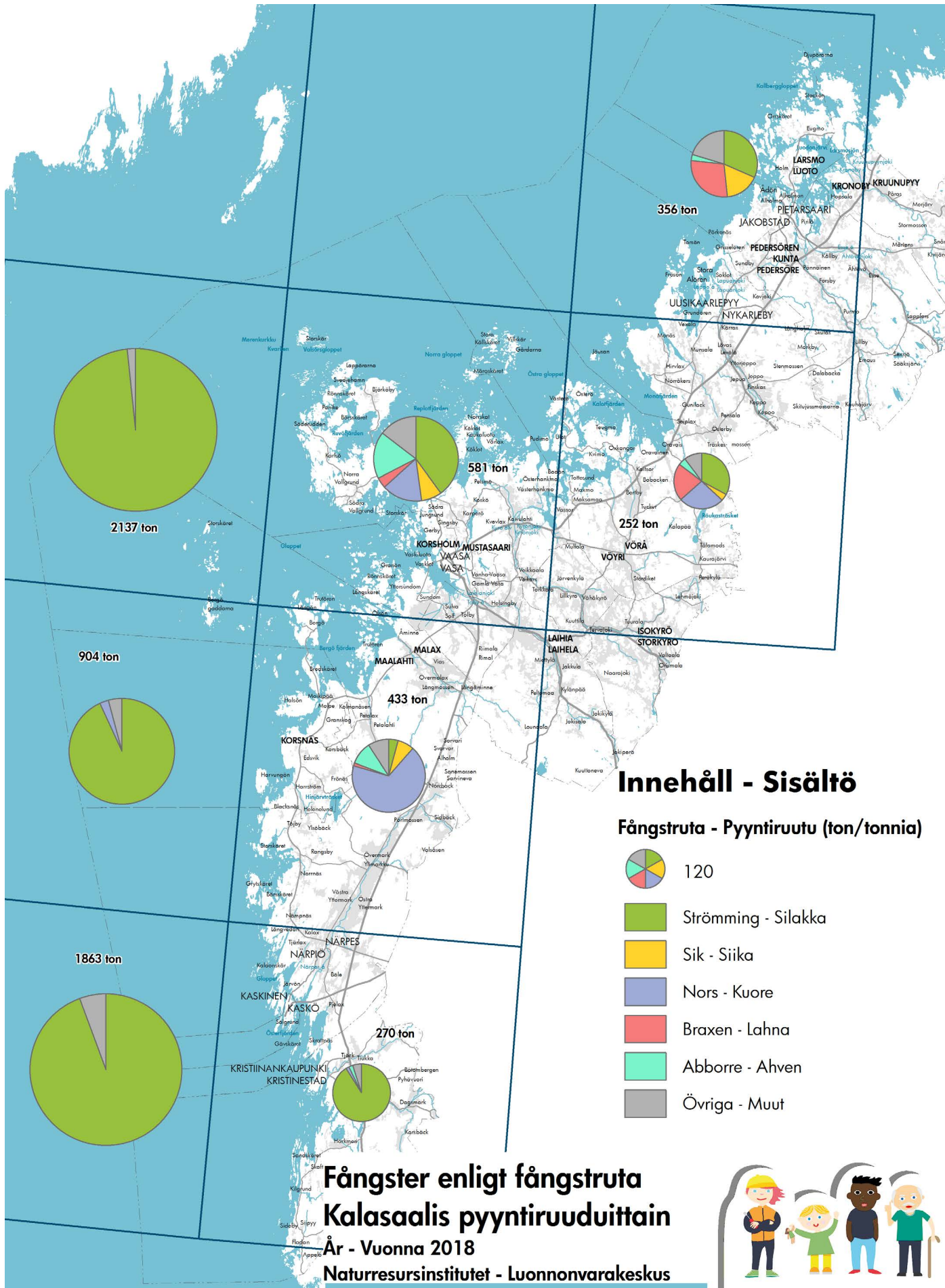

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäterverkets terrängkarta 05/2015.
Pohj kartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

0 5 10 20 30 km

Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

kestävimpänä menetelmänä eläinperäisen proteiinin tuottamiseksi. Kalat pystyvät tehokkaammin hyödyntämään ravintoaineita verrattuna maalla eläviin eläimiin. Sama koskee vesikasveja ja levää, joiden tuotantokapasiteetti on moninkertainen maalla kasvaviin kasveihin verrattuna. Kansallisessa strategiassa on vesiviljelyalueiden sijoittamiseksi asetettu tavoite, että ne tule ohjata sopiville alueille ajatellen vesialueiden luonnonsuojelua ja muuta käyttöä. (Tiedot on saatu Lukesta ja Österbottens fiskarförbundet ja ovat vuodesta 2017.)

Kasvihuoneviljely

Pohjanmaalla harjoitetaan kasvihuoneviljelyä 177 hehtaarin alalla, joka vastaa 29 %:ia maan kasvihuoneviljelyyn käytetystä kokonaispinta-alasta. Suurin keskittymä on Närpiössä, jossa kasvihuoneviljelyn ala on 92 ha. Pohjanmaalla kasvihuoneviljely jakautuu 282 kasvihuoneyritykselle, joista 138 sijaitsee Närpiössä. 90 % Pohjanmaan kasvihuonepinta-alasta käytetään tomaatin ja kurkun tuotantoon. Tomaatteja viljellään 68 ha:n alalla, ja tuotanto vastaa 29,1 miljoonaa kiloa, joka on 72 % koko maan tomaattituotannosta. Kurkkuja viljellään 37 ha:n

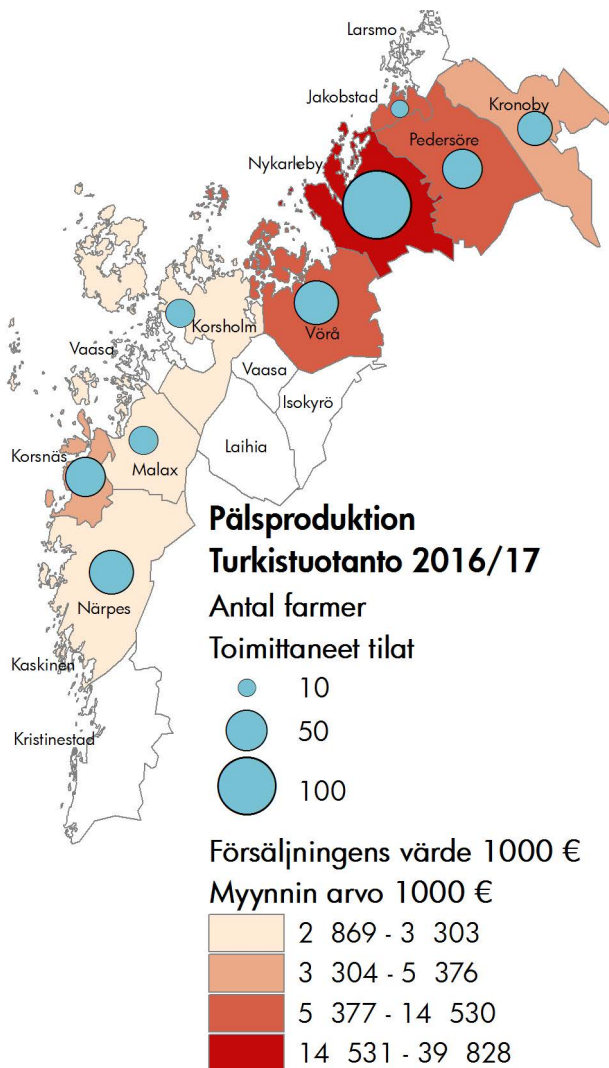
alalla, ja tuotanto vastaa 26,8 miljoonaa kiloa, joka on 69 % koko maan kurkkujen tuotannosta. Muita Pohjanmaan kasvihuoneissa tuotettuja kasveja ovat mm. paprika ja ruukkuvihannekset. (ÖSP, 2017)

Tällä hetkellä kasvihuone-elinkeino on muutosprosessissa, mikä mm. johtaa tuotannon keskittämiseen suurempiin viljely-yksikköihin. Tämä tarkoittaa sitä, että tarvitaan sekä uusia tuotantorakennuksia että nykyisten laajentamista. Pienempiä käytöstä poistettuja kasvihuoneita voidaan käyttää uusiin tarkoituksiin.

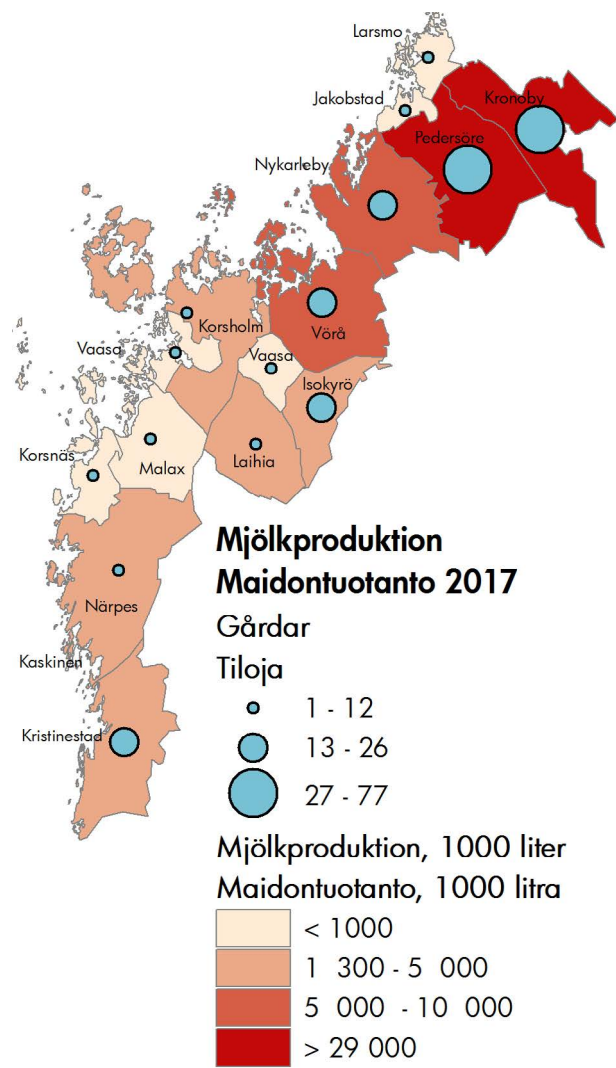
Kasvihuone-elinkeinolle tärkeitä ovat hyvä vesi- ja energiahuolto sekä toimiva logistiikka. Kasvihuoneviljelysten biojätettä voitaisiin käyttää tehokkaammin.

Turkistarhaus

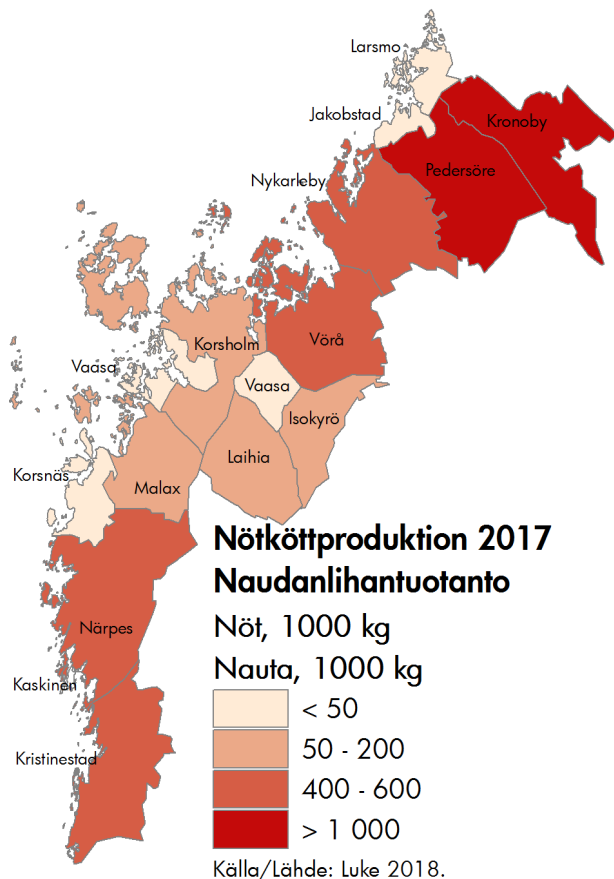
Pohjanmaalla turkistarhaus muodostaa puolet maan kokonaismyynnistä. Kaudella 2016/2017 nahanmyynnin arvo oli 99 miljoonaa euroa. Eniten on turkistarhausta maakunnan pohjoisosissa: Uudessakaarlepyyssä, Pedersöressä, Vöyrillä, Pietarsaaressa ja Kruunupyysä. Mutta myös

Turkistuotanto ja sen arvo Pohjanmaalla.

Maidontuotanto Pohjanmaalla.

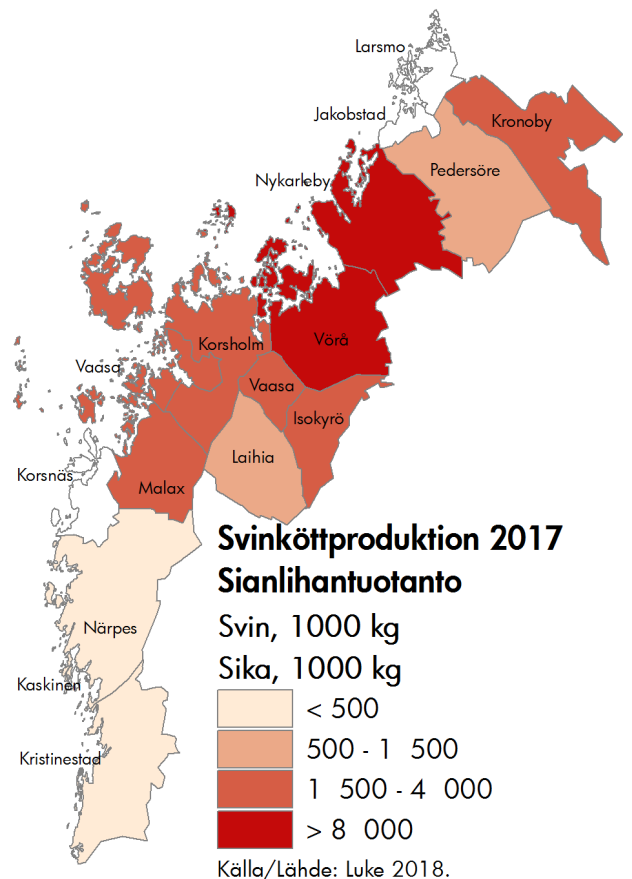
Naudantuotanto Pohjanmaalla.

Korsnäsin, Närpiön, Maalahden ja Mustasaaren kunnissa on monia tarhoja. Uudessakaarlepyyssä elinkeino on kaikista kattavin. Kunnassa oli vuonna 2018 reilut 140 tarhaa, joiden liikevaihto oli 40 miljoonaa euroa. (ProFur, 2018.) Rehukeittäjiä on Kruunupyyn, Pedersören, Uudessakaarlepyyn, Korsnäsin ja Närpiön kunnissa.

Turkistarhauksen liikevaihto vaihtelee vuosittain ja on hyvin riippuvainen maailmanmarkkinoista. Maallamme on ketunnahkojen osalta suuri osuus maailmanmarkkinoista, ja siksi kettutarhauksen oletetaan kasvavan tasaisesti. Minkin nahkojen osalta suomalainen markkinaosuus on pienempi, ja siksi minkkien tarhauksella on kasvumahdollisuuksia.

Karjankasvatus

Pohjanmaan maidon tuotanto on n. 100 miljoonaa litraa, mikä vastaa 4,3 %:a maan kokonaistuotannosta. Vuonna 2017 Pohjanmaan lihan tuotanto on n. 5,3 miljoonaa kiloa, mikä vastaa 6,2 %:a maan kokonaistuotannosta. Yli puolet maakunnan maidon ja lihan tuotantotiloista sijaitsee Pedersören ja Kruunupyyn kunnissa. Pohjanmaan sianlihatuotanto on n. 33 miljoonaa kiloa, mikä vastaa 18,1 %:a maan kokonaistuotannosta. Maakunnan sianlihantuotannosta yli puolet sijaitsee Uudessakaarlepyyssä ja Vöyryllä. (Luke, 2017.) Koska Pohjanmaan osuus maan väestöstä on 3,3 %, maidon, naudan ja sianlihan tuotanto on valtakunnallisesti katsottuna merkittävää.

Sianlihantuotanto Pohjanmaalla.

Eläintilat ovat kasvaneet, mutta niiden lukumäärä on pienentynyt, ja tämä trendi jatkuu. Viljelysmaan tarve jatkuu.

Maa- ja kallioaineisten otto

Suomessa käytetään vuosittain yhteensä n. 100 miljoonaa tonnia kiviainesta. Suomessa kiviainesten käyttö voidaan yksinkertaistettuna jakaa seuraavalla tavalla:

- ▶ tienrakentaminen n. 50 %
- ▶ asfaltti n. 10 %
- ▶ betonituotteet n. 10 %
- ▶ rakennukset n. 15 %

Hiekka- ja soraesiintymät jakautuvat suhteellisen tasaisesti koko maassa, mutta niiden käyttö on keskittynyt kasvualueille. Muu maankäyttö voi rajoittaa hiekan ja soran ottoa yhdessä sen toisiasian kanssa, että korkealuokkaiset maa-ainesiintymät ja tärkeät pohjavesialueet sijaitsevat samalla alueella.

Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueidenkäytön suunnittelun tavoitteena on mm. edistää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja toimivan kilpailun kehittymistä, ja 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa tulee erityistä huomiota kiinnittää maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tulee luoda edellytykset elinkeinotoiminnan kehittämiseksi. Alueidenkäytön suunnittelussa tulee huolehtia maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden säilymisestä. Myös luonnonvarojen kestävä käyttöä tulee edistää.

Pohjanmaan ilmastostrategia 2040

Yksi Pohjanmaan ilmastostrategian 2040 pää-tavoitteista on ilmastoälykäs maaseutu. Tavoite sisältää mm. seuraavat teemat, jotka koskevat peruselinkeinoja: helposti saatavissa oleva tieto ilmastosuositusten mukaisesta maa- ja metsätaloudesta, kasvava lähiruoan osuus ja lisääntyvä puun käyttö.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka

EU:n yhteisellä maatalouspolitiikalla pyritään kehittämään yhteisön maataloustuotantoa tasapainoisesti ottamalla huomioon ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin ja edistämällä maaseutualueiden hyvinvointia. Maataloustuotteita tulee tuottaa niin, että ne kattavat markkinoiden tarpeen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma eli maaseutuohjelma on keskeisin väline maatalouden uudistamisessa ja maaseudun kehittämisessä. Maaseutuohjelman avulla tähdätään elinvoimaisen maaseudun säilymiseen, ympäristön tilan paranemiseen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestäväan käyttöön. Yksityiskohtaisempi tavoite on luonnon monimuotoisuuden lisääntyminen sekä vesistöjen ja maatalouskäytössä olevan maaperän tilan paraneminen.

Kehittämisohjelman kolme strategista painopistettä on:

- ▶ Edistetään biotaloutta ja sen osana maataloutta harjoitetaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla.
- ▶ Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja ja parannetaan työllisyyttä kehittämällä yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yritysten verkostoitumista.
- ▶ Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua.

Maisemanhoidon ja kulttuurimaisemien ylläpitämisen kannalta elinvoimainen ja aktiivinen maatalous on tärkeä.

Suomen kansallinen metsästrategia 2025

Metsästrategian visio on "Metsien kestävä hoito ja käyttö on kasvavan hyvinvoinnin lähde". Visioon pohjautuen on metsäpoliittisessa selonteos-asetettu strategisiksi päämääriksi: 1. Suomi

on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille, 2. Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat ja 3. Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä. Strategian toimeenpano edellyttää toimenpiteitä, joiden toteuttamisella tavoitellaan nykyistä parempia edellytyksiä metsäalan tuotaman hyvinvoinnin kasvattamiseksi sekä taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden turvaamiseksi. Metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana biotalous-, energia ja ilmasto- sekä biodiversiteettistrategioiden toteuttamista.

Biotalous on yksi niistä tekijöistä, jotka parantavat Suomen metsätalouden kilpailukykyä tulevaisuudessa. Biotalous luo uusia tuotteita, tarjoaa uusia työpaikkoja ja liittyy vahvasti metsäalaan. Kansallinen metsästrategia tukee biotalousstrategian toteuttamista. Suomen tavoitteena on tulla biotalouden edelläkävijäksi EU:n alueella.

Pohjanmaan metsäohjelma 2016-2020

Pohjanmaan metsäohjelma laadittiin kansallisen strategian pohjalta. Alueellisen metsäohjelman kolme päätavoitetta ovat yhtenevät kansallisen metsästrategian päätavoitteiden kanssa. Pohjanmaan metsästrategia priorisoi seuraavia toimenpiteitä:

- ▶ Hakuukertymä nostetaan korkeimmalle kestäväälle hakuutasolle.
- ▶ Metsätilakoon kasvattamista ja sukupolvenvaihdosten helpottamista edistetään.
- ▶ Metsäsektorilla toimivien yritysten kehittämistä ja tukemista jatketaan.
- ▶ Luonnonhoidon huomioon ottaminen varmistetaan ja metsien käyttöä virkistyksessä, luontomatkailussa ja uusiutuvien ekosysteemipalvelujen raaka-ainelähteenä lisätään.

Metsäohjelman tavoitteena on metsäasioiden huomioiminen maakuntakaavoituksessa sekä metsätalouden yhteensovittaminen yhdyskuntasuunnittelun ja muiden elinkeinojen kanssa.

EU:n kalastuspolitiikka ja kansallinen kalankasvatust strategia

EU:n kalatalouspolitiikka nostaa vesiviljelyn esiin painopisteenalueena. Vesiviljelyn tulisi olla ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä elinkeino. Jäsenmaita veloitetaan laatimaan kansallisia kalankasvatuststrategioita sekä kuvaamaan kalastuselinkeinoon edellytyksiä parantavia toimenpiteitä.

Suomen vesiviljelystrategiassa 2022 on asetettu tavoitteeksi luoda kilpailukykyiset toimintaedellytykset, jotka tukevat ja tekevät mahdolliseksi ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisesti kestävä kalankasvatuksen kasvun ja kehityksen. Tätä tarkoitusta varten tarvitaan sopivia alueita aja-

tellen muuta vesialueiden käyttöä ja elinkeinon jatkuvuutta. Kasvun tulisi tapahtua sopusoinnussa koskien niitä vaatimuksia, joita veden laadulle ja muille ympäristötavoitteille on asetettu.

Maakuntakaavan tavoitteet

Maakuntakaava pyrkii alueidenkäytöllä edistämään elinkeinoelämää niin taajamissa kuin maaseudulla ja samalla pyrkii turvaamaan luonnon resurssien kestäväää käyttöä.

Kaavaprosessi ja kaavaratkaisu

Peruselinkeinojen selvittämisessä käytettiin saatavilla olevaa materiaalia, asiantuntijoiden tietoutta sekä kartta-analyysijä. Kaavaratkaisu laadittiin yhdessä etujärjestöjen ja viranomaisten edustajista koostuvan teemaryhmän kanssa.

Seudullisesti merkittävät peltoalueet

On tärkeä, että viljavat ja yhtenäiset pellot säilytetään viljelytarkoituksessa. Maisemanhoidon ja kulttuurimaisemien ylläpitämisen kannalta elinvoimainen ja aktiivinen maatalous on tärkeää. Maantieteellisten analyysien avulla tunnistettiin yli 100 ha:n yhtenäiset peltoalueet ja peltokuviot. Peltoalue muodostuu useasta peltokuvioista, kun taas peltokuvio on yhtenäinen viljelyalue, joka voi koostua useasta lohkokosta ja sillä voi siten olla useampi maanomistaja. Uudenmaan liitto on yhdessä asiantuntijoiden kanssa laatinut mallin, jota käytettiin. Yhteenvedo vaiheista käytettäessä "Uudenmaan mallia":

- ▶ 1. Peltokuviot haetaan Maanmittauslaitoksen maastokartasta 1: 100 000.
- ▶ 2. Alle 20 hehtaarin peltokuviot rajataan ulkopuolelle, koska pienemmät alueet johtavat korkeampiin tuotantokustannuksiin.
- ▶ 3. Alle 300 m:n päässä toisistaan sijaitsevat yli 20 ha peltokuviot rajataan kuuluviksi samaan peltoalueeseen, koska suuremmat etäisyydet peltokuvioiden välillä johtavat korkeampiin kuljetuskustannuksiin.
- ▶ 4. Vaiheessa 3 muodostettavat peltoalueet tai alle 100 ha:n suuruiset yksittäiset peltokuviot poistetaan, koska viljely suuremmilla pinta-aloilla on tuotantotehokkaampaa.

Analyysin lopputuloksena on kokonaisuus, joka koostuu osittain yksittäisistä vähintään 100 ha:n suuruista peltokuvioista ja osittain vähintään 100 ha:n peltoalueista, jotka muodostuvat vähintään 20 ha:n peltokuvioista sijaiten korkeintaan 300 metrin etäisyydellä toisistaan.

Maanmittauslaitoksen maastokartan 1:100 000 mukaan Pohjanmaalla on yhteensä 150 652 hehtaaria peltomaata. Analyysi osoittaa, että 132 005 ha, eli 87,6 % kaikesta peltomaasta, voidaan katsoa kuuluvan yhtenäisiin peltoalueisiin ja että niillä tätä kautta on seudullinen merkitys.

Etujärjestöjen ja muiden asiantuntijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa ilmeni, että maanviljelyelinkeinoja ja sen kehitystä ajatellen ei ole tarpeellista omalla merkinnällä osoittaa peltoalueita Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040. Mahdollisuuksien mukaan mitään muuta maankäyttöä ei ole osoitettu viljaville ja yhtenäisille peltoalueille, ja nämä on huomioitu erityisesti rajattaessa taajamatoimintojen alueita (A).

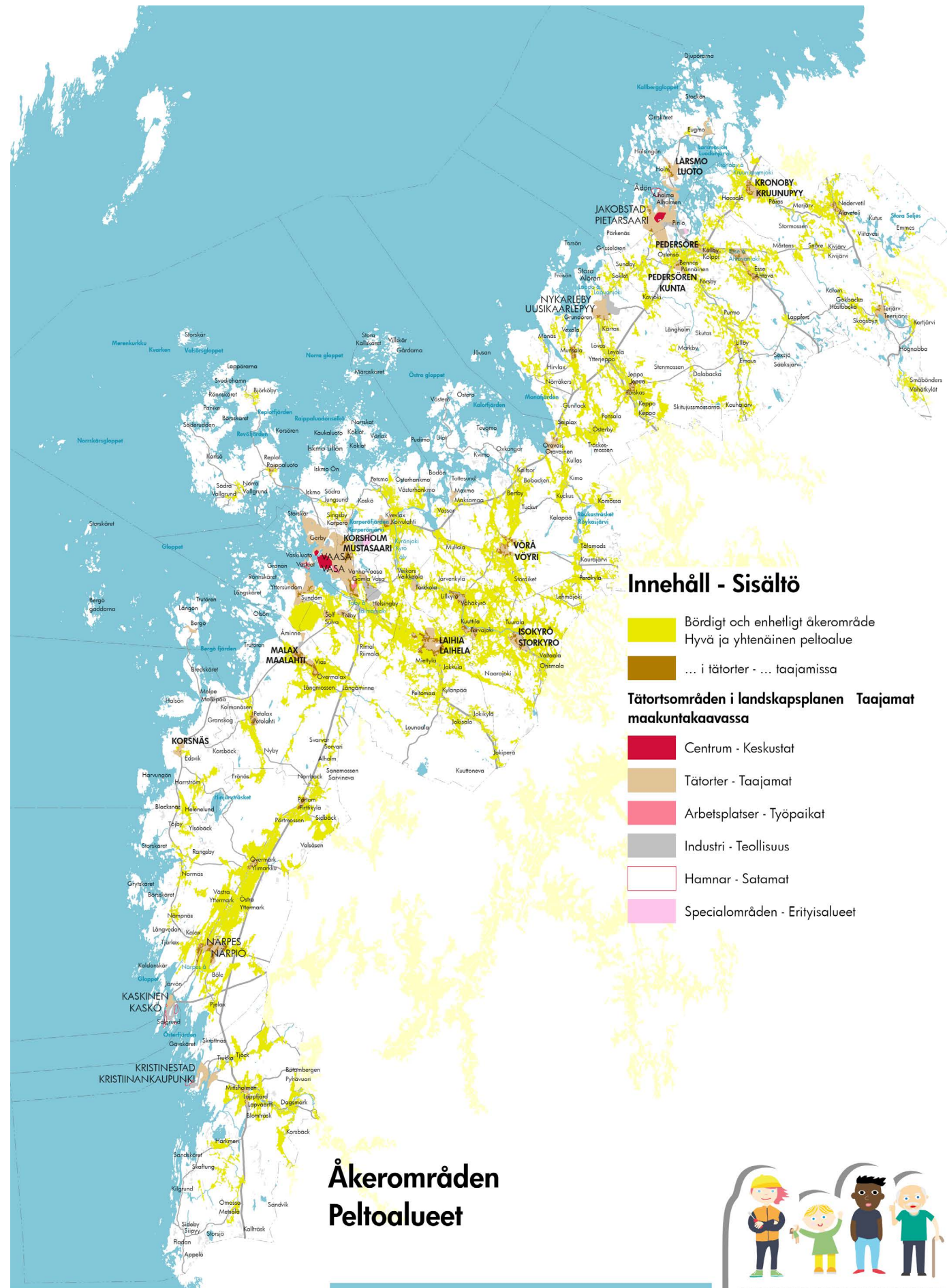
Seudullisesti merkittävät metsätalousalueet

Valtakunnallisten maankäyttötavoitteiden mukaan metsätalouden kannalta merkittävät yhtenäiset metsäalueet tulee säilyttää. Yhtenäiset metsäalueet ovat tärkeitä metsätaloudelle ja virkistykseen ja on tärkeää, että eläimistöä ja kasvillisuutta varten turvataan riittävästi metsäisiä luonnon alueita.

Laajojen metsäalueiden yksilöimiseksi tehtiin kartta-analyysi. Pohjanmaalla 12 metsäaluetta on pinta-alaltaan yli 10 000 ha, 28 aluetta on 5000–10 000 ha:n suuruista ja 99 aluetta 1000–5000 ha:n suuruista. Viheraluerakennetta koskevassa luvussa menetelmää kuvataan tarkemmin, ja sivulta löytyy taulukko suurimmista metsäalueista. "Laajat metsäalueet" -teemakartalle piirrettiin voimalinjojen ja teiden yhteystarpeet sekä tuulivoima-alueet, koska toteutuessaan nämä vaikuttavat metsätalouden toimintaedellytyksiin. Metsätaloudelle on tärkeää myös alempi tieverkosto.

Kruunupyy, Småbönders. Kuva: Christine Bonn.

Innehåll - Sisältö

 Bördigt och enhetligt åkerområde
Hyvä ja yhtenäinen peltoalue

 ... i tätorter - ... taajamissa

Tätortsområden i landskapsplanen Taajamat maakuntakaavassa

 Centrum - Keskustat

 Tätorter - Taajamat

 Arbetsplatser - Työpaikat

 Industri - Teollisuus

 Hamnar - Satamat

 Specialområden - Erityisalueet

Åkerområden Peltoalueet

Ditt Sinun

ÖSTEBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

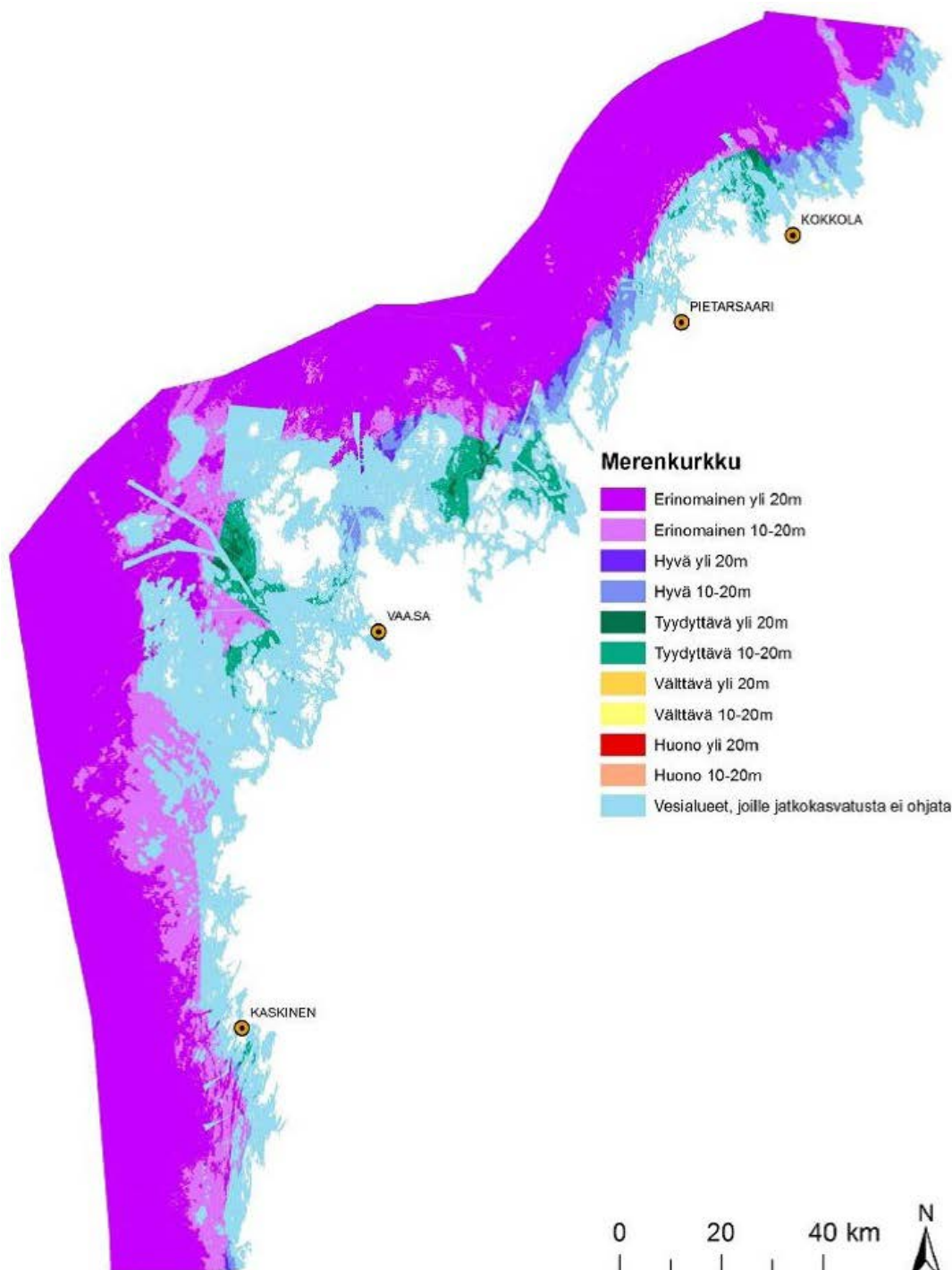
Etujärjestöjen ja muiden asiantuntijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa ilmeni, että metsätaloutta ja sen kehitystä ajatellen Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 ei ole tarpeellista osoittaa metsäalueita omalla merkinnällä. Laajat metsäalueet tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon toteutettaessa eri yhteystarpeita, jotta voidaan minimoida riskit pirstoutumiselle.

Kalatalous

Meri, sisäjärvet ja muut vesistöt muodostavat suuren potentiaalin siniselle biotaloudelle. Suurin mahdollisuus lisätä kalatuotantoa katsotaan olevan vesiviljelyssä. Koska Pohjanmaan vesistöissä on suuri kalavaranto, voi myös kalasaalis kasvaa ja monipuolistua. Kalastuksessa lienee

pääosin kyse kalasaaliin arvon kasvattamisesta. Tämä koskee ennen kaikkea ruokakalatuotantoa, mutta myös kalan käyttöä rehutuotannossa, biopolttoaineena ja käsityötuotteissa. Paikallisen kalakannan parempi ja tehokkaampi hyödyntäminen on myös Suomen biotalousstrategian mukaista. Pitkä rannikko mataline merialueineen muodostaa suuren yhtenäisen ja tärkeän alueen rannikon läheiselle kalastukselle. Tämä antaa hyvät edellytykset vakaalle ammattikalastukselle Pohjanmaalla.

Pohjanmaan rannikko lahtineen, kluuvijärvineen ja muine mataline vesialueineen tarjoaa alueita, joissa on hyvät olosuhteet monien kalalajien kudulle ja poikastuotannolle. Rannikolla on usei-

Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma osoittaa parhaimmat alueet uusille kalankasvatustiluksille (Maa- ja metsätalousministeriö 2014).

ta tärkeitä kutualueita muun muassa ahvenelle, havelle, kuhalle ja norssille sekä merialueita, jotka sopivat merellä kutevalle siialle ja silakalle. Tärkeimmät alueet kalojen kudulle ja poikastuotannolle ovat maakunnan jokisuut. Pitkin rannikkoa sijaitsevat kutu- ja poikasalueet ovat edellytys kestäväälle kalastukselle maakunnassa.

Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä LUKEn ja ympäristöministeriön kanssa laatinut kansallisen strategian vesiviljelytoimintojen sijoitukselle. Strategian tavoitteista selviää, että ruokakalatuotanto merialueilla tulee ohjata alueille niin, ettei ympäristön ja veden laatu heikkene. Nykyisiä tuotantolaitoksia on myös keskitettävä suuremmiksi yksiköiksi kannattavuuden parantamiseksi ja eri toimintojen ristiriitojen ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Strategiassa todetaan myös, että avoimet merialueet ja tuulivoimapaistot merialueilla ovat sopivia tuotantoalueita tulevaisuudessa, mikä sinällään myös vaatii teknisten ratkaisujen kehittämistä. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 ei osoiteta alueita kalankasvatukselle. Merialueelle sijoitettavien uusien kalankasvatustilojen sijoituspaikat ja toteutus tulee ratkaista yksityiskohtaisempien selvitysten ja ympäristöluvan perusteella.

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 antaa hyvät edellytykset kalataloudelle mm. osoittamalla maakuntakaavassa riittävän määrän kalasatamia, joissa on tarvittava infrastruktuuri. Näitä kalasatamia tulee kehittää, ja niille tulee antaa aikaisempaa paremmat mahdollisuudet kalatalouden kehittämiseksi (katso kappale kalasatamista).

Suomessa on käynnistetty kolmen merialuesuunnitelman laatiminen. Suunnitelmat tulee olla hyväksytyinä vuonna 2021. Pohjoiselle Selkäme-

relle, Merenkurkkuun ja Peränmerelle laaditaan merialuesuunnitelma yhteistyössä Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntaliittojen kanssa. Kalastus ja vesiviljely sisältyvät yhtenä teemana merialuesuunnitelmaan.

Kasvihuone-elinkeino ja sen aluetarve

Taajamien ulkopuolelle sijoittuvilla kasvihuoneilla on harvoin seudullista merkitystä ja ne sijaitsevat usein yksityisellä maalla. Kasvihuoneiviljelyllä ei myöskään ole merkittäviä haittavaikutuksia muulle maankäytölle. Turkistarhauksen kannalta keinovalaistuja kasvihuoneita ei tulisi kuitenkaan sijoittaa turkistarhojen lähelle. Etujärjestöjen ja muiden asiantuntijoiden kanssa käydyt keskustelut johtivat siihen, ettei kasvihuone-elinkeinoa osoiteta omalla kaavamerkinnällä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040, poikkeuksena taajamanläheiset tuotantoyksiköt, jotka osoitetaan teollisuus- ja varastoalueiden merkinnällä.

Turkistarhaus ja sen aluetarve

Mahdollisten uusien potentiaalisten turkistarhausalueiden osoittamiseksi hyödynnettiin ei-analyysiä. Ei-analyysillä poistettiin sellaiset alueet, jotka eivät sovellu turkistarhaukselle tai jotka sijaitsevat liian lähellä esim. asutusta.

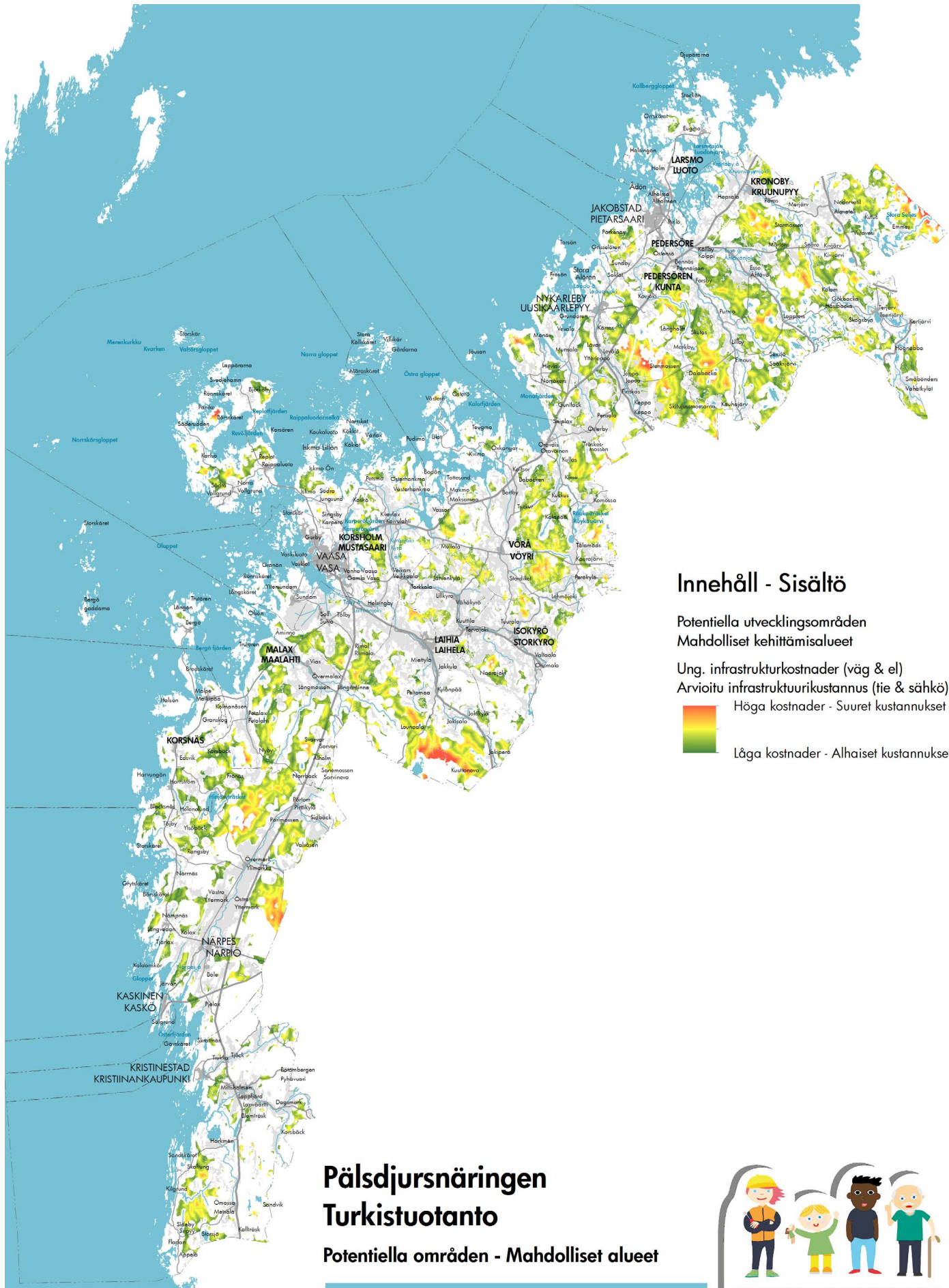
Ei-analyysissä huomioonotettu maankäyttö:

Asutut alueet:

- ▶ asuin-, vapaa-ajan- ja julkisten rakennusten ympärille tehtiin 750 metrin levyinen puskurivyöhyke
- ▶ teollisuus- ja varstorakennukset
- ▶ Kasvihuoneet; 10 000-20 000 m²:n suuristen kasvihuoneiden ympärille tehtiin 500 metrin levyinen puskurivyöhyke, 20 000-30 000 m²:n suuristen kasvihuoneiden ympärille tehtiin 750 metrin levyinen puskurivyöhy-

Närpiö. Kuva: Christine Bonn

Innehåll - Sisältö

Potentiella utvecklingsområden
Mahdolliset kehittämisalueet

Ung. infrastrukturkostnader (väg & el)
Arvioitu infrastruktuuri kustannus (tie & sähkö)

Höga kostnader - Suuret kustannukset

Låga kostnader - Alhaiset kustannukset

Pälldjursnärigen Turkistuotanto

Potentiella områden - Mahdolliset alueet

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokarta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

ke ja yli 30 000 m²:n suuruisten kasvihuoneiden ympärille tehtiin 1000 metrin levyinen puskurivyöhyke. (Konstljus & Pältdjur, YA 2011.)

Suojellut alueet:

- ▶ Natura-alueet
- ▶ Luonnonsuojelualueet
- ▶ Pohjavesialueet
- ▶ Muinaismuistoalueet
- ▶ Kulttuuriympäristöt
- ▶ Arvokkaat moreenimuodostumat

Muu maankäyttö

- ▶ Lentokentät ja niiden melualueet, joissa raja-arvo on 55 dB
- ▶ Rautatiet ja niiden melualueet, joissa raja-arvo on 55 dB
- ▶ Maa- ja kalliokiviaineisten ottopaikat ja niiden melualueet, joissa raja-arvo on 55 dB
- ▶ Ampumaradat ja niiden melualueet, joissa raja-arvo on 55 dB
- ▶ Puistot ja virkistysalueet. Maakuntakaavaan osoitettuihin virkistysalueisiin ja kohteisiin on annettu 1000 metrin puskurialue.
- ▶ Liikennealueet ja tiet
- ▶ Hautausmaat
- ▶ Kaatopaikat
- ▶ Suurjännitejohdot
- ▶ Yhtenäiset peltoalueet
- ▶ Maakuntakaavan tuulivoima-alueille sekä muille rakennetuille ja suunnitelluille tuulivoimaloille annettiin 750 metrin puskurialue.

Maasto

- ▶ Vesistöt: meri, järvet ja joet, joihin on 300 metrin etäisyys
- ▶ Tulva-alueet, joilla tulva toistuu vähintään kerran 100 vuodessa
- ▶ Meritulvat tai korkea merenpinta, eli alueet jotka sijaitsevat alle 2 metriä mpy. Viimeisimmän tutkimuksen mukaan merenpinnan taso voi Pohjanmaalla tulevaisuudessa vaihdella 2 metriä.
- ▶ Avoimet ja vaikeasti saavutettavat suot
- ▶ Alueet, jossa maaston kaltevuus on yli 5 astetta
- ▶ Paljaat kalliot
- ▶ Saaret, joihin ei ole tieyhteyttä

Ei-analyysissa käytetty karttamateriaali haettiin Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta, Suomen ympäristökeskuksen avoimesta datasta sekä Pohjanmaan maakuntakaavasta 2030. Meluanalyysit tehtiin omana kartta-analyysinä. Katso tarkemmat tiedot Hiljaiset alueet luvusta.

Ei-analyysin tulokset yhdistettiin infrastruktuurin kustannuksia koskevaan analyysiin, jotta löydetäisiin kustannustehokkaimmat perustamispaikat turkistarhausalueiden sijoittumiselle. Analyysissa huomioitiin läheisyys teihin ja sähköön. Etäisyyttä

infrastruktuuriin mitattiin ruudukolla, jossa ruudun koko on 50 x 50 m. Etäisyyttä teihin painotettiin 5000:lla per ruutu. Etäisyyttä suurjännitysjohtoon painotettiin 1500:lla per ruutu. Ruudut, joissa ei ole muuno-asemaa 400 metrin etäisyydellä painotettiin 10 000:lla. Tulos antaa kuvan tie- ja sähköinfrastruktuurin kustannuksista. Tiedot teistä ja sähköinfrastruktuurista haettiin Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta. Myös vesijohdon saatavuus olisi antanut analyysille lisäarvoa mutta Pohjanmaan vesijohtoja koskevaa yhtenäistä datamateriaalia ei ole. Etäisyyttä vesijohtoon painotettaisiin 1250:lla per ruutu, eli painotuksen tulisi olla pienempi kuin painotus teiden ja sähköjohtojen osalta. Painotus on suoraan yhteydessä kustannuksiin.

Kartta-analyysien tulokset esitetään turkistuotantoa koskevassa teemakartassa. Analyysi osoittaa, että Pohjanmaan maakunnassa on useita turkistarhaukselle sopivia alueita.

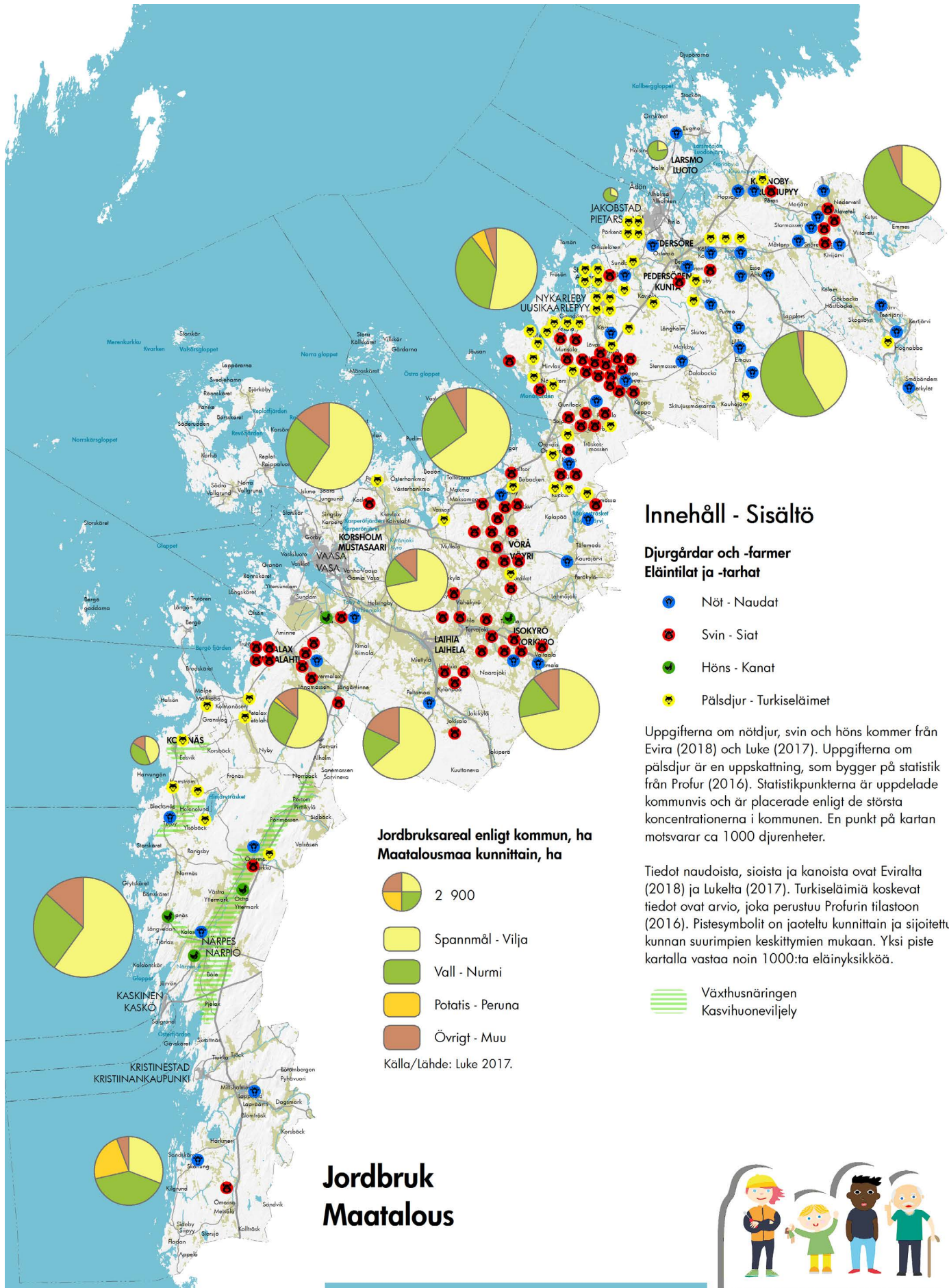
Turkistarhoilla on harvoin seudullista merkitystä, ja ne sijaitsevat usein yksityisellä maalla. Uusien turkistarha-alueiden sijoittumispaikat määräytyvät ympäristöluvan perusteella. Keskustelut etujärjestöjen ja muiden asiantuntijoiden kanssa johtivat siihen, ettei turkistarhoja osoiteta omalla kaavamerkinnällä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040. Teemakarttaa, joka näyttää potentiaaliset turkistarha-alueet, voidaan silti hyvin käyttää yksityiskohtaisemman kaavoituksen pohjana.

Seudullisesti merkittävät karjankasvatusalueet

Pohjanmaan eläintilojen nykytila analysoitiin Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran tilastojen ja Luonnonvarakeskus Luken kuntatilastojen avulla. Analyysissä käytettiin nautaeläimiä, sikoja, turkiseläimiä ja siipikarjaa koskevia tilastoja. Analyysistä on koostettu teemakartta, josta käy ilmi suurimmat keskittymät eläinyksiköiden mukaan. Eläinyksiköiden laskennassa käytetään kerrointa, joka osoittaa eläinten tuottaman lannan määrän. Maaseutuviraston kerrointen mukaan yksi lypsylehmä vastaa kahta emakkoa tai 71:tä kanaa. Karjankasvatusalueita ei osoiteta kaavamerkinnällä Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040, mutta teemakarttaa voi käyttää yksityiskohtaisemman suunnittelun pohjana.

Seudullisesti merkittävät maa- ja kalliokiviainealueet

Maa- ja kalliokiviainesten ottotoimintaa harjoitetaan laajalti eri alueilla kuin Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 tähän tarkoitukseen osoitetuilla alueilla. Siksi päätettiin, että maa- ja kiviainesten ottoalueita ei osoiteta Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040. Maa- ja kiviainesten otto tullaan selvittämään Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 päivityksen yhteydessä.

Innehåll - Sisältö

Djurgårdar och -farmer Eläintilat ja -tarhat

- Nöt - Naudat
- Svin - Siat
- Höns - Kanat
- Pälsdjur - Turkiseläimet

Uppgifterna om nötdjur, svin och höns kommer från Evira (2018) och Luke (2017). Uppgifterna om pälsdjur är en uppskattning, som bygger på statistik från Profur (2016). Statistikpunkterna är uppdelade kommunvis och är placerade enligt de största koncentrationerna i kommunen. En punkt på kartan motsvarar ca 1000 djurenheter.

Tiedot naudoista, sioista ja kanoista ovat Eviralta (2018) ja Lukelta (2017). Turkiseläimiä koskevat tiedot ovat arvio, joka perustuu Profurin tilastoon (2016). Pistesymbolit on jaoteltu kunnittain ja sijoitettu kunnan suurimpien keskittymien mukaan. Yksi piste kartalla vastaa noin 1000:ta eläinyksikköä.

- Växthusnäringen
Kasvihuoneviljely

Jordbruksareal enligt kommun, ha Maatalousmaa kunnittain, ha

- 2 900
- Spannmål - Vilja
- Vall - Nurmi
- Potatis - Peruna
- Övrigt - Muu

Källa/Lähde: Luke 2017.

Jordbruk Maatalous

Ditt Sinun
ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakaarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.11 TYÖPAIKAT JA TEOLLISUUS POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Pohjanmaan elinkeinoelämä on yhtäaikaisesti sekä monimuotoinen että myös hyvin erikoistunut. Koko maan elinkeinorakenteeseen verrattuna tuotanto on keskittynyt erityisesti teollisuuteen ja alkutuotantoon. Tällä hetkellä neljäsosa pohjalaisista työskentelee teollisuudessa, ja lähes kolmasosa yksityisellä palvelusektorilla. Teollisuuden työpaikkarakennetta hallitsevat energia-tekniikan tärkeimmät elinkeinohaarat (koneet, sähkölaitteet ja perusmetalli). Pohjanmaalla teollisuuden työpaikoista noin puolet on näillä aloilla. Muut suuret teollisuustyönantaja-alat ovat metsäteollisuus, elintarviketeollisuus, kemian teollisuus sekä ajoneuvojen valmistus. Elinkeinoelämä kuvataan tarkemmin luvussa 3.6.

Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota erityisesti maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tulee luoda edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi. Työpaikkojen hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta tulee edistää ja merkittävät uudet työpaikkatoimintojen alueet sijoittaa siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa. Suuronnettomuusvaaran aiheuttamat laitokset tulee osoittaa turvalliselle etäisyydelle asuinalueista, yleisölle tarkoitetuista alueista ja herkistä luonnon alueista.

Pohjanmaan maakuntastrategia

Maakuntasuunnitelmassa 2040, joka on osa maakuntastrategiaa, on kiteytetty visio: "Uuden energian Pohjanmaa". Tavoitteena on, että elinkeinorakenne on monipuolinen koko maakunnassa. Lisäksi maakunnassa tulee olla vahva tutkimus- ja koulutusosaaminen sekä kansainvälinen toimintaympäristö. Tavoitteena on, että vuonna 2040 on 96 900 työpaikkaa, mikä merkitsee 16 000 uutta työpaikkaa.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 on teollisuus- ja varastoalueiden sekä kemian teollisuuden ja varastoinnin alueiden merkintöjä ja määräyksiä. Näitä on käytetty lähtökohtana laadittaessa Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040.

Seveso III -direktiivi

EU-direktiivi 2012/18/EU eli ns. Seveso III -direktiivi koskee vaarallisista aineista johtuvien suuronnettomuuksien ehkäisyä, ja direktiivin artikla 13 koskee maankäytön suunnittelua. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on laatinut listan mahdollisista suuronnettomuuksien aiheuttajista.

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaava 2040 pyrkii alueidenkäytön suunnittelulla luomaan edellytykset riittävien alueiden varaamiselle teollisuutta ja työpaikkoja varten. Hyvä saavutettavuus ja infrastruktuuri ovat tärkeitä tekijöitä kun perustetaan uusia teollisuus- ja työpaikka-alueita.

Kaavaprosessi

Kuntien kaavoittajien kanssa pidettiin kaavaprosessin aikana kokouksia, joissa keskusteltiin olemassa olevista ja suunnitelluista työpaikka- ja teollisuusalueista. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitettujen teollisuus- ja varastoalueiden rajaukset tarkistettiin ja uudet teollisuusalueet tunnistettiin. Lisäksi tehtiin paikkatietoanalyysi, jossa tunnistettiin olemassa olevat teollisuusalueet, joissa on vähintään 100 työpaikkaa.

Koska Pohjanmaan maakunnassa on tarvetta laajoille teollisuusalueille, tehtiin sijoituspaikka-analyysi. Siinä etsittiin teollisuudelle soveltuvia suuria yhtenäisiä alueita, joihin muu lähistön maankäyttö ei vaikuta, mutta jotka sijaitsevat suotuisasti suhteessa olemassa olevaan infrastruktuuriin kuten satamiin, rautatiehen, lentoasemaan, pääteihin ja voimajohtoihin nähden. Useimmat analyysin tuottamat alueet oli otettu suunnittelu-prosessissa huomioon jo aiemmin, mutta uutena potentiaalisena laajana teollisuusalueena nousi esiin Äsen Kruunupyyssä.

Kaavaratkaisu

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan aluevarauksina seudullisesti merkittävät työpaikka-alueet keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella sekä teollisuus- ja varastoalueet. Ne alueet, joita maakuntakaavan mittakaavan perusteella ei voida osoittaa alueina, osoitetaan kohdemerkinnöillä. Ne teollisuus- ja varastoalueet, joilla on Seveso III -direktiivin mukaisia laitoksia ja joilla on vähintään 1 km:n konsultti-työvyhyke, merkitään lisämerkinnällä /kem. Kaavaratkaisussa on erityisesti painotettu työpaikka- ja teollisuusalueiden hyvää saavutettavuutta, sekä niiden sijoittumista suurten liikenneväylien läheisyyteen. Jokaiselle pendelöintialueelle osoitetaan uusia alueita teollisuuden laajenemistarpeita varten. Kaavaratkaisussa on myös laitettu painoarvoa sille, että jokaisen taajaman läheisyyteen tulee sijoittua teollisuusalueita.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan työpaikka-alueina:

Työpaikka-alue	Kunta
Korsnäs (Dermoshop)	Korsnäs
Laihia, työpaikka-alue	Laihia
Granholmsbacken	Mustasaari
Lintuvuoren työpaikka-alue	Mustasaari
Vaskiluoto	Vaasa
Airport Park (Runsor)	Vaasa
Strömberg Park	Vaasa

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan teollisuusalueina:

Teollisuusalue	Kunta
Isonkyrön teollisuusalue	Isokyrö
Kaskisen teollisuusalue	Kaskinen
Metsäboard, T/kem, konsultointivyöhyke 1,5 km	Kaskinen
Korsnäsin teollisuusalue	Korsnäs
Lapväärtintien teollisuusalue	Kristiinankaupunki
Karhusaari	Kristiinankaupunki
Tiukantien teollisuusalue	Kristiinankaupunki
Åsändanin teollisuusalue	Kristiinankaupunki
Bjölas (Rani)	Kruunupyö
Kruunupyön teollisuusalue	Kruunupyö
Lentoasema-alue	Kruunupyö
Teerijärven teollisuusalue	Kruunupyö
Åsen	Kruunupyö
Maunulan teollisuusalue	Laihia
Miettylä (Laihian Mallas)	Laihia
Gammelhagenin teollisuusalue	Luoto
Bosundin teollisuusalue	Luoto
Vidmossens industriområde	Luoto
Petolahden teollisuusalue	Maalahti
Brinkenin teollisuusalue	Maalahti
Koivulahden teollisuusalue	Mustasaari
Raippaluodon teollisuusalue	Mustasaari
Sepänkylän teollisuusalue	Mustasaari
Lintuvuoren teollisuusalue	Mustasaari
Vikbyn teollisuusalue	Mustasaari
Granholmsbacken, T/kem, konsultointivyöhyke selvitetään	Mustasaari
Ylimarkku	Närpiö
Slottsbackenin teollisuusalue	Närpiö

Pirttikylän teollisuusalue	Närpiö
Närko	Närpiö
Närpiön teollisuusalue	Närpiö
Ähtävän teollisuusalue	Pedersöre
Edsevön teollisuusalue	Pedersöre
Lövön teollisuusalue	Pedersöre
Kolpin teollisuusalue	Pedersöre
Pännäisten teollisuusalue	Pedersöre
Kolppi (Ekeri)	Pedersöre
Sandsundin teollisuusalue	Pedersöre
Ytteresse industriområde	Pedersöre
Kaarilahti	Pietarsaari
Pirilön teollisuusalue	Pietarsaari
Alholma, T/kem, konsultointivyöhyke 1,5 km	Pietarsaari
Alholma (OSTP), T/kem, konsultointivyöhyke 1 km	Pietarsaari
Peders / Kuusisaaren teollisuusalueet	Pietarsaari / Pedersöre
Ytterjeppo	Uusikaarlepyy
Jepuan teollisuusalue (Mirka)	Uusikaarlepyy
Rödslan	Uusikaarlepyy
Uusikaarlepyyn teollisuusalueet	Uusikaarlepyy
Vedenojan teollisuusalue	Vaasa
Merikaarton teollisuusalue	Vaasa
Suvilahden teollisuusalue	Vaasa
Ent. Kemiran alue	Vaasa
Vaskiluoto, T/kem, konsultointivyöhyke 1 km	Vaasa
Laajametsä, T/kem, konsultointivyöhyke selvitetään	Vaasa
Öjskog teollisuusalue	Vöyri
Oravaisten teollisuusalue	Vöyri
Maksamaan teollisuusalue	Vöyri
Vöyrin teollisuusalue	Vöyri
Kaitsorin teollisuusalue	Vöyri

Kaavamerkinnyt ja suunnittelumääräykset

TP

tp Työpaikka-alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan työpaikka-alueita keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella. Uudet tai pienialaiset työpaikka-alueet osoitetaan kohde-merkinnällä.

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että alue on hyvin saavutettavissa erityisesti joukkoliikenteellä, pyörällä ja kävellen, liikennejärjestelyihin sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin. Alueelle ei tule osoittaa merkittävää määrää asumista eikä toiminta saa häiritä lähiympäristön asuntoja.

T

t Teollisuus- ja varastoalue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan teollisuus- ja varastoalueita. Uudet tai pienialaiset teollisuus- ja varastoalueet osoitetaan kohde-merkinnällä.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen saavutettavuuteen ja liikennejärjestelyihin sekä kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvoihin. Taajama-alueilla tai niiden viereisillä alueilla tulee alueen suunnittelussa ottaa huomioon kaupunki- ja taajamakuva ja osoittaa asuin- ja virkis-

tysalueille riittävät suojavyöhykkeet. Tarkempien selvitysten perusteella alueelle voi tarkemmassa suunnittelussa osoittaa teollisuuslaitoksia, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia, ja laitoksia, jotka käsittelevät vaarallisia kemikaaleja. Merkittävät ympäristöhaitat tulee estää osoittamalla riittävät suojavyöhykkeet tai teknillisillä ratkaisuilla. Jos alueella varastoidaan tai valmistetaan polttoaineita tai muita vaarallisia aineita, tulee alueen ja sen lähiympäristön suunnittelussa ottaa huomioon varastoinnista ja valmistelusta aiheutuvat ympäristöriskit. Alueelle ei tule osoittaa uutta asumista.

T/kem

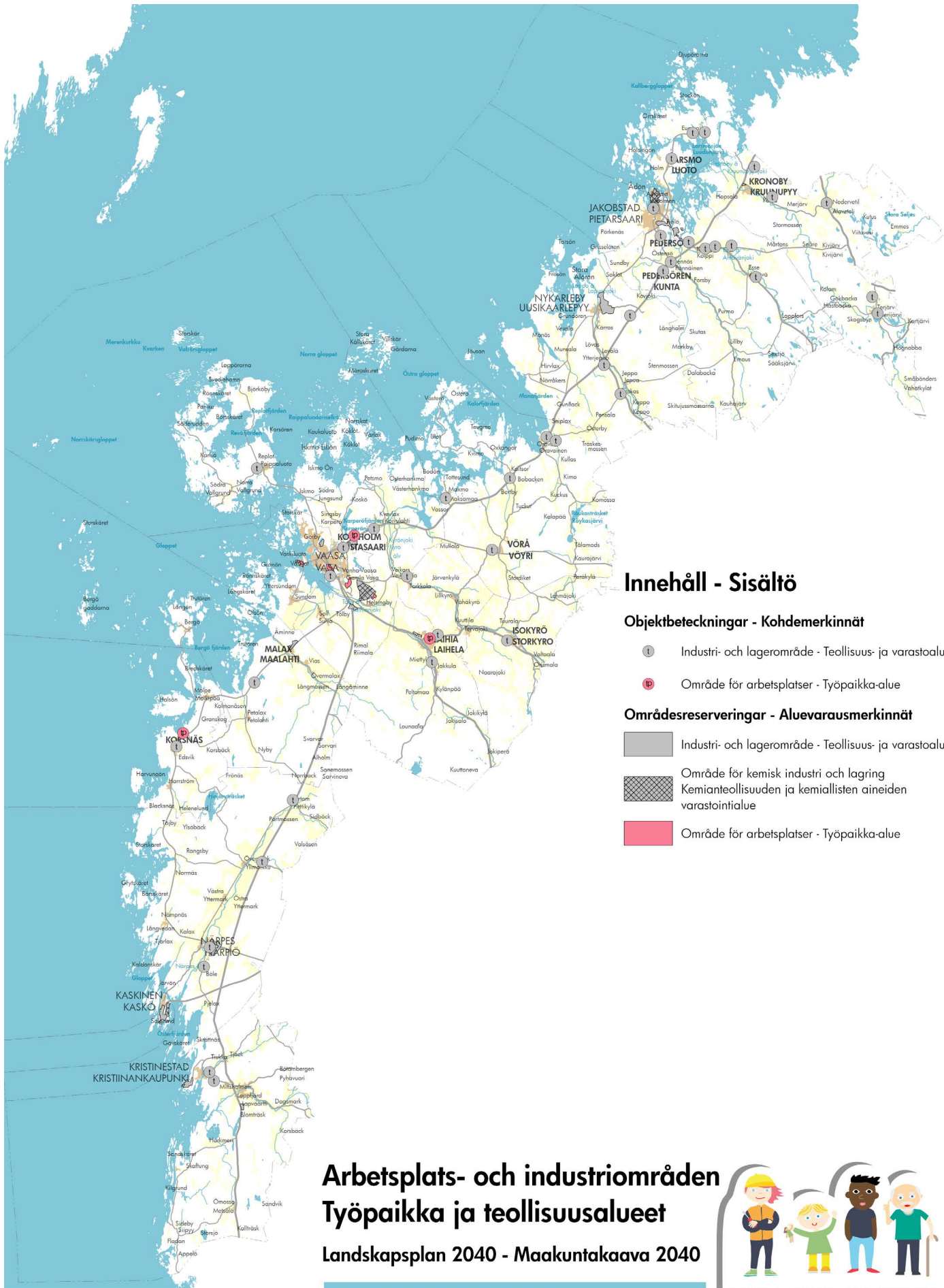
T/kem Kemianteollisuuden ja kemiallisten aineiden varastointialue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan teollisuus- ja varastoalueita, joissa käytetään tai käsitellään vaarallisia aineita ja joita koskee EU-direktiivi 2012/18/EU (Seveso III -direktiivi). Kohteiden konsultointivyöhykkeet ovat vähintään 1 km.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida laitoksen konsultointivyöhyke sekä vaarallisten aineiden kuljetuksiin ja varastointiin liittyvät riskit. Erityistä huomiota tulee kiinnittää laitoksen laajentumistarpeisiin ja evakointitarpeisiin sekä pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiin.

Alholmens kraft. Kuva: Christine Bonn.

Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
 Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Arbetsplats- och industriområden Työpaikka ja teollisuusalueet

Landskapsplan 2040 - Maakuntakaava 2040

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
 Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Innehåll - Sisältö

Objektbeteckningar - Kohdemerkinnät

- t Industri- och lagerområde - Teollisuus- ja varastoalue
- p Område för arbetsplatser - Työpaikka-alue

Områdesreserveringar - Aluevarausmerkinnät

- Industri- och lagerområde - Teollisuus- ja varastoalue
- Område för kemisk industri och lagring
 Kemianteollisuuden ja kemiallisten aineiden varastointialue
- Område för arbetsplatser - Työpaikka-alue

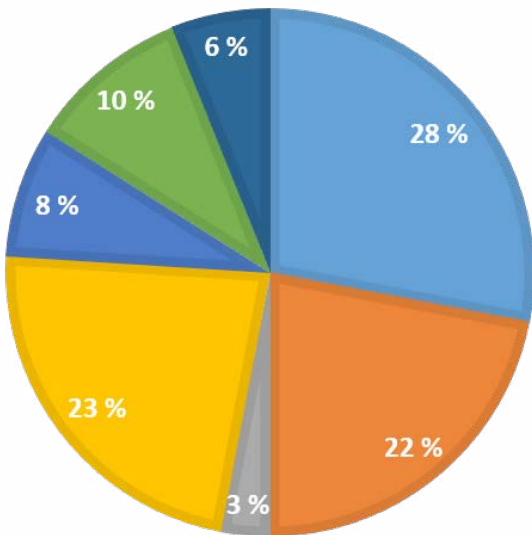
6.12 ENERGIAHUOLTO POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Suomen kokonais sähkökulutus oli 87,4 TWh vuonna 2018. Kulutuksen jakautuminen eri sektoreiden välillä selviää alla olevasta kuvasta.

FÖRBRUKNING AV ENERGI SÄHKÖN KOKONAISKÄYTTÖ 2018

- Boende och lantbruk - Asuminen ja maatalous
- Service och byggande - Palvelut ja rakentaminen
- Förluster - Häviöt
- Skogsindustri - Metsäteollisuus
- Kemisk industri - Kemian teollisuus
- Metallförädling - Metallinjalostus
- Övrig industri - Muu teollisuus

Suomessa kokonaisenergiankulutus oli 87,4 TWh vuonna 2018. Teollisuus kulutti 47 % energiasta.

Ydinvoima on Suomessa tällä hetkellä suurin energianlähde. Hiilellä ja öljyllä tuotetun energian osuus on viime vuosina vähentynyt tuuli-voimalla ja muilla uusiutuvilla lähteillä tuotetun energian eduksi.

Pohjanmaalla on tällä hetkellä kolme suurta tuuli-voimapuistoa: Metsälä, Torkkola ja Svalskulla. Yhteensä niillä on 55 tuuli-voimalaa. Näiden kolmen tuuli-voimapuiston lisäksi on seitsemän yksittäistä yli 1 MW:n tuuli-voimalaa sekä muutama pienempi tuuli-voimala.

Pohjanmaalla on yhteensä n. 35 eri suuruusluokkaa olevaa tuuli-voimahanketta, joiden rakentaminen, suunnittelu tai selvitystyö on eri vaiheissa. Näissä tuuli-voimahankkeissa suunnitellaan yhteensä noin 500 tuuli-voimalaa. 500 kappaletta 3,5 MW:n kapasiteetin tuuli-voimalaa antaa

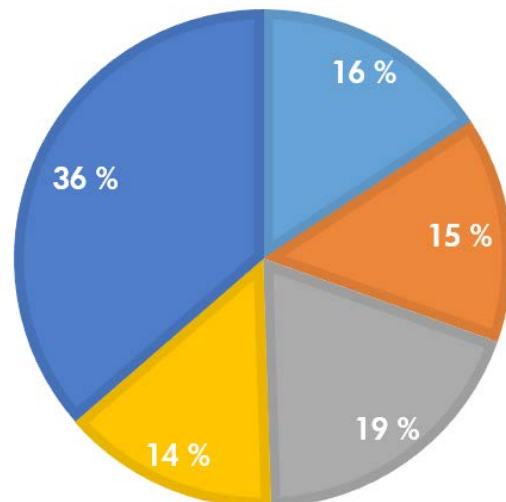
noin 5,5 TWh:n sähköntuotannon. Suunnitellut tuuli-voimahankkeet täyttävät siten 5 TWh:n tavoitteen, joka asetettiin Pohjanmaan maakunta-kaavassa 2030 vaihe 2 (katso alempana oleva teksti).

Suomen sähköverkko koostuu valtakunnallisesta 110–400 kV:n kantaverkosta, lukuisista 100 kV:n alueverkoista sekä paikallisten sähköyhtiöiden jakeluverkoista. Pohjanmaan voimajohdoverkko on suhteellisen kattavasti rakennettu ottaen huomioon nykyinen sähköhuolto ja -tuotanto. Olemassa oleva sähköverkko kattaa maakunnan hyvin, ja se on varmistettu rengassyöttöjohdoilla. Tärkeimmät suurjännitelinjat ulottuvat Kristiinankaupungin sähköasemalta Tuovilan sähköasemalle ja sieltä edelleen Ventusnevan sähköasemalle Keski-Pohjanmaalle. Tällä välillä on 400 kV:n jännitteelle mitoitettua voimajohdon lisäksi myös 100 kV:n jännitteen voimajohtoja. Kasvava mielenkiinto hajautettua ja uusiutuvaa energiantuotantoa kohtaan asettaa kuitenkin uusia vaatimuksia Pohjanmaan maakunnan infrastruktuurille. Maakuntaan suunnitellut lukuisat uudet tuuli-voimapuistot tarkoittavat olemassa oleville voimajohtojen lisääntyvää siirtokapasiteetin tarvetta.

Bioenergian osuus Pohjanmaan maakunnan

ENERGIPRODUKTION ÖSTERBOTTEN 2018 ENERGIATUOTANTO POHJANMAA 2018

- Vattenkraft - Vesivoima
- Vindkraft - Tuuli-voima
- CHP - Industri/Teollisuus
- CHP - Fjärrvärme/Kaukolämpö
- Separat värmekraft - Erillinen lämpövoima

energiatuotannosta on viime vuosina kasvanut, kun on siirrytty hiilen käytöstä puu- ja biomassan käyttöön. Maakunnan suurimmat voimalaitokset Vaasassa ja Pietarsaessa ovat kasvattaneet puun ja biomassan käyttöä, mikä on pienentänyt tuontihiilen käyttöä. Myös jätteenpolto ja biokaasun tuotanto kasvavat Mustasaessa sijaitsevan Westenergyn ja Uudessakaarlepyyssä sijaitsevan Jepuan Biokaasu Oy:n tuotantoyksiköissä.

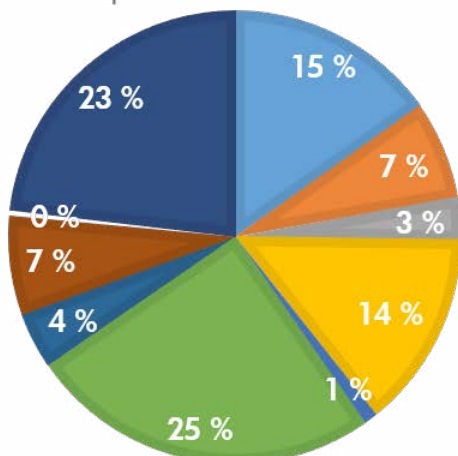
Lähtökohdat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Yksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden keskeisimmistä tavoitteista on uusiutumiskykyinen energiahuolto. Alueidenkäytön suunnittelussa on tarpeen varautua uusiutuvan energiatuotannon, erityisen bioenergian tuotannon ja käytön, merkittävään lisäämiseen sekä tuulivoimapotentialin laajamittaiseen hyödyntämiseen ja niiden edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetyksi usean voimalan yksiköihin. Valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen linjausten toteuttamismahdollisuudet turvataan. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensi-

ELPRODUKTION ENLIGT ENERGIKÄLLA SÄHKÖNTUOTANTO ENERGIALÄHTEITÄIN 2018

- Vattenkraft - Vesivoima
- Vindkraft - Tuulivoima
- Torv - Turve
- Biomassa
- Avfall - Jäte
- Kärnkraft - Ydinvoima
- Naturgas - Maakaasu
- Stenkol - Kivihiili
- Olja - Öljy (0,2 %)
- Solenergi - Aurinkovoima (0,2 %)
- Import - Tuonti

sijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia vuoteen 2030

Suomen energiankulutuksen tavoitteet on kuvattu valtioneuvoston vuonna 2013 hyväksymässä ilmasto- ja energiastrategiassa vuoteen 2030. Tavoitteena on hiilidioksidineutraali yhteiskunta vuonna 2030. Strategiassa tarkastetaan myös sitä mahdollisuutta että vuonna 2050 siirrytään talouteen, joka perustuu kokonaan uusiutuvaan energiaan.

Poliittiset linjanvedot kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa puoltavat uusiutuvan energian lisäämistä ja energiatuotannon omavaraisuutta Suomessa sekä energian- että lämmön tuotannon hajauttamista. Uusiutuvan energian osuus käytetystä energiasta tulee 2020-luvulla kasvamaan yli 50 %:iin. Vuoden 2005 käyttöön verrattuna 2020-luvun loppuun mennessä mineraalipohjaisen tuontiöljyn käyttö tulee puolittaa, ja kivihiilen käyttö tulee lopettaa vuonna 2030. Turvetta aiotaan käyttää myös tulevaisuudessa, ja sen katsotaan vaikuttavan vähentävästi fossiilisten polttoaineiden käyttöön.

Kansalliseen ilmasto- ja energiastrategiaan sisältyy yhtenä tavoitteena tuulivoimatuotannon lisääminen. Strategian tavoitteena on 9 TWh tuulivoimalla tuotettua sähköä vuonna 2025. Tämä vastaa noin 3000 MW:a tai tuhatta 3 MW:n tuulivoimalaa.

Pohjanmaan ilmastostrategia

Energjarannikko - Pohjanmaan ilmastostrategia nostaa esiin vision Pohjanmaasta maakuntana, joka on energiaomavarainen ja jossa kaikki energia tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Pohjanmaalla on kestävä energiajärjestelmä, joka perustuu lisääntyneeseen energiatehokkuuteen ja vähentyneeseen energian kulutukseen, älykkäisiin sähköverkkoihin, jotta voidaan tehdä hajautettu sähköntuotanto mahdolliseksi sekä biopolttoaineiden tankkausasemia verkostoon.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 vaiheen 2 tavoite on, että Pohjanmaa on vuonna 2030 energiaomavarainen, ja että kaikki energia tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Puolet eli n. 5 TWh, tuotetaan tuulivoimalla ja kolmasosa bioenergialla.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitetaan yhteensä 28 seudullisesti merkittävää tuulivoimapuistoa. Kolme kokonaismaakuntakaavassa ja 25 vaihemaakuntakaavassa 2. Vaihemaakuntakaavan osalta seudullisesti merkittävän tuulivoimapuiston alaraja on 10 tuulivoimalaa.

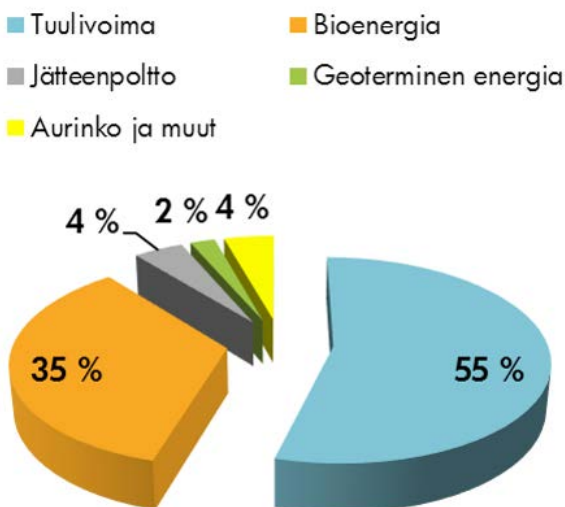
Maakuntakaavan tavoitteet

Uusiutuvaa energiaa koskevista tavoitteista keskusteltiin kaavan viiteryhmässä ja tulokseksi tuli, että Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 vaiheen 2 sekä Pohjanmaan ilmastostrategian sisältäviä tavoitteita muotoillaan uudestaan. Uusi tavoite kuuluu seuraavasti: Vuonna 2040 Pohjanmaa on kilpailukykyinen alue, jonka energiantuotannossa uusiutuvan energian osuus kattaa maakunnan energiantarpeen. Alueella on myös tehty pitkäaikaiset ratkaisut ilmaston muutokseen sopeutumista ja ilmaston muutoksen hillitsemistä varten.

Vaihemaakuntakaavan pohjaksi tehtyjen selvityksien perusteella Pohjanmaan energiatuotannon jakautuminen tuotantotyypeittäin voisi näyttää alla olevan kuvion mukaiselta. Tässä skenaariosa puolet Pohjanmaan energiasta tuotettaisiin tuulivoimalla ja kolmasosa bioenergialla.

Tarvitaan hyvä infrastruktuuri, jotta uusiutuvan energian tuotannon lisääminen tulee mahdolliseksi. Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitteena on mahdollistaa monipuolinen ja tehokas energian tuotanto ensisijaisesti uusiutuvilla energianlähteillä.

Visio: Pohjanmaa 9 TWh

Kaavaprosessi

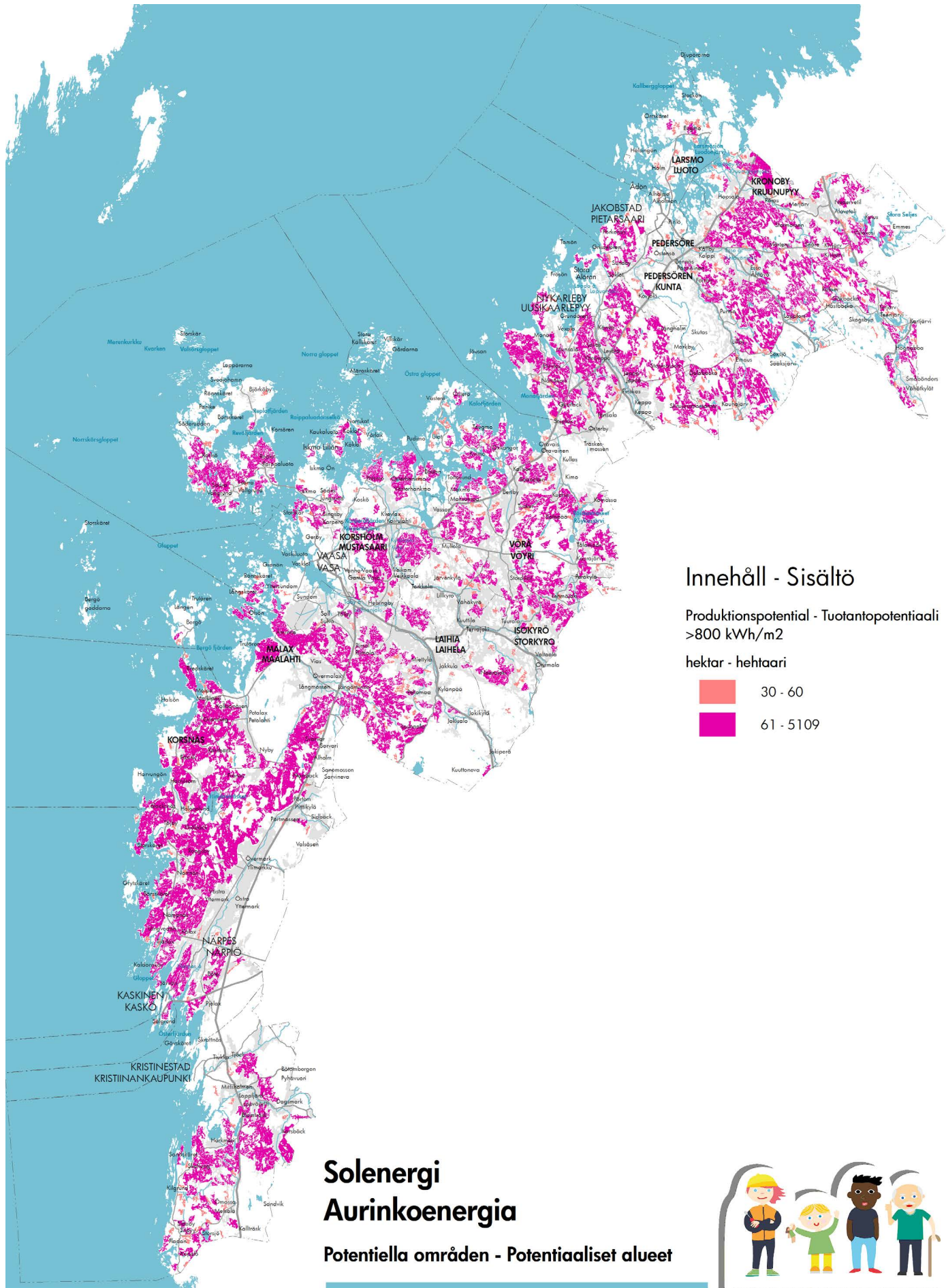
Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitettuja tuulivoima-alueita on tarkasteltu useissa selvityksissä, jotka laadittiin Pohjanmaan maakuntakaavaa, vaihe 2 varten. Vaihemaakuntakaava 2 vahvistettiin ympäristöministeriössä joulukuussa vuonna 2015. Vaihemaakuntakaavassa vahvistettujen tuulivoima-alueiden lisäksi siirretään myös kaksi tuulivoima-aluetta vahvistetusta kokonismaakuntakaavasta 2030 sekä Torkkolan tuulivoimapuisto. Torkkolan tuulivoima-alue oli osoitettu hyväksytyssä Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 toisessa vaihekaavassa, mutta se jätettiin vahvistamatta. Ympäristöministeriö perusteli päätöksensä jättää alue vahvistamatta sillä, että tuulivoima-alueen vaikutuksia Kyrönjokilaakson

kulttuurimaisema-alueeseen ei ollut arvioitu riittävästi. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitettu Torkkolan tuulivoima-alue on rajaukseltaan huomattavasti pienempi ja käsittää vain alueen, jonne on hyväksytyn osayleiskaavan mukaisesti rakennettu tuulivoimaloita. Osayleiskaavan pohjaksi laaditut selvitykset ja ympäristövaikutusten arviointi kattavat siten tuulivoima-alueen.

Tuulivoimateknologia kehittyy jatkuvasti, ja nykyään voimaloiden koot ja tehot ovat huomattavasti suuremmat kuin Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavaa koskevien selvitysten lähtökohdalla olleiden tuulivoimaloiden. Kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus esitti, että maisema-, melu- ja välkevaikutukset tulisi tästä syystä arvioida uudelleen.

Laaditussa selvityksessä arvioitiin yleisellä tasolla kokonaiskorkeudeltaan 300 metrin tuulivoimaloista aiheutuvia melu-, välke- ja maisemavaikutuksia. Selvityksestä käy ilmi, että tuulivoimaloiden maisemavaikutus on merkittävin niiden lähialueilla, mutta kauempaa katsottuna erotalampiin tuulivoimaloihin ei ole yhtä havaittava. Meluvaikutukset eivät ole suoraan yhteydessä tuulivoimaloiden korkeuteen, ja melutaso voi jopa pienentyä, kun etäisyys tuulivoimalan roottorista tarkastelupisteeseen kasvaa. Välkevaikutusalue laajenee voimalaitoskoon kasvaessa, mutta vaikutusten merkittävyys on sidoksissa tuulivoimaloiden sijoitteluun, mikä ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Pohjanmaan maakuntakaavan 2. vaihekaavaa varten tehdyissä selvityksissä jätettiin suojavyöhykkeet muuhun maankäyttöön nähdessä ja asutuksen ympärille 1000 metrin puskuri. Selvityksessä ei havaittu sellaisia tuulivoimaloiden korkeudesta johtuvia merkittäviä eroja, joiden perusteella suojavyöhykkeitä ja siten myös kaavaratkaisua olisi tarvetta muuttaa.

Pohjanmaan liiton ja FCG Finland Oyj:n vuosina 2015-2016 tekemässä selvityksessä selvitettiin voimansiirtoa Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030, vaihe 2, osoitettujen tuulivoimapuistojen liittämistä alueelliseen tai valtakunnalliseen sähköverkkoon. Selvityksessä tarkasteltiin sellaisia tuulivoimapuistoja, joilla on suunniteltu liittymä tai selvitetty liittymiskohta. Lisäksi selvitettiin, missä alueellisissa sähköverkoissa tarvitaan uusia voimansiirtojohtoja tai suurempaa kapasiteettia. Selvityksen tulos osoitti, että tarvitaan voimansiirtojohtojen yhteistarpeet, ja että nämä osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040. Kun selvityksen raportti oli valmis, keskusteltiin siitä sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa. Sen jälkeen raportti käsiteltiin Pohjanmaan maakuntahallituksessa 21.11.2016. Keskusteluita käytiin myös alueellisten sähköyhtiöiden kanssa yhteistarpeiden, suunniteltujen liittymien ja mahdollisten olemassa olevien sähköjohtojen ja -asemien

Innehåll - Sisältö

Produktionspotential - Tuotantopotentiaali
>800 kWh/m2

hektar - hehtaari

- 30 - 60
- 61 - 5109

Solenergi Aurinkoenergia

Potentiella områden - Potentialiset alueet

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

parantamisesta.

Vaasan yliopisto laati Pohjanmaan liiton toimesta selvityksen aurinkoenergiasta ja mahdollisuuksista perustaa aurinkoenergiapuistoja Pohjanmaalle. Selvityksessä kartoitettiin aurinkoenergian mahdollisuuksia, kehitystä ja tarpeita sekä Pohjanmaalla että kansallisella tasolla. Selvitys perustuu asiantuntijahaastatteluihin sekä yhteenvetoon olemassa olevasta materiaalista. Asiantuntijoille järjestetyssä työpajassa keskusteltiin aurinkoenergian edellytyksistä Pohjanmaalla. Lisäksi Pohjanmaan liitto laati kartta-analyysin aurinkoenergiatuotannon potentiaalisista alueista Pohjanmaalla. Analyysin pohjana käytettiin Vaasan yliopiston raporttia sekä Satakunnan maakuntaliiton selvitystä potentiaalisista aurinkoenergia-alueista.

Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 vaiheen 2 laatimisen yhteydessä laadittiin bioenergia- ja logistiikkaselvitys. Samalla selvitettiin myös bioenergian kehittämismahdollisuuksia maakunnassa. Selvitys osoitti, että tavoite 30 %:n energiatarpeen kattamisesta bioenergialla on täysin mahdollinen. Selvitys osoitti myös, ettei maakuntakaavassa ole tarvetta osoittaa alueita bioenergiailaitoksille.

Kaavaratkaisu

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitettua tuulivoima-alueista kaksi aluetta on Pohjanmaan maakuntakaavasta 2030 ja 26 aluetta vaihemaakuntakaavasta 2. Näiden lisäksi osoitetaan myös Torkkolan tuulivoimapuisto, joka on toteutettu hyväksytyin osayleiskaavan mukaisesti ja jossa on 16 tuulivoimalaa. Se on täten merkitykseltään seudullinen tuulivoima-alue ja osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 sen alueen rajauksella, jonka soveltumista tuulivoimatuotantoon on selvitetty yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan siten yhteensä 29 tuulivoima-alueita. Nämä tuulivoimapuistot osoitetaan alueen ominaispiirteitä kuvaavalla merkinnällä, joka ei aiheuta maankäyttö- ja rakennuslain 33 § mukaista rakentamisrajoitusta.

Tuulivoimapuistot osoitetaan neljällä eri merkinnällä:

- tv - kaksi Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitettua tuulivoimapuistoa
- tv1 - Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 vaihe 2 osoitetut tuulivoimapuistot, joilla ei ole luo-alueita
- Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 vaihe 2 osoitetut tuulivoimapuistot, joilla on luo-alueita
- tv3 - Torkkolan tuulivoimapuisto

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan valtakunnallisesti tai seudullisesti mer-

kittävien 110–400 kV:n voimansiirtojohtojen sähköverkko sekä näiden parantamistarpeet. Olemassa olevaa sähköverkkoa täydennetään uusilla voimansiirtojohtoilla ja yhteystarpeilla, ts. osoitetaan yhteystarve kahden solmukohtan välillä siirtokapasiteetin parantamiseksi tai uuden siirtoyhteyden mahdollistamiseksi paikasta yksi paikkaan kaksi. Voimansiirtojohtojen yhteystarve osoitetaan maakuntakaavassa ainoastaan jos suunnitellun tuulivoimapuiston sähkönsiirron liittymäkohta valtakunnalliseen tai seudulliseen sähköverkkoon on selvitetty. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan 22 tällaista yhteystarvetta. Uudet voimansiirtojohtot vaikuttavat muuhun maankäyttöön. Siksi uudet voimansiirtojohtot tulisi ensisijaisesti vetää olemassa olevien johtojen vieressä, jotta maisemaan aiheutuvat haitalliset vaikutukset vähentyisi. Haitallisten vaikutusten vähentämiseksi tulisi mahdollisuuksien mukaan käyttää myös maakaapeleita esim. kulttuurimaisema-alueilla tai lähellä asutusta.

Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj on selvittänyt yhdessä Ruotsin kantaverkkoyhtiön Svenska kraftnätin kanssa Fenno-Skan 1 -yhteyden korvaamista joko nykyisen yhteyden reitille Rauman seudulta Ruotsiin tai vaihtoehtoisesti kokonaan uutta reittiä Suomen ja Ruotsin välille Merenkurkun alueella. Alustavissa reittiselvityksissä tarkasteltu reitti sijoittuisi Tuovilan sähköasemalta Kurikan Murtoisiin nykyisten 400 ja 110 kilovoltin voimajohtojen yhteyteen. Murtoisista Korsnäsiin reitti sijoittuisi kokonaan uuteen johtokäytävään.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan myös olemassa olevat ja suunnitellut sähköasemat sekä suurmuuntoasemat, jotka toimivat sähköverkon solmu- ja kytkentäkohtina.

Pohjanmaalla uusiutuvan energian tuotannosta tulee bioenergian osuutta lisätä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Pohjanmaan liitto laati lukuisia selvityksiä bioenergiasta ja sen edellytyksistä. Selvitysten tulosten mukaan pienempien yksiköiden, joilla ei ole alueellista merkitystä, oletetaan kasvattavan bioenergian osuutta. Olemassa olevia suuria voimalaitosyksiköitä voidaan myös päivittää käyttämään polttoaineena entistä suurempia määriä biopolttoaineita. Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 ei siksi osoiteta yhtään uutta suurta bioenergian tuotantolaitosta.

Aurinkovoiman osuuden Pohjanmaalla tuotetusta energiasta oletetaan myös kasvavan. Uusiutuvan energian tuotantoa koskevan vision mukaan Pohjanmaalla aurinkoenergian osuus on alle 5 % kokonaistuotannosta vuonna 2030. Potentiaalisten aurinkoenergia-alueiden tekninen analyysi osoittaa, että Pohjanmaalla on suuri tuotantopotentiaali aurinkoenergialle, etenkin kun aurinkokennojen ja akkujen tekninen kehitys menee eteenpäin. Hajautetulla ja pienimuotoisella tuo-

tannolla on suuri potentiaali esimerkiksi omakotitaloille, eläintiloille ja teollisuustonteille. Pienet paikallisesti merkittävät tuotantoyksiköt voivat yhdessä olla seudullisesti tai jopa valtakunnallisesti merkittävä energian tuottaja. Aurinkoenergiaselvitys ja asiantuntijakeskustelut osoittivat kuitenkin, ettei Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 ole tarvetta osoittaa seudullisesti merkittäviä aurinkoenergia-alueita. Lisäksi melko suuria aurinkoenergiatuotantoalueita voidaan toteuttaa kuntakaavoituksella. Maakuntakaavassa on kuitenkin suunnitelmääräys koskien aurinkoenergiaa.

Energian tuotannossa voidaan siirtyä hiilidioksidineutraaliin tuotantoon tuottamalla energiaa sekä keskitetysti kuten sitä nykyään toteutetaan suurissa voimalaitoksissa että hajautetusti ja pienimuotoisesti bioenergialla, aurinkoenergialla ja tuulivoimalla.

Kaavamerkinnät ja suunnitelmääräykset

Tuulivoimaloiden alue (tv)

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisille tuulivoimapuistoille. Nämä ovat merialue Korsnäsin edustalla ja alue Bergössä.

Suunnitelmääräys: Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset pysyvään asumiseen, vapaa-ajan asumiseen ja virkistykseen sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luonnonarvoihin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Lisäksi tulee ottaa huomioon laiva- ja lentoliikenteestä sekä puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat rajoitteet.

Tarkemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota asutukseen kohdistuvien merkittävien meluvaikutusten syntyminen estämiseen sekä kulttuuriympäristön arvojen, lintujen elinolosuhteiden ja alkutuotannon toimintaedellytysten turvaamiseen.

Tuulivoimaloiden alue (tv1)

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisille tuulivoimapuistoille. Nämä ovat merialue Siipyyn edustalla, merialue Korsnäsin edustalla ja alue Bergössä.

Suunnitelmääräys: Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset pysyvään asumiseen, vapaa-ajan asumiseen ja virkistykseen sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luonnonarvoihin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä sekä puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat rajoitteet.

Tarkemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä

huomiota asutukseen kohdistuvien merkittävien meluvaikutusten syntyminen estämiseen sekä kulttuuriympäristön arvojen, lintujen elinolosuhteiden ja alkutuotannon toimintaedellytysten turvaamiseen.

Tuulivoimaloiden alue (tv2)

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan maa-alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisille tuulivoimapuistoille.

Suunnitelmääräys: Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset pysyvään asumiseen, vapaa-ajan asumiseen ja virkistykseen sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luonnonarvoihin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä ja puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat rajoitteet.

Tarkemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota asutukseen kohdistuvien merkittävien meluvaikutusten syntyminen estämiseen sekä kulttuuriympäristön arvojen, lintujen elinolosuhteiden ja alkutuotannon toimintaedellytysten turvaamiseen.

Alueella tehtävät toimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava alueen biologisen monimuotoisuuden ja luonnonarvojen säilymistä edistävällä tavalla.

Tuulivoimaloiden alue (tv3)

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan Torkkolan tuulivoimapuisto.

Suunnitelmääräys: Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset pysyvään asumiseen, vapaa-ajan asumiseen ja virkistykseen sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luonnonarvoihin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä ja puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat rajoitteet.

Tarkemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota asutukseen kohdistuvien merkittävien meluvaikutusten syntyminen estämiseen sekä kulttuuriympäristön arvojen, lintujen elinolosuhteiden ja alkutuotannon toimintaedellytysten turvaamiseen.

Voimansiirtojohto

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnällä osoitetaan 110 kV:n tai 400 kV:n voimansiirtojohtot. Johtoalueilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Voimansiirtojohtojen yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan vähintään 110 kV:n voimansiirtojohtojen yhteystarve. Johtolinjauksen tarkka

sijainti määräytyy tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Vahvistettaessa ja rakennettaessa voimansiirtojohtoja tulee ensisijaisesti käyttää nykyisiä johtoauekeita. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot sekä turvata alkutuotannon toimintaedellytykset.

Suunnittelusuositus: Mahdollisuuksien mukaan tulisi käyttää maakaapeleita.

Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitetaan seuraavat voimansiirtojohtojen yhteystarpeet:

- ▶ Rajavuori tuulivoimapuisto – Miettylän sähköasema sekä Brändskogeniin
- ▶ Långmossa tuulivoimapuisto - Petolahden sähköasema
- ▶ Ribäckens tuulivoimapuisto- Petolahden sähköasema
- ▶ Norrskogens tuulivoimapuisto - Närpiö-Vaskiluoto sähköjohto
- ▶ Kalax tuulivoimapuisto - Nixback sähköasema
- ▶ Lapvärtti -Lakiakangas tuulivoimapuistot – Kristiinankaupungin sähköasema
- ▶ Perälä tuulivoimapuisto - Kristiinankaupungin sähköasema
- ▶ Björkbackens tuulivoimapuisto - Oravainen
- ▶ Gerby - Westenergy
- ▶ Westenergy – Koivulahden sähköasema
- ▶ Strömberg - Hietalahti
- ▶ Vaasa - Hietalahti
- ▶ Vanhasatama - Tölby
- ▶ Petolahti – Korsnäs
- ▶ Ylimarkku - Träskböle
- ▶ Kristiinankaupunki - Petolahti
- ▶ Alskat - Raippaluoto
- ▶ Mullola - Koivulahti
- ▶ Hietalahti - Purola

- ▶ Laajametsä/Granholmsbacken suurteollisuusalue - Tuovilan sähköasema

Näiden lisäksi osoitetaan myös yhteystarve Merenkurkun yli Ruotsiin.

en Energiahuollon alue (en)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan muuntaja- ja sähköasemat, jotka kuuluvat 110 kV:n sähköverkkoon. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys: Muuntaja- tai sähköaseman rakentamisessa tulee huomioida maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot.

en-s Suurmuuntoasema (en-s)

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan Tuovilan ja Kristiinankaupungin suurmuuntoasemat, jotka kuuluvat 400 kV:n sähköverkkoon. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetaan seuraavat suurmuuntoasemat:

- ▶ Tuovila, 400 kV, Fingrid
- ▶ Kristiinankaupunki, 400 kV, Fingrid

Aurinkoenergiaa koskeva yleinen suunnittelumääräys

Suunniteltaessa laajoja aurinkoenergian tuotantoalueita tulee ne ensisijaisesti sijoittaa tarvittavan infrastruktuurin läheisyyteen. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon asumiseen, virkistykseen ja alkutuotantoon sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvoihin kohdistuvat vaikutukset.

Vöyri, Norrpigg. Kuva: Christine Bonn

6.13 VESIHUOLTO POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Pohjanmaalla vedenjakeluverkosto on kattavasti rakennettu, mutta varmuudessa on vielä parantamista. Asutuksesta 98 % on liittynyt säännöllisen valvonnan alaisiin vesijohtoverkostoihin. Alueella talousveden hankinta perustuu pääasiassa pohjaveteen. Vaasan vesilaitos käyttää raakavetenään Kyrönjoen vettä ja Pietarsaaren vesilaitos Ähtävänjoen vettä. Pohjaveteen siirtyminen on tavoitteena sekä Vaasassa että Pietarsaaressa.

Pohjavesivarat ovat jakautuneet epätasaisesti rannikkoalueella. Pohjavesiä on eniten Uudessakaarlepyyssä, Kruunupyysissä ja Kristiinankaupungissa. Muissa alueen kunnissa on pohjavesivaroja huomattavasti vähemmän. Kaskisten ja Närpiön alueille johdetaan vettä naapurimaakunnan puolelta Kauhajoelta. Myös Laihian päävedenotto tapahtuu naapurimaakunnan puolelta Kurikasta. Sieltä johdetaan vettä myös Mustasaaren eteläosiin.

Pohjanmaalla taajamat on viemäröity, mutta viemäröinnin laajentamistarpeita on edelleen. Liittymisprosentit viemäriverkostoihin vaihtelevat kunnittain 30%:ista 100%:iin. Harva asutus on kiinteistökohtaisen jätevedenkäsittelyn varassa.

Maakunnan alueelle sijoittuu 4 jätevedenpuhdistamo, joissa käsitellään useamman kunnan jätevedet. Pietarsaaren Alhedan jätevedenpuhdistamolle johdetaan jätevedet käsiteltäväksi Pietarsaaren lisäksi Luodosta, Pedersörestä ja Uudestakaarlepyystä. Vaasan Pättin jätevedenpuhdistamolle johdetaan Vaasan kaupunkialueen jätevesien lisäksi käsiteltäväksi jätevesiä Mustasaaresta ja Maalahdesta. Kaskisten Metsä Boardin jätevedenpuhdistamolle johdetaan Kaskisten kaupungin jätevesien lisäksi jätevesiä käsiteltäväksi Närpiöstä ja naapurimaakunnan puolelta Teuvalta. Kristiinankaupungin jätevedenpuhdistamolla käsitellään Kristiinankaupungin jätevesien lisäksi Karijoen jätevedet.

Korsnäsin, Kruunupyyn, Laihian ja Vöyrin jätevedenpuhdistamoilla käsitellään kuntakeskusten jätevesien lisäksi yhden tai kahden kyläkeskuksen jätevedet. Kyläkohtaiset jätevedenpuhdistamot ovat Bergössä, Koivulahdessa, Oravaisissa, Petolahdessa, Raippaluodossa ja Vaasan Vähässäkyrössä.

Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityisesti huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin teknisen

huollon järjestelyihin sekä vesivarojen kestävään käyttöön.

Ympäristöohjelma

Länsi-Suomen ympäristöohjelmassa vuoteen 2006 on vesihuollolle asetettu tavoitteeksi hyvälaatuisen talousveden jatkuvan saannin turvaaminen asutuksen ja teollisuuden tarpeisiin kaikissa olosuhteissa, myös häiriötilanteissa ja kriisien aikana. Tavoitteena on, että pääosaan vedenkulutuspisteistä vesi voidaan johtaa vähintään kahdesta erillisestä raakavesilähteestä.

Jätevesihuollossa tavoitteena on jätevesistä aiheutuvien haittojen vähentäminen koko maakunnan alueella. Tavoitteena on puhdistaa yhdyskuntien jätevedet entistä paremmin, jolloin purkuvesistön tila paranee. Puhdistustason nostaminen ja ylläpito edellyttää jätevesien käsittelyn keskittämistä entistä suurempiin ja tehokkaampiin puhdistamoihin ja siirtoviemärien rakentamista.

Vesihuollon alueelliset yleissuunnitelmat

Laadituista alueellisista yleissuunnitelmista vuonna 2004 valmistunut Suupohjan alueen vesihuollon kehittämissuunnitelma ehdittiin ottaa huomioon laadittaessa Pohjanmaan maakuntakaavaa 2030. Vuonna 2009 valmistunut Pietarsaaren seudun vesihuollon yleissuunnitelma ja vuonna 2010 valmistunut Vaasan seudun vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma otettiin huomioon laadittaessa Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040.

Pohjanmaan maakuntakaava 2030

Pohjanmaan maakuntakaavan 2030 lähtökohdanna oli vesihuollon turvaaminen koko maakunnan osalta. Pitkän aikavälin tavoitteena oli Vaasan ja Pietarsaaren siirtyminen pintaveden käytöstä pohjaveden käyttöön.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitettiin kaikki luokkaan I (vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue) ja II (vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue) kuuluvat pohjavesialueet, olemassa olevat seudullisesti merkittävät vedenottamot, päävesijohdot, päävesijohdon yhteystarpeet, olemassa olevat seudullisesti merkittävät keskittetyt jätevedenpuhdistamot, siirtoviemärit ja siirtoviemärien yhteystarpeet sekä vedenhankinnan kannalta arvokkaat pintavesialueet.

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitteet ovat samat kun Länsi-Suomen ympäristöohjelman tavoitteet. Maakuntakaavan tavoitteena on vesihuoltoverkoston laajentaminen ja pohjaveteen siirtyminen Vaasassa ja Pietarsaaressa.

Suunnitteluprosessi

Pohjanmaan maakuntakaavaa 2040 varten tarkistettiin voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut vesihuoltoon koskevat merkinnät. Pohjanmaan maakuntakaava 2030 on vesihuollon osalta toteutunut monelta osin. Vesihuollon varmuutta ovat lisänneet useat toteutuneet vesijohtolinjat, jotka maakuntakaavassa osoitettiin päävesijohdon yhteystarve-merkinnällä eri vesijohtoverkostojen välille. Myös siirtoviemäriverkoston osalta on tapahtunut laajentumisia. Siirtoviemäreitä on rakennettu ja jätevesiä johdettu käsiteltäviksi keskitettyihin jätevedenpuhdistamoihin, jolloin pieniä jätevedenpuhdistamoita on voitu sulkea.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella on meneillään pohjavesialueiden rajausten ja luokitusten tarkistaminen. Maakuntakaavaehdotukseen on käytetty Suomen ympäristökeskuksen numeerista pohjavesiaineistoa (v. 2019). Pohjavesialueet, jotka sijoittuvat kokonaan tai osittain Pohjanmaalle löytyvät osoitteesta <https://www.obotnia.fi/dmsdocument/581>.

Vaasan Vesi antoi Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta lausunnon, jossa se esitti mahdollisesti rakennettavan yhdysvesijohtolinjan Kurikka-Vaasa yhteystarpeen huomioon ottamista maakuntakaavassa. Tavoitteena on saada v. 2030 Vaasaan pohjavettä 16 000 m³/d. Kurikasta Vaasaan johdettavissa oleva pohjavesimäärä varmistuu vedenottoluvan myötä. Yhdysvesijohdon linjaus tulee noudattamaan pääosin tielinjauksia.

Kaavaprosessin aikana pidettiin työkokous Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja suurimpien vesilaitosten edustajien kanssa. Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 vesihuoltoon koskeva teemakarttaluonnos esiteltiin Pohjanmaan vesihuollon kehittämispäivän yhteydessä. Tämän jälkeen teemakarttaluonnos lähetettiin kuntiin ja vesilaitoksille kommentoitavaksi. Teemakarttaa täydennettiin ja tarkennettiin saadun palautteen perusteella.

Kaavaratkaisu

Pietarsaaren seutu

Tavoitteena on saada pohjavettä Pietarsaaren. Sandäsenilla on uusi pohjavedenottamo ja veden puhdistuslaitos. Verkostomallin mukaisesti rakennetut uudet vesijohdot (Pensala-Jepua, Hirvlax- Munsala, Edsevö- Kruunupyö) lisäävät vesihuollon varmuutta. Kriisiajan vesihuollon varmistamiseksi on yli maakuntarajan osoitettu vesijohdon yhteystarve Luodon (Bosund) ja Kokkolan (Öja) välille. Lisäksi Kruunupyöystä (keskustasta ja Jolkasta) on osoitettu vesijohdon yhteystarve Kokkolan vesijohtoverkoston.

Ytterjepon ja Oravaisten välillä olevaa vesijohtolinjan putkikokoa suurennetaan. Pitkän aikavälin

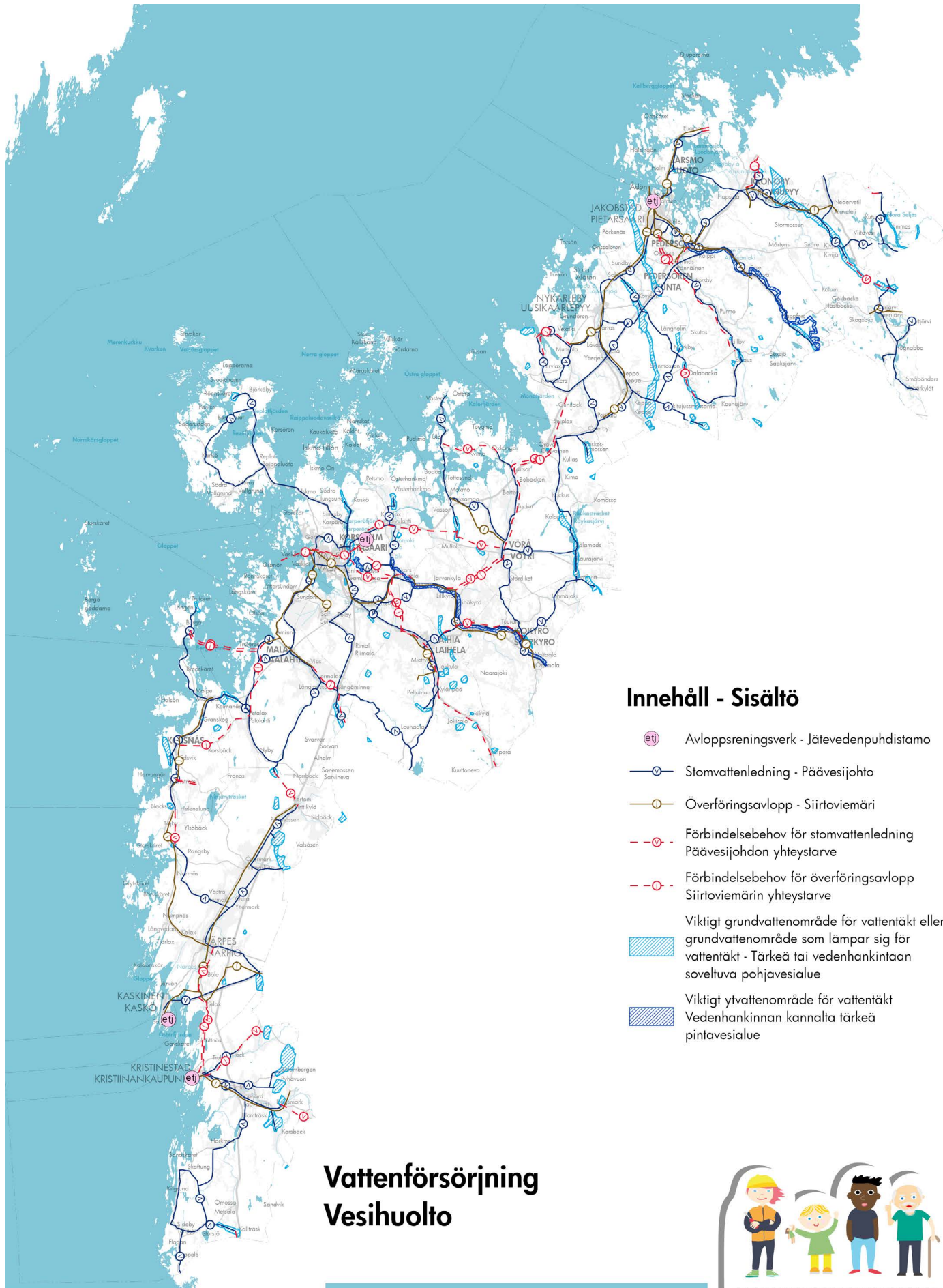
tavoitteena on yhdistää Pietarsaaren seudun ja Vaasan seudun vesijohtoverkostot, ja se osoitetaan kaavakartalla päävesijohdon yhteystarve-merkinnällä Uudenkaarlepyyn ja Oravaisten vesijohtoverkoston välille.

Pietarsaaren seudullisesti merkittävälle Alhedan jätevedenpuhdistamolle johdetaan jätevedet käsiteltäväksi Pietarsaaren kaupunkialueen lisäksi Uudestakaarlepyystä (Vexalasta ja Munsalasta sekä Pensalasta ja Jepualta asti), Luodosta (Eugmosta asti) sekä Pedersörestä (Lappforsista, Pännäisistä, Ähtävältä ja Lepplaxista asti). Siirtoviemäriin yhteystarve-merkintä on osoitettu Lillbystä Purmon ja Forsbyn kautta Alhedan jätevedenpuhdistamolle. Siirtoviemäriin toteutuessa voidaan Purmonjoen varresta sulkea kolme pientä jätevedenpuhdistamo. Kruunupyöyn jätevedenpuhdistamo esitetään jatkossa suljettavaksi, ja jätevedet johdettavaksi lentoasemalta, Alavelistä ja keskustasta Kokkolan jätevedenpuhdistamolle Keski-Pohjanmaan maakunnan puolelle. Siirtoviemäriin yhteystarve yli maakuntarajan on osoitettu Luodon ja Kokkolan ja Kruunupyöyn ja Kokkolan välille.

Vaasan seutu

Tavoitteena on saada pohjavettä Vaasaan. Maakuntakaavassa osoitetaan päävesijohdon yhteystarve -merkintä maakuntarajalta Laihialta kunnan läpi Vaasan vesilaitokselle. Päävesijohdon yhteystarve -merkintä osoitetaan Mustasaaren (Koivulahti) ja Vöyrin vesijohtoverkostojen välille. Vesihuollon varmuuden turvaamiseksi osoitetaan päävesijohdon yhteystarve Vaasan seudun (Vaasan Vähäkyrö-Vöyri) ja Pietarsaaren seudun (Uusikaarlepyy) vesijohtoverkoston välille. Bergön vesihuollon varmistamiseksi osoitetaan saarelta vesijohdon yhteystarve ja siirtoviemäriin yhteystarve mantereelle.

Stormossenin alueelle osoitetaan uusi seudullisesti merkittävä keskuspuhdistamo, jossa tulevaisuudessa käsitellään Vaasan, Mustasaaren, Maalahden, Korsnäsin, Laihian, Isonkyrön ja Vöyrin jätevedet. Keskitäminen tapahtuu vaiheittain jätevedenpuhdistamoiden tekninen elinkaari huomioon ottaen. Siirtoviemäriin laajennuksen yhteystarpeet on osoitettu Maalahdessa maakunnan rajalta Övermalaxiin, Petolahdesta ja Bergöstä Öjnaan sekä Korsnäsisestä Petolahteen. Siirtoviemäriin yhteystarpeet on osoitettu Vaasan keskustan ja Stormossenin uuden jätevedenpuhdistamon välille sekä Koivulahden ja Stormossenin uuden jätevedenpuhdistamon välille. Siirtoviemäriin laajennuksen tarve osoitetaan Oravaisista asti Vöyrin ja Vaasan Vähäkyrön kautta Stormossenin uudelle jätevedenpuhdistamolle. Tällöin voitaisiin sulkea kolme pientä jätevedenpuhdistamo, nimittäin Oravaisten, Vöyrin ja Vähäkyrön puhdistamot.

Innehåll - Sisältö

- Avloppsreningsverk - Jätevedenpuhdistamo
- Stomvattenledning - Päävesijohdo
- Överföringsavlopp - Siirtoviemäri
- Förbindelsebehov för stomvattenledning
Päävesijohdon yhteistarve
- Förbindelsebehov för överföringsavlopp
Siirtoviemärin yhteistarve
- Viktigt grundvattenområde för vattentäkt eller
grundvattenområde som lämpar sig för
vattentäkt - Tärkeä tai vedenhankintaan
soveltuva pohjavesialue
- Viktigt ytvattenområde för vattentäkt
Vedenhankinnan kannalta tärkeä
pintavesialue

Vattenförsörjning Vesihuolto

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Suupohjan rannikkoseutu

Vesihuollon varmuutta lisäämään osoitetaan kaavassa päävesijohdon yhteystarve Närpiön ja Kaskisten, Närpiön ja Korsnäsin, Närpiön ja Maalahden sekä Kaskisten ja Kristiinankaupungin vesijohtoverkostojen välille sekä ylimaakunnalliset vesijohdon yhteystarpeet Kristiinankaupungin ja Merikarvian sekä Kristiinankaupungin ja Isojoen vesijohtoverkostojen välille. Nämä yli maakuntarajan osoitettavat vesijohdon yhteystarpeet osoitettiin jo Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030.

Maakuntakaavassa osoitetaan Kaskisten ja Kristiinankaupungin jätevedenpuhdistamot seudullisesti merkittävänä jätevedenpuhdistamoina. Kristiinankaupungin jätevedenpuhdistamolle johdetaan jätevedet käsiteltäväksi naapurimaakunnan puolelta Karijoelta ja Kristiinankaupungista (Dragsmark-Lapvärtti-keskusta, Tiukka-keskusta). Kaskisten jätevedenpuhdistamolle johdetaan jätevedet käsiteltäväksi Kaskisten kaupungin lisäksi naapurimaakunnan puolelta Teuvalta ja Närpiöstä (Pirttikylästä ja Helenelundista asti). Pitkällä tähtäyksellä Kristiinankaupungin jätevedet voitaisiin johtaa Kaskisiin tai toisin päin. Kaavassa tämä on osoitettu siirtoviemärin yhteystarpeella.

Pohjanmaan maakuntakaavassa 2030 osoitettu- ja vedenottamoita ei osoiteta kaavaehdotuksessa.

Kaavamerkinnot ja -määräykset

← -V- → Päävesijohdon yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan tarpeelliset vesijohtoyhteydet eri vesijohtoverkostojen välille talousveden riittävyyden ja jakelun varmistamiseksi myös poikkeus- ja häiriötilanteissa. Johtolinjauksen tarkka sijainti määräytyy tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Jatkosuunnittelussa tulee johtolinjalle selvittää tarkoituksenmukaisin vaihtoehto, jossa huomioidaan muu maankäyttö sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot.

← -D- → Siirtoviemärin yhteystarve

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan siirtoviemäreiden yhteystarpeita. Johtolinjauksen tarkka sijainti määräytyy tarkemmassa suunnittelussa.

Suunnittelumääräys: Jatkosuunnittelussa tulee johtolinjalle selvittää tarkoituksenmukaisin vaihtoehto, jossa huomioidaan muu maankäyttö sekä maisema-, kulttuuriympäristö- ja luontoarvot.

pv Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan vedenhankinnan kannalta tärkeät (I luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (II luokan) pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys: Maankäyttö ja toimenpiteet alueella ja sen läheisyydessä tulee suunnitella niin, etteivät ne vaaranna pohjavesialueen käyttöä, veden laatua eivätkä määrää.

Suunnitelusuositus: Pohjavesialueelle tulee laatia suojeleusuunnitelma.

av Vedenhankinnan kannalta tärkeä pintavesialue

Merkinnän kuvaus: Ominaisuusmerkinnällä osoitetaan pintavesialueet, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä. Tällä merkinnällä osoitetaan Kyrönjoki, Pilvilampi ja Ähtävänjoki.

Suunnittelumääräys: Kyrönjoen ja Ähtävänjoen varren sekä Pilvilammen ympäristön maankäyttöä ja toimenpiteitä suunniteltaessa tulee erityisesti vesienhoitotarkoituksia ottaa huomioon. Valuma-alueella tehtävien toimenpiteiden tulee edistää veden laadun parantamista.

eti Jätevedenpuhdistamo

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan jätevedenpuhdistamoita.

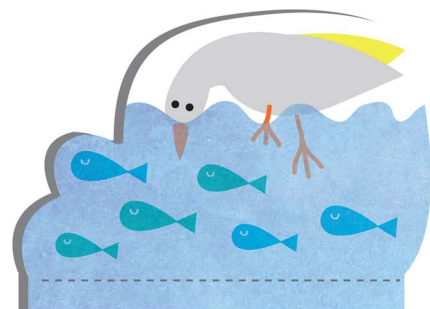
Suunnittelumääräys: Toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida vaikutukset ympäristöön.

—V— Päävesijohto

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinällä osoitetaan päävesijohtoja.

—D— Siirtoviemäri

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinällä osoitetaan siirtoviemäreitä.

6.14 JÄTEHUOLTO POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Pohjanmaan maakunnassa on kattava jätteenkäsittelyjärjestelmä. Maakunnan alueella toimii kolme alueellista jätehuoltoyhtiötä, jotka tekevät jätehuoltoyhteistyötä; Stormossen, Botnjarosk ja Ekorosk. Kaikki Pohjanmaan maakunnan kunnat lukuun ottamatta Laihiaa, jossa on oma biokaasulaitos, kuuluvat alueellisiin jätehuoltoyhtiöihin. Jätehuoltoalueilla on lisäksi kattava ekopisteiden ja hyötykäyttöasemien verkosto.

Ab Avfallsservice Stormossen Jätehuolto Oy hoitaa kuuden kunnan jätehuollon Vaasan seudulla. Perustajajäsenien Vaasan ja Mustasaaren lisäksi jätehuoltoyhtiössä ovat mukana Isokyrö, Korsnäs, Maalahti ja Vöyri. Stormossenin jätekeskuksen alueelle sijoittuu biokaasulaitos, joka muodostaa jätekeskuksen ytimen, kaasuväri, lajitteluasema, hyötykäyttöasema, kompostointikenttä, vaarallisten jätteiden kaatopaikka, kaatopaikka, saastuneiden maiden käsittelyalue sekä suotovesipuhdistamo. Jätekeskus ottaa vastaan ns. märkäjätettä ja biojätettä myös muilta jäteyhtiöiltä. Stormossen aloitti biokaasutuotannon jätteistä jo vuonna 1990 toisena Euroopassa. Mekaanis-biologinen käsittelylaitos tuottaa biokaasua ja kompostimultaa biojätteestä. Vuonna 2018 Stormossenin vastaanottaman yhdyskuntajätteen hyötykäyttöaste oli yli 98,7 %, mikä on Suomen korkeimpia. Biokaasun jalostuslaitos ja ajoneuvokaasun tankkausasema valmistuivat vuoden 2017, toinen tankkausasema avataan Runsoriin vuonna 2019.

Vuonna 2012 valmistui Stormossenin jätekeskuksen viereen Westenergyn jätteenpolttolaitos, jossa hyödynnetään syntypaikkalajiteltua kierrätyskelvotonta mutta polttokelpoista jätettä. Westenergyn omistavat Stormossen ja Botnjarosk sekä Lakeuden Etappi, Millespakka ja Vestia naapurimaakunnista. Westenergyn laitos täydentää toimivan jätehuollon kokonaisuutta hyödyntämällä kierrätyskelvottoman jätteen sisältämän energian.

Oy Botnjarosk Ab toimii kahdeksan kunnan alueella Suupohjassa. Jätehuoltoyhtiöön kuuluu Kristiinankaupunki, Kaskinen ja Närpiö Pohjanmaan maakunnasta ja 5 kuntaa Etelä-Pohjanmaan maakunnasta. Jätekeskus on naapurimaakunnan puolella Teuvalla, jossa on mm. siirtokuormausasema ja tavanomaisen jätteen loppusijoituspaikka. Poltettava jäte kerätään kotitalouksista ja toimitetaan Westenergyn jätteenpolttolaitokselle.

Ab Ekorosk Oy vastaa Pietarsaaren seudun jätehuollosta. Jätehuoltoyhtiössä ovat mukana Pietarsaari, Luoto, Kruunupyy, Pedersöre ja Uu-

sikaarleppyy sekä viisi kuntaa Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnista. Ekoroskin toiminnan keskus on Pietarsaassa Pirilön teollisuusalueella sijaitseva yhdyskuntajätteen lajittelu- ja siirtokuormausasemana toimiva optinen lajittelulaitos. Ekoroskin alueella kiinteistöillä jätteet lajitellaan märkiin ja kuiviin jätteisiin. Märkä jäte toimitetaan Stormossenin biokaasulaitokselle käsiteltäväksi ja kuiva jäte viereiselle Ewapowerin pelletointilaitokselle. Pelletit viedään Oy Alholmens Kraft Ab:lle poltettavaksi. Jätteen loppusijoituspaikka on Keski-Pohjanmaan maakunnan puolelle Kokkolassa.

Myös Laihialla jätehuoltojärjestelmä perustuu jätteiden syntypaikkalajitteluun. Laihian biokaasulaitos käsittelee tällä hetkellä kunnan alueella syntyvän biojätteen sekä elintarviketeollisuuden ja jätevedenpuhdistamon lietteet. Biojätettä lukuun ottamatta muiden jättejakeiden osalta Laihian kunta ostaa palvelut Lakeuden Etapilta, jonka jätekeskus sijaitsee Ilmajoella.

Lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan on kaavaa laadittaessa kiinnitettävä erityisesti huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin teknisen huollon järjestelyihin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakunnan alueidenkäytön suunnittelussa tulee luoda edellytyksiä vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle sekä bio- ja kiertotaloudelle.

EU:n kiertotaloustavoitteet

Uusi kiertotalouspaketti asettaa kunnianhimoiset tavoitteet kierrätykselle ja kaatopaikalle päätyvän jätteen määrälle EU:ssa. Euroopan parlamentin 18.4.2018 hyväksymän lainsäädännön mukaan vuoteen 2025 mennessä vähintään 55 % kotitalouksissa ja yrityksissä syntyvästä yhdyskuntajätteestä tulisi kierrättää. Vuodelle 2030 on asetettu tavoitteeksi kierrättää 60 % jätteestä ja vuodelle 2035 tavoite on 65 %. Vuoteen 2035 mennessä kaatopaikalle tulisi päätyä enää enintään 10 % kaikesta yhdyskuntajätteestä. Osa EU-maista, Suomi mukaan lukien, on jo saavuttanut tämän tavoitteen.

Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2020

Etelä – ja Länsi-Suomen jätesuunnitelmassa vuoteen 2020 (Suomen ympäristö 43/2009) tavoitteena on, että 90% yhdyskuntajätteestä hyödynnetään.

Pohjanmaan ilmastostrategia ”Energiarannikko 2040”

Pohjanmaan ilmastostrategian yhtenä tavoitteena on ”Ei jätteitä – kaikesta on hyödykkeeksi”

Maakuntakaavan tavoitteet

Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoitteena on luoda edellytykset sille, että Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma sekä Pohjanmaan ilmastostrategia toteutuu.

Suunnitteluprosessi ja kaavaratkaisu

Jätehuolto päivitettiin vuoden 2016 kuntakierrokseen liittyvien työkokousten perusteella. Laihian kunnalta tuli esitys uudesta Pöpelikön alueesta. Alueella on Laihian kunnan biokaasulaitos ja uusi pyrolyysilaitos sekä tulossa muovien granulointilaitos.

Kaavaluonnosvaiheessa tuli Kristiinankaupungista esitys kiertotalousalueen osoittamisesta Karhusaareen.

Koska tavoitteena on, että tulevaisuudessa ei ole jätteitä osoitetaan Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 viisi kiertotalousaluetta. Nämä ovat Stormossen Mustasaassa ja Pirilö Pietarsaassa sekä Laihian Pöpelikkö, Jepuan biokaasulaitos Uudessakaarlepyyssä ja Karhusaari Kristiinankaupungissa.

Kaavamerkinnot ja suunnitelmääräykset

EKO

Kiertotalousalue

Merkin kuvauk: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan kiertotalousalueet Stormossen Mustasaassa ja Pirilö Pietarsaassa. Uudet tai pienialaiset kiertotalousalueet on osoitettu kohdamerkinällä: Laihian Pöpelikkö, Jepuan biokaasulaitos Uudessakaarlepyyssä ja Karhusaari Kristiinankaupungissa.

Suunnitelmääräys: Maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa tulee mahdollistaa kiertotaloustoimintojen kehittäminen ja turvata tarvittava infrastruktuuri sekä huomioida kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot. Tarkemmassa suunnittelussa tulee laatia suunnitelma alueen hulevesien käsittelystä ja kiinnittää huomiota tarpeeseen järjestää sammutusvesien hallinta.

Stormossenin biokaasutankkausasema. Kuva: Gustav Nygård.

6.15 SEUDULLINEN AMPUMARATAVERKOSTO POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Lähtökohdat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakunnan alueidenkäytön suunnittelussa tulee onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja niiden vaikutuksille herkkien toimintojen välille jättää riittävän suuri etäisyys. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen tarpeet, tulee ottaa huomioon.

Pohjanmaan liiton laatima ampumarataselvitys

Pohjanmaan liitto laati yhdessä Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan liittojen kanssa ampumarataselvityksen vuonna 2015. Ampumarataselvityksen laadinta tuli tarpeelliseksi uuden ampumaratalain (763/2015) myötä. Uuden ampumaratalain tavoitteena on edistää turvallista ampumaharrastusta, turvallisuutta ampumaradoilla ja lähiympäristössä sekä maakunnallisen ampumarataverkoston suunnitelmallista kehittämistä. Ampumaratalain määritelmän mukaan **ampumaurheilukeskuksella** tarkoitetaan aluetta, jossa on useiden lajien ratoja ja jolla saadaan ampua yli 300 000 laukausta vuodessa. **Ampumaratoja** ovat radat, joilla laukausten määrä on 10 000–300 000 vuodessa ja **vähäisiä ampumaratoja** radat, joilla laukausten määrä on alle 10 000 vuodessa.

Selvityksen mukaan Pohjanmaalla on yhteensä 22 ampumarataa, joista ampumaratoja on kuusi ja vähäisiä ampumaratoja 16. Pohjanmaan maakunnan alueella ei ole yhtään ampumaurheilukeskusta. Lähimmät ampumaurheilukeskukset sijoittuvat Etelä-Pohjanmaan maakunnan puolelle Kauhajoelle ja Ylistaroon. Selvitys löytyy [liitteenä](#).

Pohjanmaan ampumaradoilla ammutaan yhteensä yli 500 000 (ampumaradoilla yli 400 000 ja vähäisillä ampumaradoilla noin 100 000) laukausta vuosittain. Radoilla on yleensä mahdollista ampua useita eri lajeja. Ammuntaharrastus voidaan karkeasti jakaa urheiluammuntaan ja metsästysammuntaan. Suurin osa vähäisistä ampumaradoista on pieniä metsästysseurojen ylläpitämiä ratoja ja näin luonteeltaan paikallisia. Laukaisumäärältään suurimmat ampumaradat ovat Spituholmenin ampumarata Pietarsaassa ja Kivijärven ampumarata Vaasassa.

Maakuntakaavan tavoitteet

Tavoitteena on kehittää kattava ampumarataverkosto Pohjanmaalle, ja osoittaa seudullisesti merkittävät ampumaradat Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040.

Suunnitteluprosessi ja kaavaratkaisu

Kaavaprosessin aikana Etelä-Pohjanmaan, Kes-

ki-Pohjanmaan ja pohjanmaan liitot järjestivät alueen keskeisille metsästys- ja ampumaurheiluoorganisaatioille yhteisen työpajan, jossa saatiin kartoitettua ampumaharrastajien mielipiteitä maakuntien ampumarataverkostosta. Lähes kaikkia ratoja pidettiin seudullisesti tärkeinä riippumatta niiden luokituksesta.

Ampumaratojen sijainnin soveltuvuusarviointi tehtiin paikkatietoanalyysillä. Luokituksen kriteerit sovittiin yhdessä Etelä- Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan liittojen kanssa. Kriteereinä olivat:

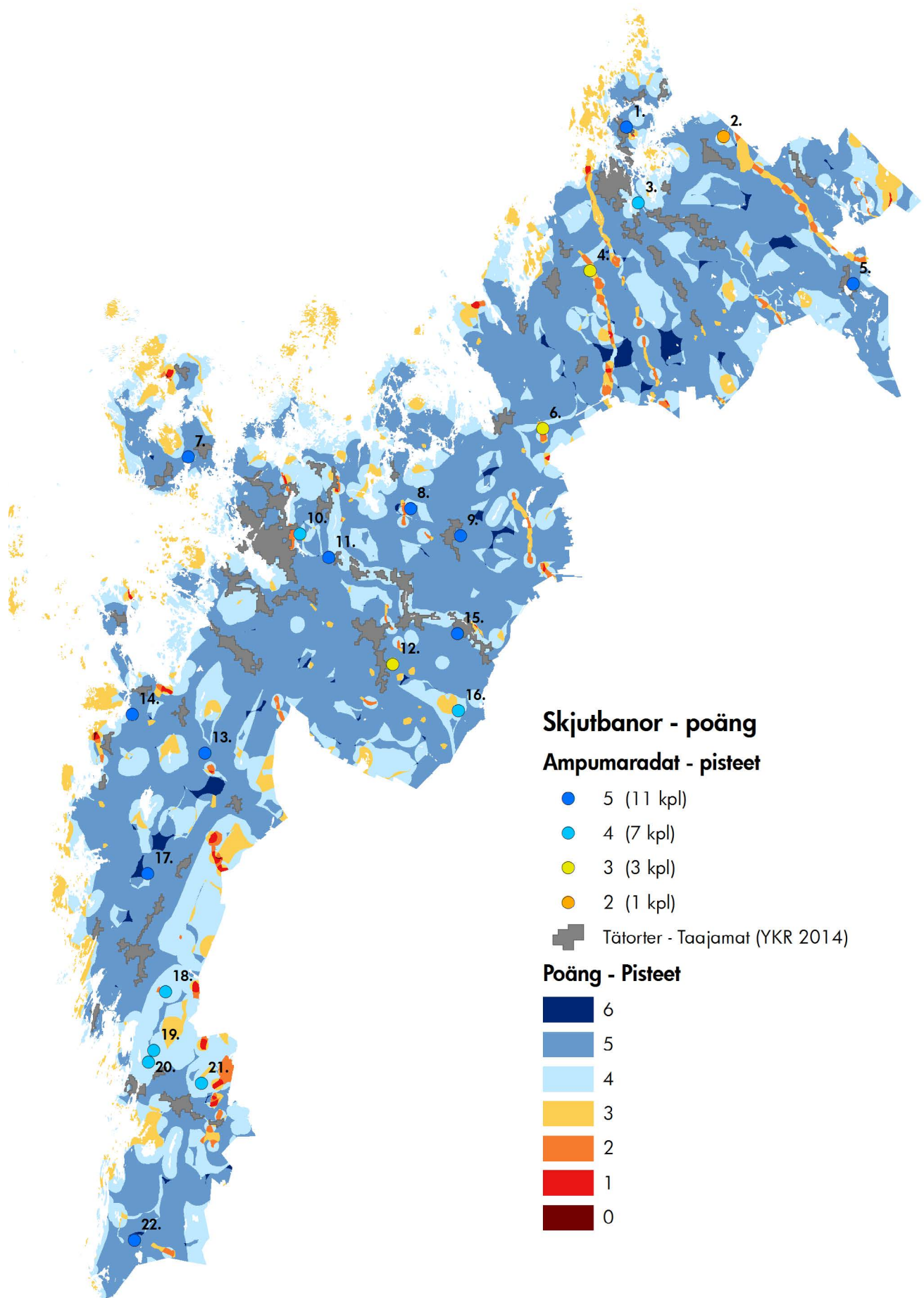
- ▶ ampumaradan etäisyys asutukseen tai loma-asutukseen (> 2 km)
- ▶ sijoittuminen pohjavesialueen ulkopuolelle, etäisyys vedenottamoon (> 2 km)
- ▶ etäisyys Natura-alueeseen, luo-alueeseen tai muuhun suojelualueeseen (> 1 km)
- ▶ tiestön läheisyys (< 2 km).

Pisteytyksessä sai 2 pistettä, jos ampumarata ei sijoittunut pohjavesialueelle, muista sai yhden pisteen (max 6 p). Luokka 1 määriteltiin soveltuvuudeltaan parhaimmaksi kohteeksi (6 pistettä). Analyysin mukaan yksikään ampumarata ei sijoittunut luokkaan 1. Luokkaan 2, kehittämiselle haasteellisemmat kohteet (4-5 pistettä) sijoittui 18 ampumarataa. Luokkaan 3, huonosti kehittämiselle soveltuvat kohteet (< 4 pistettä) sijoittui 4 ampumarataa.

Seudulliset ampumaradat valikoituivat edellä esitettyjen luokittelujen perusteella. Koska vähäiset ampumaradat eivät ole seudullisesti merkittäviä ampumaratoja, rajattiin ne pois arvioitaessa ampumaratojen seudullisuutta. Luokittelujen perusteella valikoitui seitsemän seudullista ampumarataa: Luodon ampumahiihtokeskus Luodossa, Spituholmenin ampumarata Pietarsaassa, Skärgårdin ampumarata Mustasaassa, Kivijärven ampumarata Vaasassa, Lapinmäen ampumarata Isossakyrössä, Tallmossenin ampumarata Maalahdessa ja Eidetin ampumarata Närpiössä.

Närpiön Vargbergetille on toteutunut uusi ampumarata. Arvioitujen vuosittaisten laukausten määrän mukaan Sparbanken Biathlon Arena määritellään ampumaradaksi. Ampumaratojen sijainnin soveltuvuusarvioinnin mukaan se sijoittuu luokkaan 2. Edellisten luokitusten mukaan uusi ampumarata on seudullinen ampumarata. Se tulee lisäämään ampumaratojen saavutettavuutta maakunnan eteläosassa, jossa ampumarataverkoston kattavuus on heikoin.

Kaavaehdotusvaiheessa otettiin Waterloon ampumarata mukaan kaavaan uutena merkintänä, koska ampumarata täyttää seudullisesti merkittävälle ampumaradalle asetetut kriteerit. Pohjanmaan ampumarataverkosto muodostuu yhdeksästä seudullisesta ampumaradasta. Am-

Ampumaratojen sijainnin soveltuvuusarviointi.

Maakuntakaavassa osoitetaan 9 seudullisesti merkittävää ampumarataa:

Nimi	Kunta	Laukausmäärä / vuosi	Käyttö	Pinta-ala
Luodon ampumarata	Luoto	50 000	ampumahiihto ja -juoksu, kilpailut	n. 2 ha
Spituholmenin ampumarata	Pietarsaari	200 000	ampumaurheilu, harjoitukset, hirvikokeet, kilpailut	n. 10 ha
Skärgårdenin ampumarata	Mustasaari	12 000	hirvikokeet, harjoitukset, kilpailut	2 ha
Kivijärven ampumaurheilukeskus	Vaasa	100 000	ampumaurheilu, ampumakokeet, harjoitukset, koulutus, reserviläistointiminta, viranomaisten ammunnat	12 ha
Lapinmäen ampumarata	Isokyrö	10 000	ampumaurheilu, reserviläistointiminta	1 ha
Eidetin ampumarata	Närpiö	32 000	ampumaurheilu (kesä ja talvi)	3 ha
Sparbanken Biathlon Arena	Närpiö	55 000	ampumaurheilu (kesä ja talvi)	2 ha
Tallmossenin ampumarata	Maalahti	10 000	ampumakokeet, harjoitukset, ampumaurheilukilpailut	3 ha
Waterloon ampumarata	Korsnäs	15 000	ampumahiihto ja -juoksu, ampumaurheilu, ampumakokeet, koulutus, kilpailut	2 ha

pumaradoista 2 sijoittuu Pietarsaaren seudulle, 3 Vaasan seudulle ja 4 Vaasan eteläpuolelle.

Ampumaratojen saavutettavuutta arvioitiin paikatietoanalyysillä (30 min ja 40 min saavutettavuusalue). Arviointiin otettiin mukaan ampumaradat ja ampumaurheilukeskukset kolmen maakunnan alueelta. Pohjanmaan maakunnasta arvioinnissa oli mukana kahdeksan seudullista ampumarataa. Analyysin mukaan ampumaratojen saavutettavuus on hyvä Pohjanmaan maakunnan alueella. 30min sisällä ampumarata on saavutettavissa 96,8 %:lla maakunnan väestöstä ja 40 min sisällä 99,7 %:lla. (40 minuutin saavutettavuus perustuu ampumahiihtoliiton maantajohtajille osoittamaan kirjeeseen, jossa tämä tavoitetila on esitetty.)

Ampumarataverkoston kattavuuden kannalta myös pienet, luonteeltaan paikalliset radat ovat tärkeitä mm. ampuma- ja metsästysharrastajien näkökulmasta. Paikallinen ampumarataverkosto muodostuu 16 vähäisestä ampumaradasta.

Tällä hetkellä lähimmät kaksi ampumaurheilukeskusta, jotka ovat maakunnallisesti ja ylimaa-kunnallisesti merkittäviä, sijoittuvat Etelä-Pohjanmaan maakunnan puolelle Kauhajoelle (Sotkan ampumahiihtostadion) ja Ylistaroon (Järvirannan ampumaurheilukeskus). Kivijärven ampumaur-

heilukeskuksen maakunnallista merkittävyyttä on kaavaprosessin aikana vielä arvioitu, ja se osoitetaan maakunnallisena ampumaurheilukeskukseksi Pohjanmaan maakuntakaavassa 2040.

Ampumaratojen tarkemmat kuvaukset on esitetty selvityksen kohdekorteissa.

Kaavamerkinnät ja suunnittelumääräykset

ea Ampumarata

Merkinnän kuvaus: Kohdemerkinnällä osoitetaan ulkoampumaratoja.

Rakentamismääräys: Ampumaradan toteutuksessa tulee varata riittäviä suoja-alueita tai käyttää teknisiä ratkaisuja ehkäisemään merkittäviä ympäristöhäiriötä ja poistamaan turvallisuusriskejä.

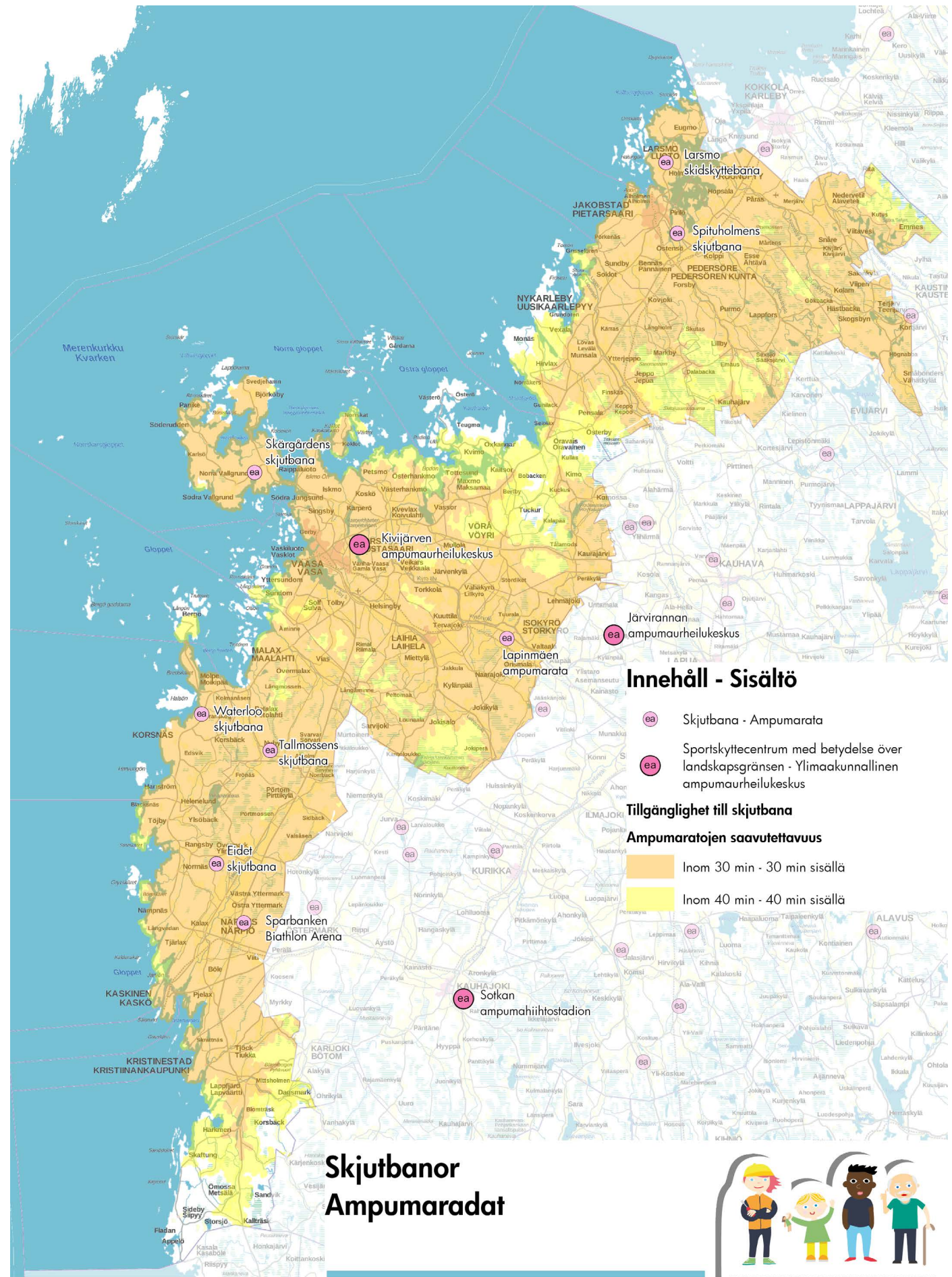
EP Puolustusvoimien alue

Merkinnän kuvaus: Aluevarausmerkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käytössä Maalahden kunnassa oleva alue, jonne yleisöltä on pääsy kielletty.

Suunnittelumääräys: Tarkemmassa suunnittelussa tulee turvata edellytykset puolustusvoimien toimintaan ja huomioida yleinen turvallisuus sekä ympäristöarvot.

Spituholmenin ampumarata. Kuva: Christine Bonn

Innehåll - Sisältö

- Skjutbana · Ampumarata
- Sportskyttecentrum med betydelse över landskapsgränsen · Ylimaakunnallinen ampumaurheilukeskus

Tillgänglighet till skjutbana

- Ampumaratojen saavutettavuus**
- Inom 30 min - 30 min sisällä
 - Inom 40 min - 40 min sisällä

Skjutbanor Ampumaradat

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Baskarta: Lanmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakkarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

6.16 TIETOLIIKENNEYHTEYS POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Johdanto

Pohjanmaan liiton laajakaistastrategian 2006–2010 tavoitteena oli nopeiden 100 Mbit/s–1 Gbit/s kapasiteetin laajakaistaverkkojen saataavuus. Viestintäviraston tilaston (2016) mukaan kiinteän 100 Mbit/s laajakaistan saatavuus on Pohjanmaalla Suomen kärkeä. 75 %:lla Pohjanmaan talouksista on saatavana 100 Mbit/s vastaava laajakaista.

Uusien valokuituverkkojen rakentaminen on parantanut nopean laajakaistan saatavuutta sekä kiinteiden yhteyksien että mobiiliverkkojen osalta. Operaattoreiden runko- ja alueverkot perustuvat valokuituun. Nopeimman mahdollisen laajakaistayhteyden tarjonta vaatii tilaajayhteyden, joka suurelta osin on toteutettu valokuidulla. Mobiiliverkon tukiasemat vaativat myös kuitua nopeiden 4G-yhteyksien tarjoamiseksi.

Lähtökohdat

Verkkoyhteydet kilpailukykyisillä digitaalisilla sisämarkkinoilla - Kohti eurooppalaista gigabit-yhteiskuntaa

Euroopan komission tiedonannossa 14.9.2016 esitetään kolme strategista tavoitetta vuodelle 2025:

Gigabit-yhteydet kaikille esimerkiksi koulujen, liikenteen solmukohtien ja pääasiallisten julkisten palvelujen tarjoajien kaltaisille **tärkeille sosioekonomisille vaikuttajille** ja laajasti digitalisoituneille yrityksille. Erittäin suuren kapasiteetin verkkoihin tehtävien investointien optimoimiseksi on tärkeää tarkentaa ensisijaiset tavoitteet. Fyysiset tilat tai virtuaaliset kohtaamispaikat, joissa ihmiset kokoontuvat tai vierailevat oppiakseen, tehdäkseen työtä ja käyttääkseen julkisia palveluja, vaikuttavat sosioekonomiseen kehitykseen. Tällaiset paikat ovat kasvun, koulutuksen, innovaation ja yhteenkuuluvuuden perusta Euroopassa. Yritysten lisäksi niihin kuuluu tyypillisesti kouluja, kirjastoja, tutkimuskeskuksia sekä erilaisia julkisia palveluita. Digitaalisessa maailmassa niissä on oltava huipputason gigabit-yhteydet, jotta ne tarjoavat Euroopan kansalaisille parhaat palvelut ja sovellukset.

Keskeytymätön 5G-palvelu kaikilla kaupunki-alueilla ja kaikilla keskeisillä maaliikenneväylillä. Sen lisäksi, että mediasovellusten vuoksi yhteyksiin kohdistuu yhä suurempia vaatimuksia, edellyttää ammattiviestintä teollisuudessa ja palvelualoilla samoin kuin seuraavan sukupolven turvallisuus- ja hätäpalvelut, saumatonta, jaettavaa, kiinteää ja langatonta infrastruktuuria, joka tar-

joaa luotettavuutta ja laadukkaita palveluita. 5G-viestintä perustuu 4G-matkaviestinyhteyksiin ja kiinteisiin verkkoihin niin, että nykyisten erillisten infrastruktuurien palvelut voidaan yhdentää laadukkaiksi, maailmanlaajuisiksi, ajasta ja paikasta riippumattomiksi sekä ohjelmoitaviksi "virtuaalisiksi verkoiksi".

Kaikilla kotitalouksilla on käytettävissään internetyhteys, jossa on vähintään 100 Mbit/s:n laskevan siirtotiennonopeus ja joka on nostettavissa gigabitinopeuteen. Internetyhteydet voivat maaseutualueilla ja syrjäseudulla olla merkittäviä asioita, joilla voidaan ehkäistä eristäytymistä ja väestöpakoa. Sekä tavaroiden että palvelujen kustannusten pieneneminen voi osaltaan kompensoida suuria etäisyyksiä. Yritykset voivat vähentää kustannuksia osallistumalla konferenssiin videoyhteydellä, käyttämällä sähköisiä hallintopalveluja, käyttämällä nettikauppaa ja tallentamalla aineistoja pilvipalveluihin. Maaseudun kehittäminen ja nykyaikainen maatalous ovat yhä enemmän riippuvaisia verkkosovelluksista kuten viljelyn anturivalvonnasta ja miehittämättömien ilma-alusten käytöstä.

Välitavoite vuodelle 2020: 5G-yhteydet tulee olla saatavilla täysimittaisena kaupallisena palveluna vähintään yhdessä suuressa kaupungissa kussakin jäsenvaltiossa.

Pohjanmaan tavoitteet

Koska Pohjanmaalla on jo nyt varsin hyvä nopean laajakaistan kattavuus voidaan tavoite korkean kapasiteetin nostamisesta hyvin korkeaan kapasiteettiin arvioida uudestaan vuodelle 2021. Tavoitteena on, että kaiken kattava 5G-tarjonta on saavutettu vuonna 2025.

Pohjanmaan strateginen tavoite vuodelle 2021:

- ▶ Kaikilla tärkeillä yhteiskuntataloudellisilla toiminnoilla (kouluilla, kuljetussolmukohtilla ja julkisen sektorin palvelun tarjoajilla ja laajasti digitalisoituneilla yrityksillä) on saatavilla gigabit-yhteys.
- ▶ Kaikilla kotitalouksilla on käytettävissään korkean kapasiteetin laajakaista, jossa siirtoneopeus on vähintään 100 Mbit/s ja joka voidaan nostaa 1 Gbit/s nopeuteen.
- ▶ Kaikissa suurissa taajamissa ja suurilla teillä on katkeamaton 5G-peittävyys vuonna 2025.

Kaavaratkaisu

Pohjanmaalla pitää olla laatuvarmistettu, päivitetty ja korkean kapasiteetin nopean laajakaistan infrastruktuuri, joka mahdollistaa kolmen strategisen tavoitteen mukaisen liikenteen.

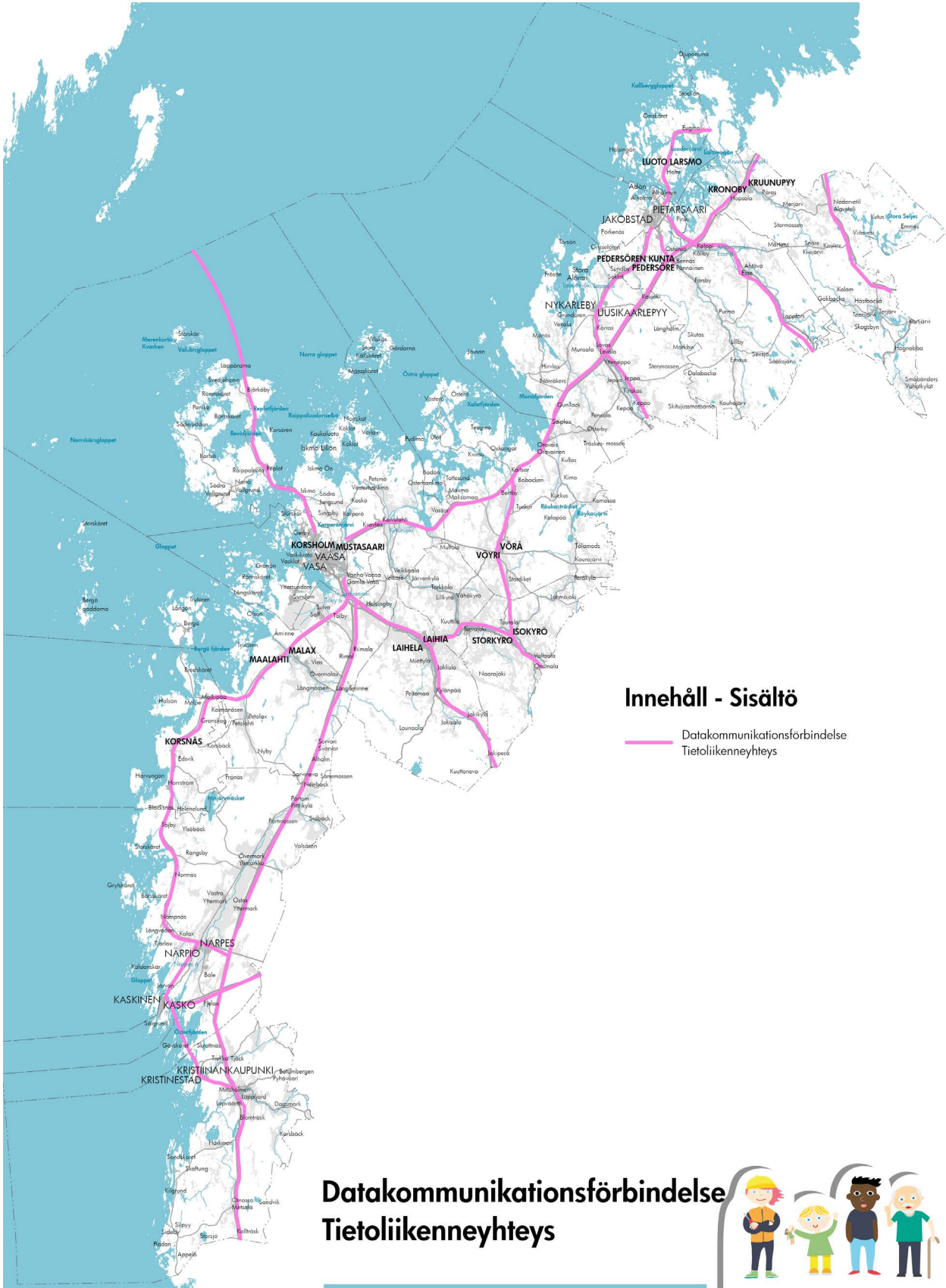
Kaavamerkinnät ja suunnittelumääräykset

Tietoliikenneyhteys

Merkinnän kuvaus: Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan erittäin suuren kapasiteetin laajakaistaverkko, joka yhdistää maakunnan kunnat

ja paikkakunnat ja joka liitetään valtakunnallisiin ja kansainvälisiin solmupisteisiin.

Suunnitteluosuus: Seudullinen ja paikalliset toimenpidesuunnitelmat strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi tulee laatia.

Innehåll - Sisältö

— Datakommunikationsförbindelse
Tietoliikenneyhteys

Datakommunikationsförbindelse Tietoliikenneyhteys

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntaakaava

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

6.17 YMPÄRISTÖHAASTEET POHJANMAAN MAAKUNNASSA

Ilmastonmuutos

YK:n hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin, IPCC:n, mukaan ilmastonmuutos tulee Suomesa nostamaan keskilämpötilaa, lisäämään varsinkin talviajan sateita ja samalla lyhentämään lumikautta, muuttamaan termisen kasvukauden pituutta sekä yleisesti tuomaan muutoksia sääilmämiöiden voimakkuuteen ja/tai tiheyteen. Tulvia aiheuttavat kesäisin paikalliset kaatosateet ja talvisin lumen sulamisajankohdan muuttuminen ja talvisateet. Lämpötilannousun arvioidaan tapahtuvan Suomessa 1,5–2 kertaa nopeammin kuin maailmanlaajuisesti ja sademäärien lisääntyvän maan pohjoisissa osissa hieman nopeammin kuin etelässä. Keskilämpötilan nousun lisäksi myös vuorokauden korkein ja alin lämpötila muuttuvat.

Aalto-yliopisto, Suomen ympäristökeskus ja Ilmatieteenlaitos ylläpitävät ilmastonmuutoksesta tutkimustietoa keräävää verkkosivustoa www.ilmasto-opas.fi. Ilmastoa ennustetaan kolmen skenaarion pohjalta: 1) pessimistisen, hidasta siirtymistä fossiilista polttoaineista päästöttömiin energialähteisiin ja siten suuria haittavaikutuksia yhteiskunnalle kuvaavan skenaarion, 2) optimistisen, nopeita ja tehokkaita toimenpiteitä sekä pieniä haittavaikutuksia yhteiskunnalle kuvaavan skenaarion ja 3) välimaastoon sijoittuvan skenaarion pohjalta. (Pohjanmaan ilmastostrategia 2040)

Tulvariskien hallinnan suunnittelu ja Pohjanmaan tulva-alueet

Tulvariskien hallinnasta annettuun lakiin (620/2010) ja asetukseen (659/2010) pohjautuen tulvariskien alustava arviointi toteutettiin Suomessa ensimmäisen kerran vuonna 2011. Tulvariskien hallinnan toisella suunnittelukierroksella vuonna 2018 tulvariskien alustava arviointi toteutettiin uudelleen ja tiedot päivitettiin. Vesistö- ja merenrannikkotulvien osalta suunnitteluvastuu on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla (ELY-keskuksilla) ja hulevesitulvien osalta kunnilla. Tulvariskien alustavan arvioinnin lopputuloksena maa- ja metsätalousministeriö nimesi 20.12.2018 merkittävät tulvariskialueet. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelta merkittäviä tulvariskialueita on nimetty viisi:

- ▶ Lapuanjoki: Lapua
- ▶ Kyrönjoki: Ylistaro-Koivulahti
- ▶ Kyrönjoki: Ilmajoki-Seinäjoki
- ▶ Laihianjoki: Laihia-Tuovila-Runsor
- ▶ Lapväärtin-Isojoki: Lapväärtti

Vesistöalueille, joissa on merkittäviä tulvariskialueita, perustetaan tulvaryhmät päivittämään tulvariskien hallinnan tavoitteet ja hallintasuunnitelmat. Lisäksi ensimmäisellä suunnittelukierroksella laadittuja tulvakartoituksia päivitetään ja laajennetaan kattamaan uudet merkittävät tulvariskialueet. Seuraavan kerran tulvariskien alustava arviointi tullaan tekemään vuoden 2024 loppuun mennessä.

Ilmastoskenaariot, Pohjanmaa vuoteen 2100 saakka

Lähde: www.ilmasto-opas.fi.

Lämpötila	Optimistisen skenaarion mukaan lämpötilan nousu voi Pohjanmaalla jäädä 7–8 asteeseen. Pessimistisen skenaarion mukaan se voi nousta jopa 9 astetta. Pessimistinen skenario ennakoii suurimman lämpötilannousun ajoittuvan talveen.
Sademäärä	Optimistinen skenario povaa sademäärän nousua 15 %:lla Pohjanmaalla, kun taas pessimistinen skenario ennakoii 20 %:n nousua. Kummankin skenaarion mukaan sademäärä lisääntyy eniten Suupohjan rannikkoseudulla. Suurin sademäärän lisäys ajoittuu talveen.
Lumipeite	Optimistinen skenario arvioi lumipeitteisten vuorokausien vuodessa vähenevän 20–60 prosentilla. Suurimmat muutokset ennustetaan osuvan maakunnan pohjoisosiin ja Kyrönmaalle. Pessimistinen skenario arvioi lumipeitteisten päivien vähenevän jopa 80 prosentilla koko maakunnassa.
Valunta	Pessimistisen skenaarion mukaan valunta lisääntyy jopa 80 prosentilla kutakuinkin maakunnan kaikilla rannikkoalueilla. Optimistisen skenaarion mukaan valunnan lisääntyminen jää pienemmäksi, mutta nousee kuitenkin jopa 80 prosenttiin maakunnan pohjoisosissa. Nousun odotetaan olevan suurinta talvella, mutta myös muina vuodenaikoina sitä tulee esiintymään.
Jäähdytystarve	Pessimistisen skenaarion mukaan jäähdytystarve tulee lisääntymään koko maassa yli 450 %:lla. Optimistisen skenaarion mukaan tarve tulee lisääntymään varsinkin rannikolla ja Pohjanmaan osalta etenkin Suupohjan rannikkoseudulla, jossa sen arvioidaan nousevan 400 %:lla. Maakunnan pohjois- ja keskiosassa jäähdytystarve lisääntyy hieman vähemmän.
Lämmitystarve	Lämmitystarpeen arvioidaan pessimistisessä skenaariossa vähenevän jopa 45 prosentilla koko maakunnassa, optimistisen skenaarion mukaan jopa 15 prosentilla.

Alustavassa arvioinnissa on pyritty tunnistamaan myös muita tulvariskialueita, jotka eivät täytä lain asettamia merkittävän tulvariskialueen kriteerejä, mutta ovat alueellisesti tärkeitä. Myös nämä alueet arvioitiin uudelleen vuoden 2018 aikana. Rajausten avulla pyritään osoittamaan ne taajama-alueet, joihin olisi mahdollisesti tarve tehdä tarkempia tulvakartoituksia riskien tunnistamiseksi. Näitä alueita ei ole kuitenkaan rajattu valtakunnallisesti yhteneväisin perustein. Pohjanmaan maakunnan osalta nämä alueet ovat:

- ▶ Kruunupyynjoki: Kruunupyyn taajama
- ▶ Ähtävänjoki: Aminne (Pietarsaari) - Ytteresse (Pedersöre)
- ▶ Lapuanjoki: Uudenkaarlepyyn taajama
- ▶ Kimojoki: Kimo-Oravainen (Vöyri)
- ▶ Vöyrinjoki: Vöyrin taajama
- ▶ Maalahdenjoki: Övermalax (Maalahti)

Merkittävien tulvariskialueiden lisäksi tulvakarttoja on laadittu ja laaditaan jatkossakin myös muille tulva-alueille ottaen huomioon kuntien tarpeet.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa sanotaan tulvista seuraavaa: "Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallintaa varmistetaan muutoin." Tulvavaara-alueen voidaan siis katsoa käsittävän kaikki tulvaherkät alueet, myös sellaiset alueet, joissa ei ole varsinaisia tulvariskikohteita esim. rakennuksia. Tulvavaara-alue voi kuitenkin muuttua tulvariskialueeksi, jos tulvia ei huomioida maankäytön suunnittelussa. Tulvakartta-aineistot löytyvät tulvakarttapalvelusta www.ymparisto.fi/tulvakartat ja ovat ladattavissa Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistojen latauspalvelusta (LAPIO).

Tulvavaaran huomioimista koskeva yleinen suunnittelumääräys

Maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa tulee huomioida sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskien minimoiminen. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvauhanalaisille alueille. Tästä voidaan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pystytään hallitsemaan. Maankäytön ja toimenpiteiden suunnittelussa suositellaan käytettäväksi Tulvakeskuksen tulvakarttapalvelua. Hulevesisuunnitelmia tulisi laatia tarkemman kaavoituksen yhteydessä.

Pintaveden laatu

Pohjanmaan joet ovat melko ravinne- ja humusrikkaita. Rehevöitymisen lisäksi jokien alajuoksuisa esiintyy happamoitumista ja metallikuormitusta johtuen pääosin happamien sulfaattimaiden kuivatuksista. Joet ja jokisuut ovat myös kokeneet fyysisiä muutoksia kuten perkauksia ja pengertämisiä, kun ollaan haluttu suojata lähialueita

tulvilta. Viimeisimmän vuonna 2013 tehdyn ekologisen luokituksen mukaan jokien pintavesilaatu on pääosin välttävä.

Merialueen kuormituksesta suurin osa tulee jokivesien mukana, ja on peräisin maataloudesta. Lisäksi merta kuormittaa myös asutuksen ja teollisuuden puhdistetut jätevedet. Paikallisella tasolla myös haja-asutus ja turkistarhaus kuormittavat. Teollisuuden ja yhdyskuntien pistepäästöt vesistöön ovat ajan saatossa vähentyneet. Lisäksi on havaittavissa hajapäästöjen vähenemistä. Ilmaston vaikutus aiheuttaa sen sijaan uusia haasteita. Sen vaikutus ravintoaineiden ja hiukkasten kulkeutumiseen jokien kautta rannikkoveteen uhkaa lisääntyä. Rannikkovedet ovat viimeisimmän vuonna 2013 tehdyn ekologisen luokituksen mukaan jokisuistojen kohdalla välttävää, sisäsaaristossa tyydyttävää ja ulkosaaristossa ja ulkomerellä hyvää Merenkurkun ja Pohjanlahden avomerialue on Itämeren puhtaimpia alueita.

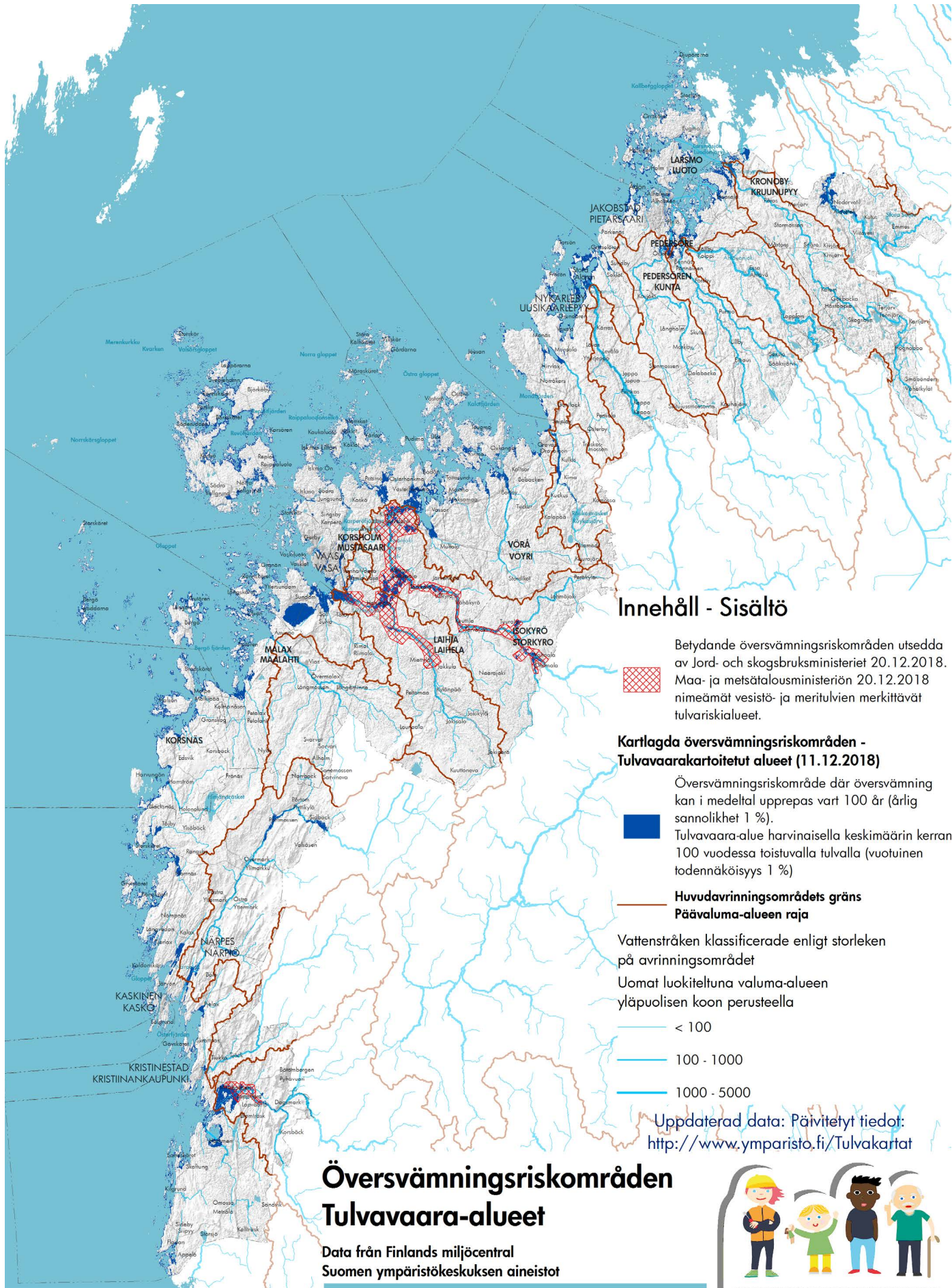
Suomen happamien sulfaattimaiden alueet ovat Euroopan suurimmat. Alueet sijaitsevat valtaosin länsi- ja lounaisrannikolla Näistä maista aiheutuu haitallisia vaikutuksia ympäristöön, kun sulfidipitoiset maakerrokset joutuvat pohjaveden pinnan yläpuolelle ja happamoituminen käynnistyy. Ongelmat kärjistyvät vesistöissä, kun sateiden jälkeen vesistöön kulkeutuu maasta liuenneita eliöille haitallisia aineita.

Maa- ja metsätaloutta sekä muita tarkoituksia varten toteutettu maankuivatus on keskeinen tekijä happamoitumisessa. Tämän vuoksi on tärkeää, että happamat sulfaattimaat otetaan huomioon valittaessa kuivatusjärjestelmää ja silloin kun kuivatusjärjestelmää käytetään ja ylläpidetään samoin kuin muussa maankäytössä.

Vuonna 2011 maa- ja metsätalousministeriö päätti yhdessä ympäristöministeriön kanssa happamien sulfaattimaiden aiheuttamien haittojen vähentämisen suuntaviivoista vuoteen 2020. Strategia keskittyy erityisesti haittojen syntymisen ehkäisyyn ja torjuntaan sekä happamien sulfaattimaiden kartoitukseen ja luokitteluun.

Happamia sulfaattimaita koskeva yleinen suunnittelumääräys

Maankäytön suunnittelun tulee perustua riittävään tietoon happamien sulfaattimaiden sijainnista ja laadusta sekä niiden aiheuttamista riskeistä. Uusi toiminta tulee sijoittaa niin, että vältetään lisätä kuivaustarvetta erityisesti ongelmallisimmilla alueilla. Ne alueet, jotka Geologian tutkimuskeskus on kartoittanut, on saatavina seuraavasta karttapalvelusta: <http://gtkdata.gtk.fi/hasu/index.html>.

Innehåll - Sisältö

Betydande översvämningsriskområden utsedda av Jord- och skogsbruksministeriet 20.12.2018. Maa- ja metsätalousministeriön 20.12.2018 nimeämät vesistö- ja meritulvien merkittävät tulvariskialueet.

Kartlagda översvämningsriskområden - Tulvavaarakartoitetut alueet (11.12.2018)

Översvämningsriskområde där översvämnning kan i medeltal upprepas vart 100 år (årlig sannolikhet 1 %).
Tulvavaara-alue harvinaisella keskimäärin kerran 100 vuodessa toistuvalla tulvalla (vuotuinen todennäköisyys 1 %)

Huvudavrinningsområdets gräns Päälumalu-alueen raja

Vattenstråken klassificerade enligt storleken på avrinningsområdet

Uomat luokiteltuna valuma-alueen yläpuolisen koon perusteella

- < 100
- 100 - 1000
- 1000 - 5000

Uppdaterad data: Päivitetty tiedot:
<http://www.ymparisto.fi/Tulvakartat>

Översvämningsriskområden Tulvavaara-alueet

Data från Finlands miljöcentral
Suomen ympäristökeskuksen aineistot

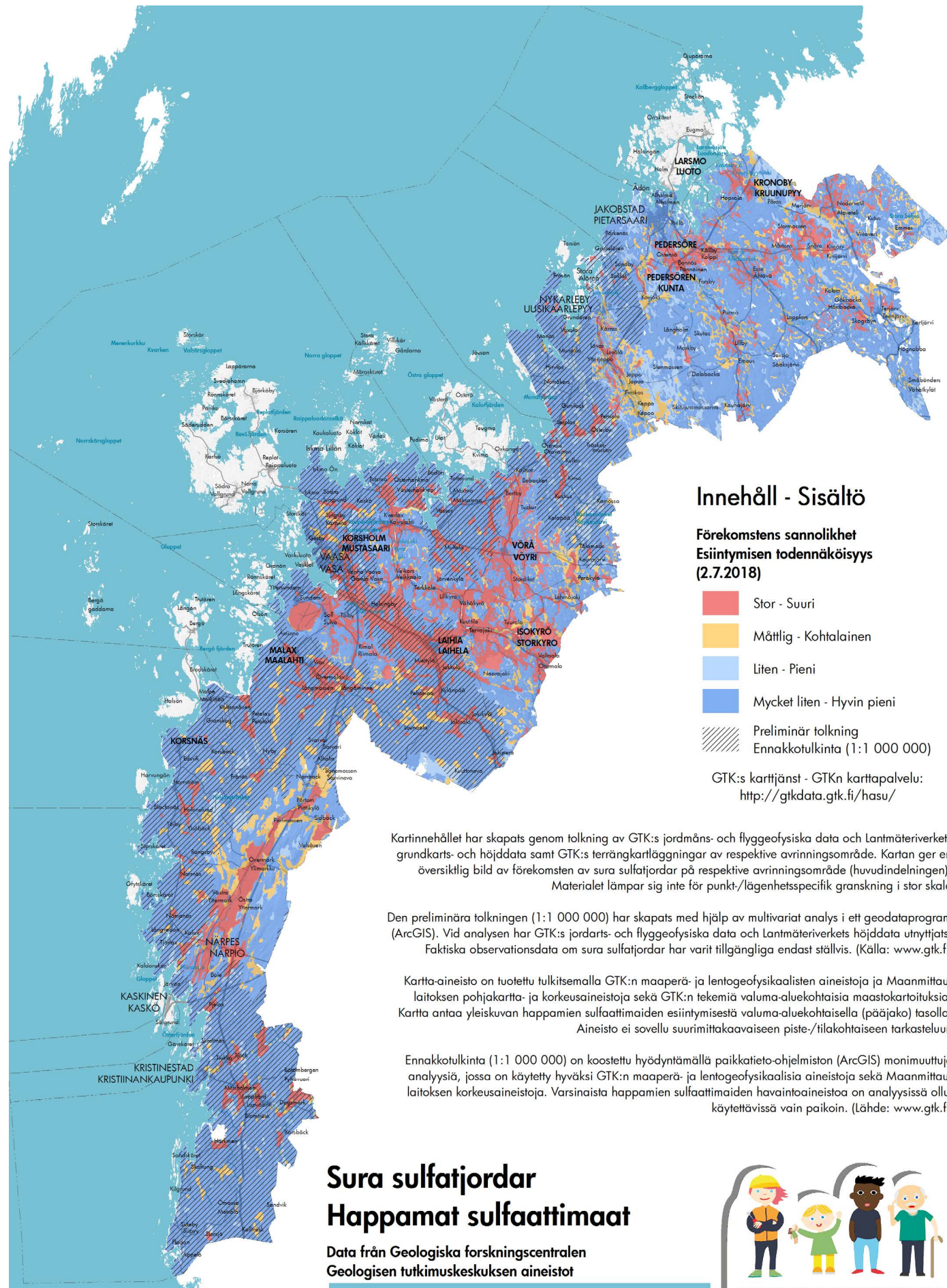

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

0 5 10 20 30 km
Skartta: Lantmäteriverkets terrängkarta 05/2015.
Pohjakarta: Maanmittauslaitoksen maastokartta 05/2015.

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Innehåll - Sisältö

Förekomstens sannolikhet
Esiintymisen todennäköisyys
(2.7.2018)

- Stor - Suuri
- Måttlig - Kohtalainen
- Liten - Pieni
- Mycket liten - Hyvin pieni
- Preliminär tolkning
Ennakkotulkinta (1:1 000 000)

GTK:s karttjänst - GTK:n karttapalvelu:
<http://gtkdata.gtk.fi/hasu/>

Karttinehålllet har skapats genom tolkning av GTK:s jordmåns- och flyggeofysiska data och Lantmäteriverkets grundkarts- och höjddata samt GTK:s terrängkartläggningar av respektive avrinningsområde. Kartan ger en översiktlig bild av förekomsten av sura sulfatjordar på respektive avrinningsområde (huvudindelningen). Materialet lämpar sig inte för punkt-/lägenhetsspecifikt granskning i stor skala.

Den preliminära tolkningen (1:1 000 000) har skapats med hjälp av multivariat analys i ett geodataprogram (ArcGIS). Vid analysen har GTK:s jordarts- och flyggeofysiska data och Lantmäteriverkets höjddata utnyttjats. Faktiska observationsdata om sura sulfatjordar har varit tillgängliga endast ställvis. (Källa: www.gtk.fi.)

Kartta-aineisto on tuotettu tulkitsemalla GTK:n maaperä- ja lentogeofysikaalisten aineistojen ja Maanmittauslaitoksen pohjakartta- ja korkeusaineistojen sekä GTK:n tekemiä valuma-aluekohtaisia maastokarttoituksia. Kartta antaa yleiskuvan happamien sulfatimaiden esiintymisestä valuma-aluekohtaisella (pääjako) tasolla. Aineisto ei sovellu suurimittakaavaiseen piste-/tilakohtaiseen tarkasteluun.

Ennakkotulkinta (1:1 000 000) on koostettu hyödyntämällä paikkatieto-ohjelmiston (ArcGIS) monimuuttuja-analyysejä, jossa on käytetty hyväksi GTK:n maaperä- ja lentogeofysikaalisia aineistoja sekä Maanmittauslaitoksen korkeusaineistojen. Varsinaista happamien sulfatimaiden havaintoaineistoa on analyysissä ollut käytettävissä vain paikoin. (Lähde: www.gtk.fi.)

Sura sulfatjordar Happamat sulfatitmaat

Data från Geologiska forskningscentralen
Geologisen tutkimuskeskuksen aineistot

Ditt Sinun

ÖSTERBOTTEN | POHJANMAASI
Landskapsplanen 2040 Maakuntakaava

Melu ja meluhaitat

Melu on yksi yleisimmistä ympäristöhaitoista. Se on myös tunnistettu merkittäväksi terveysongelmaksi. Melu on ääntä, joka koetaan laadultaan häiritseväksi, epämiellyttäväksi tai muulla tavalla terveydelle ja hyvinvoinnille haitalliseksi. Ihmisen elinympäristössä esiintyvää melua kutsutaan ympäristömeluksi. Ympäristömelu vaikuttaa elinympäristön laatuun ja viihtyisyyteen, ihmisten terveyteen ja muuhun hyvinvointiin. Sen tiedetään vaikuttavan myös eläimiin ja luontoon.

Suomessa altistuu noin miljoona ihmistä ympäristömelulle, jonka merkittävin lähde on tieliikenne. Altistuneiden määrän arvellaan vielä kasvavan.

Melulähteet

Yleisimpiä ympäristömelun lähteitä ovat liikenne, teollisuus, rakentaminen, ulkoilmatapahtumat sekä vapaa-ajan meluisat toiminnot, kuten ampuma- ja moottoriurheiluradat. Liikennemu- luun kuuluvat tie-, lento-, raide- ja vesiliikenteen aiheuttama melu. Pohjanmaalla merkittävimmät tieliikennemelua aiheuttavat tiet ovat Valtatie 3, Valtatie 8 ja Rantamaantie.

Raideliikenne on jatkuvan taustamelun lähde, vaikka se ei ole yhtäjaksoista, mutta se kuuluu pitkään ja kantautuu yhtä kauas kuin tieliikenne vilkkaimmilla valtateilla. Raideliikenne aiheuttaa myös merkittävästi tärinää.

Lentoliikenne aiheuttaa säännöllisesti toistuvaa melua, jota esiintyy päivisin ja erityisesti viikonloppuisin. Lentoliikenteen meluun vaikuttavat kone-tyypit, lentojen lukumäärät, lentoreitin sijainti sekä lennon nousut ja laskut. Ylilennot vaikuttavat suuresti häiritsevyyteen. Harvakseltaan toistuva ylilento vastaa kuitenkin silloin tällöin hiljaisuutta rikkovaa 60 – 80 km/h ajavaa autoa maaseutumaisessa ympäristössä. Pohjanmaalla on kaksi lentoasemaa, jotka ovat Kokkola-Pietarsaaren lentoasema ja Vaasan lentoasema.

Vilkkaimmat satamat, joissa melu syntyy laivojen koneista ja tuulettimista sekä lastauksesta aiheutavat jatkuvaa taustamelua. Säännöllisesti tois-

tuvaa melua aiheuttavia melulähteitä ovat taas laivat ja moottoriveneet vilkkaimmilla laiva- ja veneväylillä. Lomakaudella vesiliikenne on vilkkaimmillaan. Melu kantautuu vesistön yllä pidemmälle. Talvisin vesistöjä käytetään moottorikelk- kailuun ja jääteitä pitkin ajetaan myös autoilla. Teollisuuden melu riippuu toiminnasta, esimerkiksi prosessiteollisuus aiheuttaa jatkuvaa tausta- melua ja sahateollisuus säännöllisesti toistuvaa melua. Tyypillisesti melua aiheutuu erilaisten pu- haltimien, ilmanvaihtolaitteiden, pumppujen ja moottoreiden toiminnasta sekä liikenteestä.

Tuulivoimaloiden sijoittuminen aiemmin melutto- miin ympäristöihin lisää tuulivoimaloiden melun kokemista häiritsevänä jo hyvin alhaisilla ääni- tasoilla verrattuna muihin melulähteisiin. Tuuli- voimalan melu syntyy lapojen pyörimisestä sekä voimalan koneiston osien aiheuttamasta äänestä. Äänen ominaisuudet kuten voimakkuus, taajuus ja ajallinen vaihtelu, riippuvat tuulivoimaloiden määrästä, etäisyyksistä sekä tuulen nopeudesta. Tuulivoimaloiden aiheuttama ääni on taajuudel- taan myös matalataajuisista.

Ampumaradoilta aiheutuu säännöllisesti toistu- vaa melua, joka on luonteeltaan impulssimaista. Ampumaratojen käyttö keskittyy iltoihin ja viikon- loppuihin.

Myös yhdyskuntarakenne aiheuttaa melua. Taa- jamaympäristöjen merkittävä meluhaitta on ra- kentaminen, joka aiheuttaa tilapäistä melua. Maaseutumaisemassa ympäristössä aiheutuu melua maa- ja metsätalouden toiminnasta sekä maan otosta ja kallion louhinnasta. Tämä melu on tilapäistä ja vuodenaajoista riippuvaa.

Hiljaisia alueita koskeva yleinen suunnitel- lusuositus

Teemakartalla osoitetut hiljaiset alueet sekä nii- den lähiympäristöt tulee huomioida siten, että mahdollistetaan luonnonäänistä ja hiljaisuudes- ta nauttiminen maankäyttöä ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Taajamissa ja niiden läheisyydessä olevien virkistysalueiden osalta hiljaisuuden kokeminen tulee suhteuttaa

Yleiset melutason ohjearvot	LAeq päivä klo 7 – 22	LAeq yö klo 22 – 7
Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja niiden välittö- mässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevat alueet	55 dB	45 – 50 dB
Loma-asumiseen käytettävät alueet, leirintäalueet, virkistysalueet taajamien ulkopuolella ja luonnonsuojelualueet	45 dB	40 dB
Tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvot		
Pysyvä asutus, loma-asutus, hoitolaitokset, oppilaitokset (ei yöarvoa), virkis- tysalueet (ei yöarvoa), leirintäalueet	45 dB	40 dB
Kansallispuistot	40 dB	40 dB

Valtioneuvoston vuonna 1992 antama päätös melutason ohjearvoista sekä vuonna 2015 antama asetus tuulivoimaloiden ulko- melutason ohjearvoista.

ympäröivien toimintojen luonteeseen.

Valosaaste

Valosaaste syntyy kohteiden tarpeettomasta valaisemisesta tai valonlähteiden suuntaamisesta niin, että ne häikäisevät ajoittain tai jatkuvasti. Valosaasteelle ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää, mutta valosaasteeksi kutsutaan liian voimakasta, häiritsevää tai haitallista keinovaloa.

Valosaasteesta tiedetään toistaiseksi varsin vähän, mutta sitä tutkitaan eri puolilla maailmaa ja sen myötä valosaasteen vaikutuksista saadaan ajan mittaan enemmän ja parempaa tietoa.

Valonlähteet

Valosaastetta aiheuttaa etenkin yöaikainen valaistus, joka himmentää yötaivaan niin, ettei tähtitaivasta ja hämärän valoa voi kokea.

Yksi suurimmista valosaasteen aiheuttajista on liikenne valaistuilla maanteilla ja kaduilla. Merialueilla valopäästöjä syntyy paitsi meriliikenteestä myös majakoiden häikäisevistä valonheittimistä.

Toinen suurimmista valosaasteen aiheuttajista on kaupunkien ja taajamien valaistut rakennukset. Tuoreimpien tutkimusten mukaan yövalaistujen alueiden pinta-ala kasvaa 2,2 prosenttia vuodessa. Toisaalta jo valaistut alueet myös kirkastuvat samaa tahtia. LED-valaistuksen yleistymisestä huolimatta valosaasteen määrä ei ole vähentynyt vaan se on lisääntynyt, koska rakennuksia, pihoja ja teitä valaistaan yhä enemmän.

Seudullisia valosaasteen aiheuttajia Pohjanmaalla ovat esimerkiksi kirkkaasti valaistut kasvihuoneet sekä tuulivoimalat, joiden vilkkuvat valot häiritsevät asukkaita.

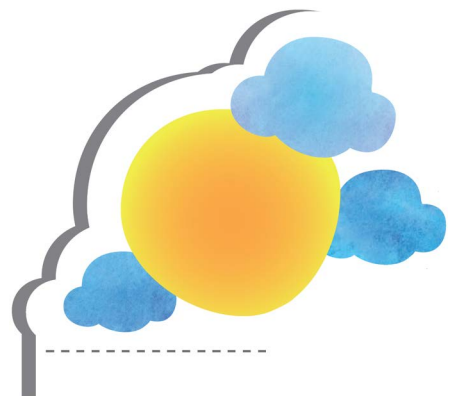
Suomi on yksi niistä maista, joissa valosaasteen määrä on kasvanut nopeimmin, eikä 34 prosenttia suomalaisista koe yön pimeyttä ollenkaan. Euroopassa ja Yhdysvalloissa vain prosentti asukkaista voi nähdä yötaivaan ilman, että valosaaste häiritsee katselua.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin. Valosaasteen voidaan katsoa kuuluvan haitallisia terveysvaikutuksia mahdollisesti aiheuttaviin toimintoihin, koska häiritsevä valaistus yöaikaan voi aiheuttaa univaikeuksia, mikä puolestaan altistaa muille sairauksille.

Valosaaste vaikuttaa myös eläimistöön ja kasvistoon. Valosaaste vaikuttaa erityisesti eläinten suunnistuskykyyn.

Pimeitä alueita koskeva yleinen suunnittelu-suositus

Pimeät alueet -teemakartalla esitetyillä tyypillisen pimeän taivaan alueen tai maaseututaivaan vyöhykkeillä sijaitsevien alueiden suunnittelussa ja kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota pimeyden tarjoamaan elämyspotentiaaliin. Tällaisia alueita on Merenkurkun saariston ulko-osissa ja metsäalueilla Pedersören kunnan itäosissa.

7 Vaikutusten arviointi

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua merkittävät vaikutukset arvioidaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Huomioon otetaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA) 1 §:n mukaisesti aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat tiedot. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset

- ▶ ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- ▶ maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- ▶ kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- ▶ alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskuntata- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- ▶ kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön
- ▶ elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Vaikutukset arvioidaan kussakin kaavaprosessin vaiheessa ja sillä tasolla ja tarkkuudella kuin maakuntakaava yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Kaavan vaikutuksia arvioi Ramboll Finland Oy yhteistyössä maakuntakaavan viiteryhmän, vaikutusten arviointiryhmän ja kaavatyöryhmän sekä kansalaisfoorumien kanssa.

7.1 ARVIOINNIN YHTEENVETO

Maakuntakaavan vaikutusten arviointi tehtiin kaksivaiheisena. Ensimmäisessä vaiheessa syksyllä 2017 tehtiin alustava arviointi, joka perustui kaavaluonnoksen valmisteluvaiheen aineistoihin. Arviointia täydennettiin maakuntakaavan ehdotusvaiheessa.

Vaikutusten arvioinnissa arvioitiin kaikki kaavassa esitettävät merkinnät ja määräykset. Erityisesti kiinnitettiin huomiota voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden muuttuvaan tai tarkentuvaan maankäyttöön. Arvioinnissa huomioitiin myös kaavasta poistuvien merkintöjen vaikutus. Aluevarauksiltaan ja määräyksiltään ennallaan pysyvien kaavaratkaisujen osalta arvioinnissa tukeuduttiin pääosin olemassa oleviin, edellisten

maakuntakaavaprosessien yhteydessä tehtyihin vaikutusten arviointeihin. Vaikutusten arvioinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota maakunnan strategisten tavoitteiden täyttymiseen kaavaratkaisussa.

Kaavamerkintöjen mahdollistamia muutoksia tunnistettiin konsultin ja tilaajan yhteisessä työpajassa 31.8.2017. Työpajan tuloksena laadittiin arvioinnin peruskehikko, jonka perusteella arviointia voitiin kohdentaa niihin kaavamerkintöihin, joista aiheutuu todennäköisimmin vaikutuksia kuhunkin arvioidaan kuuteen eri asiakokonaisuuteen.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja ympäristöön:

Ihmisten elinoloihin ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kriteereinä oli virkistysmahdollisuudet, vetovoima asuinalueena ja palvelujen saatavuus. Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 tavoiteltu asutusrakenteen ja kaupunkiseutujen kehittäminen tiiviinä, joukkoliikenteeseen tukeutuvina alueina vaikuttaa myönteisesti palveluiden, asutuksen, työpaikkojen ja liikenteen yhteensovittamiseen. Etenkin Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkikehittämisen vyöhykkeet voivat kuntien tarkemman tason kaavoituksen kautta merkittäväällä tavalla estää yhdyskuntarakenteen hajautumista, mikä käänteisesti tarkoittaa palvelujen saavutettavuuden lisääntymistä. Virkistysalueiden pinta-ala on yli kaksinkertaistunut uudessa maakuntakaavassa, minkä seurauksena virkistysalueiden saavutettavuus on erinomaisella tasolla. Maakuntakaavaratkaisussa edistetään maakunnan vetovoimaa asuinalueena erityisesti kaupunkiseutujen kehittämisellä erilaisin aluevaraus- ja kehittämisperiaatemerkinnoin. Maakuntakaavassa on koko maakuntaa koskeva yleisuositus hiljaisten alueiden turvaamisesta, mikä parantaa asumisviihtyvyyttä maakunnassa. Kaavaratkaisu edistää maakuntastrategian tavoitetta hyvästä elinympäristöstä.

Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon:

Kaavassa osoitettava tiivistyvä maankäyttö aiheuttaa paikallisesti lieviä negatiivisia vaikutuksia maaperään ja mahdollisesti pintavesiin läpäisemättömän maan pinta-alan lisääntyessä ja sen johdosta lisääntyvien hulevesien vuoksi. Maakuntaa kokonaisuutena tarkasteltuna yhdyskuntarakenteen tiivistymisen ympäristövaikutukset ovat positiivisia, sillä vaikutukset kohdentuvat olemassa olevaan rakennettuun ympäristöön ja suhteellisen pienelle pinta-alalle. Kaavaratkaisu mahdollistaa nykytilanteeseen verrattuna enemmän joukkoliikenteeseen tukeutuvan liikennejär-

Raippaluodon silta. Kuva: Christine Bonn.

jestelmän ja edistää pyrkimyksiä henkilöautoilla tehtävän liikunnan vähentämiseen, millä on positiivinen ilmastovaikutus. Samoin kaavaratkaisu mahdollistaa hiilivapaan energiantuotannon lisäämisen.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin:

Maakuntakaavassa osoitettavat uudet merkittävät aluevaraukset sijoittuvat pääasiassa olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen, eikä merkittäviä uusia aluevarauksia ole osoitettu laajoille yhtenäisille metsäalueille, luonnonsuojeluohjelmien kohteiden alueelle tai muuten luontoarvoiltaan herkille alueille. Ekologisten yhteyksien turvaamisen kannalta arvioinnissa kiinnitettiin huomiota erityisesti tiivistyvään maankäyttöön Vaasan kaupunkiseudulla. Kaavakartalla on Vaasan kaupunkiseudun ympärille merkitty kehämäinen ekologisen yhteyden tarve, mikä on tarpeellinen tämän yhteyden turvaamisen kannalta. Kaavaratkaisu auttaa turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja edistää vesien hyvän tilan saavuttamista tai nykyisen tilan säilyttämistä. Luonnonvarojen kestävä käyttö osalta maakuntakaavan ratkaisu on positiivinen ja maakunnallisen ympäristöstrategian mukainen, sillä se tähtää vähähiilisyteen eikä kaavassa osoiteta alueita uusiutumattomien luonnonvarojen maakunnallisesti merkittävään hyödyntämiseen. Myös asutus- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja tiivistäminen edistää luonnonvarojen kestävä käyttöä.

Natura 2000 -verkoston kohteiden osalta 12 Natura-alueen lähiympäristöön on osoitettu sellaista uutta maankäyttöä, että niiden osalta oli tarpeen tehdä yksityiskohtaisempi Natura-arvioinnin tarveharkinta: Pyhävuori, Merenkurkun saaristo, Vedahugget, Fänäsnaabban, Kristiinankaupungin saaristo, Vassorfjärden, Eteläinen Kaupunginselkä-Söderfjärden-Öjen, Lapuanjokisuisto – Bådaviken, Sandsunds-fjärden, Luodon saaristo, Gubbträskberget ja Ahtävänjoki. Tarveharkinnan perusteella maakuntakaavassa esitettävä ratkaisu ei aiheuta todennäköisesti merkittävää heikennystä minkään Natura-alueen suojelun perusteina oleviin luontoarvoihin.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä liikenteeseen:

Aluerakenteeseen liittyvät vaikutukset kohdistuvat keskeisimmin maakunnan saavutettavuuteen yli-maakunnallisella ja valtakunnallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Maakuntakaavassa osoitetut kehityskäytävät palvelevat verkostomaisen aluerakenteen tiivistyviä kytköksiä, mikä kehittää alueiden välistä yhteistyötä niin pendelöinnissä kuin yleisessä elinkeinoelämän kehittämisessä esim. logistiikan tehostamisen ja kuljetusedellytysten parantamisen sekä alueellisten toimialaklusterien muodostamisen kautta. Tehostuva maankäyttö parantaa eri keskustusten välisten joukkoliikennedyhteyksien kehittämisedellytyksiä, mikä mahdollistaa palveluiden ja työpaikkojen paremman saavutettavuuden ja asukkaiden yhdenvertaisuuden toteutumisen. Pohjanmaan

maakuntakaavaratkaisu tukee maakuntastrategian tavoitteiden toteutumista kehittämällä Vaasan kaupunkiseutua sekä maakunnan muita alue- ja kuntakeskuksia. Maakuntakaavassa osoitetut kehittämisvyöhykemerkinnät tukevat Vaasan ja Pietarsaaren kaupunkiseutujen kehittymistä asuminen, kaupallisten palveluiden, yritystoiminnan ja osaamisen sekä kansainvälisten yhteyksien näkökulmasta.

Liikennejärjestelmän kehittämisen osalta Suupohjan ja Vaasan radan parantamisella sekä valta-ten 3 ja 8 parantamisella on tärkeä merkitys yritysten kilpailukyvyyn, alueen houkuttelevuuden, teollisuuden sijoittumisen, liikenneturvallisuuden paranemisen ja maakuntakeskusten välisen saavutettavuuden kannalta. Liikennejärjestelmän kehittämistoimet tukevat myös Pohjanmaan energiaklusterin kehittämistä. Arvioitava maakuntakaavaratkaisu tukee joukkoliikenteen edellytyksiä ja Pohjanmaan kilpailukyvyyn parantamista, mikä tukevat maakuntastrategian tavoitetta hyvästä elinympäristöstä. Kaavaratkaisu on myös Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden mukainen

Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön:

Maakuntakaavassa on otettu kattavasti huomioon Pohjanmaan ominaispiirteet ja arvot, ja niiden säilymistä edistetään osana maakunnan kehittämistä. Arvokkaat ja merkittävät kohteet esitetään maakuntakaavassa suunnittelumää-

räyksineen. Kehittämisalueilla ja -vyöhykkeillä sekä muussa maankäytössä on otettu huomioon alueiden arvot myös voimavarana, joita pyritään sekä hyödyntämään että vaalimaan. Maakuntakaava edistää hyvän kaupunkikuvan säilymistä ja kehittymistä sekä maiseman, kulttuuriperinnön ja rakennetun ympäristön arvojen säilymistä ja hallittua muutosta.

Vaikutukset elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen:

Maakuntakaava mahdollistaa merkittäviä suoria ja välillisiä muutoksia Pohjanmaan elinkeinoelämässä ja välillisiä kerrannaisvaikutuksia muualle Suomeen. Kaavamerkintöjen mahdollistama vuosittainen kokonaistuotoksen määrä Pohjanmaalla on maakuntastrategian, ja näin ollen myös maakuntakaavan, mukaisen tilanteen toteutuessa noin 3,4 miljardia euroa enemmän kuin vuonna 2014. Tämä tarkoittaa noin 25 % kokonaistuotoksen kasvua. Kokonaistuotoksen kasvu synnyttää mm. uusia työpaikkoja ja vuosittainen työvoiman tarve Pohjanmaalla on vuonna 2040 maakuntastrategian mukaisessa tilanteessa 26 000 henkilötyövuotta enemmän kuin viimeisimpänä virallisena tilastovuonna 2014. Maakuntastrategian mukaisessa tilanteessa Pohjanmaalla kunnallisveroja maksetaan vuosittain 140 miljoonaa euroa enemmän sekä investointeja alueelle tulee 550 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2014. Maakuntastrategian toteutuessa vuosittainen arvonlisäys Pohjanmaalla kasvaa 1,7 miljardia euroa, eli 29 % vuodesta 2014.

Uusikaarlepyy, Tisskärrsand. Kuva: Christine Bonn.

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

8.1 MAAKUNTAKAAVAN OIKEUSVAIKUTUSTEN YLEISPERIAATTEET

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset kohdistuvat:

- ▶ yleis- ja asemakaavan laatimiseen ja muuttamiseen sekä muihin maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuviin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi
- ▶ viranomaisten toimintaan suunniteltaessa alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päätettäessä niiden toteuttamisesta
- ▶ suojelumääräysten kautta muihin rakentamista tai alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin.

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueilla (MRL 4 §). Maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä kaavana ilmenee myös maakunnan suunnittelun tehtävät määrittelevässä 25 §:ssä ja maakuntakaavan sisältövaatimuksia käsittelevässä 28 §:ssä.

Lähtökohtana maakuntakaavan tulkinnaissa on yleispiirteisyys. Maakuntakaava sallii yleensä tietyn liikkumavaran esim. yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tai muissa toimenpiteissä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen ja konkretisointi sekä maakunnan tai seudun oloista ja kehittämistarpeista johtuvien tavoitteiden huomioon ottaminen ja niitä koskevien alueiden käytön ratkaisujen osoittaminen ovat maakuntakaavan sisällön perusvaatimukset. Maakuntakaavan tulkinnaissa korostuu erityisesti näiden tavoitteiden turvaaminen.

8.2 MAAKUNTAKAAVAN ESITYSTAPA, KAAVAMERKINNÄT JA KAAVAMÄÄRÄYKSET

Maakuntakaava esitetään kartalla. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnät ja -määräykset. Maakuntakaavaan liittyvää kaavaselistusta ja vaikutusten arviointia ei vahvisteta eikä niillä ole suoranaisia oikeudellisia vaikutuksia.

Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa vaikuttavat kaavan ohjausvaikutukseen. Maakuntakaavamerkinnoin ilmaistaan maakuntakaavan sisältö. Kaavamääräyksillä voidaan tarkentaa kaavamerkinnoilla, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan kaava-alueita suunniteltaessa tai

rakennettaessa. Kaavamääräyksiä on tulkittava maakuntakaavan luonne huomioon ottaen yleispiirteisesti.

Kaavaselistuksen sisällöstä säädetään MRA 10 §:ssä. Kaavaselistus selventää ja täydentää kaavakarttaa ja siihen kuuluvia merkintöjä ja määräyksiä. Vaikka selostuksella ei olekaan suoranaista oikeudellisia vaikutuksia, sillä on huomattava merkitys kaavan sisällön ja usein myös oikeusvaikutusten tulkinnaissa.

MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun. MRA 1 §:ssä säädetään mitkä vaikutuksia pitää selvittää.

8.3 MAAKUNTAKAAVAN OHJAUSVAIKUTUS ALUEIDEN KÄYTÖN SUUNNITTELUUN

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi (MRL 32.1 §). Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitettujen kaavojen muuttamista koskevan valituksen osalta (MRL 32.3 §).

Kaavaohjauksen yleisperiaatteet

Maakuntakaavan keskeiset periaatteet ja siinä esitetyt maakunnalliset tai seudulliset kaavarakaisut ovat kuntakaavoituksen lähtökohtana. Maakuntakaavoituksessa esitetyt alueiden käytön periaatteet ja aluevaraukset täsmentyvät kuntakaavoituksessa, yleis- ja asemakaavoituksen kautta.

Maakuntakaavassa käsitellään vain sellaisia alueidenkäyttökysymyksiä, joilla on vähintään ylikunnallista merkitystä. Tästä syystä maakuntakaava-alueen sisään jää useimmiten myös valkoisia alueita. Maakuntakaavan valkoinen alue ohjaa kuntakaavoitusta ja muuta maankäyttöä osoittamalla, ettei alueelle kohdistu valtakunnallisia, maakunnallisia tai seudullisia intressejä.

Hyvaksyttävä eroavaisuus maakuntakaavasta

Maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa tai aluevarauksesta luopua edellyttäen, että maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet turvataan samassa kaavassa,

Luodon kalasatama. Kuva: Christine Bonn.

jossa maakuntakaavan ratkaisusta poiketaan. Ratkaisun perusteet tulee esittää kaavaselostuksessa. Hyväksyttävä eroavaisuus ei voi kuitenkaan tarkoittaa maakuntakaavan keskeisistä periaatteista poikkeamista eikä myöskään maakuntakaavassa erityisesti tutkitusta sijaintipaikasta poikkeamista. Maakuntakaavan keskeisiin periaatteisiin kuuluu mm. siinä esitetyt valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnit.

Maakuntakaavan muuttamista edellyttävä ratkaisu

Maakuntakaavassa esitetyn ratkaisun kanssa ristiriidassa oleva kaavaratkaisu ei ole mahdollinen ilman maakuntakaavan muuttamista. Poikkeuksena on yhteinen yleiskaava. Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole maakuntakaavan täsmentyminen tai hyväksyttävä eroavaisuus.

8.4 MAAKUNTAKAAVAN OHJAUSVAIKUTUS MUUHUN ALUEIDEN KÄYTÖN SUUNNITTELUUN JA VIRANOMAISTOIMINTAAN

Maakuntakaava on MRL 32 §:n mukaan ohjeari ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Säännös koskee maankäyttö- ja rakennuslain nojalla tapahtuvaa päätöksentekoa. Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että

viranomaiset ottavat maakuntakaavan huomioon alueiden käyttöä koskevien toimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamispäätöksiä tehtäessä ja pyrkivät edistämään kaavan toteuttamista. Lisäksi viranomaisten on katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaavan viranomaisvaikutus korostuu erityisesti silloin, kun viranomaisten toimivaltaan kuuluu tarkoituksenmukaisuusharkintaa.

Maakuntakaavan viranomaisvaikutus ei ole MRL 32.3 §:n mukaisesti voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella. Maakuntakaavassa osoitettu uusi maankäyttöratkaisu voi olla keskeinen peruste kuntakaavojen ajantasaisuutta arvioitaessa. Erityisesti kuntakaavassa oleva ristiriita maakuntakaavassa tulkittujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa osoittaa, että kuntakaava ei ole enää ajan tasalla.

8.5 MAAKUNTAKAAVAN SUHDE MUUN LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset tavoitteet ja suunnitelmat on otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla maankäytön järjestämisestä siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa ja erityislaeissa säädetään. Tässä suhteessa keskeisimpiä lakeja

ovat ympäristönsuojelulaki, laki rakennusperinnön suojelusta, luonnonsuojelulaki, muinaismuistolaki, tielait, vesilaki, metsälaki, maa-aineslaki, jätelaki ja ampumaratalaki.

Mahdollisuus maakuntakaavan huomioon ottamiseen erityislain mukaisessa viranomaisten päätöksenteossa vaihtelee lainsäädännön alasta riippuen. Maakuntakaavan huomioon ottamisen ja toteuttamisen edistämisen mahdollisuus muun lainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa on sitä suurempi, mitä laajemman harkintavallan asianomainen laki viranomaiselle antaa.

Viranomaisten on sopeutettava maakunnallista alueidenkäyttöä koskevat ratkaisut maakuntakaavaan. Maakuntakaava voi olla myös yksi peruste haettaessa muutosta erityislain nojalla tehtyyn päätökseen. Maakuntakaavassa ei voi olla muun lainsäädännön vastaisia kaavamääräyksiä.

8.6 LUNASTUSOIKEUS

Lunastamisesta maakuntakaavan toteuttamiseksi säädetään 99 §:ssä.

Laki antaa mahdollisuuden käyttää lunastamista alueen hankkimiseksi sen ollessa tarpeellista maakuntakaavan toteuttamiseksi valtoin, seudun, kuntayhtymän tai kunnan väestön yhteisiä tarpeita varten. Lisäksi MRL 99.1 §:n mukaan ympäris-

töministeriö voi myöntää lunastusluvan kunnalle yleisen tarpeen vaatiessa mm. kunnan suunnitelmallista kehittämistä varten jo ennen alueen kaavoittamista.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ei velvoita lunastamiseen. Maakuntakaavassa osoitetut alueet voivat tulla lunastuksen kohteeksi myös erityislainsäädännön, esim. luonnonsuojelulain, perusteella.

8.7 MAAKUNTAKAAVAN HYVÄKSYMISEN

Maakuntakaavan hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä elin.

Maakuntahallitus voi valitusajan kuluttua MRL 201 §:n perusteella määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lain voiman. Maakuntakaava tulee siten voimaan määräystä koskevan alueen osalta välittömästi maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksen jälkeen. Sen alueen osalta, jota voimaantulomääräys ei koske, kaava tulee lainvoimaiseksi sen jälkeen, kun valitusoikeus hallinto-oikeuteen on kulunut tai jos vahvistamispäätöksestä valitetaan, sen jälkeen kun hallinto-oikeus on tehnyt päätöksensä. Hallinto-oikeus voi myös kieltää päätöksen täytäntöönpanon joko valittajan pyynnöstä tai tuomioistuimen omasta aloitteesta.

Kruunupyynjoki. Kuva: Christine Bonn.

Maakuntakaavan toteuttaminen ja seuranta

Maakunnan suunnittelujärjestelmä muodostuu neljästä osasta: maakuntasuunnitelmasta, maakuntaohjelmasta ja maakuntakaavasta sekä toimeenpanosuunnitelmasta. Maakunta-suunnitelmassa määritellään maakunnan tavoiteltu kehitys ja kehittämislinjaukset noin 20–30 vuoden aikavälille. Maakuntakaava antaa maakuntasuunnitelman strategioille ja tavoitellulle kehitykselle fyysiset edellytykset ja toteutumismahdollisuudet. Maakuntaohjelma on taas toiminnallinen toteutamisohjelma, joka laaditaan valtuustokausittain eli neljän vuoden välein. Toimeenpanosuunnitelma laaditaan joka toinen vuosi ja sillä pyritään vaikuttamaan tärkeimpien hankkeiden rahoitukseen ja saamaan ne mukaan valtion budjettiin. Pohjanmaan maakuntakaavan 2040 lähtökohdina toimii Pohjanmaan maakuntastrategia mihin sisältyy sekä maakuntaohjelma että maakuntasuunnitelma.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavan toteuttaminen tapahtuu ensisijaisesti yleis- ja asemakaavoituksen sekä viranomaisten suunnitelmien ja toiminnan kautta. Lain mukaan maakuntakaava on ohjeena yleis- ja asemakaavoja laadittaessa ja viranomaisten tulee suunnitelmillaan ja toiminnallaan edistää vaihemaakuntakaavan toteutumista.

Pohjanmaan liitolla on Pohjanmaan maakuntakaavan laatimisvastuu ja velvollisuus seurata kaavan toteutumista ja antaa ohjeita kaavaan tulkitsemiseksi. Käytännössä kaavan seuranta ja ohjeiden anto tapahtuu yhteistyö- ja lausun- tomenettelyn kautta. Aktiivinen yhteistyö kuntien ja alueviranomaisten kanssa suunnitelmia ja kaa-

voja laadittaessa takaa parhaiten maa-kuntakaavan ohjausvaikutuksen sekä toteutumisen.

Maankäyttö- ja rakennusasetus määrittelee 2 §:ssä alueidenkäytön seurannan toimijoiksi ympäristöministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, maakunnan liitot ja kunnat. Asetuksessa todetaan: ”Ympäristöministeriön on järjestettävä alueiden käytön ja rakennetun ympäristön tilan ja kehityksen seuranta ja sen kannalta tarpeellisten tietojärjestelmien ylläpito. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää ja ohjaa alueiden käytön ja rakennetun ympäristön tilan ja kehityksen seurannan järjestämistä toimialueellaan sekä osaltaan huolehtii tarpeellisen seurannan järjestämisestä. Maakunnan liiton tulee huolehtia maakunnan suunnittelun edellyttämästä alueiden käytön, alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- että luonnonympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan. Kunnan tulee huolehtia kaavoitus- ja rakennustoimen hoidon edellyttämästä alueiden käytön, rakentamisen ja rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan.”

Ympäristöhallinto on kehittänyt paikkatietopohjaisen yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR), jolla edistetään maankäyttö- ja rakennuslain rakennettua ympäristöä koskevien seurantavelvoitteiden toteuttamista. YKR on tarkoitettu yhdyskuntarakenteessa pitkällä aikavälillä tapahtuvien muutosten seurantaan ja analysointiin ja palvelee siksi erittäin hyvin maakuntakaavoitusta ja aluekehittämistä.

Vaasa, kampusalue. Kuva: Christine Bonn.

10 Lähteet

- ▶ Botniarosk (2016): [Vuosikertomus 2015](#).
- ▶ Ekorosk (2016): [Vuosikertomus 2015](#).
- ▶ ELY-keskus, Elinkeinokalatalous. <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/elinkeinokalatalous>
- ▶ Energiateollisuus. <https://energia.fi/>
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2013): [Palvelukohteiden seudullinen opastussuunnitelma: Pohjanmaa, Raportteja 81/2013, Ramboll Finland Oy.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2013): [Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan joukkoliikenteen palvelutasomäärittäminen: Palvelutasosuunnitelma vuosille 2014-2018, Raportteja 91/2013, Sito Oy.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2015): [Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ympäristöstrategia 2014–2020 – Kohti eurooppalaista kestävä kehityksen edelläkävijäaluetta: Osa 1, Raportteja 50/2015.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2015): [Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan ympäristöstrategia 2014–2020 – Kohti eurooppalaista kestävä kehityksen edelläkävijäaluetta: Osa 2, Raportteja 51/2015.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2015): [Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan vähäliikenteisen tieverkon priorisointi, Raportteja 121/2015, Sito Oy.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2016): [Vt 8 välillä Kuni – Martoinen, Mustasaari: Pääsuuntaselvitys, Ramboll Finland Oy.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2017): [Laihia–Seinäjoki –kehittämisseelvitys: Valtatien 18 palvelutasoanalyysi ja parantamistoimenpiteet, Raportteja 42/2017, Sito Oy.](#)
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus (2017): Vaasan satamatien ympäristövaikutusten arviointi.
- ▶ Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto (2015): [Logistiikka ja tienpito Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen kaupunkiseutujen ulkopuolella, Sito Oy.](#)
- ▶ Falchi, Fabio; Cinzano, Pierantonio; Duriscoe, Dan; Kyba, Christopher C. M.; Elvidge, Christopher D.; Baugh, Kimberly; Portnov, Boris; Rybnikova, Nataliya A.; Furgoni, Riccardo (2016): [Supplement to: The New World Atlas of Artificial Night Sky Brightness.](#) GFZ Data Services.
- ▶ Fingrid Oyj. <http://www.fingrid.fi>
- ▶ Handprint, Bortle Dark Sky Scale: <http://www.handprint.com/ASTRO/bortle.html>
- ▶ Hellman, Patrik (2015): [Kaskinen–Seinäjoki-rautatien kehityskelpoisuus selvitys.](#)
- ▶ Helminen, Nurmio, Rehunen, Ristimäki, Oinonen, Tiitu, Kotavaara, Antikainen och Rusanen (2014): [Kaupunki-maaseutu-alueuokitus: Paikkatietoihin perustuvan alueuokituksen muodostamisperiaatteet, Suomen ympäristökeskuksen raportteja 25/2014.](#)
- ▶ Holmstedt, Linn (2012): [Ekologiska effekter av ljusföroreningar,](#) Institutionen för biologisk grundutbildning, Uppsala universitet.
- ▶ Kekäläinen, Hannele ja Molander Lise-Lotte, Länsi-Suomen ympäristökeskus (2003): Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 250.

- ▶ Lappalainen, Miika (2016): Pohjanmaan maakunnan kala- ja venesatamaselvitys. Vamk 2016.
- ▶ Larsson, Anna (2018): [Mörka himlar allt mer sällsynta – LED-lampor bakom ökade ljusföroreningar](#), artikkeli.
- ▶ Liikennevirasto (2014): [Suomen satamien takamaatutkimus](#), Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 23/2014, Sito Oy.
- ▶ Liikennevirasto (2017): [Yleisten kulkuväylien ylläpito: Ohje väylänpitäjille](#), Liikenneviraston ohjeita 10/2017.
- ▶ Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/>
- ▶ Luonnonvarakeskus, Luken tilastopalvelut. <http://stat.luke.fi/>
- ▶ Lyytimäki, Jari ja Rinne, Janne (2013): [Valon varjopuolet](#), Gaudeamus.
- ▶ Länsi-Suomen ympäristökeskus, Pietarsaari, Kokkola, Uusikaarlepyy, Kruunupyö, Pedersöre ja Luoto (2009): Vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma, Ramboll Finland Oy.
- ▶ Länsi-Suomen ympäristökeskus, Vaasan kaupunki, Isonkyrön, Korsnäsin, Laihian, Maalahden, Mustasaaren, Oravaisten, Vähäkyrön ja Vöyri-Maksamaan kunnat (2010): Vaasan seudun vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma.
- ▶ Maa- ja metsätalousministeriö (2014): [Vesiviljelystrategia 2022 - Kilpailukykyinen, kestävä ja kasva-va elinkeino](#), Valtioneuvoston periaatepäätös 4.12.2014.
- ▶ Maa- ja metsätalousministeriö (2015): [Kansallinen metsästrategia 2025: Valtioneuvoston periaatepäätös 12.2.2015](#).
- ▶ Maa- ja metsätalousministeriö (2017): [Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020](#).
- ▶ Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö (2014): [Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma](#).
- ▶ Maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriö (2011): [Happamien sulfaattimaiden aiheuttamat haittojen vähentämisen suuntaviivat vuoteen 2020](#).
- ▶ Maa- ja metsätalousministeriö, EU:n yhteinen maatalouspolitiikka. <https://mmm.fi/eu-ja-kansainvaliset-asiat/cap>
- ▶ Merenkurkun neuvosto (2017): Systemanalys E12 Atlantica Transport, Ramboll Suomi ja Ruotsi.
- ▶ Metsäkeskus (2016): Pohjanmaan metsäohjelma 2016–2020.
- ▶ Metsäkeskus (2017): Kunnittaiset metsävaratiedot 15.2.2017, Exceltaulukko.
- ▶ Museoviraston, Suomen kuntaliiton ja ympäristöministeriön muistio kulttuuriympäristöjen huomioon ottamisesta eri kaavatasoilla päivitetty 23.12.2009.
- ▶ Museovirasto. <http://www.nba.fi>
- ▶ Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx
- ▶ Pirkanmaan ELY-keskus (2015): [Valtatie 3 Tampere-Vaasa: Palvelutasolähtöinen kehityskäytäväseltys](#), Sito Oy ja Ramboll Finland Oy.
- ▶ Pirkanmaan ympäristökeskus (2009): [Etelä- ja Länsi-Suomen jätesuunnitelma vuoteen 2020](#). Suomen ympäristö 43/2009.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2010): Pohjanmaan maakuntakaava 2030, kaavaseltustus.

- ▶ Pohjanmaan liitto (2012): Vaihekaava 1: Kaupallisten palvelujen sijoittuminen Pohjanmaan maakunnassa.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2012): [Uusiutuvat energiamuodot ja niiden sijoittuminen Pohjanmaalla](#). Ramboll Finland Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2014): [Bioenergian ja logistiikan selvitys Pohjanmaalla](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2015): [Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040](#), Ramboll Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2014): Pohjanmaan maakuntastrategia 2014-2017.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2015): Pohjanmaan hyvinvointistrategia 2014–2017.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2015): [Energiarannikko - Pohjanmaan ilmastostrategia 2040](#).
- ▶ Pohjanmaan liitto (2017): [Centrumnätverket i Österbotten](#).
- ▶ Pohjanmaan liitto (2017): [Pohjanmaan maakuntaohjelma 2018–2021](#).
- ▶ Pohjanmaan liitto (2017): [Vindkraftsprojekten i Österbotten och deras anslutning till stamnätet](#).
- ▶ Pohjanmaan liitto (2019): [Arviointi tuulivoimaloiden koon muutoksista](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto (2019): [Pohjanmaan maakuntakaava 2040: Vaikutusten arviointi](#), Ramboll Finland Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Keski-Pohjanmaan liitto (2016): [Matkaketjuseelvitys: Vaasa-Seinäjoki-Kokkola](#), Ramboll Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto ja Liikennevirasto (2015): [Kehityskäytävä välillä Vaasa-Seinäjoki](#), esiselvitys, Sito Oy.
- ▶ Pohjanmaan liitto ja Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (2015): Pohjanmaan kulttuuriohjelma 2014–2017.
- ▶ ProFur (2018): [Tilastot 2018](#).
- ▶ Ristimäki, M.; Tiitu, M.; Helminen, V.; Nieminen, H.; Rosengren, K.; Vihanninjoki, V.; Rehunen, A.; Strandell, A.; Kotilainen, A.; Kosonen, L.; Kalenoja, H.; Nieminen, J.; Niskanen, S.; Söderström, P. (2017): [Yhdyskuntarakenteen tulevaisuus kaupunkiseuduilla – Kaupunkikudokset ja vyöhykkeet](#), Suomen ympäristökeskuksen raportteja 4/2017.
- ▶ Räisänen, J.; Teeriaho, J.; Kananoja, T. ja Rönty, H. (2019): [Valtakunnallisesti arvokkaat kivikot - Osa 1](#), Suomen ympäristö 2/2018, Ympäristöministeriö, Helsinki.
- ▶ Satakuntaliitto (2016): [Esiselvitys aurinkoenergian tuotantoalueista](#), Pöyry Finland Oy.
- ▶ Stormossen (2016): Vuosikertomus 2015. <http://www.stormossen.fi>.
- ▶ Suomen laki: [Ampumaratalaki 763/2015](#).
- ▶ Suomen laki: [Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista 7/2014](#).
- ▶ Suomen laki: [Luonnonsuojelulaki 1096/1996](#).
- ▶ Suomen laki: [Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999](#).
- ▶ Suupohjan alueen vesihuollon yleissuunnitelma (2004).
- ▶ Taipale, J. (2011): [Slutrapport för projekt Konstljus & Pälsdjur](#), YA! Yrkesakademierna i Österbotten.

- ▶ Työ ja elinkeinoministeriö, (2017): [Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030.](#)
- ▶ Työ- ja elinkeinoministeriö. <http://www.tem.fi>
- ▶ Uudenmaan liitto (2011): [Maatalouden kannalta hyvät ja yhtenäiset peltoalueet Uudellamaalla, Uudenmaan liiton julkaisuja E 115 – 2001, Helsinki.](#)
- ▶ Vaasan kaupunki, Maankohoaminen. <https://www.vaasa.fi/maankohoaminen>
- ▶ Vasek (2015): [Vaasan teollisuusraide](#), jatkoselvitys, Sito Oy.
- ▶ Vilen, Kohtala (2015): [Ampumarataseelvitys Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla.](#) Vamk 2015.
- ▶ Ymparisto.fi, Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat/Arvokkaat_maisemaalueet
- ▶ Ymparisto.fi, VELMU - Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma. <http://www.ymparisto.fi/velmu>
- ▶ Ympäristöministeriö (2002): Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -sarja: Opas 6, Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa.
- ▶ Ympäristöministeriö (2002): Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -sarja: Opas 7, Maakuntakaavan oikeusvaikutukset.
- ▶ Ympäristöministeriö (2002): Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -sarja: Opas 8, Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa.
- ▶ Ympäristöministeriö (2002): Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -sarja: Opas 9, Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden soveltaminen kaavoituksessa.
- ▶ Ympäristöministeriö (2002): Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -sarja: Opas 10, Maakuntakaava-merkinnät ja -määräykset.
- ▶ Ympäristöministeriö (2009): Tulevaisuuden alueidenkäytöstä päätetään nyt. Tarkistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, esite.
- ▶ Ympäristöministeriö (2014): [Kulttuuriympäristöstrategia 2014-2020.](#)
- ▶ Ympäristöministeriö ym. (2015): [Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi, Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050.](#)
- ▶ Ympäristöministeriö, Luonnon monimuotoisuus. http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus
- ▶ Österbottens fiskarförbund (2014): [Pohjanmaan kalatalouden tilannearvio ja kehittämistavoitteet 2015-2020.](#)
- ▶ Österbottens svenska producentförbund r.f. (2017): Trädgårdsstatistik 2016, powerpointserie.
- ▶ Östman, Magnus (2015): Ljus som förorenar, artikkeli, Finlands Natur 3/2015.

**Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto**

Sandögatan 6 B - Hietasaarencatu 6 B
PB - PL 174, 65101 Vasa - Vaasa

www.obotnia.fi
www.facebook.com/obotnia
info@obotnia.fi